

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

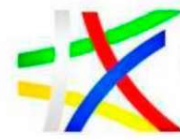
ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА
НА
ИНТЕГРИРАНА ТЕРИТОРИАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН ЗА ПЛАНИРАНЕ ОТ НИВО 2 ЗА
ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Януари 2021 г.

Съдържание

1	Въведение	9
1.1	Обща информация.....	9
1.2	Нормативна рамка за ЕО	10
1.3	Методически подход за изготвяне на ЕО	11
2	Визия, стратегически приоритети, специфични цели и обхват на ИТСП на ЮЦР	12
2.1	Визия на ИТСП на ЮЦР	12
2.2	Стратегически приоритети, специфични цели и съдържание на ИТСП на ЮЦР	13
2.3	Обхват на ИТСП на ЮЦР	29
2.4	Времева рамка	30
3	Връзка на ИТСП на Южен централен регион за планиране от ниво 2 с други планове и програми	31
3.1	Основни стратегически документи на ЕС	31
3.1.1	Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.....	31
3.1.2	Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)	32
3.1.3	Пътна карта за план за действие целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата	33
3.1.4	План за действие относно кръговата икономика.....	34
3.2	Национални стратегии, програми и планове.....	35
3.2.1	Национална програма за развитие: България 2030 – визия, цели и приоритети.....	35
3.2.2	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие	36
3.2.3	Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор.....	37
3.2.4	Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.....	38
3.2.5	Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г).....	39
3.2.6	Планове за управление на речните басейни (ПУРБ).....	39
3.2.7	Планове за управление на риска от наводнения	41
3.2.8	Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.	43
3.2.9	Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.	45

3.2.10	Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите (2020 – 2030 г.)	46
3.2.11	Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.....	47
3.2.12	Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година.....	49
4	Състояние на околната среда	51
4.1	Въздух и климат	51
4.1.1	Климат.....	51
4.1.2	Качество на атмосферният въздух	55
4.2	Води.....	58
4.2.1	Повърхностни води.....	58
4.2.2	Подземни води	81
4.3	Почви и земеползване.....	87
4.4	Ландшафт.....	93
4.5	Биологично разнообразие.....	96
4.5.1	Флора и фауна	96
4.5.2	Защитени територии	98
4.5.3	Защитени зони.....	99
4.6	Културно-историческо наследство.....	100
4.7	Материални активи	103
4.8	Население, човешко здраве	114
4.8.1	Демографска характеристика на региона	114
4.8.2	Болестност, заболяемост и умирация по причини	122
4.8.3	Лечебни и здравни заведения и болнични легла	125
4.8.4	Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т.ч. свързани с околната среда.....	128
5	Евентуално развитие без прилагането на ИТСП на ЮЦР.....	148
5.1	Въздух и климат	148
5.2	Води.....	149
5.3	Почви.....	149
5.4	Ландшафт.....	149
5.5	Биологично разнообразие.....	149
5.6	Културно-историческо наследство.....	150

5.7	Материални активи	150
5.8	Население, човешко здраве	150
6	Характеристики на околната среда за територии, които може да бъдат значително засегнати	151
6.1	Ландшафти и територии от интерес за Общността	151
6.2	Ландшафти и територии с национален защитен статут	154
6.3	Зони за защита на питейните води	164
6.3.1	Повърхностни води	168
6.3.2	Подземни води	170
6.4	Води за рекреация	172
6.5	Зони за опазване на стопански ценни водни организми	173
6.6	Чувствителни зони	178
6.7	Уязвими зони	180
7	Съществуващи екологични проблеми	181
7.1	Въздух и климат	181
7.2	Води	182
7.2.1	Повърхностни води	182
7.2.2	Подземни води	183
7.3	Почви	183
7.4	Ландшафт	184
7.5	Биологично разнообразие	184
7.6	Културно-историческо наследство	185
7.7	Материални активи	186
7.8	Население, човешко здраве	187
8	Цели на опазване на околната среда	187
8.1	Цели на опазване на околната среда на международно равнище	187
8.2	Цели на опазване на околната среда на национално равнище	192
9	Въздействия върху околната среда	202
9.1	Оценка на въздействията на ниво Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	203
9.2	Оценка на въздействията на ниво Специфични цели , цели, дейности и мерки за подкрепа	217
9.2.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж	217

9.2.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	222
9.2.3	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие.....	225
9.2.4	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси.....	228
9.2.5	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт	234
9.2.6	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика	241
9.2.7	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност	247
9.2.8	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие	252
9.2.9	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. Развитие на териториално сътрудничество.....	259
9.3	Обобщение на въздействията	264
9.3.1	Въздух и климат	265
9.3.2	Води.....	267
9.3.3	Почви.....	268
9.3.4	Ландшафт.....	269
9.3.5	Биологично разнообразие	270
9.3.6	Културно-историческо наследство	271
9.3.7	Материални активи.....	272
9.3.8	Население, човешко здраве.....	272
9.4	Трансгранично въздействие.....	276
10	Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от ИТСП на ЮЦР	280
10.1	Мерки за отразяване в окончателния вариант на ИТСП на ЮЦР	280
10.2	Мерки за изпълнение при прилагане на ИТСП на ЮЦР	280
10.2.1	Въздух и климат	280
10.2.2	Води.....	281
10.2.3	Почви.....	282
10.2.4	Ландшафт.....	282
10.2.5	Биологично разнообразие	282
10.2.6	Културно-историческо наследство	282
10.2.7	Материални активи.....	283

10.2.8	Население, човешко здраве.....	283
11	Алтернативни решения.....	283
12	Трудности.....	285
13	Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСП на ЮЦР.....	285
14	Заключение.....	288
15	Приложения.....	289

Списък на фигурите

Фигура 1 - Обхват на ЮЦР.....	30
Фигура 2. Схема на климатичните области.....	51
Фигура 3. Почвени различия в района на ЮЦР	89
Фигура 4. Ландшафтно райониране (по Петров 1997г.).....	93
Фигура 5 - Разпространение на видовете растения и гъби от ЧКБ.....	97
Фигура 6 - Разпространение на видовете животни от ЧКБ	98
Фигура 7 - Защитени територии по ЗЗТ	99
Фигура 8 - Защитени зони по ЗБР	100

Списък на таблиците

Таблица 1 - Рейтинг матрица (матрица на оценките)	12
Таблица 2 - Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водни тела в ИБР и ЮЦР през 2019 г.	61
Таблица 3 - Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водни тела в ЗБР и ЮЦР през 2019 г.	80
Таблица 4 - Резултати от извършената обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на ИБР в рамките на ЮЦР за 2019 г.	82
Таблица 5 - Резултати от извършената обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на ЗБР в рамките на ЮЦР за 2019 г.	85
Таблица 6 - Основна заетост на територията по области.....	87
Таблица 7 - Население по региони към 31.12.2011 г. и 2018 г.	114
Таблица 8 - Характеристики на Южен централен регион	117
Таблица 9 - Населени места в Южен централен регион според броя на населението им към 31.12.2018 г.	117
Таблица 10 - Раждаемост по области в Южен централен регион.....	119
Таблица 11 - Смъртност по области в Югоизточен регион – 2018 г.....	119
Таблица 12 - Естествен прираст на 1000 души от населението в ЮЦР – 2018 г.	120
Таблица 13 - Регистрирани инфекциозни заболявания през 2018 г. в ЮЦР	122
Таблица 14 - Новооткрити злокачествени заболявания в ЮЦР за периода 2016-2018 г. (на 100 000 жители)	123
Таблица 15 - Регистрирани хронични заболявания към 31.12.2018 г. в областите на ЮЦР.....	124
Таблица 16 - Осигуреност на населението с болнични легла в ЮЦР	126
Таблица 17 - Лечебни заведения за извънболнична помощ в ЮЦР към 31.12.2018 г.....	126
Таблица 18 - Обслужвано население от лекари.....	127
Таблица 19 - Състояние на зоните за извличане на вода за човешка консумация от повърхностни води в ИБР и попадаща в ЮЦР, съгласно мониторинга за 2019 г.....	165
Таблица 20 - Състояние на ЗЗПВ от Западнеломорски район, попадащи в ЮЦР	168
Таблица 21 - Състояние на ЗЗПВ от Източнеломорски район, попадащи в ЮЦР	168
Таблица 22 - Състояние на ЗЗПВ от Източнеломорски район, попадащи в ЮЦР	170
Таблица 23 - Състояние на зоните за къпане от ИБР, попадащи в ЮЦР.....	173
Таблица 24 - Състояние на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ИБР, попадащи в ЮЦР	173
Таблица 25 - Чувствителни зони, попадащи в границите на ИБР и ЮЦР	179
Таблица 26 - Индикатори за мониторинг на въздействията върху околната среда	286

АБРЕВИАТУРИ

Абревиатура	Дефиниция
АНКПР	Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие
БД	Басейнова дирекция
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕО	Екологична оценка
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗВ	Зони за защита на водите
ЗЗ	Защитена зона (по смисъла на ЗБР)
ЗТ	Защитена територия (по смисъла на ЗЗТ)
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСП	Малки и средни предприятия
НЕМ	Национална екологична мрежа
НДСООС	Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в РБългария
ПГ	Парникови газове
ПУРБ	План за управление на речните басейни

Абревиатура	Дефиниция
РИОСВ	<i>Регионална инспекция по околната среда и водите</i>
СЕО	<i>Стратегическа екологична оценка</i>
ЮЦР	<i>Южен централен регион</i>
ЧКБ	<i>Червена книга на Р България</i>

1 Въведение

1.1 Обща информация

За регионите за планиране от ниво 2 се разработват интегрирани териториални стратегии за развитие в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие. Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството след одобрението им от съответните регионални съвети за развитие.

Настоящият документ представлява Екологична оценка по Договор №РД-02-29-233/30.12.2020г., сключен между Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), в качеството му на Възложител, и „ЕФ СИ ДЖИ ПОВВИК“ ЕАД, в качеството му на Изпълнител, за изпълнението на обществена поръчка с предмет: „ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ОЦЕНКА ЗА СЪВМЕСТИМОСТТА С ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ НА ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ ЗА ПЛАНИРАНЕ ОТ НИВО 2“. Финансирането на обществената поръчка ще се осигури в рамките на Бюджетна линия с регистрационен номер BG16RFOP001-8.002-0005 „Бюджетна линия на сектор „Стратегическо планиране и програмиране“ (СПП), Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“ по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“. Интернет адресът на Единния информационен портал е: www.eufunds.bg/bg, а интернет адресът на ОПРР 2014-2020 г. е: www.bgregio.eu.

ИТСР на Южен централен регион попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и очертава рамка за бъдещо развитие на инвестиционни предложения, които се отнасят към позиции на Приложение № 1 и Приложение № 2 на ЗООС, предвид което, на основание чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО, подлежи на процедура по задължителна екологична оценка (ЕО).

Стратегията ще бъде одобрена от Министерския съвет на Република България, предвид което, на основание член 4, т. 1 от Наредбата за ЕО, както и чл. 4, т. 2 от същата наредба във връзка с чл. 10, ал. 2, т. 4 от ЗООС, компетентен орган за провеждане на процедурата по ЕО е Министърът на околната среда и водите.

Регионалният съвет за развитие на Южен централен регион е органът, който ще следи за прилагането на стратегията.

Процедурата по ЕО се съвместява изцяло с действащите процедури за изготвяне и одобряване на ИТСР. Екологичната оценка на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021 - 2027 г. се извършва едновременно с изготвянето ѝ. Съгласно чл. 19а от Наредбата за ЕО е изготвено Задание за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО. Заданието е предоставено за консултации съгласно чл. 19а от Наредбата за ЕО на всички заинтересовани страни,

определени в посочената по-горе схема. Получените в резултат на консултациите по Заданието становища са съобразени при изготвяне на настоящият доклад за екологична оценка на ИТСП на ЮЦР 2021-2027 г.

1.2 Нормативна рамка за ЕО

Съгласно писмо изх. № 12/01.06.2020 г. на Компетентния орган (МОСВ), ИТСП на Южен централен регион попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и на основание чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО, подлежи на процедура по екологична оценка (ЕО). Съгласно чл. 82, ал. 1 от ЗООС процедурата по ЕО се съвместява изцяло с действащите процедури по изготвяне на планове/измененията на планове и завършва преди тяхното одобряване.

ЕО се разработва в съответствие с разпоредбите на Директива 2001/42/ЕО,¹ транспонирана в националното законодателство с Наредбата за условията и реда на извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО, приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г).

В допълнение, ЕО се съобразява със следните документи:

- Практически наръчник на ЕК по прилагане на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;
- Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна;
- Директива 79/409/ЕИО за опазване на дивите птици, кодифицирана с Директива 2009/147/ЕО;
- Оценка на планове и проекти, съществено засягащи зони от Натура 2000 – Методическо ръководство по разпоредбите на чл. 6 (3) и (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО;
- Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, 2002 г., разработено от консорциум с участието на ПОВВИК ООС със съдействието и под редакцията на Министерство на околната среда и водите, България;

Списъкът с ключови документи, свързани с процеса по изготвяне на ЕО, е представен в следващото каре.

¹ Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 г. относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.

Карте 1: Ключова нормативна рамка

Законова рамка на България и съответните документи, свързани с процеса по ЕО

Закон за опазване на околната среда (ЗООС) – обн. ДВ, бр. 91/2002 г.;

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР) – обн. ДВ, бр. 77 /2002 г.;

Закон за водите – обн. ДВ, бр. 67/1999 г.;

Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО), приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г., обн. ДВ, бр. 57/ 2004 г.;

Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредба за ОС) – обн. ДВ, бр. 73 /2007 г.

1.3 Методически подход за изготвяне на ЕО

В съответствие с член 5(4) от Директива 2001/42/ЕО е извършен процес на определяне на обхвата на екологичната оценка, за да се вземе решение относно обхвата и нивото на подробност на информацията, която трябва да бъде включена в Доклада за ЕО. Съответно е разработено и съгласувано със съответните органи проектно-задание за обхват и съдържание на ЕО. Получените бележки и предложения са включени в актуализираното (окончателно) задание и са взети предвид при изготвянето на доклада за ЕО.

Методите и техниките, предвидени за оценка на околната среда и за изготвяне на доклада за екологична оценка, са тези, посочени в насоките и ръководствата, изброени в предходния раздел, и по-специално в следните документи:

Практически наръчник на ЕК по прилагане на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;

Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, 2002 г., разработено от консорциум с участието на „ПОВВИК-ООС“ ООД със съдействието и под редакцията на Министерство на околната среда и водите, България.

Указания на МОСВ в отговор на уведомление и в резултат от консултации по заданието за обхват на ЕО.

За да се позволи идентификация на взаимодействията между ИТСП на Южен централен регион и околната среда, ЕО включва преглед на съществуващото състояние на компонентите и факторите на околната среда и ги оценява спрямо Приоритетите и целите на ИТСП, както и съответните дейности (мерки), предвидени по тях.

Докладът за ЕО анализира и оценява вероятните значителни въздействия върху околната среда, включително вторични, кумулативни, синергични/едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни

въздействия от прилагането на ИТСП на ЮЦР, които са разгледани по отделни компоненти (биоразнообразие, почви, води, въздух и др.)

За подобряване на екологичното качество на ИТСП на ЮЦР, въз основа на анализ са дадени препоръки за смекчаване на въздействието на ИТСП на ЮЦР, включително мерки за предотвратяване, намаляване или компенсация на неблагоприятните въздействия.

Оценката на положителните и отрицателните въздействия на заложените в ИТСП на ЮЦР приоритети, цели и дейности се обобщава в **рейтинг матрица**, като се използват следните обозначения:

Таблица 1 - Рейтинг матрица (матрица на оценките)

+	Очаквано положително въздействие
0/+	Клони към резултат от положително въздействие
/	Очаква се незначително или никакво въздействие
0	Като цяло се очаква нулево резултатно въздействие, тъй като положителните и отрицателните въздействия взаимно се компенсират
0/-	Клони към резултат от отрицателно въздействие
-	Очаквано отрицателно въздействие
=	Очаква се въздействие, но поради недостатъчни данни оценката на въздействието е невъзможна

В допълнение към тази матрица се извършва качествено описание на възможните положителни или отрицателни въздействия в резултат от Стратегическите приоритетите, специфичните цели, мерките и дейностите, заложените в ИТСП на ЮЦР, както и предложените смекчаващи мерки. Като част от ЕО са предложени и мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСП на ЮЦР.

2 Визия, стратегически приоритети, специфични цели и обхват на ИТСП на ЮЦР

2.1 Визия на ИТСП на ЮЦР

Визията, която определя рамката на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, поради своя дългосрочен характер остава непроменена от заложената в Регионалния план за развитие на ЮЦР 2014-2020 г. и е следната:

ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН - привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно и културно наследство

2.2 Стратегически приоритети, специфични цели и съдържание на ИТСП на ЮЦР

ИТСП на Южен централен регион, включва 3 основни приоритета за развитие на региона към които са формулирани специфични цели, както следва:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж

Факторите за растеж и конкурентоспособност в ЮЦР - научните изследвания, технологиите и иновациите, продуктите с висока добавена стойност, интернационализацията на икономиката и регионалната специализация според спецификата на местните потенциали, притежават редица дефицити и са изправени пред значителни предизвикателства. Като положителен факт в тази насока може да се отчетат стъпките по създаване на „регионален икономически модел за интелигентна специализация“.

За увеличаване присъствието в региона на ключовите фактори за устойчив икономически растеж, планираните мерки са групирани за постигане на следните специфични цели:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж

С помощта на националната политика и политиката за сближаване мерките ще се концентрират в подкрепа на засилване на приложимостта и ефективността на дейността на съществуващите научни организации в ЮЦР и изграждане на нови.

В тази връзка се планира да се реализират мерки, които да доведат до:

- развитие на научна инфраструктура;
- модернизация на оборудването и развитие на уменията в университетите и научно-изследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и пазарното значение на научно-изследователски проекти;
- укрепване на връзките между регионалния бизнес и университетите и изследователските центрове и търговската реализация на резултатите от научните изследвания;
- отчитане на регионалната специализация с цел ефективно ориентиране на научните разработки към нуждите на националния и регионалния пазар.

Бъдещите действия в областта на изграждане и подобряване на иновационно развитие и насърчаване на иновациите включват:

- развитие на регионалната иновационна екосистема;
- стимулиране на иновационни МСП;
- стимулиране на стартъпи, в т.ч. в технологични производства и услуги.
- изграждане на Регионален иновационен център и друга иновационна инфраструктура;

- разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни кълъстери;
- насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност.

Изграждането и развитието на демонстрационни еко-системи в областта на Индустрия 4.0 ще се осъществяват на регионален принцип като част от регионалните иновационни центрове, индустриалните зони или други структури за подкрепа на предприятията, създадени на регионално ниво.

Инвестиции в сферата на цифровите технологии ще са възможни за цифрова инфраструктура, за цифрова трансформация на малките предприятия, за научни изследвания в областта на цифровите технологии, за подкрепа на социалната икономика чрез цифрова трансформация, за повишаване на квалификацията и за преквалификация на работната сила във връзка с цифровизацията и автоматизацията. Ще се подкрепи изграждане на регионален дигитален иновационен център (ДИЦ).

Подкрепата по отношение на МСП ще бъде организирана съгласно приоритетните икономически дейности, потребностите и потенциала на предприятията на ниво NUTS 3 (област), идентифицирани и изведени в Националната стратегия за МСП 2021-2027, както и в Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Приоритет ще се дава на проекти, които са част от приоритетните вериги на стойността на ЕС - Чисти, свързани и автономни превозни средства; Интелигентно здраве; Индустрия с ниски емисии на CO₂; Водородни технологии и системи; Индустриален Интернет на нещата; Кибер защита.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството

Политиките, които ще се насочат към подобряване условията, благоприятстващи предприемаческите начинания, са:

- подкрепа за предоставяне на услуги, насочени към развитие на предприемаческата екосистема, и подобряване на елементи на бизнес средата, които представляват бариери за разрастването на МСП;
- насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на кълъстерирането и предоставяне на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори.

Като инструмент за насърчаване, инвестициите индустриалните зони се превръщат във важен елемент на държавната и местна политика.

Като иновационен подход ще бъде подкрепено изграждането на нови или развитието на

съществуващи индустриални зони, които са важен елемент от регионалната екосистема в областта на трансфера на технологии и за развитие на предприятия в областите на интелигентната специализация. Подкрепата ще бъде изпълнявана чрез подхода интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) и водено от общностите местно развитие (ВОМР).

През периода 2021-2027 г. ще продължи доизграждането на съществуващите и създаването на нови индустриални зони и терени, в т.ч.:

- Тракия индустриална зона (ТИЗ) на принципа на публично-частното партньорство;
- Индустриална зона Кърджали върху терен от 100 дка, придобит от „Национална компания Индустриални зони“;
- Производствена зона в Димитровград;
- Индустриална зона „Белово“;
- Индустриална зона „Ардино“;
- Индустриална зона „Кричим“;
- Индустриална зона „Юг - Кърджали“;
- Индустриална зона „Карлово“;
- Индустриална зона „Септември“;
- Технологичен парк Смолян.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие

Дейностите и мерките по тази специфична цел са насочени към подобряване на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси като фактор за постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, а така също към осигуряване на баланс между търсенето и предлагането на знания и умения за по-успешното адаптиране на работната сила към потребностите на пазара на труда спрямо новите предизвикателства на развитието.

Посочените в анализа образователни характеристики на населението в Южен централен регион го очертават като най-проблематичен след Северозападния регион в страната. Трудностите с намирането на работа и разминаването между придобитата квалификация и възможността за реализация се очертават като проблем на немалка част от младите хора в ЮЦР.

Приоритетните дейности по тази специфична цел са ориентирани към:

- разширяване на равния достъп до качествено предучилищно и училищно

образование;

- подкрепа на Механизма за обхващане на всички деца в образователната система;
- изграждане на адекватна инфраструктура за образование;
- прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи в образование;
- намаляване на преждевременното напускане на училище и повишаване образователното равнище на населението;
- повишаване приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация. Ключово значение ще има разширяването на дуалното обучение и увеличаването на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво;
- създаване на условия за получаване на нови умения

Специален фокус на осъществяваните мерките е насочен към създаване на условия за насърчаване на ученето през целия живот, по-специално на гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и преквалификацията за всички.

Мерките за стимулиране на заетостта в региона и увеличаване на включването на лицата, които са извън пазара на труда, ще бъдат насочени към:

- укрепване на регионално диференцирана активна политика на пазара на труда;
- обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на пазара на труда;
- подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение, които в повечето случаи са в риск от социално изключване и изпадане в бедност;
- нови форми на заетост, свързани с настъпилите социални, икономически и технологични промени, налагащи обучение за придобиване на ключови компетентности, дигитални и преносими умения, чиято цел е по-лесно адаптиране на работната сила към новите форми на заетост.

Планира се на териториално ниво, чрез използване на подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), да бъдат реализирани следните групи дейности:

Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията.

Дейностите в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани

концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Подходящо е тези дейности да бъдат организирани в рамките на отделните области на региона, доколкото има определена териториална специфика.

Потенциал за стимулиране на заетостта в бъдеще има активизирането на икономически неактивните лица и тяхното преквалифициране. Тук се включват мерките, насочени към групата на неактивните лица, в т.ч. към безработните лица от уязвимите групи от населението, групите с ниско образование и без квалификация и недостатъчна активност на пазара на труда. Броят на лицата извън работната сила на възраст 15-64 навършени години през 2018 г. в ЮЦР е 276 хил. д. Обект на специално внимание и предприемане на мерки за включването им в обучение или пазара на труда са младежите, незаети в образование или заетост, чиито дял в населението на възраст 15-24 години е 16,7 % в ЮЦР. Активизирането на трудовата ангажираност на тези групи е от важно значение за преодоляване на недостига на работна сила в региона.

Като подходящи да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), се определят:

- дейности в подкрепа на професионално образование и обучение на регионално ниво;
- развитие на дуалната система на обучение;
- ограмотяване на възрастни;
- валидиране на знания, умения и компетентности

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси

Ефективното, балансирано и репродуктивно използване на природните ресурси е основна цел на устойчивото развитие на Южен централен регион, която трябва да се подкрепи с Интегрираната териториална стратегия за развитие.

Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство

Политиките в периода 2021-2027 г. ще се насочат към повишаване на конкурентоспособността на селското стопанство и същевременно ще гарантират повишаването на степента на устойчиво и ефективно използване на ресурсите в отрасъла. Приоритетните дейности са насочени към структурното балансиране на селскостопанския отрасъл, преодоляването на технологичното изоставане, повишаването на общата производителност, подобряването и опазването на околната среда, както и внедряването на иновативни решения в земеделската практика и изграждането на подходяща инфраструктура, развитието на цифровата инфраструктура в селските райони и използването на цифрови технологии от земеделските

производители.

Приоритетни ще бъдат инвестициите в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологичното производство, в които регионът има традиции и потенциал за развитие. Секторни интервенции ще бъдат насочени и към пчеларството и лозаро-винарския сектор.

Като важни мерки се очертават също така:

- ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи в общините от Пловдивското поле (Марица и Садово, както и част от Родопи) за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес (посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи) в другите общини (Куклен и Родопи);
- прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.);
- популяризиране и демонстрации на иновативни технологични решения и специализиран софтуер в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор;
- изпълнение на постановките на „Стратегията за цифровизация на земеделието в селските райони на Република България“.

Цел 1.4.2. Устойчиво развитие на туризма

Съществено предимство на ЮЦР е уникалната природа, културните ценности от различни епохи, съхранените бит и традиции, особено в отдалечени общини и територии, които, подходящо експонирани и брандирани, ще изведат българската идентичност като водеща за целеви групи в туризма, ориентирани към незасегнатата от урбанизацията среда.

Мерките в областта на туризма ще са насочени към устойчиво развитие и промотиране на туристически продукти с по-висока добавена стойност, към намаляване на сезонността в сектора, както и към диверсификация на туристическия продукт. Ще бъдат положени усилия за подкрепа на развитието на продукти във фаза на растеж, като здравния, фестивално-събитийния, екологичния, спортния туризъм, както и в други специализирани и нишови продукти, в които регионът и общините имат потенциал. Развитието на продукти, които са във фаза на въвеждане, като културно-познавателния, религиозния и винено-кулинарния туризъм, също ще бъде насърчавано приоритетно.

Създаването на устройствени предпоставки за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени, религиозни, природно-екологични и др.) в общини на ЮЦР ще доведе до нови туристически продукти с повишена добавена стойност.

Ще се подпомага развитието на различни видове туризъм чрез изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси (включително изграждане на съпътстваща инфраструктура).

Тези политики ще бъдат допълнени с изграждане на подходяща транспортна инфраструктура до туристическите обекти, както и повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма. Ще се популяризират веломаршрутите от регионален и национален мащаб.

В района на Родопите се предлага изпълнението на следните проекти:

- изграждане на спортно-туристически център „Перелик“;
- проучване, развитие и изграждане на инфраструктура за оползотворяване на лечебния потенциал на Родопите;
- нова туристическа инфраструктура в зони за отдих на язовирите „Кърджали“ и „Студен кладенец“;
- дигитализация на туристическите и природонаучните обекти и обекти, свързани с концепцията за „бавен зелен и здравословен туризъм“ за туристическите райони, попадащи в ЮЦР
- създаване и развитие на регионален туристически продукт за туристически район „Родопи“.

Подходящо е изграждане на обединена информационна платформа по примера на www.tripxv.com за популяризиране на туристическия продукт на региона

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда

Важен фактор за интегрираното развитие на региона е постигането на подобро качество на човешкия капитал чрез подобряване на здравеопазването и социалните услуги и чрез повишаване на общото културното ниво.

Изграждането на екологосъобразна инфраструктура и опазването на биологичното разнообразие е друг аспект на политиката за устойчиво развитие на региона

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт

Цел 2.1.1. Осигуряване на равен достъп до здравни услуги

За реализиране на политиката в областта на здравеопазването и предоставянето на равен достъп до здравни услуги се планира реализирането на следните дейности:

- териториално фокусиране на интервенциите, което да подобри достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ;
- създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места;
- модернизиране на материално-техническата база на държавни лечебни заведения;

- оборудване на площадки за кацане и осигуряване на бърз достъп до болнично заведение за целите на спешната помощ;
- осигуряване възможност болниците в по-малки общини/населени места да се трансформират в медицински центрове на принципа отдолу-нагоре;
- инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за новозавършили общопрактикуващи лекари в трудно достъпни райони на страната;
- икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и подобряване профилактиката на болестите.

Предвижда се и повишаване на качеството на психично-здравните грижи, както и ремонт и обновление на сградния фонд в държавните психиатричните болници (ДПБ) - ДПБ Кърджали и ДПБ Пазарджик.

Цел 2.1.2. Равен достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване

Предмет на целенасочени интервенции ще бъде осигуряването на равен достъп до специализирана дългосрочна грижа (включително здравна), повишаването на качеството и разширяването на обхвата на предоставяните социални услуги и подкрепата за развитие на интегрирани услуги.

Фокусът на политиките ще продължи да бъде върху деинституционализацията на грижата за децата, възрастните хора и хората с увреждания и върху предоставянето на услуги в домашна среда, в специализирана среда, както и на услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване. В съответствие с Националната стратегия за дългосрочна грижа ще продължат усилията за изграждане и/или рехабилитация на социална инфраструктура, чрез която да се обезпечат потребностите от услуги на възрастните и хората с увреждания.

В областта на социалното включване, социално-икономическата интеграция на уязвими групи, включително ромите, достъпа до услуги и борбата с материалните лишения планираните мерки ще се насочат към:

- активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирана подкрепа;
- повишаване на качеството и наличието на интегрирани социални услуги чрез оценка на индивидуалните нужди;
- осигуряване на социални жилища за хора в риск от бедност или социално изключване.

Цел 2.1.3. Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство

Ще бъдат извършвани дейности в подкрепа на местни културни средища, включително театри, читалища, библиотеки, музеи, галерии и др., при използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт. Същевременно, ще бъдат търсени начини за оптимизация на механизмите за финансиране на културните дейности и институции.

Културното наследство - както материално, така и свързано с нематериални ценности - е част от съвременното пространство на градовете и региона. Като основни дейности, свързани с опазване, развитие и популяризиране на културното наследство в ЮЦР, се предвиждат:

- реализиране на мерки за опазване на паметниците на културното наследство, регламентирани в нормативната база. Една част от тях са в лошо състояние и се нуждаят от мерки за реставрация и консервация;
- реставрация, консервация, социализация и изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции;
- разработване на планове за опазване и управление на националните археологически резервати;
- изграждане на исторически и образователен център за територията на ЮЦР;
- маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма;
- използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите;
- валоризиране на богатото културно наследство чрез конкурентни туристически продукти.

ЦЕЛ 2.1.4. Подобен достъп до спорт и спортни услуги

Планираните мерки включват:

- подобряване на училищната спортна инфраструктура;
- поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития;
- изграждане на Национален спортен център за подготовка на спортисти на средна надморска височина 1 100-1 400 m, включващ многофункционална спортна зала, стрелкови комплекс, ролбан за ски бягане и биатлон

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика

В региона има дефицит на инфраструктура за опазване на околната среда, което определя дейности с комплексен характер.

Основната цел е постигането на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите.

Изключително високото ниво на загуби на вода, дължащо се преди всичко на амортизираната водопроводна мрежа, изисква спешна подмяна и модернизация въз основа на оценката и плана за действие. За отстраняване режима на водоподаване е необходимо да се реконструират съществуващите или да бъдат изградени нови резервоари.

Към обхвата на мерките се включват:

- продължаване изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура въз основа на регионални прединвестиционни проучвания в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж. и, там където е възможно, и в агломерации с над 2 000 екв. ж.;
- изграждане на нови канализационни системи и реконструкции в случаите на несъответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа с капацитета и изграденост на ПСОВ.

Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение, е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността

Проекти, които ще се реализират в региона през плановия период, са:

- Газопроводно отклонение Панагюрище - Пирдоп (от Южния полупръстен на магистрален газопровод);
- Газопроводно отклонение с АГРС до Сопот и Хисаря

Политиката за бъдещото развитие на ВЕИ в страната и региона ще претърпи известни промени и ориентиране към децентрализирано производство на енергия от ВИ, присъединяващи се на по-ниски нива на напрежение - електроразпределителните мрежи.

Големи резерви има в поведението на общините, които съгласно чл. 10 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) разработват общински дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива в съответствие с НПДЕВИ. Не всички общини имат такива програми, а и много от планираните мерки не се изпълняват. Определено биомасата като ВИ се подценява, а редица проучвания сочат, че в България има голям и неизползван потенциал за това.

В програмите за ЕЕ на общините е необходимо да се обърне повече внимание и на подобряването на ефективността на сградните инсталации, не само на подобряването на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за ускорена газификация на обществените сгради.

- Развитие на устойчиви системи на градски транспорт
- Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова

Следва да продължи изпълнението на мерките и дейностите по оптимизация на системата за управление на отпадъците.

Ще се оптимизира събирането и третирането на отпадъци и ще бъдат внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба. Ще продължи приоритетно рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.

Следва да се предприемат действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси.

Зелени инвестиции и опазване богатото биологично разнообразие на ЮЦР

Запазването на качествата на околната среда и най-вече на високото биологично и ландшафтно разнообразие е важна задача, целяща запазване и за следващите поколения на природните ценности и възможност за тяхното екологосъобразно използване.

Наложително е ускоряване на дейността по разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа. Важна задача е и поддържането в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти. Необходимо е да се засили мониторингът, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове.

Друга дейност, която ще получи подкрепа, е разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в региона.

Биоразнообразието и ландшафтното разнообразие е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на региона. Защитените видове на флората и фауната ще се популяризират като символи на региона, за да засилват интереса към него. Ще се инвестира в създаването на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата

Териториално балансираният растеж ще се постигне чрез подобряване на свързаността в региона и качеството на средата в населените места, укрепване на градовете центрове и

ориентиране към полицентрично пространствено развитие.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност

За подобряване на свързаността на региона в международен, национален и вътрешнорегионален план се планира да бъдат реализирани редица проекти за обновяване и разширяване на транспортно-комуникационната инфраструктура и изграждане на съвременна цифрова инфраструктура, осигуряваща достъп на всички населени места до интернет и получаване на базови електронни услуги.

Цел 3.1.1. Подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план

Планират се следните проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа, допринасящи за свързаността и достъпността на региона:

- Изграждане на скоростен път „Русе-В. Търново-Хасково-АМ „Марица“;
- Рехабилитация на отсечката АМ „Марица“-Кърджали-ГКПП „Маказа“;
- Доизграждане и разширение на ГКПП „Маказа“;
- Завършване на строителството през 2020 г. на ГКПП „Еледже“ (Рудозем- Ксанти), област Смолян;
- Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“;
- Модернизация на пътя „Асеновград-Смолян (с възможна на места частична трета лента)-Рудозем“;
- Крайграничен южен път „Петрич-Бургас“ (Южна хоризонтала) - път 11-76;
- Изграждане на скоростен път Димитровград-Александрополис с изграждане на обход гр. Кърджали;
- Модернизиране на пътя Чепеларе-Хвойна-Храбрино-Пловдив;
- Реконструкция, рехабилитация на пътища от републиканската мрежа, като Път I-5, Път III-865, Път III-5009 и други, както и на пътища от общинските мрежи;
- Изграждане на тунела Троян-Кърнаре - проект в два региона за планиране;
- Модернизация на железопътен участък Костенец-Септември;
- Модернизация на жп линията „Русе-Г. Оряховица-Димитровград“;
- Рехабилитация на железопътния участък Пловдив-Бургас, Фаза 2. Проектът включва и внедряване на ETCS по протежение на цялата железопътна линия от Пловдив до Бургас с обща дължина от 293 km;
- Изграждане на жп връзка с летище Пловдив.

Изграждането на допълнителни ГКПП с локално значение биха подобрили отварянето

на региона към Гърция:

- ГКПП „Горна Арда-Паранести“ (Смолян-Драма);
- ГКПП „Аврен-Миртиски“ (Крумовград-Гюмюрджина);
- Туристически ГКПП „Кожари-Еталия“ (Гърция) с 5 km свързващ път, с. Борино.

Модернизацията на пътя „Асеновград-Смолян-Рудозем“, а по възможност изграждането на скоростен път „Пловдив-Рудозем“ (включен в широкообхватната TEN-T мрежа), ще повиши значително свързаността между главния център на развитие в ЮЦР - гр. Пловдив и планинските райони в централните и източните Родопи. Смолян е единственият областен град, попадащ извън републиканската железопътна мрежа, поради което оптимизацията на пътния участък е единствената възможност за подобряване на транспортната му свързаност с националната транспортна мрежа и утвърждаване значимостта на града като важен урбанизационен център в южната част на страната.

Като потенциална инициатива се предлага стартирането на предпроектни проучвания за изграждане на Южна тангента/хоризонтала Петрич-Гоце Делчев-Смолян-Кърджали-Хасково-Харманли-Тополовград-Елхово-Болярово-Царево-Бургас (596 km до Царево)

Цел 3.1.2. Цифрова свързаност и електронни услуги

Целта е да се осигури развитие на цифровата мрежа с предоставяне на съвременни, висококачествени електронни услуги, доколкото цифровата инфраструктура контролира развитието и качеството на почти всички сфери на живота и икономическата дейност. Предоставянето на електронни обществени услуги в региона, покриващи неговите териториални части, е от решаващо значение за конкурентоспособността на ЮЦР като цяло, областите и общините в него. Трябва да се овладеят и специалните предизвикателства във връзка с развитието на високоефективната широколентова мрежа в селските райони.

Цифрови проекти, които следва да се реализират:

- Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация на общините:
 - Джебел, Крумовград, Момчилград (област Кърджали);
 - Батак, Белово, Брацигово, Лесичово, Пещера, Ракитово, Септември, Сърница (област Пазарджик);
 - Калояново, Карлово, Първомай, Съединение, Хисаря, Кричим, Перушица, Сопот (област Пловдив);
 - Борино, Девин, Доспат, Чепеларе (област Смолян);
 - Ивайловград, Любимец, Маджарово (област Хасково).
- Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия,

електронно управление и електронно здравеопазване.

- Участие с проекти в „Механизъм за свързване на Европа 2: Цифровизация (CEF 2 Digital).
- Подобряване на достъпа до и развитието на онлайн публични услуги

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие

В пространственото развитие на ЮЦР доминиращо е положението на втория по големина град в страната Пловдив (според НКПР голям град от второ йерархично ниво - център с национално значение в територията на региона). В региона няма друг голям град над 100 хил. д.

От трето йерархично ниво - градове-центрове с регионално значение в територията на областите - в НКПР за ЮЦР са определени 7 града - областните градове Хасково, Кърджали, Смолян, Пазарджик и градовете Асеновград, Димитровград и Карлово.

От четвърто йерархично ниво - малки градове с микрорегионално значение в територията на групи общини - са определени 20 града: Първомай, Раковски, Сопот, Стамболийски, Хисаря, Свиленград, Харманли, Тополовград, Крумовград, Момчилград, Ивайловград, Златоград, Мадан, Девин, Чепеларе, Велинград, Панагюрище, Пещера, Ракитово, Септември.

От пето йерархично ниво - много малки градове и села, центрове на общини са останалите общински центрове, са 30 града: Любимец, Маджарово, Минерални бани, Симеоновград, Стамболово, Ардино, Джебел, Кирково, Черноочене; Баните, Борино, Доспат, Неделино, Рудозем, Брезово, Калояново, Кричим, Куклен, Лъки, Марица, Перушица, Родопи, Садово, Съединение, Батак, Белово, Брацигово, Лесичово, Стрелча, Сърница.

Насърчаването на полицентричното и балансирано пространствено развитие в ЮЦР е свързано със:

- създаване на териториално-устройствени условия за формиране на йерархически обвързана центрове система (от комплексни и специализирани обслужващи центрове) в територията на региона;
- насърчаване на интегрираното развитие в градовете, селските райони и планинските региони;
- Засилване на вътрешното сближаване и балансиране на териториалното развитие в региона чрез насърчаване на функционалната интеграция, създаване на условия за разпространение на факторите за развитие, многофункционално развитие на селските райони и използване на вътрешния потенциал на всички територии.

Цел 3.2.1. Развитие на градските райони

Тази област на въздействие е свързана с осигуряване на прилагането на

взаимообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете като модернизация и създаване на нови индустриални зони, техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество; подобряване на достъпа и инфраструктурата на публичните услуги (образование, здравеопазване и социални услуги, култура, спорт); енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради; изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради; повишаване на сигурността в градските обществени пространства, подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините.

Важно значение ще имат мерките за устойчива градска мобилност, съдържащи инфраструктурни мерки, включително улици и пътни мрежи между основния град и околните населени места на територията на общината; мерки за управление на трафика; интелигентни транспортни системи и интелигентни решения за мобилност; развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт, включително инфраструктура, оборудване и нов подвижен състав; инфраструктура и оборудване за подобряване на връзките между всички видове транспорт; инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), всички видове мерки за пътна безопасност.

Ще се насърчава научноизследователската и развойната дейност в големите градове. Ще се въведе концепцията за „интелигентен град“, „умни региони“.

Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони

Икономическото развитие ще се подкрепя в съответствие с принципите на устойчивото развитие чрез стимулиране на местния бизнес и екологосъобразно селско стопанство, подкрепа на местните земеделски производители, изграждане на инфраструктура и подобряване на средата на населените места.

Планирани дейности:

- Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство - създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти; поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др. Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация“ на слабо населените и периферни райони.
- Разнообразяване на икономиката в селските райони с цел запазване на заетостта на местното население; насърчаване развитието на микро и МСП, които са потенциално жизнеспособни от икономическа гледна точка и допринасят за подобряване на структурата на местната икономика.

- Развитие на малките градове в селските райони, които се явяват единствен градски център на територията на селския район.
- Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически и исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.
- Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали селски райони.
- Активизиране на бизнеса в изоставаци селски райони чрез насърчаване на индивидуалното и колективното предприемачество.
- Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство.
- Прилагане на ИТИ и WOMP.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество

Един от сериозните инструменти за насърчаване на социално-икономическото развитие на граничните райони е трансграничното сътрудничество.

Местните специфики, анализираният опит и добри практики, както и дефинираните в АНКПР потенциали и пречки за развитие са отправна точка за мерките в трансграничното сътрудничество с очакван най-осезаем положителен ефект от регионална гледна точка:

- Инвестиции за повишаване на местното предприемачество и насърчаване конкурентоспособността на малки и средни предприятия (които да бъдат привлечени като директни получатели на помощта по програмите за трансгранично сътрудничество).
- Инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия.
- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство.
- Насърчаване на инвестиции, свързани с предлагането на местни продукти (кулинарен туризъм и др.).
- Инвестиране в образование, повишаване на квалификацията и обмен на студенти (ако е приложимо).

- Осигуряване на здравно обслужване и социални грижи, отговарящи на нуждите на населението.
- Разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации.
- Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите.
- Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки.
- Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие.
- Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.
- Подобряване на транспортната свързаност и повишаване на трансграничната мобилност и достъпност.
- Разработване на електронно управление на регионално и местно равнище (ключово действие, произтичащо от Съобщението за граничните препятствия).
- Използване на опростени финансови инструменти с възможен компонент на безвъзмездната финансова помощ.
- Подкрепа на политиките на ЕС за интегрирано управление на границите с цел повишаване сигурността на външните граници.

2.3 Обхват на ИТСР на ЮЦР

В териториалния обхват на Южен централен регион попадат териториите на областите: Пловдив, Пазарджик, Смолян, Кърджали и Хасково, с общо 58 общини:

- Област Пловдив - общини Асеновград, Брезово, Калояново, Куклен, Карлово, Лъки, Марица, Пловдив, Първомай, Раковски, Родопска община, Садово, Сопот, Стамболийски, Съединение, Хисаря, Перушица и Кричим;
- Област Пазарджик - общини Батак, Белово, Брацигово, Пещера, Велинград, Лесичово, Пазарджик, Панагюрище, Ракитово, Септември Стрелча и Сърница;
- Област Смолян - общини Баните, Борино, Девин, Доспат, Неделино, Златоград, Мадан, Рудозем, Смолян и Чепеларе;
- Област Кърджали - общини Кърджали, Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград,

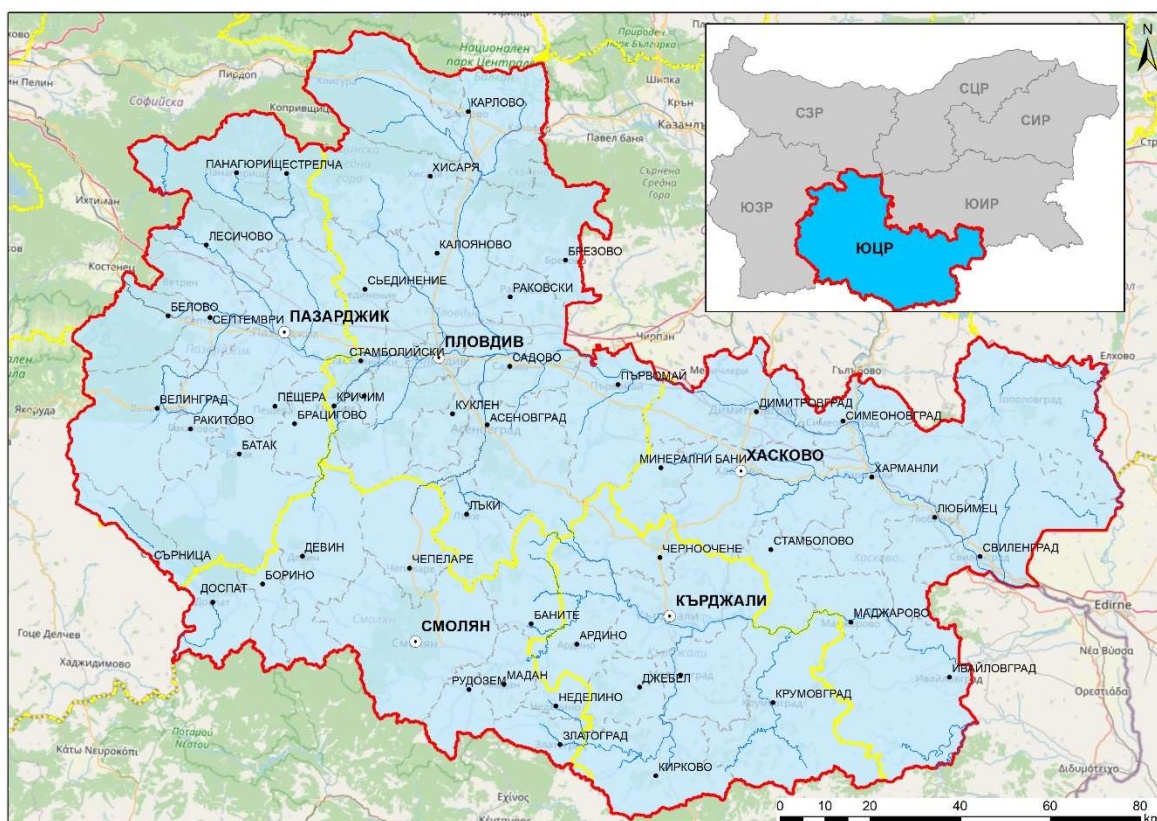

Момчилград и Черноочене;

- Област Хасково - общини Димитровград, Ивайловград, Любимец, Стамболово, Маджарово, Хасково, Минерални Бани, Свиленград, Симеоновград, Тополовград и Харманли.

Той обхваща западната половина на Горнотракийската низина, южната част на Централна Стара планина, част от Средна гора, подбалканските полета и голяма част от Родопите. Площта на региона е 22 306,0 km², което представлява 20,2 % от територията на страната, като земеделските територии са 47,6 %, горските - 45,8 %, а урбанизираните територии заемат само 3,8 %.

На Фигура 1 е показана обща схема на региона

Фигура 1 - Обхват на ЮЦР

Характеристиките на територията в обхвата на ИТСП на Южен централен регион за планиране от ниво 2 са представени в Раздел 4 от настоящия доклад.

2.4 Времева рамка

Разглежданият период от време, за който ще бъдат оценявани положителни и отрицателни въздействия, е периодът от 2021 до 2027 г, за който ИТСП на Южен централен регион за планиране от ниво 2 определя общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона, и в който период ще се осъществяват предвидените по Стратегията дейности.

3 Връзка на ИТСР на Южен централен регион за планиране от ниво 2 с други планове и програми

Определянето на взаимовръзките между съотносимите стратегически документи и оценката на ИТСР на Южен централен регион за планиране от ниво 2 има следните цели:

- установяване на наличието на потенциални взаимодопълващи се елементи или потенциални различия и ограничения;
- установяване на проблеми, които вече са покрити от други политики, планове, програми или проекти;
- преценка на кумулативните ефекти върху основни рецептори за изпълнение на набор от свързани планове/програми, за да се потвърди оценката на конкретните последици на оценявания план.

Плановете, програмите и стратегиите, които биха могли да взаимодействат с ИТСР на Южен централен регион за планиране от ниво 2 са разгледани съответно на европейско и на национално ниво.

3.1 Основни стратегически документи на ЕС

Основните стратегически документи на ЕС, които са относими към ИТСР на Южен централен регион за планиране от ниво 2 и са релевантни към периода за неговото прилагане, са следните:

3.1.1 Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.

В стратегията се разглеждат петте основни фактора за загубата на биологично разнообразие (промени в земеползването и мореползването, прекомерна експлоатация, изменение на климата, замърсяване и инвазивни чужди видове), определя се ефективна рамка за управление, насочена към отстраняване на оставащите пропуски, гарантира се цялостно прилагане на законодателството на ЕС и се обединяват всички съществуващи действия. Приемайки за база основната амбициозна цел, според която до 2050 г. всички екосистеми в света трябва да бъдат възстановени, устойчиви и защитени по подходящ начин, в Стратегията са набелязани начините, по които Европа може да помогне за постигане на посочената цел, като една от основните цели, заложи в нея, е да се гарантира, че до 2030 г. биологичното разнообразие в Европа ще поеме по пътя на възстановяването в полза за хората, планетата, климата и икономиката. Ключовите усилия са насочени към:

- Опазване и възстановяване на природата в ЕС, вкл.:
 - Хармонизирана мрежа от защитени зони;
 - План на ЕС за възстановяване на природата.
- Създаване на условия за преобразяваща промяна, вкл.:

- Нова рамка за управление;
- Нов тласък на изпълнението и правоприлагането на законодателството на ЕС в областта на околната среда;
- Изграждане на интегриран подход, обхващащ цялото общество.
- Усилия на ЕС за прилагане на амбициозна световна програма за биологичното разнообразие, вкл.:
 - Повишаване на равнището на амбиция и ангажираност в световен мащаб;

Използване на външни действия за насърчаване на амбицията на ЕС.

Разглежданият ИТСП на ЮЦР е в синхрон със Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г., чрез следните горепосочени стратегически приоритети, цели и мерките, описани в тях: Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика, Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.1.2 Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)

Дневният ред за устойчиво развитие до 2030 г. е приет от Общото събрание на ООН на 25.09.2015 г. и представлява план за действие, насочен към хората, планетата и постигането на просперитет. Определени са 17 цели за устойчиво развитие, както следва:

- Изкореняване на бедността във всичките ѝ форми и навсякъде;
- Преодоляване на глада, постигане на продоволствена сигурност и по-добро хранене, стимулиране на устойчиво селско стопанство;
- Осигуряване на здравословен живот и насърчаване благосъстоянието на всички във всяка възраст;
- Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички;
- Постигане на равнопоставеност на жените и мъжете и равни права за всички жени и момичета;
- Осигуряване на наличие и устойчиво управление на вода и канализация за всички;
- Осигуряване на достъп до финансово достъпна, надеждна, устойчива и съвременна енергия за всички;
- Стимулиране на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълноценна и продуктивна заетост и достоен труд за всички;
- Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване на приобщаваща и устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите;

- Намаляване на неравенствата между и в рамките на държавите;
- Превръщане на градовете и селищата в приобщаващи, безопасни, адаптивни и устойчиви места за живеене;
- Осигуряване на устойчиви модели на потребление и производство;
- Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и неговите последици;
- Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и водните ресурси за устойчиво развитие;
- Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването, спиране и обръщане на процеса на деградация на земите и предотвратяване загубата на биологично разнообразие;
- Насърчаване на мирни и приобщаващи общества за устойчиво развитие, осигуряване на достъп до правосъдие за всички и изграждане на ефективни, отговорни и приобщаващи институции на всички равнища;
- Укрепване на средствата за изпълнение и възобновяване на глобалното партньорство за устойчиво развитие.

ИТСП на ЮЦР от ниво 2 ще допринесе за постигане на Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г), посредством изпълнение на мерките от трите стратегически приоритета, както следва: Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата

3.1.3 Пътна карта за план за действие целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата

Документът е публикуван за обществени консултации на 01.10.2020 г. и е планиран за приемане от Комисията през второто тримесечие на 2021 г. В него са описани основните насоки в плана за действие, целящ нулево замърсяване:

- По-добро и ефективно прилагане на нормите за замърсяване;
- Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води. В плана ще се разгледат и други форми на замърсяване, като напр. почвеното замърсяване;
- Подобряване на политиките за управление на замърсяването;
- Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите на устойчивото потребление с оглед на

въздействията от замърсяването.

Разглежданата ИТСП на ЮЦР е в съответствие с Пътната карта, посредством Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси, Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони, Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони; Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.1.4 План за действие относно кръговата икономика

В новият план за действие относно кръговата икономика (11.03.2020) са представени нови инициативи по време на целия жизнен цикъл на продуктите, за да се модернизира и трансформира икономиката ни, като същевременно се опазва околната среда. Той се ръководи от амбицията да се произведат устойчиви продукти, които могат да се ползват дълго време, и да се даде възможност на нашите граждани да участват пълноценно в кръговата икономика и да се възползват от положителната промяна, която носи:

- Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС – чрез законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, което да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба се ограничава, преждевременното излизане от употреба се поставя под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- Повече права за потребителите – вкл. достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат потребителите да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения.

Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям – да се предприемат конкретни действия относно:

- електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците;
- акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии;
- опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането;
- пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на

рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси;

- текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти;
 - строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика;
 - храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.
- Гаранция за по-малко отпадъци – усилията са насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Кръговата икономика намалява натиска върху природните ресурси и е предпоставка за постигане на целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г. и за спиране на загубата на биологично разнообразие.

Разглежданата ИТСП на ЮЦР е съобразена с План за действие относно кръговата икономика, чрез изпълнение на целите и мерките от: Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж; Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2 Национални стратегии, програми и планове

Основните планове, програми и стратегии, съотносими с Разглежданият ИТСП на ЮЦР и релевантни към периода за неговото прилагане, са следните:

3.2.1 Национална програма за развитие: България 2030 – визия, цели и приоритети

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е приета с Решение № 67.25 на Министерски съвет от 02.12.2020.

Документът определя три стратегически цели – ускорено икономическо развитие,

демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета:

- П1. Образование и умения;
- П2. Наука и научна инфраструктура;
- П3. Интелигентна индустрия;
- П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика;
- П5. Чист въздух и биоразнообразие;
- П6. Устойчиво селско стопанство;
- П7. Транспортна свързаност;
- П8. Цифрова свързаност;
- П9. Местно развитие;
- П10. Институционална рамка;
- П11. Социално включване;
- П12. Здраве и спорт;
- П13. Култура, наследство и туризъм.

Разглежданата ИТСП на ЮЦР се ръководи изцяло от тези приоритети.

3.2.2 Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие, приета на 06.04.1998 г., е разработена в съответствие с изискването за национално планиране на природозащитните дейности, залегнало в Конвенцията за биологичното разнообразие от 1992 г., и се фокусира върху следните ключови аспекти:

- Управление на земята и ресурсите;
- Защитени територии;
- Земи извън защитените територии;
- Устойчиво управление на ресурсите;
- Възстановяване на местообитания;
- Ex situ опазване;
- Законодателни инициативи и международни споразумения;

- Политика и управление на опазването;
- Научно-изследователска и техническа помощ;
- Екологично образование;
- Екотуризм;
- Съвместно сътрудничество и партньорство.

Дефинираните приоритети за незабавни действия и подкрепа включват:

- Укрепване на научната основа за опазване на биоразнообразието;
- Подкрепа на законодателните инициативи;
- Разширяване и укрепване на мрежата от защитени територии;
- Екологично образование и допълващо обучение;
- Разработване и внедряване на политика по екотуризм;
- Насърчаване на опазването на басейна на Черно море;
- Насърчаване на опазването на природата на Балканите.

Целите на ИТСП на ЮЦР допринасят за опазване на биологичното разнообразие чрез изпълнение на следните цели: Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.3 Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор

Стратегията е приета на 21.11.2012 г, като формулираната в нея дългосрочна стратегическа цел на страната в областта на водния сектор е: „Устойчиво ползване на водните ресурси, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението и икономиката на страната, както и на водните екосистеми“. Съответните цели и подцели са:

- Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване:
 - Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците;
 - 1.2. Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.
- Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води:

- 2.1. Премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изкуствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчни води;
- 2.2. Укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води;
- 2.3. Превръщане на Плановете за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите.
- Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс:
 - 3.1. Създаване на институционална рамка, която да гарантира прехвърляне на отговорността за вземането на решения във връзка с развитието на водния сектор на национално, регионално и местно равнище от стопанските субекти към публичните власти – държава, общини;
 - 3.2. Средствата от населението и бизнеса, средствата от ЕС и изискваното национално съфинансиране да осигуряват самофинансиране на водния сектор, при спазване на принципа „замърсителят и ползвателят плащат“;
 - 3.3. Повишаване на капацитета на всички участници в управлението на водния сектор.
- Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения:
 - 4.1. Идентифициране на рисковите зони;
 - 4.2. Осъществяване на мерките от плановете за защита от наводнения.

ИТСП на ЮЦР се очаква да допринесе основно за постигане на целите от Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор, чрез изпълнение на следните цели от Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика.

3.2.4 Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Документът е приет на 25.10.2019 г. и задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г, като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема. Генералните стратегически цели са както следва:

- Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата;
- Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата;
- Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата;
- Изграждане на устойчивост към изменението на климата.

ИТСП на ЮЦР е в тясна взаимовръзка с Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г., посредством Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси, Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство; Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони; Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.5 Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г)

Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.), приета на 07.06.2019 г., включва мерки, насочени към секторите, за които е установено, че имат основен принос за замърсяване с фини прахови частици – битово отопление и транспорт.

ИТСП на ЮЦР е в пряка взаимовръзка и в нея са заложили мерки за предотвратяване замърсяването на атмосферния въздух, посредством реализацията на Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.6 Планове за управление на речните басейни (ПУРБ)

За Източнобеломорски район на басейново управление, и за Западнобеломорски район на басейново управление, в които попада ЮЦР са изготвени 6-годишни Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), които подлежат на актуализация за следващия програмен период (2022-2027 г).

Като стратегически документ, свързан с управлението на водите за шестгодишния период, всеки ПУРБ осигурява рамка за съхранение и подобряване на водните тела в

съответния РБУ, отделяйки особено внимание на зоните с особен статут, които се нуждаят от специална защита.

Общата цел на ПУРБ е дългосрочно устойчиво управление на водите, основано на висока степен на защита на водната среда, т.е. постигане на добро състояние, като се въвежда принципът за предотвратяване на допълнително влошаване на състоянието.

Съгласно чл.4(1) от РДВ основните екологични цели в ПУРБ са насочени към:

- Недопускане на влошаване на състоянието на повърхностните и подземни води и защита, подобряване и възстановяване на всички водни тела;
- Постигане на добро състояние през втория планов период, т.е. добро екологично състояние (или потенциално такова), както и добро химическо състояние на повърхностните води и добро химическо и количествено състояние на подземните води;
- Постепенно намаляване на замърсяването от определени вещества и поетапно спиране на изпускането на приоритетни опасни вещества в повърхностните води, както и превенция и ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води;
- Преустановяване на всякакви значителни възходящи тенденции в замърсяването на подземните води;
- Постигане на стандартите и целите за защитените територии, определени в законодателството на Общността;

Определянето на целите за опазване на околната среда е описано в Глава X, Раздел III от Закона за водите(ЗВ), по-конкретно в чл.156а до 156ж.

Съгласно чл.156а, ал.1, т.1 от ЗВ, целите за опазване на околната среда при повърхностните води са насочени към:

- предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

По отношение на силно модифицираните и изкуствени водни тела, съгласно член 4(1)(a)(iii), се определят „специфични цели“ за тези конкретни водни тела. В член 4(3) на РДВ са описани строги критерии за определянето на изкуствени или силно модифицирани

водни тела.

Целите, които са свързани с подобряване на екологичното и химично състояние на водните тела са заложили като „подобряване на състоянието по съответните показатели”, за които не е постигнато добро състояние (стойностите съответстващи на доброто състояние), съгласно Наредба Н4 от 2012г. за характеризирани на повърхностните води и Наредба от 2010 г. за стандарти за качество на околната среда (СКОС) за приоритетни вещества и някои други замърсители.

В случаите, когато по силата на даден нормативен акт някои водни тела изискват по-голяма защита, включително зоните за питейно-битово водоснабдяване, чувствителните и нитратно-уязвими зони, зоните за защита на местообитания и видове, се залагат допълнителни цели.

Съгласно чл. 156а, ал.1, т.2 от ЗВ целите за опазване на околната среда при подземните води са насочени към:

- Недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела;
- Опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние;
- Идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Съгласно чл.156а, ал.1, т.3 от ЗВ целите за опазване на околната среда при зоните за защита на водите по чл.119а се определят за постигане на целите на законодателството, по силата на което е определена или обявена зоната.

Заложените в ПУРБ дейности за постигане на целите за повърхностните води се съгласуват с дейностите, заложили в ПУРН, главно при съгласуването на мерките от ПУРН с целите на ПУРБ. Съответните мерки за намаляване риска от наводнения следва да подкрепят целите на РДВ и да предотвратят влошаване на състоянието и ако е възможно да съдействат за постигането на добро екологично състояние /потенциал на водните тела, включително намаляване риска от замърсяване.

Разглежданата ИТСП на ЮЦР е в съответствие с ПУРБ посредством изпълнение на мерки от ПУРБ, изписани в Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика.

3.2.7 Планове за управления на риска от наводнения

За Източнобеломорски район на басейново управление, и за Западнобеломорски район на басейново управление, в които попада ЮЦР са изготвени 6-годишни Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН), които подлежат на актуализация за

следващия програмен период (2022-2027 г).

С цел прилагане на единен национален подход при определяне на целите и приоритетите за управление на риска от наводнения през 2014 г. са разработени Национални приоритети за управление на риска от наводнения, които са определени и обособени в 5 основни направления/насоки, съгласно заложените изисквания в законодателството. Така определените приоритети предполагат планиране на определени цели (действия) за тяхното постигане, като към определените 5 приоритета са използвани общо 17 възможни цели, както са описани по-долу:

- Приоритет № 1 Опазване на човешкия живот и на общественото здраве:
 - Цел 1.1 Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора от наводнения;
 - Цел 1.2 Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии;
 - Цел 1.3 Възстановяване на нормалните условия за живот;
 - Цел 1.4 Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура.
- Приоритет № 2 По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса:
 - Цел 2.1 Подобряване на защитата на обекти от техническата инфраструктура;
 - Цел 2.2 Подобряване на защитата на значими стопански и културно-исторически обекти.
- Приоритет № 3 Повишаване на защитата на околната среда:
 - Цел 3.1 Подобряване на защитата на канализационните системи;
 - Цел 3.2 Подобряване на защитата на индустриалните обекти (основно IPPC и SEVESO обекти);
 - Цел 3.3 Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитените територии и защитените зони;
 - Цел 3.4 Подобряване на водозадържащата способност на земеделските, горски и крайречни територии.
- Приоритет № 4 Подобряване подготвеността и реакциите на населението:
 - Цел 4.1 Повишаване на подготвеността на населението за наводнения;
 - Цел 4.2 Подобряване на реакциите на населението при наводнения.
- Приоритет № 5 Подобряване на административния капацитет за управление на риска от наводнения (УРН):
 - Цел 5.1 Създаване на съвременна нормативна уредба за устройственото планиране на териториите и УРН;

- Цел 5.2 Осигуряване на оперативна информация за УРН;
- Цел 5.3 Повишаване на квалификацията на персонала, ангажиран с УРН;
- Цел 5.4 Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн;
- Цел 5.5 Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции при наводнения.

Към съответните приоритети и цели за всеки район на басейново управление (съответно към всеки ПУРН) са изготвени програми от мерки за намаляване на риска от наводнения. ПУРН разглеждат всички аспекти на управлението на риска от наводнения, отчитайки характеристиките на конкретния речен басейн, и интегрират аспектите на опазване на околната среда, като осигуряват високо ниво на опазването ѝ.

ИТСП на ЮЦР е в взаимовръзка с ПУРН, посредством поставените си специфични цели и следва да се съобразява с мерките за намаляване на риска от наводнения.

3.2.8 Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.

Европейският съюз (ЕС) има за цел да бъде световен лидер в борбата с изменението на климата и в тази връзка се стреми да постигне целите на споразумението от Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (СОР 21) в Париж, като същевременно осигурява чиста енергия в целия Съюз. За да изпълни този ангажимент, ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

- Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутно крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

С ИНПЕК се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката. Основните цели, заложиени в ИНПЕК са:

- Стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- Развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- Намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- Гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Националните приоритети в областта на енергетиката могат да бъдат обобщени, както следва:

- Повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на доставките на енергийни ресурси;
- Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- Използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики;
- Повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- Защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

Стратегическите цели и приоритети в областта на енергетиката и климата на България, заложи в ИНПЕК, са, както следва:

По отношение на измерението „Декарбонизация“ България ще положи усилия да увеличи дела на енергия от ВИ в брутното крайно потребление на енергия и да намали емисиите на ПГ.

България ще изгради допълнителни мощности с акцент върху вятърната и слънчевата енергия.

Предвижда се използването на биомаса да се увеличи във всички сектори: електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане и транспорт.

По измерение „Енергийна ефективност“ България ще насочи усилията си към постигане на енергийни спестявания в крайното енергийно потребление - съсредоточавайки се върху подобряване на енергийните характеристики на сградите, както и в производството, преноса и разпределението на енергия.

Относно измерението „Енергийна сигурност“, основен приоритет на България е диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ

и развитие на газовата инфраструктура във връзка с концепцията за изграждане на регионален газоразпределителен център „Балкан“. България има за цел да повиши енергийната сигурност чрез диверсификация на енергийните доставки, ефективно използване на местните енергийни ресурси и развитието на енергийната инфраструктура.

По измерението „Вътрешния енергиен пазар“, България ще развива конкурентен пазар чрез пълна либерализация на пазара и интеграцията му в регионалния и общоевропейския пазар. Относно измерението „Научните изследвания, иновации и конкурентоспособност“, България се ангажира да насърчава научния напредък в иновативни енергийни технологии, включително за производство на чиста енергия.

ИТСП на ЮЦР ще допринесе за изпълнението на целите и приоритетите от Интегриран

план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., посредством изпълнението на следните мерки, заложен в стратегията: СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж; СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони, Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.9 Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.) е разработена въз основа на Споразумение между Министерството на околната среда и водите и Международната банка за възстановяване и развитие, ратифицирано със закон от Народното събрание.

Разработването на програмата е в изпълнение на чл.6 от Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО (Директива (ЕС) 2016/2284).

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.

Освен постигането на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284, намаляването на емисиите следва да допринесе за постигане на нормите за качество на атмосферния въздух (КАВ), тоест, постигане на нива на замърсяване, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха ще допринесе за постигането и на други цели:

- Дългосрочната цел на ЕС за постигане на нива на КАВ в съответствие с насоките

за КАВ, публикувани от Световната здравна организация;

- Целите на ЕС в областта на биологичното разнообразие и екосистемите в съответствие със Седмата програма за действие в областта на околната среда;
- По-добро взаимодействие между политиката на ЕС по отношение на КАВ и други политики на ЕС, по-специално политиките в областта на климата и енергетиката.

ИТСП на ЮЦР е в синхрон с Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г., посредством изпълнение на целите и мерките към тях, разписани в: Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони, Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.10 Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.) се разработва на основание чл. 24. ал.1 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.) и на чл. 77 от Закона за опазване на околната среда. Обхваща 10-годишен период на изпълнение и включва петгодишен план за действие.

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите.

Национална програма (2020 – 2030 г.) е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво.

Политиката за опазване на почвите в България се основава на следните принципи:

- Екосистемен и интегриран подход;
- Устойчиво ползване на почвите;
- Превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- Прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- Замърсителят плаща за причинените вреди;
- Информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от

- Опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Основни критерии при определяне на приоритетите в Национална програма за опазване, съгласно чл. 24, ал. 4 от ЗП, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са:

- Устойчиво ползване на почвите като природен ресурс.
- Опазване и подобряване на почвеното плодородие.
- Намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления, и антропогенни фактори.
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда.
- Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното земеделие.
- Възстановяване на нарушените функции на почвите.
- Задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

ИТСП на ЮЦР покрива критериите на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), посредством изпълнение на целите и мерките, към тях, описани в: Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество.

3.2.11 Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022

Националният план за опазване на най-значимите влажни зони в България е изготвен в съответствие със заданието, одобрено с писмо № 48-00-1503/26.11.2010 от Министъра на околната среда и водите и в изпълнение на националните приоритети по отношение на опазването на биологичното разнообразие.

Териториалният обхват на Плана включва приоритетно 11-те влажни зони, които към момента са в списъка по Рамсарската конвенция. Описателната част на плана разглежда подробно още 25 влажни зони, които не са в Рамсарския списък, но има информация, че покриват един или повече от критериите за обявяване или имат голям потенциал за опазване и възстановяване.

Анализът на включените в Плана влажни зони обхваща техни основни географски, физически и екологични характеристики, консервационна значимост, заплахи и тенденции, стопански ползвания, препоръки, мерки, екосистемни функции, икономическо и социално значение. Анализът се основава изцяло на налична

информация и публикации.

На база на направения анализ са определени хоризонтални и специфични мерки, които да бъдат осъществени в 10 годишния период на изпълнение на Плана.

Хоризонталните мерки, които следва да се изпълняват на национално ниво са:

- Изпълнение на мерките за предоставяне на информация, координация и отчитане във връзка с ангажиментите на България по Рамсарската конвенция;
- Институционална координация във връзка с прилагането на Закона за биологичното разнообразие, управлението на Natura 2000 места, прилагането на изискванията и ръководствата на Рамсарската конвенция;
- Осигуряване на адекватен финансов ресурс за мерки по опазване, поддържане и възстановяване на влажните зони от публични и частни източници;
- Възстановяване и/или подобряване на водния режим на влажните зони в България, което включва и влажни зони извън разгледаните от настоящия план;
- Контрол на браконьерството - първоначално разглеждано като специфична мярка, но поради националното измерение на явлението е формулирано и като хоризонтална мярка;
- Преодоляване на съществуващи пропуски в научната информация за влажните зони чрез целеви проучвания и мониторинг;
- Въвеждане и подкрепа за икономически механизми за опазване на влажните зони, включително инвентаризация и остойностяване на екосистемните услуги;
- Интегриране на темата за влажните зони в екологичното образование;
- Международна и трансгранична координация на природозащитните мерки;
- Идентифициране на национално ниво на система от мерки за адаптация на управлението на влажните зони към климатичните промени;
- Инвентаризация и оценка на въздействието от инвазивните видове.

Основните категории специфични мерки, които са предложени за конкретни влажни зони в страната са:

- Изготвяне или актуализация на План за управление на зоната.
- Изготвяне на проучвания за подобряване на водния режим и други възстановителни мерки на значими влажни зони;
- Възстановяване на водния режим – необходим е на първо място в случаите, в които водният режим на влажната зона е силно нарушен от човешка намеса и това води до явна деградация на екосистемите;
- Възстановяване на естествената растителност в случаите, в които е идентифицирано значително обезлесяване или подмяна на естествената

растителност с неместни/нехарактерни видове;

- Ограничаване на замърсяването – за влажните зони разположени в близост до големи индустриални комплекси (напр. язовир Мандра, езеро Вая, Варненско-Белославски езеро);
- Ограничаване на притока на биогенни елементи и еутрофикацията;
- Поддържащи мерки, специфични за зоните;
- Подобрен контрол на браконьерството;
- Подкрепа за стопански ползвания, специфични за зоните.
- Борба с инвазивни видове;
- Други специфични мерки, които са включени в описанията на влажните зони. Тук спадат и всички останали специфични мерки, предписани от съществуващите към момента планове за управление на защитени територии.

В Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Южен централен регион, са включени предвиждания за изграждане и развитие на нови индустриални зони, производствени зони, изграждането и модернизацията на индустриална и техническа инфраструктура, без да има конкретика за отделните инвестиционни предложения, включително и точното им местоположение. Поради това не може да се предвиди дали те биха засегнали включените в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022 влажни зони .

Съгласно изискването на екологичното законодателство всеки конкретен проект подлежи на процедура по глава 6 от ЗООС (процедура по ОВОС и на процедура по ЕО), както и при необходимост и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които могат да бъдат взети съответни мерки за избягване застрашаването на влажните зони, включително и с избор на вариант, при който да бъдат избегнати.

По тази причина като необходима мярка в настоящия доклад може да се включи:

- При избор на местоположение на проекти / инвестиционни намерения да се вземе предвид разположението на влажни зони, включени в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022

3.2.12 Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година е съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии.

В Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година,

с хоризонт до 2050 година, (Стратегията) са заложени общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия. Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси.

Стратегията отразява ясно тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., с хоризонт до 2050 г., който е изготвен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.

В изпълнение на ангажиментите на Република България за постигане целите на европейската енергийна политика за създаване на Енергиен съюз, в Стратегията за устойчиво енергийно развитие на страната до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., са заложени следните **основни приоритети**:

- Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие;
- Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар и защита на потребителите чрез гарантиране на прозрачни, конкурентни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги;
- Повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайно потребление на енергия;
- Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката;
- Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.

ИТСР на ЮЦР е в синхрон с основните приоритети на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година, посредством изпълнение на целите и съобразяване с мерките от: СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж; СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони, Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество

4 Състояние на околната среда

Състоянието на околната среда е представено за всеки от идентифицираните аспекти съгласно приетото задание за обхват на екологичната оценка, както следва.

4.1 Въздух и климат

4.1.1 Климат

Южният централен регион попада в границите на 3 континентални климатични области – Преходно континентална, Планинска и Континентално средиземноморска климатични области

Фигура 2. Схема на климатичните области

Преходно-континентална климатична област - Обхваща Горнотракийската низина, северната половина на Тунджанската област, източната половина на Задбалканските котловини, Благоевградската котловина. Атмосферната циркулация и орографията определят специфичните черти на тази област. Преходния характер на климата се проявява в по-високите зимни температури. Януарските температури се характеризират с известна неустойчивост. Възможно е да се повиша до 20°C, а така също и да спаднат до -25 дори -30°C. Характерни са и ранните есенни и късните пролетни слани. Вътрешно годишното разпределение на валежите се характеризира с два валежни максимума /летен и есенно-зимен/ и два минимума /февруари и август/. Снежната покривка е неустойчива, като почти не се осъществява постоянно и непрекъснато снегонатрупване. Преобладават западните и северозападните ветрове, а през пролетта и лятото в източните части на Горнотракийската низина се проявяват източните и североизточните ветрове. Като цяло общите черти на климата в тази област са по-благоприятни в сравнение с умерено-континенталната климатична област.

Към Преходно континенталната климатична подобласт се отнасят 3 климатични района.

Климатичен район на Източна Средна България – този район обхваща по-голямата част от низините на реките Марица и Тунджа, като на югоизток граничи с континентално средиземноморската климатична област. Районът се характеризира с относително хомогенен терен с надморска височина 150-200 m. Само в източната половина равнинният терен е осеян с множество хълмове, по-големите от които са Бакърджиите, Манастирските възвишения и Светиилийските възвишения с надморска височина 400-500 m.

Зимата в този район е относително мека със средна януарска температура около 0° и сравнително чести затопляния. През януари има средно по 15-17 дни с положителна средна денонощна температура. Зимните термични условия до голяма степен се влияят от положението на Стара планина, която играе роля на бариера за студените нахлувания със северна компонента. По тази причина снежната покривка тук е по-неустойчива отколкото в северна България, като се задържа около 20-30 дни. В източните райони зимата е още по-мека и там тя се задържа само около 15-25 дни. Зимните валежи са средно от 100 до 150 mm, като само около 30-35% от тях са от сняг.

Лятото в западните части на района е малко по-горещо от това в Северна Средна България. В най-източните части обаче, летните температури са леко понижени. Средните юлски температури в западните части са около 23°, в източните 21-22°. Броят на дните със средни денонощни температури над 25° в западните части е над 20, а в източните около 15.

В северните части около Средна гора летните валежи надвишават зимните с около 10% от годишния валеж, докато в източните и южни части на района те почти се изравняват. С оглед на морфографските особености и спецификата на климата този климатичен район може да се раздели на три части: западна част – попадаща под силното орографско въздействие върху режима на валежите и ветровете, които общо взето са слаби; средна част (към която спада южния централен район) – характеризираща се с по-големи валежи; източна част – с характерна относително по-хладна пролет и относително по-силни северни и североизточни ватове

Задбалкански нископланински климатичен район – този район обхваща ниските части от южните склонове на Стара Планина, източно от Козница, а така също и ниските части от източните и южни склонове на същинска средна гора, както и Сърнена гора. Теренът тук е предимно хълмист със значителни наклони с надморска височина между 500 и 100m, а в източните части между 300 и 800m. Този район е със сравнително по-мек климат от Предбалканския климатичен район характеризиращ се с приблизително същата надморска височина. тази разлика е най-силно проявена през зимата. Средните януарски температури в района са в граници 0-1,5°. Преобладаването на наклонени форми на терена възпрепятстват формирането на много ниски минимални температури. Валежите през зимата са малко по-големи от тези в Предбалканския район, но все още са най-малки в сравнение с другите сезони. Около 50% от тях са от дъжд, поради което е и по-краткотрайното задържане на снежната покривка.

Лятото е относително хладно. Средните месечни температури през най-топлия месец в годината юли са от 17 до 21°. Източната част на района е относително по-топла. Летните валежи в района са в граници 150-270mm.

Годишната сума на валежите е по-малка от тази в Предбалканския район, но е по-висока от тази в Тракийската низина. Най-източните части се характеризират с относително по-малко количество валежи. На изток от Сливен валежната сума е 550-800mm, а в западната достига до 900mm.

Северородопски климатичен район – Този район обхваща хълмистите и ниско планински места около северните склонове на Родопите. Надморската височина на този район е от 300 до 1000m. Значителният наклон на терена формира топлинни условия, близки до тези в Задбалканския климатичен район. И тук зимата е относително мека, с по-устойчива снежна покривка само във високите части на района. Характерна особеност на климата в този район е проявата на фьон през зимата. Средната януарска температура е от 0° до -1,5°. Минималните температури достигат средно до 14-15°. зимните валежи са около 110-150mm.

Лятото е сравнително по-хладно в сравнение с прилежащата низина. Средната юлска температура е от 17-18° за високите части до 22-23° за ниските. Въпреки южното положение на района режимът на валежите запазва континенталния си характер с максимум през лятото. Разликата между зимния и летен валеж на места достига до 12-15% от годишната сума.

Планинска климатична област - Обхваща районите с надморска височина над 1000 m. Характеризира се с по-ниските температури, малка температурна амплитуда, голяма облачност и валежи, продължителна и устойчива снежна покривка, ниско атмосферно налягане, висока относителна влажност, силни ветрове. Средногодишната температура е над 0°C, но над 2300 m н. в. тя е отрицателна. Максималните средномесечни температури настъпват през август, а минималните – през февруари. Средните януарски температури на височина 1200 – 1300 m са от -3,5 до - 4,5°C, а на височина 1180-1900 m - са от -6 до -7°C. В най-високите части на планините средните януарски температури достигат до -10°C. Средната годишна сума на валежите е 800-1000 mm. Най голяма е тя през пролетта в по северните планински райони, а в южните - през зимата. Периодът със снежна покривка обхваща от 5 до 9 месеца. По билата на планините духат много силни ветрове - скоростта им достига до 30 m/s. Въз основа на измененията на климатичните елементи различаваме нископланински климат (до 1000 m), среднопланински (до 1800 m) и високопланински (над 1800 m).

Към Континентално Средиземноморската климатична област в Южния централен район попадат 3 климатични района.

Климатичен район на източно родопските речни долини – Районът обхваща източно родопските речни долини и разделящите ги по-ниски ридове, като на изток в този район попада долината на р. Марица, източно от р. Харманлийска. В сравнение с долините на Струма и Места този район е значително по-слабо защитен от студените нахлувания,

като същевременно е по-близо до беломорския басейн. Надморската му височина е от 50m при Свиленград докъм 400m по източно родопските ридове.

Зимата в района на източно родопските речни долини се отличава със своята мекота. Средните януарски температури в целия район са положителни, като по-склоновете където става оттичане на студен въздух януарската температура е между 1 и 1,5°. През януари в района има около 17-18 дни със средни температури над 0°. На фона на тези меки зимни условия понякога се случват и доста силни застудявания. При такива ситуации в ниските части понякога се наблюдават температури и до 24-26° под нулата, като същевременно по склоновете температурите не са спадали под 16-17° под нулата.

През зимния сезон северната му половина и частта му по долината на р. Марица получават около 150-180mm валеж, докато южната му част – около 200mm. Зимата е не само периодът с най-голямата сума на валежите, но в началото на зимата и края на есента в този район валежите са най-обилните през годината, като в района са измервани и денонощни валежи надвишаващи 100mm. Поради южното положение на района по-голямата част от зимните валежи са от дъжд, което води понякога до катастрофално повишение на водите на р. Арда.

Първите снеговалежи, формиращи първата снежна покривка, средно се наблюдават в средата на декември, като снежната покривка обаче е краткотрайна. След нея още няколко пъти се образува снежна покривка, която рядко се задържа 5-6 дни.

Лятото е сухо, слънчево и горещо. Средните юлски температури са между 23° и 25°, като в 7-8 дни средната дневна температура е над 25°, като в ниските части на Маричината низина такива температури се наблюдават през 14-15 дни. В условията на горещи вълни температурите на въздуха могат да надхвърлят 42°.

През целия летен сезон се набират само около 110-130mm валеж. Годишният валеж в частта около Марица е 550-600mm, а в останалата част 650-700mm.

Източно родопски нископланински климатичен район – Този район обхваща системата от ридове във водосборната област на Арда, но без частта, която поради надморската височина е отнесена към планинската област. Надморската височина в този район варира от 400m до 1000m.

В резултат на по-голямата си надморска височина Източно родопският климатичен район има средно по-студена зима, отколкото в прилежащия му долинен район. Средната януарска температура варира от -1,5° в най-високите му части до 0,5° в най-ниските. Същевременно абсолютните минимални температури са по-високи от тези в долините. Може да се приеме, че средните от абсолютните минимални температури за отделните части на района варират в граници 13-17° под нулата.

Режимът на валежите до голяма степен се определя от надморската височина, като в долната му част зимните валежи са около 200mm, а в по-високата около 300mm. пак вследствие с надморската височина районът получава повече снеговалежи, като в горните му части около 50% от валежите са от сняг, а снежната покривка се образува с

около 10-15 дни по-рано и изчезва 10-20 дни по-късно в сравнение с долината. Във високите части на района между първата и последната снежна покривка има около 55-65 дни, а в ниските 25-30 дни.

Лятото в най-високата част на района е умерено топло със средни юлски температури около 17-18°, а средните абсолютни максимални са към 31-32°. През летния сезон в зависимост от височината падат от 16mm до 240mm валеж, като първата половина на лятото е по-валежна от втората, но все пак няма ясно изразено късно лятно и ранно есенно засушаване, характерно за ниските части на Южнобългарската подобласт на Континентално Средиземноморската климатична област. Годишната валежна сума е за района е между 700mm и 1000mm.

Бранишко-Дервенски климатичен район – Районът обхваща Браница планина, Дервенските възвишения и долината на р. Тунджа южно от устието на р. поповска. Теренът е предимно хълмист и полупланински с надморска височина от 100 до 600m.

Температурните условия тук са близки до тези в Тунджанския район на Източна Средна България, като в по-високата му част те са повлияни от надморската височина и формата на релефа. Януарските температури са в граници 0,5° до 1,0°. И тук минималните са по-високи от тези в ниските части на съседните райони. От надморска височина 600m нагоре средната януарска температура може да се приеме от 0,5° и по-ниска.

Първата снежна покривка се образува обикновено в края на първото десетдневие на декември и изчезва в началото на второто десетдневие на март. През зимата в района преобладават северните и североизточните ветрове, като във високите му части са доста силни. Зимните валежи са от около 150mm до около 190mm, като средно 40-50% от тях са от сняг. Валежният период е предимно в интервала ноември-декември, през този период, както и в средата на есента са възможни обилни валежи, като денонощния валеж може да надхвърли 100mm.

Лятото е слънчево, сухо и много топло. Средната юлска температура около 23°, като в долината на Тунджа е около 24°. През горещите летни дни максималните температури надхвърлят 38-39°. В по-високите части на района летните температури са по-ниски – средната юлска температура е 20-21°.

Летните валежи са между 120-160mm. През втората половина на лятото и първата половина на есента се проявява рязко засушаване. Годишният валеж е 560-680mm и се набира за общо около 60-70 валежни дни.

4.1.2 *Качество на атмосферният въздух*

На територията на ЮЦР се извършва мониторинг от следните 4-те РИОСВ: РИОСВ Пловдив, РИОСВ Пазарджик, РИОСВ Смолян, РИОСВ Хасково

На територията, контролирана от **РИОСВ Пловдив** са разположени 4 пункта от НСМОС - две автоматични измервателни станции (АИС), един ръчен пункт за мониторинг (ПМ) и една АИС, обслужвана от „КЦМ“ АД - на територията на област Пловдив.

Фини прахови частици (ФПЧ10) - и в трите пункта, в които се контролира денонощно концентрациите на този атмосферен замърсител, са регистрирани превишения на СДН, както и превишаване на СДН за опазване на човешкото здраве над допустимите 35 пъти в рамките на календарната година. От 2017 г. до 2019 г. се наблюдава тенденция към намаляване на регистрираните брой превишения за всички пунктове за мониторинг. Измерените средногодишни стойности за ФПЧ10 в 2 от пунктовете не показват превишения, а в третия има незначително превишение.

Регистрираната средногодишна стойност за 2019 г. в АИС „Каменица“ е под средногодишната норма за опазване на човешкото здраве, в сравнение със стойността за 2018 г. Наблюдава се намаляване на броя на превишенията на средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве за 2019 г. са регистрирани 69 бр., в сравнение с 78, регистрирани през 2018 г. В АИС „Тракия“ измерената средногодишна стойност е по-ниска в сравнение със стойността, регистрирана през 2018 г. Наблюдава се тенденция за намаляване на броя на превишенията на средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве - за 2019 г. са регистрирани 89 бр., в сравнение със 107 бр., регистрирани през 2018 г. (127 броя за 2017 г.).

Серен диоксид (SO₂) - и в двата пункта, в които се контролира този атмосферен замърсител няма регистрирани превишения на СЧН за опазване на човешкото здраве. През 2019 г. не е превишена и средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве

Азотен диоксид (NO₂) - и в двата пункта, в които се контролира този атмосферен замърсител, през годината са измерени стойности, превишаващи СЧН за опазване на човешкото здраве, докато само в единият пункт има незначително превишение на средногодишната норма.

На основание чл. 27, ал. 10 от ЗЧАВ всички общини, включени в РОУКАВ „Агломерация Пловдив“ (Пловдив, Асеновград и Куклен) са актуализирали програмите си за подобряване на КАВ и достигане на установените норми.

На територията, контролирана от **РИОСВ Пазарджик** има една автоматична измервателна станция (АИС) в горски екосистеми - с. Юндола, община Велинград и пункт с ръчно пробовземане и последващ анализ в гр. Пазарджик

Поради повреда на апаратурата, през 2019 година са регистрирани 303 средноденонощни концентрации на фини прахови частици, като 48 средноденонощни концентрации превишават ПС за СДН от 50 µg/m³ или 15,84 % от общия брой регистрирани.

През 2018 г. са регистрирани 48 средноденонощни концентрации на ФПЧ10, които превишават ПС за СДН от 50 µg/m³, или 20,43 % от общия брой регистрирани средноденонощни стойности. През 2017 г. регистрираните 57 превишения на СДН за ФПЧ10 са над допустимия брой - 35, за една календарна година, което е 17,07 % от общия брой измервания

За останалите основни замърсители на атмосферния въздух в област Пазарджик - серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид и озон се наблюдава трайна тенденция към

регистриране на стойности под СДН.

Регламентираните райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) в региона, контролиран от РИОСВ, са общините: Пазарджик, Панагюрище, Пещера и Велинград, които имат разработени и приети с Решения на общинските съвети Програми за оценка и управление качеството на атмосферния въздух за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за ФПЧ10 по чл. 27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух

На територията, контролирана от РИОСВ Смолян са разположени АИС - Смолян и Комплексна Фонова Станция /КФС/- "Рожен".

ФПЧ10 - Измервания на в АИС в град Смолян през 2019 г. показват наднормени стойности за ФПЧ10 - от извършени 334 измервания за ФПЧ10 наднормените стойности са 56 бр. или 17 % от всички анализ. През 2018 г. за АИС-Смолян наднормените стойности на ФПЧ10 са 57, или 18 % от всички анализи. Средногодишната стойност на резултатите от АИС „Смолян“ за 2019 г. е по-ниска от нормата, както и за 2018 г.

SO₂ и NO_x - Измервания на нивата на SO₂ и NO_x се извършват само в КФС Рожен, където превишения не са регистрирани.

През 2014 г., е приета Програма за намаляване замърсяването с ФПЧ10 на територията на община Смолян и План за действие 2015-2020 година, а през 2016 г., е приета актуализацията на Програма за намаляване замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ10) и План за действие 2015-2016 г.

На територията, контролирана от **РИОСВ Хасково** са разположени 3 пункта - АИС, гр. Димитровград, АИС гр. Кърджали и ръчен пункт, разположен в гр. Хасково.

ФПЧ 10 - замърсяването с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух за Агломерация Пазарджик, през 2019 година са регистрирани многократни превишения на средноденонощни концентрации на фини прахови частици. През 2018 г. са регистрирани 48 средноденонощни концентрации на ФПЧ10, които превишават ПС за СДН, или 20,43 % от общия брой регистрирани средноденонощни стойности, а през 2017 г. са регистрирани 57 превишения на СДН за ФПЧ10, което е 17,07 % от общия брой измервания. За високите нива на ФПЧ10 допринасят специфичните метеорологични условия в района – голям брой дни с тихо време, температурни инверсии и мъгли по поречието река Марица, които водят до задържане и натрупване на замърсители.

За Серен диоксид (SO₂) и Азотен диоксид (NO₂) - Регистрираните стойности през 2019 г. са под нормативно определените.

През 2018 г. с мобилна автоматична станция на ИАОС е извършен имисионен контрол за качеството на атмосферния въздух на Велинград. - регистрираните превишения по показателя ФПЧ10 са в отоплителния сезон - през месец декември 2018 г. са надвишавали нормата за ФПЧ10 от 1,08 до 3,16 пъти.

ФПЧ10 - През 2019 г. и за трите града измерените средногодишни концентрации на ФПЧ10 са по-ниски от средногодишната норма. Постигнато е пълно спазване на нормативните изисквания на средноденонощната норма за КАВ в Димитровград и Кърджали, а за Хасково превишенията на СДН са само с едно над допустимите 35 бр./г.

Серен диоксид SO₂ - През годината серният диоксид е контролиран в 3 пункта - ръчен пункт "РИОСВ – Хасково", АИС "Раковски" и АИС "Студен Кладенец".

През 2019 г. от АИС "Раковски" са регистрирани 4 превишения на ПС за СЧН от 350 µg/m³ за серен диоксид, много по-малко от допустимия брой от 24 стойности за една календарна година. Не е регистрирано превишение на ПС за СДН от 125 µg/m³.

В останалите два пункта - пункт "РИОСВ – Хасково" и АИС "Студен Кладенец" не са регистрирани превишения на регламентираният НДЕ за серен диоксид.

В трите общини - Хасково, Кърджали и Димитровград, имат общински програми, като РИОСВ - Хасково е уведомила писмено общините Хасково и Кърджали за необходимостта от предприемане на действия по актуализиране/преразглеждане на Програмите за намаляване нивата на замърсителите - ФПЧ10 (ПАВ, As и Pb) и SO₂ в срока по чл.37, ал. 3 от Наредба 12/15.07.2010г. и при отчитане на крайните срокове на действащата актуализирана програма

4.2 Води

4.2.1 Повърхностни води

По отношение на управлението на водите, територията на ЮЦР почти изцяло попада в Източнобеломорски район за басейново управление на водите (ИБР), с изключение на няколко водни тела, принадлежащи към Западнобеломорски район за басейново управление (ЗБР). Също така, територията на ЮЦР обхваща изцяло районите, контролирани от РИОСВ Пазарджик, РИОСВ Пловдив, РИОСВ Смолян, РИОСВ Хасково и РИОСВ Благоевград.

Състояние на реките в териториалният обхват на РИОСВ Пазарджик

В рамките на териториалният обхват на РИОСВ Пазарджик, осъществяващ контрол върху състоянието на водите и водните обекти по поречия на реките на територията на област Пазарджик оперативният контрол е съсредоточен върху опазването на повърхностните води от замърсяване по поречието на река Марица и река Доспатска.

На територията на област Пазарджик през 2019 г. са определени 16 пункта за оперативен мониторинг - 15 на реки и 1 на язовири. В тези пунктове се извършва мониторинг по биологични и физико-химични елементи за качество.

Речните участъци в лошо състояние на водите през 2019 г. в териториалният обхват на РИОСВ Пазарджик по басейни са както следва:

Басейн на р. Марица - Селска река и притоци и ГОК Чакъша, Река Елшишка, Река

Тополница от яз. Тополница до устие, Река Луда Яна от вливане на р. Стрелчанска Луда Яна до устие, Река Стара след ПБВ до вливане в р. Мътница и р. Мътница до устие, Река Чепинска от вливане на р. Мътница до кантон Долене.

Състояние на реките в териториалният обхват на РИОСВ Пловдив

На територията на Пловдивска област в териториалния обхват на РИОСВ Пловдив през 2019 г. са определени 28 пункта за оперативен мониторинг – 21 на реки и 7 на язовири. В тези пунктове се извършва мониторинг по физико-химични елементи за качество за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води.

Речните участъци в лошо състояние на водите през 2019 г. в териториалният обхват на РИОСВ Пловдив по басейни са както следва:

Басейн на р. Марица - Река Чинардере от язовир Леново до вливане в р. Мечка, Река Сребра долно течение, ГОК Азмака и ГОК Кара дере, Река Потока от гр. Съединение до устие, Река Стара след гр. Карлово, Река Чепеларска от гр. Асеновград до устие и Крумовски колектор, Река Юговска от река Белишка до устие, хвостохранилище на Горубсо-Лъки, Река Манастирска и река Джурковска до р. Белишка.

Състояние на реките в териториалният обхват на РИОСВ Смолян

Речните участъци в лошо състояние на водите през 2019 г. в териториалният обхват на РИОСВ Смолян по басейни са както следва:

Басейн на р. Марица - Река Манастирска и река Джурковска до р. Белишка

Басейн на р. Арда - Река Маданска, Извор на р. Върбица до гр. Златоград, Извор на р. Черна до гр. Смолян.

Състояние на реките в териториалният обхват на РИОСВ Хасково

На територията, контролирана от РИОСВ Хасково през 2019 г. са определени 19 пункта за оперативен мониторинг – 18 на реки и 1 на язовири. В тези пунктове се извършва мониторинг по физико-химични елементи за качество за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води.

Речните участъци в лошо състояние на водите през 2019 г. в териториалният обхват на РИОСВ Хасково по басейни са както следва:

Басейн на р. Марица - Река Меричлерска, Река Банска средно и долно течение, Река Харманлийска от вливане на р. Хасковска и р. Хасковска до устие.

Състояние на реките в териториалния обхват на РИОСВ Благоевград, в частта от ЮЦР попадаща в Западнобеломорски район за басейново управление на водите

Речните участъци в лошо състояние на водите през 2019 г. в териториалният обхват на РИОСВ Благоевград по басейни са както следва:

Басейн на р. Доспатска - р. Доспат от язовир Доспат до българо-гръцката граница – много лошо.

В Таблица 2 по-долу е дадена информация от Приложение 2 на „Доклад за състоянието на водите на територията на **Източнобеломорски район** през 2019 г.“, изготвен от ИБР на базата резултатите от изпълнения през 2019 г. мониторинг на хидробиологични и физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества на повърхностните води попадащи в територията на ЮЦР:

Таблица 2 - Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водни тела в ИБР и ЮЦР през 2019 г.

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Арда	BG3AR100L004	Язовир Ивайловград	добро	добро	добро	добро	
Арда	BG3AR100R001	Река Атеринска	отлично	добро	добро	добро	(ХС с ниска степен на достоверност)
Арда	BG3AR100R002	Река Арда между яз. Ивайловград и държавната граница	умерено	добро	умерено	добро	яз.Ивайловград
Арда	BG3AR100R003	Река Рибарица (Балък дере)	добро	добро	добро	добро	(ХС с ниска степен на достоверност)
Арда	BG3AR100R005	Река Маришница до вливането ѝ в р. Арда	добро	добро	добро	добро	
Арда	BG3AR100R006	Река Арда от вливането на р. Крумовица до яз. Ивайловград	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
Арда	BG3AR100R007	Кулиджийска река до вливането ѝ в р. Арда	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR100R008	Река Арда между яз. Студен кладенец и р. Крумовица	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
Арда	BG3AR200R009	Река Крумовица и притоци	добро	добро	добро	добро	
Арда	BG3AR300R011	Река Перперек до вливането ѝ в яз. Студен кладенец	добро	добро	добро	добро	(ХС с ниска степен на достоверност)
Арда	BG3AR300R012	Буюкдере (Големица) до вливането в яз. Студен кладенец	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR300R013	Река Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ		добро	добро	добро	A2
Арда	BG3AR350L010	Язовир Студен кладенец	добро	умерено	умерено	добро	Робщ
Арда	BG3AR400L015	Язовир Бенковски		добро	добро	добро	(ХС с ниска степен на достоверност)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Арда	BG3AR400R016	Река Неделинска (Узундере) - ляв приток на р. Върбица	добро	добро	добро	добро	
Арда	BG3AR400R017	Извор на р. Върбица до гр.Златоград	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, Mn, Zn, Cd, Pb, Ni
Арда	BG3AR400R018	Река Аламовска	умерено	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, NH ₄ , Нобщ, Робщ
Арда	BG3AR400R037	Река Казаците		добро	добро	добро	A2
Арда	BG3AR400R074	Река Върбица и притоците от гр. Златоград до устие	добро	добро	добро	добро	
Арда	BG3AR500R019	Кюшедере-приток на Арда в частта ѝ между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR500R020	Река Арда между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
Арда	BG3AR500R022	Оваджик дере до яз. Кърджали	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR500R023	Яйль дере до яз. Кърджали	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR570L021	Язовир Кърджали	добро	умерено	умерено	добро	Робщ
Арда	BG3AR600L025	Язовир Боровица	добро	добро	добро	добро	A2, Хлорофил А
Арда	BG3AR600R024	Река Боровица и притоци от яз.Боровица до вливане в яз. Кърджали	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR600R026	Извор на река Боровица до яз. Боровица	добро		добро	неизвестно	
Арда	BG3AR700R029	Малка Арда - ПБВ	добро	умерено	умерено	добро	PO ₄ , Робщ
Арда	BG3AR700R037	Река Давидковска до Глогинско дере-ПБВ	умерено	добро	умерено	добро	(2018-2019)
Арда	BG3AR700R038	Река Давидковска след вливане на Глогинско дере	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Арда	BG3AR700R039	Река Арда от вливане на р.Черна до яз. Кърджали и р.Ардинска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ, PO4, Робщ
Арда	BG3AR700R040	Река Уваджик и р.Бял извор	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NH4, Нобщ, PO4, Робщ
Арда	BG3AR800L041	Смолянски езера	добро	умерено	умерено	неизвестно	NH4, Нобщ, Робщ (Добър ЕП по Фитопланктон) (мон 2017-2018)
Арда	BG3AR800R030	Черна река от гр.Смолян до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК5, NH4, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ
Арда	BG3AR800R031	Бяла река и нейните - ПБВ	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Робщ (2018-2019)
Арда	BG3AR800R033	Извор на Черна река до гр.Смолян	умерено	умерено	умерено	добро	превишаване на СГС-СКОС по уран и обща алфа активност
Арда	BG3AR900R034	Река Маданска	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, БПК, NH4, NO3, NO2, PO4, Mn, Zn, Pb, Cd, Ni
Арда	BG3AR900R035	Река Арда от гр. Рудозем до вливане на р. Черна	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ, Mn, CN свободни
Арда	BG3AR900R042	Река Елховска- ПБВ	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, A2 (2017)
Арда	BG3AR900R043	Река Сивинска-ПБВ	умерено	добро	добро	добро	A2 (2019)
Арда	BG3AR900R044	Река Елезово с. Кошница- ПБВ		добро	добро	неизвестно	A2
Арда	BG3AR900R045	Река Арда от р.Сивинска до гр.Рудозем	умерено	добро	умерено	добро	
Арда	BG3AR900R046	Река Арда от извори до вливане на р.Сивинска (с. Смилян)	умерено	добро	умерено	добро	

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA100L012	Язовир Тракиец	добро	умерено	умерено	добро	Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA100R001	Река Марица, от р. Сазлийка до граница	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO4
Марица	BG3MA100R002	Река Каламица	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ (2018-2019)
Марица	BG3MA100R003	Река Ченгене дере		добро	добро	добро	(ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA100R004	Река Левченска	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA100R005	Река Голямата (Пъстрогорска)	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ (2018-2019)
Марица	BG3MA100R006	Лозенска река, десен приток на река Марица	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA100R007	Река Бисерска и притоци до устие	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (2018-2019)
Марица	BG3MA100R010	Река Бакър дере (Йерусалимовска)	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA100R013	Горно течение на Харманлийска река до язовир Тракиец	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
Марица	BG3MA100R209	Река Азмака, приток на р. Бисерска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Електропроводимост, БПК, NH4, NO2, PO4, Нобщ, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA100R233	Река Харманлийска до вливане на р. Хасковска	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, Робщ, PO4, Mn

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA100R234	Река Харманлийска от вливане на р. Хасковска и р. Хасковска до устие	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, електропроводимост, БПК, разтворен кислород, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , NO _{бщ} , PO ₄ , RO _{бщ} , Mn
Бяла	BG3MA100R270	Бяла река и нейните притоци	добро	добро	добро	добро	
Марица	BG3MA200L015	Язовир Троян	лошо	добро	лошо	добро	Фитопланктон, Хлорофил А (2018-2019)
Марица	BG3MA200L210	Язовир Овчарица	отлично	умерено	умерено	добро	Отличен ЕП по Фитопланктон, PO ₄ , RO _{бщ} (мон 2017-2018)
Марица	BG3MA200R014	Река Сазлийка от река Овчарица до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, електропроводимост, разтворен O ₂ , БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , PO ₄ , NO _{бщ} , RO _{бщ} , Mn
Марица	BG3MA200R016	Река Мусачка	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, електропроводимост, БПК, PO ₄ , RO _{бщ} , NO _{бщ} (2018-2019)
Марица	BG3MA200R017	Река Соколица средно течение до язовир Розов кладенец	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, Електропроводимост, Mn, Al, U, Cd, Ni
Марица	BG3MA200R018	Река Соколица горно течение	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Al, U
Марица	BG3MA200R022	Река Овчарица от язовир Овчарица до вливането ѝ в река Сазлийка	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, електропроводимост, разтворен кислород, Mn,

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
							AI (ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA300L045	Язовир Гарваново	умерено	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, Прозрачност, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300L049	Язовир Езерово	много лошо	умерено	много лошо	добро	Хлорофил А, Прозрачност, рН, БПК, РО4, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300L051	Язовир Брягово	добро	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, Прозрачност, NH4, Робщ, РО4 (2018-2019)
Марица	BG3MA300L054	Язовир Чирпан	много лошо	умерено	много лошо	неизвестно	Хлорофил А (2014), Електропроводимост, БПК, NH4, NO3, NO2, Нобщ, РО4, Робщ (ФХ 2015)
Марица	BG3MA300L058	Язовир Леново	умерено	умерено	умерено	добро	Фитопланктон, Хлорофил А (2018-2019), рН, БПК, Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA300L061	Язовир Мечка	добро	добро	добро	добро	Прозрачност (2018-2019)
Марица	BG3MA300L065	Язовир Тюркмен (Дългъна)	добро	добро	добро	добро	Хлорофил А, Прозрачност (2018-2019)
Марица	BG3MA300L068	Язовир Генерал Николаево	лошо	умерено	лошо	добро	Хлорофил А, Прозрачност, NH4, Робщ (Лош ЕП по Фитопланктон за 2016);(мон 2017-2018)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA300L073	Язовир 40-те извора	Максимален ЕП	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, Прозрачност, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300L074	Язовир Сушица	умерено	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, Прозрачност, Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA300R040	Арпа дере (Златополска река) от язовир Бяло поле до устие	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос
Марица	BG3MA300R042	Река Мартинка	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (ФХ 2017-2018)
Марица	BG3MA300R043	Река Меричлерска	много лошо	умерено	много лошо	лошо	Макрозообентос, електропроводимост, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ, Chlorpyrifos ethyl,
Марица	BG3MA300R046	Река Банска горно течение	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос, Фитобентос
Марица	BG3MA300R047	Старата река	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, Електропроводимост, NO ₃ , Нобщ, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300R048	Река Каялийка от яз. Езерово до вливането в река Марица	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2017-2018)
Марица	BG3MA300R050	Река Каялийка средно течение от язовир Брягово до язовир Езерово	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NH ₄ , NO ₃ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2017-2018)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA300R052	Река Каялийка горно течение до язовир Брягово	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA300R053	Река Текирска от яз.Чирпан 1 до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, електропроводимост, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ, Мп
Марица	BG3MA300R056	Река Мечка долно течение и приток	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Робщ, Fe, Мп, U
Марица	BG3MA300R057	Река Чинардере от язовир Леново до вливане в р.Мечка	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA300R059	Река Чинардере от извори до ПБВ		добро	добро	добро	A1 (2018), макрозообентос
Марица	BG3MA300R060	Река Мечка горно течение до вливане на Чинар дере	добро	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA300R062	Река Омуровска средно и долно течение	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Електропроводимост, NO ₃ , Нобщ (мон 2017-2018)
Марица	BG3MA300R063	Река Омуровска горно течение, Новоселска река, Кашладере и Съединение	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (мон 2017-2018)
Марица	BG3MA300R064	Река Керска за ПБВ на с. Чехларе			неизвестно	неизвестно	На 24.7.2019 г. липсва вода
Марица	BG3MA300R066	Река Сребра долно течение	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , PO ₄ , Робщ, Мп
Марица	BG3MA300R067	Река Сребра горно течение и приток	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA300R069	Река Рахманлийска и десен приток Карадере	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (пресъхнала) (2018-2019)
Марица	BG3MA300R070	Река Бабешка за ПБВ на с. Бабек		добро	добро	добро	A1
Марица	BG3MA300R071	Река Радина за ПБВ на с. Розовец		добро	добро	добро	A2
Марица	BG3MA300R072	Река Черкезица	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA300R075	ГОК Азмака и ГОК Карадере	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, Фитобентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300R231	Река Банска до вливане на Терез дере с.Клокотница	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA300R232	Река Банска от вливане на Терез дере до устие и Горскоизворска река	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA350R211	Река Марица от р.Чепеларска до р.Омуровска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NH ₄ , PO ₄
Марица	BG3MA350R212	Река Марица от вливане на р.Омуровска до вливане на р.Сазлийка	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
Марица	BG3MA400L081	Язовир Ново Железаре	много лошо	умерено	много лошо	добро	Фитопланктон, Хлорофил А, Прозрачност, БПК, NH ₄ , Нобщ, Робщ, Fluoranthene (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA400L084	Язовир Чернозем	лошо	умерено	лошо	добро	Хлорофил А, Прозрачност (2016-2017), NH ₄ , ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA400L086	Язовир Синята река	много лошо	умерено	много лошо	добро	Фитопланктон, Хлорофил А, Прозрачност, БПК, PO ₄ , Робщ (ХС 2018-2019)
Марица	BG3MA400L092	Язовир Свежен	лошо	умерено	лошо	добро	водохващанията са категория А2 (микробиология); Хлорофил А, Прозрачност, БПК, NH ₄ , Робщ (2019)
Марица	BG3MA400L213	Язовир Домлян	добро	умерено	умерено	добро	Прозрачност, NH ₄ , Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA400L215	Язовир Царимир	умерено	умерено	умерено	добро	Фитопланктон, Хлорофил А, Прозрачност, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA400R076	Река Стряма от вливане на р.Пикла до устие	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, (2018-2019)
Марица	BG3MA400R077	Река Пикла от с.Житница до вливането ѝ в река Стряма	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Робщ, Mn (2018-2019)
Марица	BG3MA400R080	Горно течение на река Пикла от извори до с.Житница	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA400R085	Река Каварджиклийка от язовир Синята река до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO4, Робщ
Марица	BG3MA400R087	Река Каварджиклийка горно течение до яз. Синята река	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ
Марица	BG3MA400R089	Река Мраченишка до язовир Домлян	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA400R090	Река Свеженска от яз. Свежен до язовир Домлян	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA400R091	Река Лясково дере	добро	добро	добро	добро	A1 (2018)
Марица	BG3MA400R093	Река Бяла река от извори до мост на пътя гр. Карлово-гр. Калофер	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA400R094	Река Санър дере за ПБВ на с. Васил Левски		добро	добро	добро	A1
Марица	BG3MA400R095	Карловска река от град Карлово до устие	лошо	умерено	лошо	лошо	Макрозообентос, Chlorpyrifos ethyl, Fluoranthene, БПК, NH4, Нобщ, PO4, Робщ, Fe
Марица	BG3MA400R096	Река Голяма Никуличница ПБВ кв. Сушица гр. Карлово		добро	добро	добро	A2 (2018)
Марица	BG3MA400R097	Карловска река до гр. Карлово	отлично	добро	добро	добро	A2 (2018)
Марица	BG3MA400R098	Река Сопотска (Леевица)	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA400R099	Река Безименна - ляв приток на Стряма след Кърнарска река	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA400R100	Коджа дере	добро	добро	добро	неизвестно	A2
Марица	BG3MA400R101	Дамлъ дере ПБВ	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA400R102	Река Стряма от извори до Розино	отлично	добро	добро	добро	(2018-2019)
Марица	BG3MA400R214	Река Стряма от Розино до вливане на р. Пикла и притоци	добро	умерено	умерено	добро	NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA500L119	Язовир Пясъчник	умерено	умерено	умерено	добро	Фитопланктон, Хлорофил А, Робщ, Мп (ХС 2018-2019)
Марица	BG3MA500L125	Язовир Кавака	много лошо	умерено	много лошо	добро	Хлорофил А, Прозрачност (2016-2017), БПК, Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA500R103	Река Чепеларска от гр.Асеновград до устие и Крумовски колектор	лошо	умерено	лошо	лошо	Макрозообентос, NH ₄ , NO ₂ , PO ₄ , Нобщ, Робщ, Мп, Cd, Pb
Марица	BG3MA500R104	Река Чепеларска от река Юговска до гр.Асеновград и р.Луковица	добро	умерено	умерено	добро	Робщ
Марица	BG3MA500R105	Река Юговска от река Белишка до устие, хвостохранилище на Горубсо-Лъки	добро	умерено	умерено	лошо	Mn, Cd, Pb
Марица	BG3MA500R106	Река Сушица	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA500R107	Река Белишка	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA500R108	Река Манастирска и река Джурковска до р.Белишка	добро	умерено	умерено	лошо	Zn, Cd
Марица	BG3MA500R109	Река Крушовска за доп. ПБВ на гр. Лъки		добро	добро	добро	A1 (2018)
Марица	BG3MA500R112	Река Леденица ПБВ с. Косово		добро	добро	добро	A1 (2018)
Марица	BG3MA500R114	Река Чукуркьойска и Забърдовска	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA500R115	Река Чепеларска от град Чепеларе до вливане на река Забърдовска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA500R116	Река Чепеларска от извори до град Чепеларе заедно с ляв приток Ситковска	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA500R118	Река Пясъчник от яз. Пясъчник до устие и ГОК-3, Строево, Труд	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (2018-2019)
Марица	BG3MA500R120	Река Калаващица от извори до язовир Пясъчник	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA500R121	Река Геренска от Кръстевич до язовир Пясъчник	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Фитобентос, NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA500R122	Река Геренска от извори до с. Кръстевич (р. Вълковишки дол ПБВ)	умерено	добро	добро	добро	A1 (2019)
Марица	BG3MA500R123	Река Пясъчник от извори до язовир Пясъчник	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA500R124	Река Раковица за ПБВ		добро	добро	добро	A1 (2018)
Марица	BG3MA500R126	Река Първенецка от вливане на река Пепелаша до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Робщ, ХС с ниска степен на достоверност
Марица	BG3MA500R127	Река Тъмръшка до село Храбрино и притоци- р. Дормушевска и Пепелаша	добро	добро	добро	добро	A2 (2018) рН, микробиология
Марица	BG3MA500R128	Река Потока от град Съединение до устие	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , PO ₄ , Робщ, Mn
Марица	BG3MA500R129	Река Потока от извори до гр. Съединение	умерено	умерено	умерено	добро	PO ₄ , Робщ (ХС с ниска степен на достоверност)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA500R216	Река Чепеларска от р.Забърдовска до вливане на р.Юговска и р.Орешица	добро	добро	добро	добро	
Марица	BG3MA500R217	Река Марица от р.Въча до р.Чепеларска, ГК-2, 4, 5 и 6 и Марковски колектор	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, Макрофити, Фитобентос, р.Марица гр.Пловдив 1км след ГК- NH4, PO4
Марица	BG3MA600L132	Язовир Кричим	добро	умерено	умерено	добро	NH4 (2018-2019)
Марица	BG3MA600L133	Язовир Въча	добро	добро	добро	добро	
Марица	BG3MA600L134	Язовир Цанков камък	добро	умерено	умерено	добро	NH4 (2018-2019)
Марица	BG3MA600L138	Язовир Голям Беглик	добро	добро	добро	добро	A1 (2019)
Марица	BG3MA600R130	Река Въча от гр.Кричим до устие и притоци	добро	добро	добро	добро	(2018-2019)
Марица	BG3MA600R131	Река Въча от язовир Кричим до гр.Кричим	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA600R135	Река Лесковска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO3, Нобщ, PO4, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA600R136	Река Девинска от язовир Тошков чарк до устие и притоци: ляв-Бабинска	добро	умерено	умерено	добро	NH4, NO2, Нобщ, PO4, Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA600R141	Река Широколъшка с всички нейни притоци	отлично	добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA600R142	Река Въча и притоци от извори до вл. на Широколъшка	добро	добро	добро	добро	
Марица	BG3MA600R218	Река Девинска от яз. Голям Беглик до яз.Тошков чарк и р. Топлика	умерено	добро	умерено	добро	Хлорофил А, (данните са за яз. Тошков чарк) (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA600R219	Река Девинска от извори до яз. Голям Беглик	добро	добро	добро	добро	(данните за яз.Беглика)(2018-2019)
Марица	BG3MA700R143	Река Марица от р.Тополница до вливане на р.Въча и ГОК-9 и ГОК II	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, макрофити, NH ₄ , Mn, Fe
Марица	BG3MA700R144	Стара река от град Пещера до устие	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA700R145	Равногорска река	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA700R146	Стара река от река Дериндере до град Пещера	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Нобщ, PO ₄ , Робщ (ХС с ниска степен на достоверност)
Марица	BG3MA700R147	Река Новомахаленска	добро	добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA700R148	Стара река от извори до река Дериндере -ПБВ	отлично	добро	добро	добро	A2
Марица	BG3MA700R149	Река Луда Яна от вливане на Стрелчанска Луда Яна до устие	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, Робщ, Mn, Cu, Al, Ni
Марица	BG3MA700R151	Река Панова- с. Оборище, ПБВ		добро	добро	добро	A2 (мед)
Марица	BG3MA700R153	Река Стрелчанска Луда Яна от извори до град Стрелча	добро	добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA700R154	Река Панагюрска Луда Яна от извори до град Панагюрище	умерено	добро	добро	добро	A2 (2019), Фитобентос
Марица	BG3MA700R155	Река Безименна местност Мулей		добро	добро	добро	A2 (мед)
Марица	BG3MA700R156	Река Селска и притоци и ГОК Чакъша	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, БПК, Робщ, Chlorpyrifos ethyl, Fluoranthene
Марица	BG3MA700R220	Панагюрска Луда Яна от Панагюрище до вливане на Стрелчанска Луда Яна	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, разтворен кислород, БПК,

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
							NH ₄ , NO ₂ , NO ₃ , PO ₄ , Робщ, Mn, Fe
Марица	BG3MA790R157	Река Марица от гр.Белово до р.Тополница и ГОК 13 - K1(ГK1)	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (2018-2019)
Марица	BG3MA800L160	Язовир Тополница	умерено	умерено	умерено	добро	Хлорофил А, NH ₄ , NO ₃ , Робщ, Cu
Марица	BG3MA800R162	Река Мътивир и притоци	лошо	умерено	лошо	лошо	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , NO ₃ , PO ₄ , Робщ, Mn, Хлорпирифос-етил, Флуорантен
Марица	BG3MA800R165	Река Каменишка	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос
Марица	BG3MA800R170	Река Къой дере над с. Чавдар ПБВ		добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA800R174	Река Медетска	много лошо	умерено	много лошо	лошо	Макрозообентос, рН, Електропроводимост, SO ₄ , Fe, Mn, Zn, Cu, Al, Pb, Ni, Cd
Марица	BG3MA800R182	Река Въртопа ПБВ		добро	добро	добро	A1 (2019)
Марица	BG3MA800R183	Река Златьовица ПБВ		добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA800R221	Река Тополница от извори до гр. Копривщица- ПБВ		добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA800R222	Река Тополница от гр.Копривщица до язовир Душанци	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA800R223	Река Тополница и притоци от хвостохранилище Медет до яз.Тополница	много лошо	умерено	много лошо	лошо	Макрозообентос, Фитобетнос, NO ₃ , Mn, Zn, Cu, Al, Cd, Ni, Pb
Марица	BG3MA800R224	Река Елшишка	много лошо	умерено	много лошо	лошо	Макрозообентос, електропроводимост,

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
							разтворен кислород, Fe, Mn, Cu, Zn, Al, Cd, Ni
Марица	BG3MA800R225	Река Тополница от яз. Тополница до устие	умерено	умерено	умерено	лошо	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ, Zn, Mn, Cu, Al, Ni
Марица	BG3MA900L192	Язовир Батак	умерено	умерено	умерено	добро	A2, Хлорофил А, NH ₄
Марица	BG3MA900L205	Язовир Белмекен		умерено	умерено	добро	A2, NH ₄ , Робщ, U
Марица	BG3MA900R184	Река Чепинска от нач. корекция до устие и р.Грохоча	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA900R185	Река Чепинска от кантон Долене до начало корекция	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA900R186	Река Чепинска от вливането на река Мътница до кантон Долене	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA900R189	Стара река от ПБВ до вливане в река Мътница	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2018-2019)
Марица	BG3MA900R190	Река Мътница след питейно водохващане до Стара река	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA900R191	Река Мътница под язовир Батак до притока и приток ПБВ		добро	добро	добро	A2
Марица	BG3MA900R193	Тупавишко дере		добро	добро	добро	A2 (2019)
Марица	BG3MA900R194	Река Дълбоки дол до язовир Батак	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA900R195	Река Боев дол до язовир Батак	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA900R196	Река Луковица	добро		добро	неизвестно	
Марица	BG3MA900R197	Река Чепинска от р. Абланица до устието на р. Луковица и р. Мътница	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Нобщ, Робщ (2018-2019)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Марица	BG3MA900R198	Река Чепинска и притоци от извори до устие на Абланица и Хремщица	отлично	добро	добро	добро	A2
Марица	BG3MA900R199	Азово дере ПБВ	отлично		отлично	неизвестно	
Марица	BG3MA900R200	Река Яденица	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос
Марица	BG3MA900R201	Река Марица от град Долна баня до град Белово	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NH ₄ , NO ₂ , PO ₄ , Робщ, Нобщ
Марица	BG3MA900R202	Баш вада ПБВ		добро	добро	добро	A1
Марица	BG3MA900R206	Река Стара (Костенецка) от извори до устие на р. Чавча	отлично	добро	добро	добро	A2 (2019)(микробиология 2018)
Марица	BG3MA900R228	Река Мътница от вливане на Стара река до устие и р. Малка Мътница	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Марица	BG3MA900R229	Река Крива река и р. Чаирска	добро	добро	добро	добро	A2
Тунджа	BG3TU100R001	Река Фишера	умерено	добро	умерено	добро	(XC с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU100R002	Река Тунджа от вливане на река Мелнишка до границата	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Робщ
Тунджа	BG3TU100R003	Река Манастирска и ляв приток	добро	добро	добро	добро	(XC с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU100R004	Река Мелнишка	добро	добро	добро	добро	(XC с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU135R005	Река Тунджа от гр. Елхово до вливане на р. Мелнишка и р. Коруджа	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, Робщ (2018-2019)
Тунджа	BG3TU200R007	Река Калница	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, електропроводимост, PO ₄ (XC с ниска степен на достоверност)

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
Тунджа	BG3TU200R008	Река Синаповска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Фитобентос, електропроводимост, (ХС с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU500R011	Река Араплийска, Куруджа, Боялъшка	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос
Тунджа	BG3TU500R012	Река Поповска от яз. Малко Шарково до устие, р. Ахлатийска	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, (ХС с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU500R015	Река Дряновска	умерено		умерено	неизвестно	Макрозообентос, пресъхнала
Тунджа	BG3TU900R054	Река Турийска	добро	умерено	умерено	добро	БПК, PO ₄ , Робщ (ХС с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU900R055	Река Тунджа от вливане на р. Саплама до яз.Копринка, р. Карадере, р.Тъжа	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Тунджа	BG3TU900R057	Река Тъжа от извори до ВЕЦ "Тъжа"	добро		добро	неизвестно	
Тунджа	BG3TU900R058	Река Саплама	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос, PO ₄ , Робщ (ХС с ниска степен на достоверност)
Тунджа	BG3TU900R059	Река Тунджа след град Калофер до вливане на р. Саплама	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ
Тунджа	BG3TU900R060	Река Тунджа от извори до гр. Калофер - ПБВ	добро	добро	добро	добро	A1 (2019)
Бяла	BG3MA100R220	р.Луда - приток на р.Бяла	добро		добро	неизвестно	

В

Таблица 3 по-долу е дадена информация от „Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в Западнобеломорски район за басейново управление през 2019 г.“, изготвен от ЗБР на базата резултатите от изпълнения през 2019 г. мониторинг на хидробиологични и физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества на повърхностните води попадащи в територията на ЮЦР:

Таблица 3 - Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водни тела в ЗБР и ЮЦР през 2019 г.

Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/потенциал 2019	Химично състояние 2019
Доспат	BG4DO135R1118	р. Доспат от язовир Доспат до българо-гръцката граница	Много лошо	умерено	Много лошо	добро
Доспат	BG4DO135R11180	р. Владово дере от изворите до кота 1090 м.	добро	добро	добро	добро
Доспат	BG4DO135R121	р. Осинска от изворите до вливане в р. Доспат	добро	умерено	умерено	добро
Доспат	BG4DO600L119	Язовир Широка поляна	неизвестно	неизвестно	умерено	неизвестно
Доспат	BG4DO600R1120	р. Сърнена (Караджа дере) с притоците от кота 1230 м. до вливане в р. Доспат	неизвестно	неизвестно	неизвестно	неизвестно
Доспат	BG4DO600R11200	р. Сърнена (Караджа дере) с притоците от изворите до кота 1230 м.	неизвестно	добро	добро	добро
Доспат	BG4DO600R11201	р. Черешковица от изворите до кота 1240 м.	неизвестно	добро	добро	добро
Доспат	BG4DO600R122	р. Жижовска от изворите до вливане в р. Доспат	добро	умерено	умерено	неизвестно
Доспат	BG4DO900L117	Язовир Доспат	неизвестно	неизвестно	умерено	неизвестно
Доспат	BG4DO900R116	р. Доспат от изворите до язовир Доспат	умерено	умерено	умерено	добро

4.2.2 Подземни води

В периода 1999–2018 г. се наблюдава постепенно подобряване на качеството на подземните води за по-голяма част от показателите. Процентът на пунктовете, в които средногодишните стойности надвишават стандартите за качество (СК) на подземните води, показва тенденции на намаляване за всички показатели, с изключение на нитратите.

В Южния централен регион се намират много минерални извори от национално значение. По-известни са Хисаря, Баня (Карловско), Велинград, Девин, Брацигово, Михалково, Стрелча, Меричлери, Наречен, Кричим, Панагюрище, Хасковски минерални бани и др.

По данни от „Регистър на съоръженията за минерална вода от находища - изключително държавна собственост на територията на Басейнова дирекция "Източнобеломорски район" с център Пловдив” има 78 водоземни съоръжения за минерална вода.

Националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води на територията на БД „Източнобеломорски район” през 2019 год. включва общо 165 хидрогеоложки пункта в 41 ПВТ. Оценката на химичното състояние на ПВТ се извършва съгласно подход за оценка на химичното състояние на подземните водни тела и е дадена в две категории - добро и лошо.

В Таблица 4 по-долу е дадена информация за подземните води от „Доклад за състоянието на водите на територията на **Източнобеломорски район** през 2019 г.“, изготвен от *ИБР* на базата резултатите от изпълнения през 2019 г. мониторинг на подземните води попадащи в територията на ЮЦР:

Таблица 4 - Резултати от извършената обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на ИБР в рамките на ЮЦР за 2019 г.

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на ПВТ (добро/лошо)	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (добро/лошо)	Обща оценка химично състояние на ПВТ	Вещества или показатели с констатирани отклонения
BG3G00000NQ002	Порови води в Неоген - Кватернер - Карловска котловина	добро	добро	добро	
BG3G00000NQ003	Порови води в Неоген - Кватернер - Казанлъшка котловина	добро	добро	добро	
BG3G00000NQ007	Порови води в Неоген - Кватернер - котловина Долна баня - Костенец	добро	добро	добро	
BG3G00000NQ008	Порови води в Неоген -Кватернер - Велинград	добро	добро	добро	
BG3G00000NQ009	Порови води в Неоген -Кватернер - Хасково	лошо	лошо	лошо	Желязо - 0,245 - 0,777 mg/l Манган - 0, 0525 - 1,0482 mg/l Обща алфа-активност - 1,2775Bq/l
BG3G000000Q010	Порови води в Кватернер -река Арда	добро	добро	добро	
BG3G000000Q012	Порови води в Кватернер -Марица Изток	лошо	лошо	лошо	Манган - 0,4886 mg/l
BG3G000000Q013	Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина	лошо	лошо	лошо	Манган - 0,2656 mg/l Фосфати - 1,35 mg/l

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на ПВТ (добро/лошо)	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно- битово водоснабдяване (добро/лошо)	Обща оценка химично състояние на ПВТ	Вещества или показатели с констатирани отклонения
BG3G00000NQ018	Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 58,5 mg/l Фосфати - 0,6875 mg/l Обща алфа-активност - 0,9133 - 0,9775 Bq/l Естествен уран - 0,0415 - 0,0423 mg/l
BG3G000000Q052	Порови води в Кватернер -Свиленград-Стамболово	добро	добро	добро	
BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген -Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 57 mg/l Фосфати - 0,635 mg/l Обща алфа-активност - 1,015Bq/l
BG3G000000N053	Порови води в Неоген -Свиленград-Стамболово	добро	добро	добро	
BG3G000000N016	Порови води в Неоген -Белово	добро	добро	добро	
BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген -Неоген - Марица Изток	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 66,5 mg/l Сулфати - 263,5 mg/l Арсен - 0,012 mg/l
BG3G0000PgN020	Пукнатинни води - Пещера-Доспат	добро	добро	добро	

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на ПВТ (добро/лошо)	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно- битово водоснабдяване (добро/лошо)	Обща оценка химично състояние на ПВТ	Вещества или показатели с констатирани отклонения
BG3G0000Pg2055	Пукнатинни води -Свиленградски масив	добро	добро	добро	
BG3G0000PgN026	Карстови води - Чирпан -Димитровград	добро	добро	добро	
BG3G0PzK2Pg027	Пукнатинни води - масивШипка - Сливен	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 69,67 mg/l
BG3G00000K2029	Пукнатинни води - Г. Малинско - Панагюрски район	добро	добро	добро	
BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско- Ямболска зона	добро	добро	добро	
BG3G00000T2056	Карстови води - Байлово -Мирковски масив	добро	добро	добро	
BG3G0000T12034	Карстови води -Тополовградски масив	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 51 mg/l
BG3G00000Pt037	Карстови води - МалкоБелово	добро	добро	добро	BG3G00000Pt037
BG3G00000Pt038	Карстови води -Велинградски басейн	добро	добро	добро	BG3G00000Pt038
BG3G00000Pt041	Карстови води - ЦентралноРодопски масив	добро	добро	добро	BG3G00000Pt041
BG3G00000Pt043	Карстови води - Смолянски масив	добро	добро	добро	BG3G00000Pt043
BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	добро	добро	добро	BG3G00000Pt044

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на ПВТ (добро/лошо)	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно- битово водоснабдяване (добро/лошо)	Обща оценка химично състояние на ПВТ	Вещества или показатели с констатирани отклонения
BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив	добро	добро	добро	BG3G00000Pt045
BG3G00000Pt047	Пукнатинни води - ЗападноРодопски комплекс	добро	добро	добро	BG3G00000Pt047
BG3G000PtPg049	Пукнатинни води - ИзточноРодопски комплекс	добро	добро	добро	BG3G000PtPg049
BG3G00000Pt050	Пукнатинни води - ЦентралноРодопски комплекс	добро	добро	добро	BG3G00000Pt050
BG3G00000Pt051	Карстови води - Настан -Триградски басейн	добро	добро	добро	BG3G00000Pt051

В Таблица 5 по-долу е дадена информацията от „Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в **Западнобеломорски район** за басейново управление през 2019 г.“, изготвен от ЗБР на базата резултатите от изпълнения през 2019 г. мониторинг на хидробиологични и физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества на повърхностните води попадащи в територията на ЮЦР:

Таблица 5 - Резултати от извършената обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на ЗБР в рамките на ЮЦР за 2019 г.

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за	Обща оценка химично	Вещества или показатели с констатирани отклонения

		ПВТ (добро/лошо)	питейно- битово водоснабдяване (добро/лошо)	състояние на ПВТ	
BG4G001QNPg010	Кватернер-Неоген-Палеоген - Доспат	добро	добро	добро	Не са установени превишения на СК за подземни води
BG4G001PtPz026	Пукнатинни води в Западнородопски метаморфити, Южнобългарски гранити, Барутин-буйновски плутон	добро	добро	добро	Не са установени превишения на СК за подземни води
BG4G001PzC2021	Пукнатинни води в Рило-родопски метаморфити, Южнобългарски гранити, Калински плутон	добро	добро	добро	Не са установени превишения на СК за подземни води
BG4G0001Pt1030	Пукнатинно-карстови води в Сатовчански карстов басейн, Долнодряновски плутон	добро	добро	добро	Не са установени превишения на СК за подземни води

4.3 Почви и земеползване

Земеползване (данни – Агростатистика МЗХГ)

Южен централен район обхваща западната половина на Горнотракийската низина, южната част на Централна Стара планина, част от Средна гора, подбалканските полета и голяма част от Родопите. Площта на региона е 22 306,0 km², което представлява 20,2 % от територията на страната, като земеделските територии са 47,6 %, горските – 45,8 %, а урбанизираните територии заемат само 3,8 %.

Таблица 6 - Основна заетост на територията по области

	Обработваема земя, хектар	Използвана земеделска площ, хектар	Площ със селскостопанско предназначение, хектар
Южен централен регион	415 298	784 625	815 893
Кърджали	5 702	94 969	95 362
Пазарджик	69 109	118 814	127 842
Пловдив	200 245	295 580	308 077
Смолян	2 652	49 105	49 793
Хасково	137 590	226 157	234 820

Почви

Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Най-разпространените форми на увреждане на почвите са химическото замърсяване с тежки метали, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване и засоляване.

Съгласно почвено-географското региониране на Европа, Южен централен регион попада в Средиземноморската почвена област и обхваща части от четири почвени провинции – Средногорска, Среднотрайкийско-Тунданжска, Източнородопско-Сакарска, Западнородопска провинции.

Най-широко разпространен почвен тип в равнините и в долните части на планинските склонове са канелените почви, а също така канеленовидни лесивирани и плитките почви. Подножията на склоновете на планините до 600-800 m надморска височина, покрити със сухи дъбови гори и храсталаци са заети с кафяви и канеленовидни почви. На височина 800-1500 m се разполагат кафяви планинско-горски почви под букови и смесени гори. В този пояс са разпространени широко и рендзините.

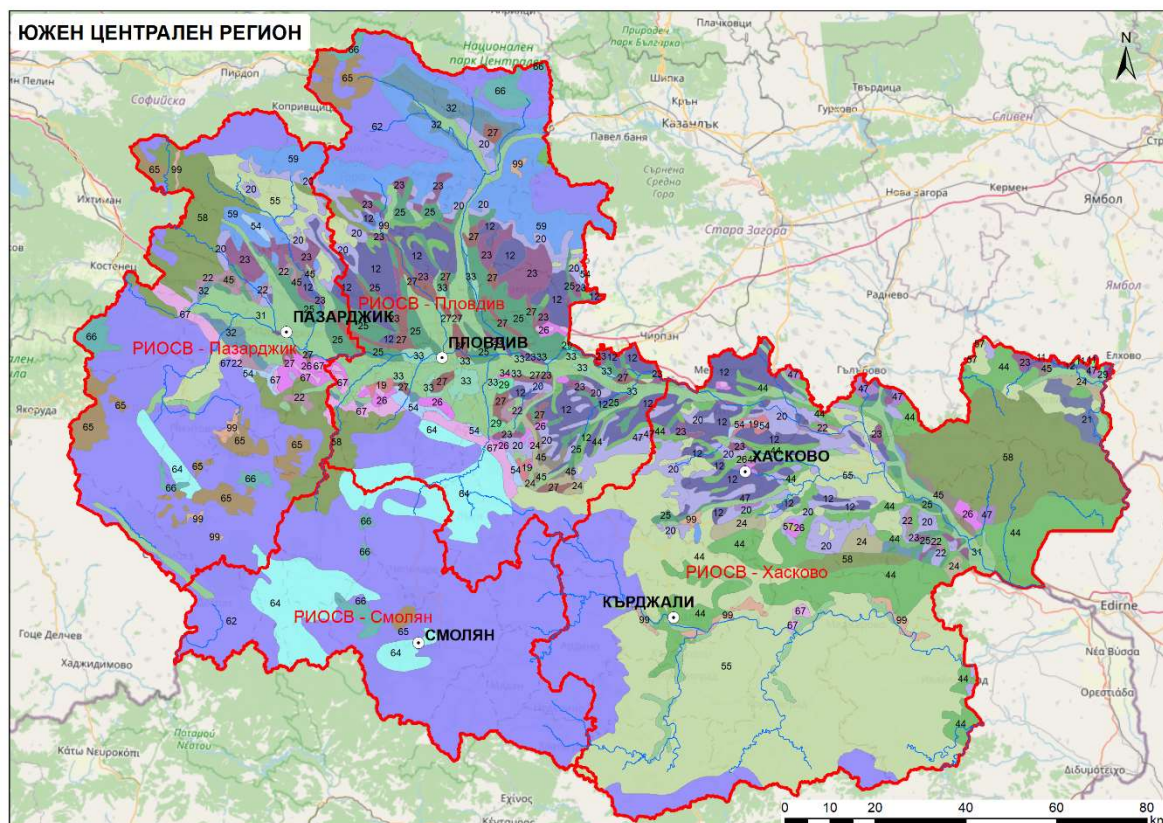

В по-високите части на планинско горския пояс се появяват кисели кафяви планинско-горски почви, които на височина над 1500 m се сменят със субаплийски планинско-ливадни почви.

В Р България се прилага система на три нива за мониторинг на почвите в областите, какъвто се извършва и на територията на Южен централен регион. На първо ниво се извършва широко мащабен мониторинг, на второ се наблюдават мрежите на вкисляване и засоляване, на трето ниво се определят локалните замърсители от земеделски източници. Целта на тази система на наблюдение е да се обхванат по-големи територии от почвеното многообразие на територията на страната. За целите на наблюдението се определят пунктове за съответната територия.

Ежегодният мониторинг на почвите на територията на Южен централен регион се извършва от следните РИОСВ: Смолян, Пловдив, Пазарджик и Хасково.

11. Карбонатни и типични чернозем-сморлници, леко глинести	44. Ерозиран излужени канелени
12. Излужени чернозем-сморлници, глинести	45. Ерозиран канелено-подзолисти (псевдоподзолисти)
19. Типични канелени горски, тежко пещчливо-глинести до леко глинести	47. Ерозиран излужени чернозем-сморлници
20. Излужени канелени горски, тежко пещчливо-глинести	54. Типични и излужени канелени горски
21. Смолницовидни (тъмни) излужени канелени горски, тежко пещчливо-глинести до леко	55. Излужени канелени горски
22. Силно излужени до слабо оподзолени (лесивирани) канелени горски, средно пещчливо	57. Канелени горски с рендзини
23. Канелено-подзолисти (псевдоподзолисти), леко пещчливо-глинести до глинесто-пещ	58. Силно излужени до слабо оподзолени (лесивирани) канелени горски
24. Канелено-подзолисти (псевдоподзолисти), повърхностно оглеени, леко пещчливо-гли	59. Канелено-подзолисти (псевдоподзолисти)
25. Канелено-подзолисти (псевдоподзолисти), ниско долинни (мощно хумусни), глинесто-пе	62. Кафяви горски
26. Рендзини (хумусно-карбонатни), пещчливо-глинести	64. Кафяви горски с рендзини
27. Ливадно-канелени, тежко пещчливо-глинести	65. Кафяви горски вторично затревени
29. Ливадни чернозем-сморлници, леко глинести	66. Планинско-ливадни
31. Алувиални и алувиално-ливадни, пещчливи и пещчливо-глинести	67. Рендзини (хумусно-карбонатни)
32. Делувиални и делувиално-ливадни, пещчливи и пещчливо-глинести, предимно каменл	99. Езера
33. Ливадно-черноземновидни (заблатени), тежко пещчливо-глинести до леко глинести	99. Кафяви горски
34. Ливадно-блатни, леко глинести	

Фигура 3. Почвени различия в района на ЮЦР

РИОСВ Смолян

Замърсяване с тежки метали - През 2019 г., съгласно програмата за почвен мониторинг I-во ниво (широкомащабен мониторинг), от Регионална лаборатория - Смолян са взети почвени проби от 3 пункта, които са изпратени за изпитване в Регионални лаборатории към ИАОС в страната, като резултатите ще бъдат обработени през 2020 г.

През 2019 г., са обработени резултатите от извършения мониторинг през 2018 г. на 7 пункта. От представените резултати на извършения мониторинг през 2018 г., се наблюдават завишения около или малко над ПДК на „арсен“ в пункт Момчиловци и „никел“ в пункт Студенец, което е установено и през предходни години. В близост до двата пункта няма емитери, които биха довели до това завишение, като вероятно замърсяването е фоново. Отново се наблюдават завишени нива на „олово“ при пункт Вранинци, находящ се на територията на община Мадан. В региона се намират находища на оловно - цинкови руди и вероятно замърсяването е фоново.

Резултатите за тежки метали на останалите пунктовете, в сравнение с предходните години са с близки стойности, което показва, че няма промяна на цялостната картина.

Ерозия - Северните и средните части на област Смолян са в минимален риск от водоплощна ерозия. Югоизточните части, обаче, са изложени на значителен риск

Замърсяване с продукти за растителна защита - На територията на РИОСВ-Смолян са разположени пет склада за съхранение на негодни за употреба препарати за растителна защита и пет площадки с 42 бр. Б-Б кубове. От направените проверки през 2019г. се установява, че складовете са в сравнително добро състояние. Няма нарушения в целостта на огражденията и покривните конструкции на сградите. Не се установяват разливи и разпиляване на препарати, кражби, нерегламентирано изнасяне и други.

Устойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти - През 2019 г. не е констатирано наднормено замърсяване с устойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти. Не се установяват превишения на органохлорни пестициди и полициклични ароматни въглеводороди от взетите извадки на изпитваните пунктове.

Засоляване и вкисляване - Почвените пунктове от национална система за почвен мониторинг II-ро ниво от които са взети проби са 4 бр. Резултатите от мониторинга показват по-скоро висока киселинност на почвите – рН 4 до рН 5. Тези нива на киселинност могат да се обяснят с процесите на изветряне на първичните минерали и е свързана с тяхната хидратация и с излужването на освободените от състава на кристалните решетки алкалоземни и алкални катиони.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци - На територията на РИОСВ Смолян са установени 22 нерегламентирани места с замърсени с битови и строителни отпадъци почви.

РИОСВ Пловдив

Територията на област Пловдив включва голямо разнообразие на почвени типове, но преобладаващи са канелено-горските, чернозем-смолниците и алувиалните почви, което подчертава интензивния характер на селското стопанство.

На територията на РИОСВ-Пловдив основният промишлен замърсител е КЦМ. Създадена е организация на контролна дейност в пунктове за наблюдение и контрол, които са част от Националната автоматична система за екологичен мониторинг Пунктовете, от които се извършва пробонабирането на почвени проби са разположени на цялата територия на РИОСВ. Те са постоянни и са определени в зависимост от източника и вида на замърсяването.

Замърсяване с тежки метали - През 2019 г. от РИОСВ Пловдив е извършено пробовземане от пунктове, определени от ИАОС съгласно мониторинга I-во ниво по следните показатели: рН, олово, кадмий, мед, цинк, арсен въглерод, азот и фосфор. РИОСВ Пловдив не публикува информация от извършените в предходната година анализи.

Засоляване и вкисляване - По отношение на проблемите със засоляване и вкисляване на почвите, от РИОСВ Пловдив са обследвани 36 почвени и 3 водни проби от 3 пункта за анализ на засоляването и 48 почвени проби за анализ на процесите на вкисляване на почвите. Резултатите от тези проби не са посочени в Годишен доклад за състоянието на

околната среда. Не се изпълняват проекти и мероприятия за подобряване състоянието на установени засоленни или вкислени почви.

Ерозия - Не са констатирани ерозирали почви на територията на РИОСВ и не се изпълняват проекти за подобряване състоянието на съществуващите такива.

Замърсяване с продукти за растителна защита - На територията на РИОСВ Пловдив, на ежегоден контрол подлежат всички складове и ББ кубове за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита. Съгласно проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“, седем от складовете, находящи се на територията на област Пловдив, са почистени, като всички количества пестициди са изнесени за обезвреждане. Съставени са констативни и складови протоколи на комисията, във връзка с изпълнението на проекта. Общото количество изнесени препарати от всички затворени и почистени вече складове на територията, контролирана от РИОСВ –Пловдив е 818,095 тона. Няма констатирани замърсявания на почви с пестициди.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци - На територията контролирана от РИОСВ – Пловдив има образувани множество нерегламентирани сметища със строителни и битови отпадъци, които замърсяват и увреждат почвите на региона.

РИОСВ Хасково

Замърсяване с тежки метали - През 2019 г. е извършено изпитване на почвени проби за анализ на почвите за замърсяване с тежки метали и металоиди I ниво. Взети са 90 проби. Резултатите от анализите показват наднормено съдържание на хром в 2 пункта - 440 mg/kg и 325 mg/kg, при норма 250 mg/kg.

Провежданият ежегоден мониторинг показва, че почвите в региона са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество, оценена чрез измерени концентрации на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, а съотношението C/N показва благоприятни условия за разграждане/минерализиране на органичното вещество.

Засоляване и вкисляване - В изпълнение на Програмата за почвен мониторинг II ниво за 2019 г. е извършено пробовземане и изпитване на почвени проби за анализ на вкисляване от 4 пункта. Резултатите от анализите показват, че не са регистрирани резултати с вредна киселинност на почвите. За територията на РИОСВ – Хасково няма изградени почвени пунктове за мониторинг на почвите от засоляване.

Ерозия – За региона на Хасковска и Кърджалийска област на засилена водна ерозия са подложени над 150 хил. дка. земи, основно в Кърджалийски регион (общини Кърджали, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Кирково). Област Кърджали е сред областите в страната с най-висок ерозионен риск - степен 7 „силна до много силна“. Най-засегнати са централните и южните части на областта. До голяма степен активната водна ерозия в Кърджалийско е намалена и овладяна с извършеното през миналите години

широкомасштабно залесяване - залесени над 1 млн. дка нови гори и проведени противоерозионни технически мероприятия. През 2019 г. година не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираната от РИОСВ - Хасково територия

Замърсяване с продукти за растителна защита - През последните години на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково залежават около 662379 кг в твърдо състояние и 84000 л в течно състояние забранени за употреба пестициди. Съществуват 14 бр. складове за залежали негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита, 7 централизирани склада за съхранение на РЗП и 3 площадки за съхранение съответно на 88 бр. ББ - Кубове в Общините Ивайловград, Свиленград и Тополовград.

За окончателно решаване на проблемите със складовете и наличните в тях растително-защитни препарати, които създават потенциална опасност от инциденти и замърсяване на околната среда се изпълнява проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“ с финансиране по „Българо-Швейцарската програма за сътрудничество“. В него са включени 23 склада на територията на РИОСВ-Хасково. През 2019г.съгласно този проект бяха ликвидирани складовете за съхранение на негодни за употреба пестициди в с. Горски извор,общ. Димитровград и с.Стойково, общ.Хасково В изпълнение на Програма за почвен мониторинг I ниво за 2019 г. е извършено пробовземане и изпитване на почвени проби за анализ на замърсяване с пестициди, включващо 6 пункта и 54 анализа. Резултатите показват, че не са регистрирани проби с наднормено съдържание на пестициди в почвите.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци - Продължава изхвърлянето на разнородни отпадъци върху почвената повърхност в населените места и извън тях. В резултат на извършени планови и извънредни проверки и дадени предписания през 2019 г. са закрити 74 бр. нерегламентирани сметища.

РИОСВ Пазарджик

Замърсяване с тежки метали - През 2019 г. е проведен мониторинг на почвите от мрежата на I ниво за съдържание на тежки метали и металоиди, при пълно обследване на шест пункта, попадащи на територия на шест общини в контролирания регион. От всеки пункт е извършено пробонабиране за пълнен набор показатели в две дълбочини: 0-10/10-40 см. за необработваемите и 0-20/20-40см. за обработваемите почви, в три повторения. При проведения мониторинг се наблюдават и контролират индикаторите: Cu(мед), Zn(цинк), Pb(олово), Cd(кадмий), Ni(никел), Cr(хром), Co(кобалт), As(арсен), и Hg(живак). Проследявайки динамиката на контролираните индикатори се установява, че те са в граници на нормите, под МДК(максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите(обн. ДВ бр.71/2008г.).

Засоляване и вкисляване - Засоляване на почви на територията на област Пазарджик не се наблюдава. През 2019 г. са взети почвени проби от 4 пункта по почвен мониторинг II-

ро ниво - “Вкисляване”. Анализ на резултатите от изпитването не е констатирано превишаване по показатели, спрямо базовите показатели на наблюдение на територията на инспекцията.

Ерозия - В обхвата а РИОСВ Пазарджик най-силно уязвими от процесите на водоплощна ерозия са наклонените терени на Средна гора. В равните части на Горнотракийската низина и залесените части на западните Родопи ерозията е ниска или практически липсва. Ветровата ерозия не представлява съществен проблем, тъй като земите тук попадат в двете групи с най-нисък риск за ветрова ерозия.

Замърсяване с продукти за растителна защита - През 2019 г. са проверени всичките 11 склада за съхранение на ПРЗ с изтекъл срок на годност, както и трите площадки, на които са разположени „Б-Б” кубове. За констатирани нарушения, свързани с правилното им съхранение, са дадени конкретни предписания, които са изпълнени в указаните срокове.

4.4 Ландшафт

В Южен централен регион се срещат ландшафти от класовете: междупланински равнинно-низинни ландшафти, котловинни ландшафти и планински ландшафти.

Фигура 4. Ландшафтното райониране (по Петров 1997г.)

В региона на средната част на Старопланинската система преобладават групите ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху безкарбонатни седиментни скали, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху безкарбонатни седиментни скали, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху интрузивни скали, ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и храсти върху интрузивни скали.

В региона на Средногорско-Задбалканската част на Преходната планинска зона преобладават групите ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване. Срещат се групите ландшафти на гористите междупланински низини върху неспоени

кватернерни наслаги сравнително с малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на лесо-ливадно-степните възвишения сред равните дъна на междупланински котловини от масивни и метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху андезити и риолити със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланински котловини с неспоени кватернерни наслаги и с висока степен на земеделско усвояване и ландшафти на лесо-ливадно-степните възвишения от масивни и метаморфни скали сред равните дъна на междупланинските котловини със сравнително малка степен на земеделско усвояване.

В региона на Горнотракийската котловина преобладават групите ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху андезити и риолити със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху мезозойски и палеогенни глинесто-песъчливи наслаги със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-степните междупланински низини върху неспоени кватернерни наслаги с висока степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-степните междупланински низини с плиоценски песъчливо-глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване, ландшафти на гористите междупланински низини с плиоценски песъчливо-глинести наслаги и със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на гористите междупланински низини върху масивни и метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване. Срещат се групи ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху андезити и риолити със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на ливадно-степните алувиални низини със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-блатните алувиални низини със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на лесо-ливадно-степните възвишения от масивни и метаморфни скали сред равните дъна на междупланинските котловини със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланинските котловини с палеогенни и неогенни песъчливо-глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване.

В региона на Родопите преобладават групите ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху варовикови скали, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху мезозойски и палеогенни глинесто-песъчливи наслаги със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху андезити и риолити със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на среднопланинските широколистни гори

върху варовикови скали, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху вулкански скали, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху кристалинни шисти и гнайси, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху мрамори, ландшафти на ливадно-степните дъна на вътрешнопланински котловини с неспоени кватернерни наслаги и с висока степен на земеделско усвояване. Срещат се групите ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори. върху мрамори и варовици, ландшафти на ливадно-степните дъна на вътрешнопланински котловини с плиоценски песъчливо глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване, ландшафти на гористите междупланински низини върху неспоени кватернерни наслаги сравнително с малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на лесо-ливадно-степните междупланински низини върху масивни и метаморфни скали със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на ливадно-степните дъна на междупланински котловини с плиоценски песъчливо-глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване. В по-високите части се срещат ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и храсти върху мрамори, ландшафти на високопланинските редки и нискостеблени гори върху интрузивни скали, ландшафти на високопланинските редки и нискостеблени гори върху кристалинни шисти и гнайси, ландшафти на високопланинските субалпийски ливади и храсти върху кристалинни шисти и гнайси, ландшафти на високопланинските алпийски ливади върху кристалинни шисти и гнайси, ландшафти на планинските скали и сипеи в структурно-ерозионен релеф от интрузивни скали, ландшафти на планинските скали и сипеи в структурно-ерозионен релеф от вулкански скали, ландшафти на планинските скали и сипеи в реликтно-гляциален релеф върху гранити и гнайси, ландшафти на умереновлажния планински открит карст в метоморфозирани варовици.

В пограничния регион по южната Българска граница преобладаващо се повтарят групите ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху интрузивни скали, ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху мрамори, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху варовикови скали, ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху масивни и метаморфни скали, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху мезозойски и палеогенни глинесто-песъчливи наслаги със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на нископланинските ксерофитнохрастови гори върху андезити и риолити със сравнително малка степен на земеделско усвояване, ландшафти на гористите междупланински низини с плиоценски песъчливо-глинести наслаги и със средна степен на земеделско усвояване.

Като чувствителни ландшафти могат да бъдат разгледани уникалните ландшафти на природни забележителности, които са под законова защита. Като друга група чувствителни ландшафти следва да се разглеждат традиционни и уникални културни и

исторически ландшафти на културно исторически забележителности, които са защитени по реда на ЗКН и на инструкциите на ЮНЕСКО;

Средовата типологичност на тези ландшафтни пространства в ЮЦР може да се определи най-общо в три културно-исторически и природни масива: Родопски-долината на р. Арда и на р. Чая и притоците им; Тракийски-долината на р. Марица и притоците ѝ; Средногорски и Старопланински – долината на р. Стряма и р. Стара река и притоците им.

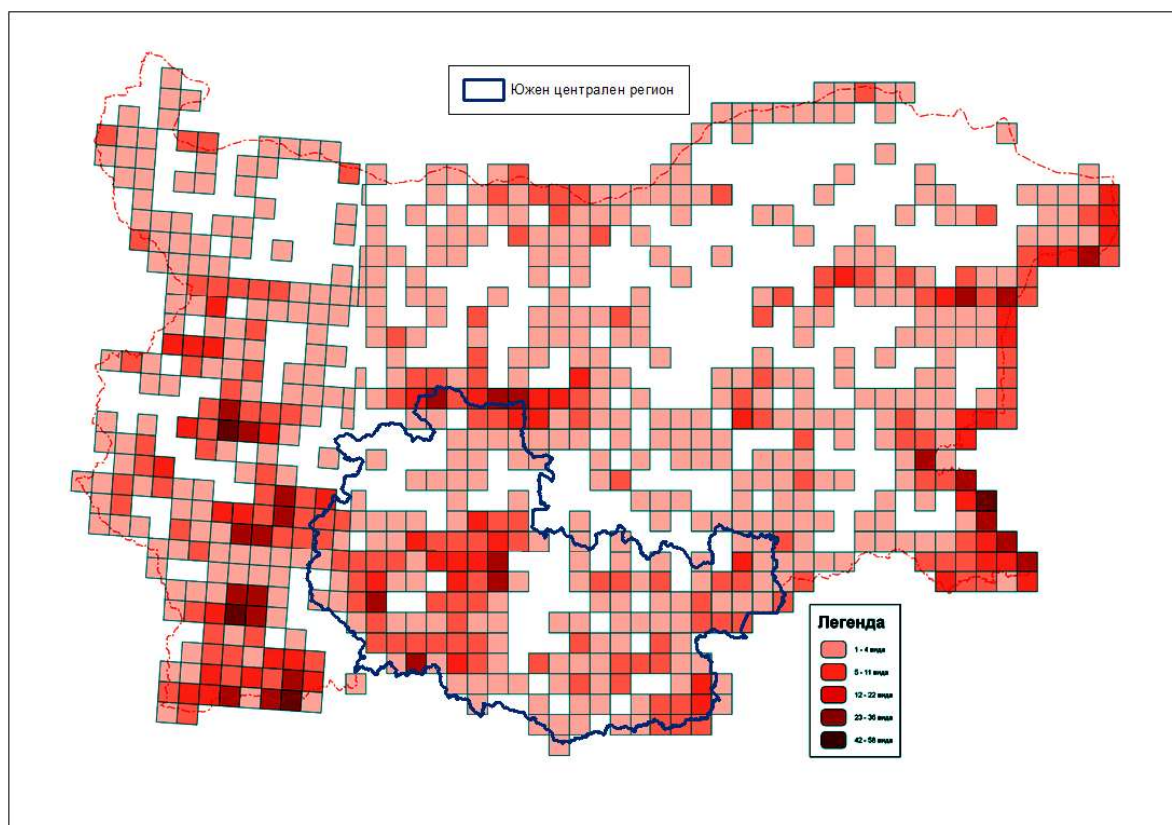
4.5 Биологично разнообразие

4.5.1 Флора и фауна

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), ЮЦР е разположен изцяло в Европейската широколистна горска област, съответно в Илирийската провинция и Македоно-Тракийската провинция.

В изграждането на растителната покривка на Илирийската (Балканска) провинция освен характерните растения с европейско и евроазиатско разпространение участват и над 100 български ендемични растения, които заедно с балканските ендемични растения обуславят автентичния ѝ характер. Специфичните за Македоно-Тракийската провинция диагностични видове растения са главно македоно-тракийски флорни елементи, като *Quercus thracica*, *Q. mestensis*, *Herinaria olympica* и др. балкански и български ендемити.

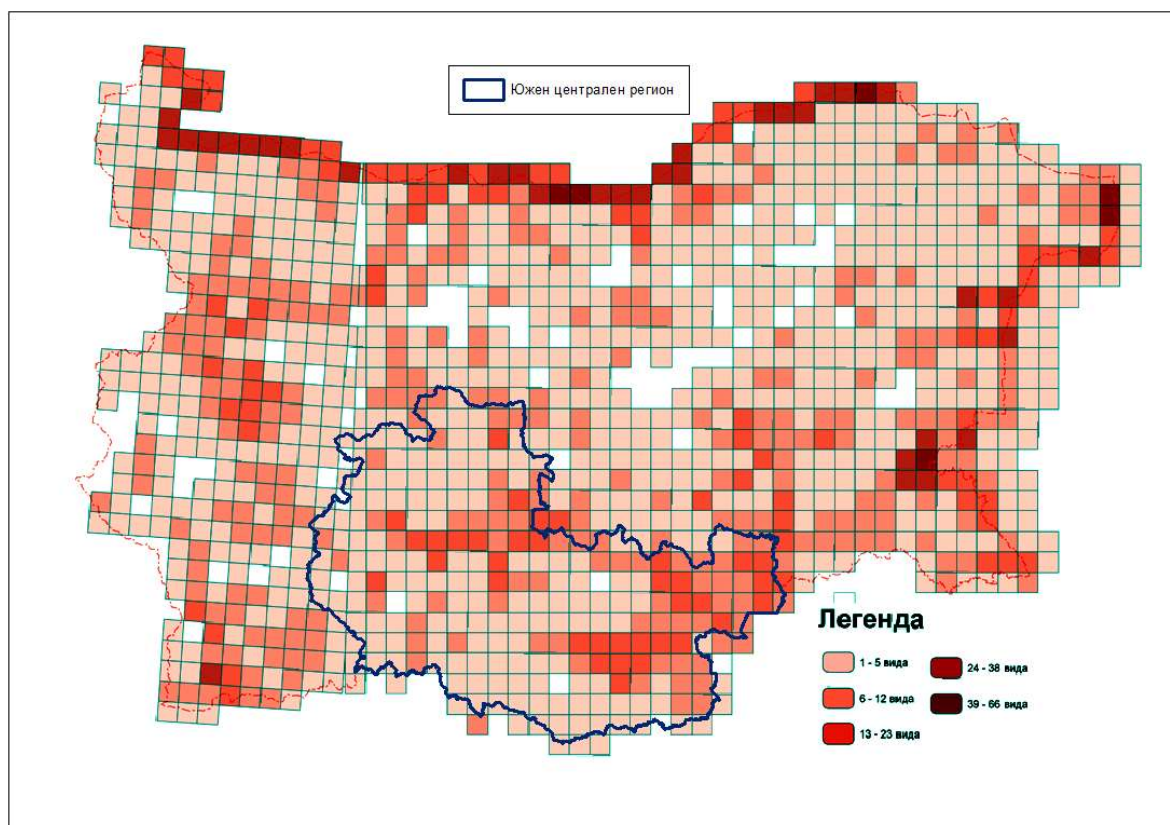
Съгласно картата на разпространението на включените в ЧКБ видове, преобладаващото им разпространение в границите на ЮЦР по УТМ 10 km грид е между 1 и 4 вида растения и гъби.

Фигура 5 - Разпространение на видовете растения и гъби от ЧКБ

Южен централен район обединява представители на Рило-Родопския, Тракийския и Старопланинския зоогеографски район. В Западните Родопи си срещат 49 вида реликтни безгръбначни животни и 25 редки вида. Някои групи от насекомите са доста богато представени с видове от северен тип на разпространение и произход. В този район са концентрирани големи дивечовъдни станции, опазващи и поддържащи стабилни популации на някои ценни ловни обекти: дива коза, елен, глухар и др. Тракийският район заема горнотракийската равнина, която със своя равнинен характер е сравнително бедна на видове и с нисък ендемизъм. В орнитологично отношение важни местообитания има във водосбора на р. Марица и в Източните Родопи по р. Арда. Много видове птици, срещащи се тук, са от европейско природозащитно значение. Предимно тук се срещат черни и белоглави лешояди, балканския щипок, турската боа и др. В този район попада и Сакар планина, която е от значение за гнезденето на белоопашатия мишелов, сивия кълвач и царския орел.

Съгласно картата на разпространението на включените в ЧКБ видове, преобладаващото им разпространение в ЮЦР по UTM 10 km грид е между 1 и 5 животински вида.

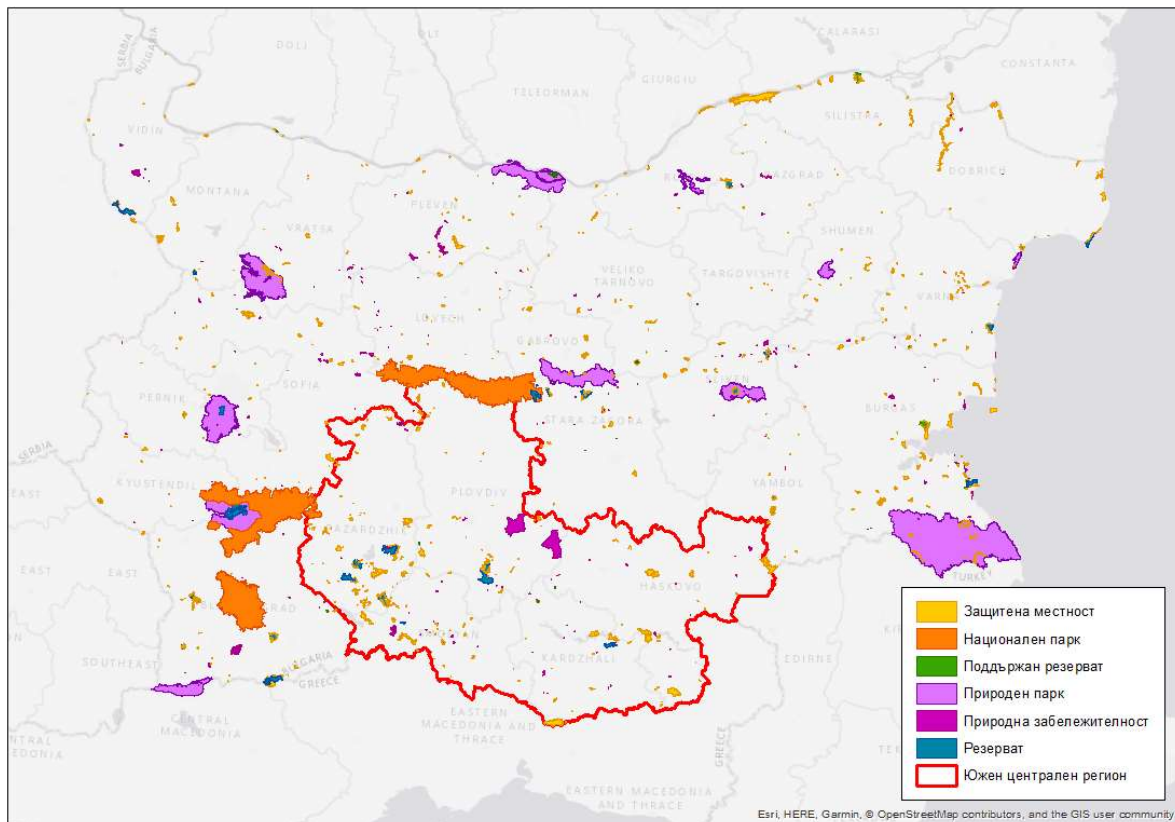

Фигура 6 - Разпространение на видовете животни от ЧКБ

4.5.2 Защитени територии

По данни от регистъра на защитените територии в България, в териториалния обхват на ЮЦР към декември 2020 г. попадат 305 защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ).

Сред тях са 15 резервата, 2 национални парка, 98 природни забележителности, 10 поддържани резервата и 180 защитени местности.

Фигура 7 - Защитени територии по ЗСТ

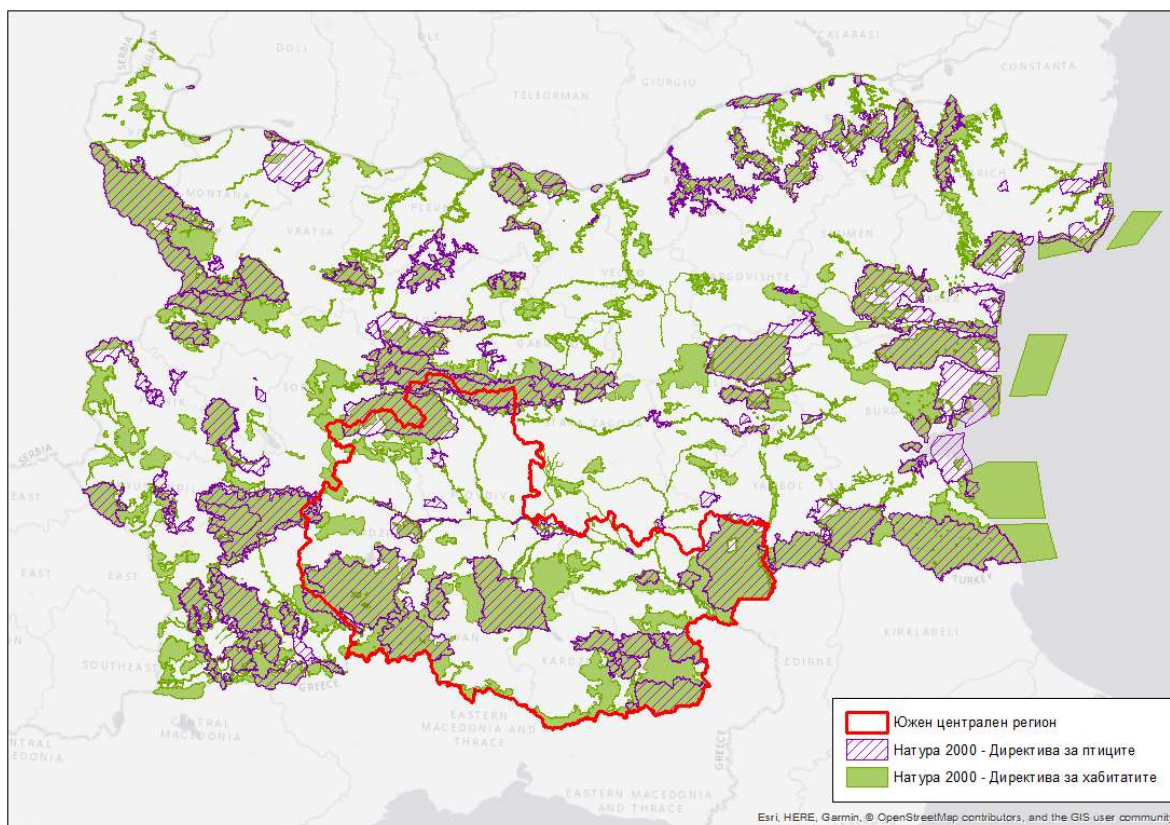
Повече информация относно защитените територии е представена в **Раздел 6.2** от настоящия доклад (Ландшафти и територии с национален защитен статут).

4.5.3 Защитени зони

По данни от регистъра на защитените зони в България, в териториалния обхват на ЮЦР към декември 2020 г. попадат изцяло или частично 67 защитени зони (ЗЗ) по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).²

Сред тях са 28 защитени зони за опазване на дивите птици и 39 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

² Две от тях са едновременно по Директива за птиците и Директива за хабитатите, с еднакви кодове и граници, така че общият брой реално е 67.

Фигура 8 - Защитени зони по ЗБР

Уязвимостта на защитените зони е свързана най-вече с антропогенните въздействия. Като основни заплахи се очертават неустойчивите селскостопански практики, урбанизацията и експанзията на инфраструктура, замърсяването на повърхностни води, в т.ч. от промишлени инсталации, транспорт, отпадъчни води и др., изменението на природните екосистеми, в т.ч. от предизвикани от човека промени на хидравличните условия, ВЕЦ, резервоари, сметища и др.

Повече информация за защитените зони е представена в Раздел 6.1 от настоящия доклад (Ландшафти и територии от интерес за Общността).

4.6 Културно-историческо наследство

Културно-историческото наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. То притежава дълбока културна стратификация и е единство на култура и природа, материално и нематериално наследство.

Културно наследство са: наземни, подземни и подводни археологически обекти и резервати; исторически, архитектурни, етнографски обекти и комплекси; индустриално наследство; паркове и ландшафт; природни ценности на антропология, палеозоология, култивирани растения; изящни и приложни изкуства; документално, аудио-визуално

наследство; устна традиция, език, книжовни и литературни ценности; обичаи, обреди, празненства, ритуали, вярвания; музика, песни, танци; народна медицина и занаяти; кулинарни и енологички традиции; народни игри и спортове.

Съхраняването и развитието на потенциала на културното наследство обхващат целия комплекс от дейности по опазване, реставриране, експониране и социализиране с цел превръщането му в стимулатор на пространственото развитие.

Интегрирането на културното наследство като катализатор на икономически растеж и качествена жизнена среда и приобщаването на националната културна идентичност в Европейското социокултурно пространство са фактори за устойчиво пространствено развитие и социално равновесие. В този смисъл културното наследство в неговото териториално развитие следва да се разглежда като елемент на интегрираното пространствено планиране.

Визията и пакетът от стратегически приоритети на ИТСП на Южен централен регион от ниво 2 за периода 2021–2027 г. са формулирани и на основа на анализа на състоянието на културно-историческото наследство и съществуващите тенденции в културното развитие на петте области в региона.

Пространствените характеристики на Южен централен регион, които формират неговия синтезиран профил, показват потенциала за опазване, експониране и развитие на културното наследство. Географското гранично разположение на региона, съхранените природни феномени, многопластовото културно наследство са възможности за развитие на туристическа и културна индустрия.

Материално недвижимо културно наследство

На територията на Южен централен регион са регистрирани 7 348 недвижими културни ценности (НКЦ) на материалното недвижимо културно наследство, както следва:

- област Пазарджик с 1202 НКЦ;
- област Пловдив с 2169 НКЦ
- област Смолян с 869 НКЦ;
- област Кърджали с 438 НКЦ;
- област Хасково с 597 НКЦ,

с тяхната принадлежност към определен исторически период като праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време, както и с научна и културна стойност като археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културни ландшафти с културни напластявания от взаимодействието на човека и природната среда, парково и градинско изкуство, етнографски, културни маршрути.

Недвижимото културно наследство с национално значение на територията на Южен централен регион включва:

Резервати

- Старинната част на Пловдив, Старинен Пловдив, гр. Пловдив, област Пловдив, Постановление на МС № 143/22.05.1956 г.;
- Теренът на античния град в курорта Хисар, ограден с крепостната стена, гр. Хисаря, област Пловдив, Решение на МС № 199/19.11.1976 г. за обявяване на античния град в курорта Хисар за археологически резерват (ДВ бр. 97 от 1976 г.);
- Старинната част на село Свежен, с. Свежен, област Пловдив, Разпореждане на МС № 55/26.11.1987 г. за обявяване на старинната част на село Свежен за архитектурно-исторически резерват (ДВ бр. 96 от 1987 г.).

Недвижими културни ценности (НКЦ) с категория национално значение

Съгласно регистърът на НИИ НКН³ на територията на Южен централен регион са регистрирани 313 НКЦ: област Пазарджик - 51 НКЦ, област Пловдив – 145 НКЦ, област Смолян - 29 НКЦ, област Кърджали - 17 НКЦ, област Хасково - 71 НКЦ.

Обекти на недвижимо културно наследство, включени в Индикативната листа на Р. България за световни паметници на ЮНЕСКО са: Бачковски манастир (1984 г.), Старинен Пловдив (2004 г.), Тракийска гробница със стенописи до село Александрово (2004 г.), Национален парк Централен Балкан (2011 г.), Епископска базилика и късноантични мозайки от Филипопол, Римска провинция Тракия (2018 г.).

Нематериално културно наследство

Нематериалното културно наследство включва мартеницата, мултинационална кандидатура съвместно с Република Румъния, Република Молдова и Република Северна Македония.

Значими за културния туризъм на територията на Южен централен регион, са манастирите Бачковски, Сопотски, Калоферски, Манастирският комплекс „Кръстова гора – Света Троица“, тракийските култови храмове в Старосел, Скалните светилища Перперикон и Белинташ, археологическите резервати „Старинен Пловдив“ и „Хисаря“, Тракийската гробница край с. Александрово, Тракийската гробница и византийска крепост в с. Мезек, Античният театър в Пловдив, уникалният урбанистичен профил на Пловдив със забележително развитие през Античността, Късното средновековие и Новото време, историческото наследство в Карлово и Калофер (къщата на Васил Левски в Карлово е включена като обект в Европейските културни маршрути).

Реален стимул за развитие на културната и икономическата интеграция на селските земища в Южен централен регион са обекти на културното наследство от Античната тракийска цивилизация, Късноантичната и Средновековната култура, Късното

³ <http://ninkn.bg/Documents/categoryPreview/13#>

Средновековие и Новото време, специфичната традиционна селска архитектура в Родопския ареал.

В резултат на вековен културен обмен и забележителен диапазон на обекти – от праисторически, през антични, средновековни до възрожденски и от по-ново време в региона се формират с времето културни коридори, оси на вековни взаимодействия с живата памет на цивилизацията.

През територията на региона преминават европейски културни коридори от различни епохи: от различни епохи: Културен коридор Via Diagonalis/Via Militaris, Източен Трансбалкански културен коридор, маршрути в Родопския културен ареал, Европейските пътища на еврейското наследство, Зеленият пояс по границата с Р. Гърция и Р. Турция, Античният римски път Виа Траяна, свързващ Одрин (Hadrianopolis) през Пловдив (Philippopolis) със София (Ulpia Serdica) и Видин (Bononia).

4.7 Материални активи

Материалните активи са компонент на антропогенната среда, който силно ще бъде засегнат от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион. Реализирането на специфичните цели се очаква да доведе до въздействие и директно или косвено да повлияе следните видове инфраструктура:

- Сграден фонд, в т. ч. обществен и жилищен такъв;
- Пешеходна и велосипедна инфраструктура и инфраструктура за хора с увреждания;
- Паркове и детски площадки;
- Пътна инфраструктура;
- Улично осветление;
- Инфраструктура на съществуващите индустриални зони;
- Комунална инфраструктура;
- Спортна инфраструктура;
- Културна инфраструктура;
- Образователна инфраструктура;
- Здравна инфраструктура;
- Социална инфраструктура;
- Инфраструктура за обществен транспорт;

Образователна инфраструктура

Предучилищно образование

Структурите на предучилищното образование са добре развити по цялата територия на ЮЦР. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е сравнително добра.

През учебната 2018/2019 година в региона функционират 382 самостоятелни детски градини с директор. В тях са записани 42 732 деца, от които 20 684, или 48,4 %, са момичета. В сравнение с 2011 г. броят на децата намалява с 4,5 %.

Общообразователни и специални училища

В ЮЦР през учебната 2018/2019 година учебни занятия се водят в 435 общообразователни и специални училища. В сравнение с 2011 г. училищата намаляват с 36 поради закриване или преобразуване. Учениците са 115 540 и в сравнение с 2011 г. намаляват с 8 092.

Професионално образование и обучение

Професионалните гимназии са разположени предимно в областните административни центрове и в по-големите общини: Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Хасково, Асеновград, Димитровград, Карлово.

Средищни и защитени училища и детски градини

Процесите на оптимизация на училищната мрежа поставят изисквания към създаването на защитни механизми по отношение на реструктурираните звена. Към момента в ЮЦР има 261 средищни детски градини и средищни училища и 109 защитени детски градини и училища.

Висше образование

Броят на учащите в университети в страната между 2011 и 2019 г. намалява с 20,7 %, а в ЮЗР – с 32,0 %. Както за страната, така и за регионите броят на студентите, записани в университети, продължава да намалява главно поради демографските тенденции, но също така и поради националната политика за намаляване на броя на студентите в някои учебни области.

Обектите на система „Висше образование“ са силно поляризирани в територията на региона (в град Пловдив са разположени 9 университета и специализирани висши училища). В останалите области без Пазарджик има филиали на висши училища

Здравна инфраструктура

Здравната инфраструктура на територията на Южен централен регион включва:

- **Заведения за болнична помощ и болнични легла:** През 2018 г. инфраструктура на болничната помощ включва 72 болнични заведения с 11 653 легла, което

представлява 20,8 % от болничните заведения и 21,9 % от болничните легла в страната. На ниво област основната част от болничните заведения е концентрирана в област Пловдив. В нея болничните заведения са 34, което представлява 47,2 % от общия брой на болничните заведения на територията на региона. От друга страна, в областите Кърджали са съсредоточени само 6 болнични заведения, което е 8,3 % от общия брой за региона. На ниво община в област Кърджали общински болници има в гр. Кърджали (2), Ардино, Крумовград и Момчилград по 1. Осигуреността на населението с болнични легла в края на 2018 г. е 826 на 100 000 души от населението, при 654 през 2011 г. По отношение на показателя брой болнични легла на 100 хил. жители през 2018 г. Южният централен регион е с най-високо ниво от средното за страната.

- **Заведения за извънболнична помощ и болнични легла:** Към 31.12.2018 г. заведенията за извънболнична помощ в региона са 374 с 182 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 18,1 % от заведенията за извънболнична помощ и 14,5 % от легла в страната. На ниво област основната част от тези заведения са концентрирани в област Пловдив. В нея заведенията за извънболнична помощ са 203, което представлява 54,3 % от общия брой на заведенията за извънболнична помощ на територията на региона. Най-малко са в област Кърджали (20), или само 5,3 % от общия брой за региона.
- Към *други лечебни и здравни заведения* се отнасят центровете за спешна медицинска помощ, регионалните здравни инспекции, домовете за медико-социални грижи за деца, хосписите, националните центрове без легла, диализните центрове, както и центровете за трансфузионна хематология. В края на 2018 г. в Северозападен регион тези заведения са 23 с 221 легла, като обхващат 15,9 % от този вид заведения в страната. В областните центрове на Южния централен регион са локализирани 5 центъра за спешна помощ.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и с лекари по дентална медицина.

Социална инфраструктура

На територията на Южен централен регион е наличен и се предлага широк набор от социални услуги, в т. ч. домове за възрастни хора, дневни центрове, центрове за настаняване от семеен тип и редица други. Този вид услуги са особено важен акцент в социално-икономическото развитие на региона. Предвидено е развитието на част от предлаганите услуги предвид застаряването на населението, неговия здравен статус, както и други социални фактори.

Културна инфраструктура

На територията на Южен централен регион са регистрирани 5 275 недвижими културни ценности (НКЦ) на материалното недвижимо културно наследство (област Кърджали – 438 НКЦ, област Пазарджик – 1 202 НКЦ, област Пловдив – 2 169 НКЦ, област Смолян – 869 НКЦ, област Хасково – 597 НКЦ) с тяхната принадлежност към определен исторически период като праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време, както и с научна и културна стойност като археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културни ландшафти с културни напластявания от взаимодействието на човека и природната среда, парково и градинско изкуство, етнографски, културни маршрути.

Обекти на недвижимо културно наследство, включени в Индикативната листа на Р. България за световни паметници на ЮНЕСКО са: Бачковски манастир (1984 г.), Старинен Пловдив (2004 г.), Тракийска гробница със стенописи до село Александрово (2004 г.), Национален парк Централен Балкан (2011 г.), Епископска базилика и късноантични мозайки от Филипопол, Римска провинция Тракия (2018 г.). Недвижимото културно наследство с национално значение³⁰ на територията на Южен централен регион включва:

Резервати:

- Старинната част на Пловдив, Старинен Пловдив, гр. Пловдив, област Пловдив, Постановление на МС № 143/22.05.1956 г.;
- Теренът на античния град в курорта Хисар, ограден с крепостната стена, гр. Хисаря, област Пловдив, Решение на МС № 199/19.11.1976 г. за обявяване на античния град в курорта Хисар за археологически резерват (ДВ бр. 97 от 1976 г.);
- Старинната част на село Свежен, с. Свежен, област Пловдив, Разпореждане на МС № 55/26.11.1987 г. за обявяване на старинната част на село Свежен за архитектурно-исторически резерват (ДВ бр. 96 от 1987 г.).

Недвижими културни ценности (НКЦ) с категория национално значение:

На територията на Южен централен регион са регистрирани 321 НКЦ: област Кърджали 17 НКЦ, област Пазарджик 51 НКЦ, област Пловдив 151 НКЦ, област Смолян 30 НКЦ, област Хасково 72 НКЦ.

Пътна инфраструктура

Южният централен регион има предимството през територията му да преминава един от основните коридори на TEN-T мрежата, преминаващи през страната – „Ориент/Източно–Средиземноморски“, както и други направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа.

Изградени са и функционират автомагистралите, формиращи двата клона на коридора „Ориент/Източно–Средиземноморски“:

- А1 – автомагистрала „Тракия“ – София–Пловдив–Бургас с обща дължина 360 km. Магистралата е напълно изградена и е част от коридора на основната TEN-T мрежа – „Ориент/Източно–Средиземноморски“ Това е главната пътна артерия в страната като основна връзка на Южен централен регион както с Югозападен регион и Столицата, така и с Югоизточен регион и Черно море.
- А4-автомагистрала „Марица“ – пв „Оризovo“ (АМ Тракия)–Хасково–Капитан Андреево с дължина 117 km. Магистралата е напълно изградена и е част от коридора на основната TEN-T мрежа– „Ориент/Източно–Средиземноморски“. Това е другата важна пътна артерия в страната, провеждаща транзитните транспортни потоци от Европа към Р. Турция и осигуряваща връзка между съседните Южен централен и Югоизточен региони.

Пътищата от първи клас допълват функциите на автомагистралите за интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни, провеждат предимно транзитни транспортни потоци и в преобладаващата си част формират направленията на TEN-T мрежата (основна и разширена) на територията на страната.

Южният централен регион се обслужва от следните първокласни пътища:

- Първокласен път I-5 Русе–Бяла–Велико Търново–Стара Загора–Хасково–Кърджали–граница Гърция (Е-85) в участъка до Хасково (пресичането с АМ „Марица“) е част от основната TEN-T мрежа на територията на страната, а на юг от Хасково – от разширената TEN-T мрежа. Пътят е основна транспортна връзка между Южна и Северна България през Шипченския проход.
- Първокласен път I-6 граница Македония–Гюешево–Кюстендил–Радомир–София–Карлово–Казанлък–Бургас в основната си част обслужва т.нар. „подбалканска линия“ и само в участъка граница Македония–Гюешево–Кюстендил (АМ „Струма“) е включен в основната TEN-T мрежа като връзка между столиците Скопие и София. Минава почти периферно през най-северната територия на Южен централен регион (т.нар. подбалканска линия) и го свързва със съседните Югозападен и Югоизточен региони.
- Първокласен път I-8 граница Сърбия–Драгоман–София–Пловдив–Свиленград–граница Турция (Е-80) формира част от коридора на основната TEN-T мрежа „Ориент/Източно–Средиземноморски“, който вече се обслужва от АМ „Тракия“ и АМ „Марица“, а пътят има дублиращи функции.

Допълнително в разширената TEN-T мрежа на територията на страната е включен второкласният път II-86 „Пловдив–Смолян–Рудозем“, който осигурява единствения транспортен достъп от вътрешността на страната до област Смолян. Предвижда се пътят да бъде изграден като скоростен, а в началото на 2020 г. стартира изграждането на ГКПП „Елидже“–Ксанти като допълнителна връзка с Р. Гърция. Доизграждането на автомагистралите и скоростни пътища по описаните направления на TEN-T мрежата (основна и разширена) е залегнало във втората приоритетна ос на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) 2014–2020 „Развитие на пътната

инфраструктура по „основната“ и „разширената“ Трансевропейска транспортна мрежа“.

Вътрешнорегионалните връзки се обслужват от второкласните и третокласните пътища в региона.

Второкласен път II-35 (Гара Бяла–оп Плевен) пк Гривица–Плевен–оп Ловеч–Троян–Кърнаре–(Розино–Карлово) е един от пътищата, свързващи Северна с Южна България през Троянския проход, и обслужва най-северната територия на Южен централен регион.

Второкласен път II-37 (Ябланица–Ботевград) Джурово–Етрополе–Златица–Панагюрище–Пазарджик–Пещера–Батак–Доспат–Барутин е важна междурегионална връзка, свързваща Югозападния регион с Южен централен регион през Златишкия проход, но поради лошото му състояние се използва предимно за местни нужди.

Второкласен път II-55 оп Дебелец–Килифарево–Гурково–Долно Паничерево–Нова Загора–Млекарево–Радецки–ТЕЦ II–Полски Градец–Мъдрец–Младиново–Свиленград е междурегионален път, свързващ Северна с Южна България чак до границата с Р. Турция и обслужващ югоизточната част от Южен централен регион.

Второкласен път II-56 оп Шипка–Павел баня–Брезово–Раковски–Калековец–пв „Пловдив изток“–пв „Рогош“–пк Асеновград свързва областите Стара Загора и Пловдив.

Второкласен път II-58 (Конуш–Черноочене)–Комунига–Тополово–Асеновград е вътрешнорегионален път.

Второкласен път II-59 (Кърджали–Маказа)–Момчилград–Звездел–Крумовград–Ивайловград–Славеево–граница Гърция също е вътрешнорегионална връзка, обслужваща южните територии на региона, и презгранична връзка с Р. Гърция с местно значение.

Второкласен път II-64 Карлово–Баня–Долна Махала–Труд–пв „Труд“–Пловдив е път с областно значение.

Второкласен път II-66 оп Сливен–Нова Загора–оп Стара Загора–оп Чирпан–Поповица–обслужва предимно Югоизточен регион, свързвайки го с Южния централен регион.

Второкласен път II-76 (оп Елхово–пк Лесово)–Княжево–Тополовград–Българска поляна–Богомил–Харманли е връзка между областите Ямбол и Хасково от съседните Южен централен и Югоизточен региони.

Второкласен път II-84 (Белово–Пазарджик) Звъничево–Ветрен дол–Велинград–Юндола–Якоруда–оп Разлог е междурегионална връзка на Южен централен регион с Югозападния през курорта Велинград.

Второкласен път II-86 (Пазарджик–Пловдив)–Асеновград–Бачково–Хвойна–Чепеларе–Соколовци–Смолян–Търън–Средногорци–Рудозем–граница Гърция е вътрешно регионална връзка, обслужваща южната част на региона, и връзка с Р. Гърция.

Второкласен път II-88 (Любимец–Свиленград)–граница Гърция обслужва област Хасково и е друга презгранична връзка между Р. България и Р. Гърция.

Второкласен път П-89 Ново село–А4 „Марица“–(Младиново–Свиленград) обслужва предимно област Хасково.

Към 31.12.2018 г. общата дължина на Републиканската пътна мрежа в Южния централен регион е 4 075 km и представлява 20,5 % от РПМ в страната.

Железопътна мрежа

Линиите, включени в железопътната инфраструктура, се делят на основни железопътни линии и отклонения от основните железопътни линии. Всички основни линии от жп инфраструктурата в страната са включени в ТЕН-Т мрежата, а обслужващите Южния централен регион са следните:

- жп линия 1 Калотина-запад (граница с Р. Сърбия)–София–Пловдив–Димитровград–Свиленград (граница с Р. Гърция и Р. Турция). Линията формира част от транспортния коридор на основната ТЕН-Т мрежа „Ориент/ Източно–Средиземноморски“. Една от основните жп линии в страната, провеждаща транзитните потоци между Европа и Р. Турция и осъществяваща връзка на Южен централен регион със Столицата и ЮЗР.
- жп линия 3 Илиянци–Карлово–Тулово–Дъбово–Зимница и Карнобат–Комунари–Синдел разпределителна–Варна фериботна–Разделна е включена в широкообхватната ТЕН-Т мрежа на територията на страната с участъка Карнобат–Варна и обслужва периферно най-северната територия на ЮЦР.
- жп линия 4 Русе (граница с Р. Румъния)–Горна Оряховица–Дъбово и Тулово–Стара Загора и Михайлово–Димитровград–Подкова – включена е в основната ТЕН-Т мрежа на територията на страната (без участъка Димитровград–Подкова), като участъкът Русе–Горна Оряховица е част от жп направлението, свързващо столиците София и Букурещ. Жп линията свързва Северна с Южна България и провежда транзитните потоци между Р. Румъния и Р. Турция.
- жп линия 8 Пловдив–Филипово–Скуtare и Пловдив–Разпределителна изток–Стара Загора–Зимница–Карнобат–Бургас също формира част от коридора на основната ТЕН-Т мрежа „Ориент/Източно–Средиземноморски“ с участъка Пловдив–Разпределителна изток–Бургас. Линията свързва ЮЦР с ЮИР и Черно море.

Към 31.12.2018 г. на територията на Южен централен регион функционират 782 km железопътни линии, от които 116 km са удвоени, а 403 km са електрифицирани.

В Южен централен регион са изградени и много жп отклонения от основните жп линии, обслужващи региона:

- жп отклонение „Филипово (Пловдив)–Карлово“ свързва Подбалканската жп линия София–Карлово–Зимница–Варна (жп линия 3) с другата жп линия в региона Пловдив–Бургас (жп линия 8). Значението ѝ би нараснало, особено ако

се построи отдавна замислената жп връзка през прохода Троян–Кърнаре, така че жп линията Свищов–Левски–Троян–Карлово–Пловдив да бъде втора жп връзка между Северна и Южна България в централната част на страната;

- жп отклонение „Долна махала–Хисар“ е допълнително отклонение от жп линията Пловдив–Карлово за обслужване на курортния център Хисар; • жп отклонение „Филипово (Пловдив)–Панагюрище“ първоначално е замислена също като връзка с Подбалканската линия при с. Мирково. След известен период на прекратяване на транспортните дейности движението по линията е възстановено и сега обслужва общините Съединение и Панагюрище;
- жп отклонение „Крумово (Пловдив)–Асеновград“ обслужва община Асеновград;
- жп отклонение Стамболийски–Пещера обслужва общините Стамболийски, Кричим и Пещера;
- жп отклонение „Септември–Добринище“ е единствената теснопътна жп линия, функционираща в страната която свързва курортните градове Добринище, Банско, Разлог, Велинград с жп мрежата в страната.

Изградеността на жп мрежата в Южния централен регион не се характеризира с добри показатели, което до голяма степен се дължи на планинския релеф в южната му част.

Южният централен регион се обслужва от 55 броя гари и 71 спирки, като разпределението им по области кореспондира с гъстотата на жп мрежата, но степента на обслужване зависи от пространствената организация на жп мрежата. Най-много гари и спирки (29 броя) има в област Пловдив, където и гъстотата на жп мрежата е най-висока, а най-малко гари и спирки има в област Кърджали (4 броя), където и гъстотата на жп мрежата е най-ниска. В областите Пазарджик и Хасково броят на обслужващите гари и спирки е почти три пъти по-нисък от този в Пловдив, но в област Пазарджик три четвърти от общините получават обслужване с жп транспорт (колкото и в област Пловдив), а в област Хасково – половината (колкото в област Кърджали).

Въздушен транспорт

Летище Пловдив попада в направлението на коридор от основната TEN-T мрежа „Ориент/Източно–Средиземноморски“, но е включено в разширената TEN-T мрежа. Летището се използва като резервно на летище София и приема трафика (на Летище София) в периодите на затваряне поради ниска видимост или друга причина. Обслужва пътнически, карго и бизнес полети. Капацитетът на пътническият терминал е за обслужване до 500 хил. пътника/годишно, но редовни пътнически полети няма. През зимния сезон летището обслужва ежедневни чартърни туристически полети за българските ски-курорти в Банско, Пампорово и Боровец.

Интермодален транспорт

Като взели за интермодални превози (автомобилен и жп транспорт) в основната TEN-T мрежа на територията на страната са включени София, Пловдив, Горна Оряховица и Русе, а в разширената – Драгоман и Свиленград. В ЮЦР това са интермодалните терминали:

- ИМТ „Пловдив“ – включен в основната TEN-T мрежа на територията на страната. Проектът „Изграждане на интермодален терминал в Южен централен регион – Пловдив“, който обхваща изработване на технически проект и строителство на ИМТ, е изпълнен с финансиране по ОП „Транспорт“ 2007–2013 г. Терминалът е изграден и отдаден на концесия. ИМТ „Пловдив“ се явява част от коридора на основната TEN-T мрежа „Оrient/ Източно–Средиземноморски“ и напълно отговаря на изискванията за осъществяване на интермодални превози между два вида сухопътен транспорт, съгласно изискванията на ЕС.
- ИМТ „Свиленград“ – включен в разширената TEN-T мрежа за интермодален транспорт по направлението на жп линията Калотина-запад (граница с Р. Сърбия)–София–Пловдив–Димитровград–Свиленград (граница с Р. Гърция и Р. Турция), но все още не е изграден.

Проектите за ИМТ се основават на политиката за изграждане на Трансевропейската транспортна мрежа и целят подобряване на интермодалността в югоизточния регион на ЕС чрез създаване на условия за оптимално взаимодействие и интеграция на различните видове транспорт и повишаване качеството на предоставяните товарни транспортни услуги

Комунална инфраструктура

Електроенергийна инфраструктура

Специфичните природогеографски условия в Южен централен регион са предпоставили изграждането на най-големите водноелектрически централи (ВЕЦ) и помпено акумулиращи водноелектрически централи (ПАВЕЦ) в страната именно на неговата територия. За транзитиране на произведената от тях електроенергия са изградени редица преносни електропроводи 220 kV, а също и подстанции и електропроводи на 400 kV (показани на следващата схема):

- ПАВЕЦ „Чаира“, ПАВЕЦ „Белмекен“ и ВЕЦ „Сестримо“ са изградени на територията на община Белово (област Пазарджик), като произведената електроенергия в каскадата „Белмекен-Сестримо-Чаира“ се отдава в преносната система на страната.
- ВЕЦ „Девин“, ВЕЦ „Тешел“ и ПАВЕЦ „Орфей“ (каскада „Въча“) са изградени на територията на община Девин (област Смолян) и отдават електроенергията си на 220 kV.

- ВЕЦ „Пещера“ от каскада „Батак“ на територията на община Пещера (област Пазарджик) също е включена в системата 220 kV.
- ВЕЦ „Кърджали“, ВЕЦ „Студен кладенец“ (община Кърджали) и ВЕЦ „Ивайловград“ (област Хасково), както и други по-малки ВЕЦ на територията на ЮЦР, работят на 110 kV.
- Подстанция „Пловдив“ 400/220/110 kV е изградена в град Пловдив и като системна подстанция осъществява връзки с други п/ст на 400 kV от Югоизточния и Югозападния региони.
- Възлова станция „Ветрен“ разпределя произведената от ПАВЕЦ „Чаира“ електроенергия в преносната система 400 kV с връзки към п/ст „Пловдив“ и п/ст „Червена могила“ в ЮЗР.
- п/ст „Алеко“ 220/110 kV е разположена в землището на с. Главиница, община Пазарджик, като има връзки с други подстанции на 220 kV от СЦ и ЮЗ региони.

Общата дължина на електропроводите 400 kV на територията на ЮЦР е 367,4 km, а на 220 kV – 451,5 km.

На територията на ЮЦР са изградени 57 броя подстанции 110/20 kV, захранващи населените места в 41 от общо 58 броя общини.

Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)

На база богатите водни ресурси в ЮЦР, на територията му са съсредоточени 80 % от мощностите на водноелектрическите централи в страната. Освен най-големите, отдаващи енергията си директно в преносната система на страната, тук функционират и множество по-малки ВЕЦ, включени към мрежата 110 kV.

ВЕЦ „Алеко“ (66 MW) на територията на община Пазарджик и ВЕЦ „Батак“ (46,8 MW) в община Батак от каскадата „Баташки водносилов път“ са включени към системата 110 kV посредством подстанция „Алеко“ 220/110 kV; тук е включена и ВЕЦ „Момина клисура“ (120 MW) в община Белово. ВЕЦ „Девин“ (88 MW) и ВЕЦ „Цанков камък“ (85 MW) на територията на община Девин и ВЕЦ „Въча 1“ (14 MW), ВЕЦ „Въча 2“ (7 MW) и ВЕЦ „Кричим“ (80 MW) в община Кричим също са включени в системата 110 kV. По-големите ВЕЦ „Кърджали“ (122,4 MW), ВЕЦ „Студен кладенец“ (85 MW) и ВЕЦ „Ивайловград“ (120 MW) също работят на 110 kV.

Изградените в ЮЦР мощности от ВЕИ представляват над половината от всички в страната (52,6 %), което се дължи предимно на водната енергия – 80 % от мощностите на ВЕЦ в страната се намират на територията на ЮЦР.

В ЮЦР успешно се усвоява и слънчевата енергия – 27 % от мощностите в страната се намират на неговата територия, което го нарежда на второ място след ЮИР. Тук водеща е област Пловдив, където в община Първомай е изградена най-голямата фотоволтаична централа на Балканите. Втора в региона е област Хасково, където във всяка община има изградени фотоволтаични централи.

Условният показател „плътност на мощностите от ВЕИ“ за ЮЦР е най-висок за страната и това се дължи основно на съсредоточаването на най-големите ВЕЦ на територията му, но също и централи на слънчева и био-енергия.

ВиК инфраструктура

България има добре развита водоснабдителна инфраструктура, която посредством групови селищни водоснабдителни системи осигурява достъп до питейна вода на 99,4 % от населението на страната. Достъп до водоснабдителни услуги има почти цялото население и в това отношение България има по-добър показател в сравнение с много други страни от ЕС.

Над 5 000 населени места в страната са обхванати от централизирани водоснабдителни системи с обща дължина на водопроводите, надхвърляща 75 000 km. Единични са населените места без централно водоснабдяване, във всички области в страната достъпът до водоснабдяване е близо 100 %.

Южният централен регион има най-ниска степен на водоснабденост от всички региони. За периода 2013–2017 г. населението, свързано с обществено водоснабдяване, нараства с едва 0,2 пункта и регионът запазва последното си място в страната. „Виновни“ за това са областите Кърджали и Смолян, които имат най-нисък процент на водоснабдено население в страната – съответно 91 % и 92,9 %, и за периода 2013–2017 г. нарастването е само по 1 %. Това се дължи на значителния брой на хората, живеещи в малки и пръснати агломерации с по-малко от 2 000 е.ж. Наблюдава се и сезонен недостиг на вода в някои области, но независимо от това, обхватът в България остава много по-висок отколкото в повечето други страни от ЕС.

Изградеността на канализационната мрежа в България изостава несравнимо с водопроводната мрежа, изградена в страната. Степента на отвеждане на отпадъчните води в сравнение с други европейски страни е една от най-ниските. Южният централен регион е много разнороден – област Кърджали е с втори за страната (след Разград) най-нисък дял на населението, обхванато с канализация (44,8 %), а в област Пловдив този дял е почти два пъти по-висок (81,4 %). За останалите области в региона показателят е около 72 %.

Индустриални и бизнес зони

На територията на региона функционира може би най-добре развиващата се в управленски и технологичен смисъл индустриална зона.

„Тракия икономическа зона“ (ТИЗ) е промишлено-търговска зона в региона на Пловдив и един от най-големите икономически проекти в България. Тя се простира на обща площ от 10 700 000 m², от които 3 250 000 m² са застроени. Зоната обхваща шест индустриални зони около Пловдив, където са реализирани проекти за над 1 млрд. евро от български и чуждестранни компании. Към 2015 г. в ТИЗ работят над 12 000 души. В обхвата на зоната са включени следните индустриални зони:

- Търговско-индустриална зона Марица е създадена през 1996 г. с площ 5 000 дка

и с основна специализация машиностроене, електроника, хранително-вкусова промишленост и логистика.

- Индустриална зона Раковски е създадена през 2005 г. на площ от 1 000 дка при с. Стряма в община Раковски. На нейната територия се развиват дейности в областта на автомобилостроенето, битовата химия, текстила, логистиката, хранително-вкусовата промишленост и енергийното оборудване.
- Промислено-търговска зона Куклен е обособена през 2008 г. в гр. Куклен на площ от 1 000 дка със специализация в металургията, машиностроенето, химическата промишленост, автомобилостроенето и логистиката.
- Агро център Калояново е разположен на площ от 800 дка за развитие на биологично земеделие.
- Високотехнологичен иновационен парк Тракия е на площ от 2 600 дка и е създаден за развитие на земеделие и хранително-вкусова промишленост.
- Образователен и високотехнологичен парк Пловдив е на площ от 600 дка. Разположен е в града и на негова територия са обособени терени за иновативни производства и за развитие на високи технологии.

4.8 Население, човешко здраве

4.8.1 Демографска характеристика на региона

Брой и възрастова структура на населението

Към 31 декември 2018 г. населението на Южния централен регион е 1 410 248 души, което представлява 20,1 % от населението на България. В сравнение с края на 2011 г. населението на региона намалява с 60 859 души, или с 4,1 % (средногодишен темп на намаление 0,6 %). С големи темпове е намалението на населението в област Смолян, докато в област Кърджали има увеличение с 0,6 %.

Таблица 7 - Население по региони към 31.12.2011 г. и 2018 г

Статистически райони, области	Население		Прираст	
	брой		брой	%
	2011	2018		
Общо за страната	7 327 224	7 000 039	-327 185	-4,5
Южен централен	1 471 107	1 410 248	-60 859	-4,1
Кърджали	152 009	152 873	864	0,6
Пазарджик	273 803	255 479	-18 324	-6,7
Пловдив	680 884	668 334	-12 550	-1,8
Смолян	120 456	105 421	-15 035	-12,5
Хасково	243 955	228 141	-15 814	-6,5
Северозападен	836 601	742 304	-94 297	-11,3
Северен централен	853 468	784 168	-69 300	-8,1

Статистически райони, области	Население		Прираст	
	брой		брой	%
	2011	2018		
<i>Североизточен</i>	961 965	929 035	-32 930	-3,4
<i>Югоизточен</i>	1 072 850	1 032 079	-40 771	-3,8
<i>Югозападен</i>	2 131 233	2 102 205	-29 028	-1,4

Населението във всички области намалява през 2018 г. спрямо 2011 г., като най-голямо е намалението за областите Смолян – с 12,5 % и Пазарджик – с 6,7 %.

За периода 2011–2018 г. само в 9 общини има увеличение на населението, като то е по-значително в Пловдив – 8 709 души (2,6 %), Кърджали – 1 391 души (2,1 %), Ардино – 1 316 души (11,5 %) и Харманли – 587 души (2,4 %). Със значително намаление на населението са големите общини Хасково – 6 694 души (-7,2 %), Пазарджик – 6 586 души (-5,8 %), Димитровград – 5 660 души (-10,7 %) и Смолян – 4 466 души (-10,9 %).

Гъстота на населението

Гъстотата на населението в края на 2018 г. в Южния централен регион е 63,1 д/км², приблизително колкото средната за страната (63,4 д/км²). Тя се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.

Данните за гъстотата на населението показват неравномерно разпределение на населението по територията на региона. По области гъстотата на населението е в широк диапазон от 32,9 д/км² в област Смолян до 111,8 д/км² в област Пловдив.

Междубщинските различия в региона са високи, като гъстотата на населението е в широк диапазон: от 7,0 д/км² в община Ивайловград до 3 401 д/км² в община Пловдив. В 11 общини гъстотата на населението е под 20,0 д/км² и те са разположени в областите Пазарджик (2), Пловдив (2), Хасково (3) и Смолян (4). Съставните селищата на тези общини са изложени от риск на обезлюдяване.

Причината за тези значителни различия е наличието както на слабо населени общини и области, така и на центрове, в които е концентрирано огромен брой население

Възрастова структура на населението. Продължава процесът на застаряване на населението в региона, който е характерен и за другите региони в страната, като в Южния централен регион е със сходни стойности на средните за страната. В края на 2018 г. лицата на 65 и повече навършени години са 298 925, или 21,2 % от населението на региона. В сравнение с 2011 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 2,4 процентни пункта. По области делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-нисък в областите Кърджали (20,1 %) и Пазарджик (20,6 %). В област Хасково (22,6 %) и Смолян (23,8 %) делът е над средния за страната (21,3 %). В общински аспект делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Баните (36,2 %), Брезово (35,8 %) и Хисаря (33,5 %). В 32 общини този дял е по-благоприятен от средния за страната, като в тях са големите общини Пловдив (18,2 %), Кърджали (18,4 %),

Пазарджик (19,9 %) и Хасково (20,9 %). Възрастовата структура в 5 общини силно деформирана и не може да осигури нито възпроизводството на населението, нито възпроизводството на трудовия потенциал.

Към 31.12.2018 г. *децата до 15 години* в региона са 204 115, или 14,5 % от общия брой на населението, като спрямо 2011 г. този дял се увеличава с 2,8 процентни пункта (5 484 д.). Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в областите Пазарджик – 18,5 % и Пловдив – 14,7 %, а най-нисък в област Смолян – 11,5 %. Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в общините Симеоновград – 21,4 %, Ракитово – 17,9 % и Любимец – 16,7 % от населението на общината. Общо в 37 общини този дял е под общия за страната, като най-нисък е в общините Баните – 6,2 %, Лъки – 6,8 % и Маджарово – 8,4 %.

Към 31.12.2018 г. населението във *възрастовата група 15–64 години* в региона е 907 208 души, или 64,3 % от общия брой на населението, като спрямо 2011 г. този дял намалява с 3,4 процентни пункта. На ниво област областите Кърджали – 65,5 %, Смолян – 64,7 % и Пловдив – 64,5 % са с по-добри показатели от средните за страната (64,3 %). В област Хасково относителният дял е 62,9 %, под средния дял за страната, а в Пазарджик е в рамките на средния за страната. Относителният дял на населението в тази възрастова група е най-висок в общините Сърница – 71,3 %, Доспат – 68,4 %, Джебел – 67,8 % и Момчилград – 67,3 % от населението на общината. В 35 общини този дял е под общия за страната, като най-нисък е в общините Брезово – 52,7 %, Хисаря – 57,5 %, Баните – 57,6 % и Тополовград – 57,8 %.

За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуслови ускоряването на процеса на остаряване.

Към 31.12.2018 г. общият **коэффициент на възрастова зависимост** в региона е 55,4 %, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. За сравнение, през 2011 и 2017 г. този коэффициент е бил съответно 47,8 % и 54,4 %. В три области този показател е под средния за страната: Кърджали (52,6 %), Смолян (54,6 %), Пловдив (55,0 %). В област Пазарджик показателят съвпада със средния за страната, най-неблагоприятно е съотношението в област Хасково (59,1 %). По общини най-благоприятно е това съотношение в 23 общини, като те имат по-добър коэффициент от средния за страната. В тази група попадат и големите общини Пловдив – 50,6 %, Кърджали – 52,1 % и Пазарджик – 55,1 %. В останалите 35 общини този показател е над средния за страната, като най-неблагоприятно е това съотношение в общините Брезово (89,9 %) и Хисаря (74,0 %).

Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2018 г. в градовете живеят 953 795 души, или 67,6 %, а в селата – 456 453 души, или 32,4 % от населението на региона.

Към края на 2018 г. населените места в ЮЦР са 1 298, като 54 са градове и 1 244 – села.

Населените места без население са 26. Те са разположени в областите Кърджали (11), Смолян (8) и Хасково (7). Общият брой на селата с население до 10 жители е 90, а 185 са населените места с население от 11 до 50 души, или в 21,2 % от населените места живеят от 1 до 50 души включително.

Таблица 8 - Характеристики на Южен централен регион

Регион/ области	м. ед.	България	ЮЦР	Кърджали	Пазарджик	Пловдив	Смолян	Хасково	% ЮЦР от РБ
Територия	km ²	110 994	22 306	3 227	4 332	5 978	3 209	5 560	20,1
Население (2018)	брой	7 000 039	410 248	152 873	255 479	668 334	105 421	228 141	14,75
Общини	брой	265	58	7	12	18	10	11	21,89
Населени места	брой	5 256	1 298	468	117	212	240	261	24,70
Градове	брой	257	54	5	13	18	8	10	21,10

С население над 50 хил. души са 2 града в региона, в които живеят 9,8 % от населението на региона. В град Пловдив с население над 100 хил. души живеят 24,6 % от населението на региона.

Най-голяма е групата на населените места с население между 101 и 500 души – 40,8 %, където живее 9,3 % от населението на региона.

Най-малка по население е област Смолян, в която живеят 105 421 души или 7,5 % от населението на региона, а най-голяма е област Пловдив – 668 334 души (47,4 %). В останалите 3 области населението е общо 636 493 души, или 45,1 % от населението на региона.

Към 31.12.2018 г. в Южния централен регион има 58 общини.

Таблица 9 - Населени места в Южен централен регион според броя на населението им към 31.12.2018 г.

Размер на населеното място според броя на населението	Населени места		Население	
	Брой	%	Брой	%
Общо	1 298	100,0	1 410 248	100,0
Без население	26	2,0	0	0,0
1-10	90	6,9	418	0,0
11 - 50	185	14,3	5 282	0,4
51 - 100	161	12,4	11 829	0,8
101 - 500	529	40,8	131 433	9,3
501 - 1000	141	10,9	99 923	7,1
1001 - 10000	150	11,6	373 377	26,5

Размер на населеното място според броя на населението	Населени места		Население	
	Брой	%	Брой	%
10001 - 50000	13	1,0	302 493	21,4

Неравномерно е разпределението на населението и по общини. В 12 общини с население под 6 000 души живеят едва 3,8 % от населението на региона. Критично малкият брой на населението в една община поставя под въпрос самостоятелното ѝ съществуване. В същото време в 2 общини с население над 100 хил. души живеят 32,2 % от населението на региона. Най-голяма по население е община Пловдив (346 893), следвана от общините Пазарджик (107 505) и Хасково (86 611). Най-малката община е Маджарово – 2 025 души, следвана от община Лъки (2 521).

Към края на 2018 г. градовете в региона са 54 и в тях живеят 953 795 души, като в края на 2011 г. в тях са живели 981 810 души, или за 7 години населението намалява с 28 015 души (-2,8 %).

Демографското състояние в градовете показва същата тенденция към намаляване на населението, каквато се наблюдава при общините. Това означава, че е изчерпан демографският потенциал на селата, които до неотдавна бяха източник за миграция към градовете. В периода 2011–2018 г. нараства населението на 5 града: Пловдив с 8 709 д. (2,6 %), Харманли с 1 305 д. (7,1 %), Ардино с 5 455 д. (15,8 %), Симеоновград с 286 д. (4,3 %) и Джебел с 86 д. (2,8 %).

Значително през този период намалява населението на градовете Хасково – 5 235 д. (-6,9 %), Димитровград – 4 318 д. (-11,3 %), Пазарджик – 3 243 д. (-4,5 %), Смолян – 2 808 д. (-9,3 %) и Асеновград – 1 871 д. (-3,7 %).

Намаляването на населението в региона е съпроводено и с друго негативно явление – миграция на населението към големите икономически центрове и чужбина.

В областните центрове живее 39,4 % от населението на региона, а неравномерното разпределение става проблем и за ефективното усвояване на ресурсите в една голяма част от територията на Южния централен регион, която на практика е обезлюдена.

Естествен и механичен прираст на населението

Раждаемост

През 2018 г. в страната са регистрирани 62 576 родени деца, като от тях 62 197 (99,4%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените намалява с 1 758 деца, или с 2,7%.

Таблица 10 - Раждаемост по области в Южен централен регион

	Раждания (брой)			Коефициент на раждаемост (%) – 2018		
	Общо	Живо родени	Мъртво родени	Общо	В градовете	В селата
<i>За страната</i>	62576	62197	379	8.9	9.1	8.3
ЮЦР	12695	12621	74	8.9	9.2	8.4
Кърджали	1386	1380	6	9.1	9.9	8.5
Пазарджик	2427	2414	13	9.4	9.5	9.3
Пловдив	6372	6337	35	9.5	9.6	9.0
Смолян	674	671	3	6.3	6.9	5.6
Хасково	1836	1819	17	7.9	8.0	7.8

В градовете и селата в страната живородени са съответно 46 877 и 15 320 деца, а коефициентът на раждаемост е 9.1‰ в градовете и 8.3‰ в селата. В регионален аспект най-висока е раждаемостта в областите Сливен - 12.0‰, София (столица) и Ямбол - по 9.8‰. В деветнадесет области раждаемостта е по-ниска от средната за страната, като най-ниски стойности се наблюдават в областите Смолян - 6.3‰, Габрово и Видин - по 6.8‰.

В Таблица 10 е представена подробна информация за ражданията за 2018 год. в областите, попадащи в границите на Южен централен регион. Коефициентът на раждаемост за ЮЦР е същият като средния за страната (8.9‰). Налице са съществени различия в този коефициент в различните области – с по-висок от средния за страната са Пловдив, Пазарджик и Кърджали, а с по-нисък от средния за страната – Хасково, и с най-нисък - Смолян (6.3‰). Раждаемостта в градовете е по-висока от тази в селата.

Смъртност

Броят на умрелите през 2018 г. за страната, като цяло е 108 526 души, а коефициентът на обща смъртност - 15.4‰, като спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 1 265, или с 1.2%. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде високо. През 2018 г. с най-високо равнище на смъртност се отличават областите Видин, Монтана, Кюстендил, Габрово, Враца, Ловеч, Перник, Плевен, Ямбол, София, Силистра, Велико Търново, а най-ниска стойност на този показател е регистрирана в областите София (столица), Кърджали, Варна и Благоевград

В Таблица 11 е дадена информация за смъртността в областите, попадащи в обхвата на Южен централен регион.

Таблица 11 - Смъртност по области в Югоизточен регион – 2018 г

	Починали (брой)			Коефициент на смъртност					
	Общо	Мъже	Жени	Смъртност (на 1000 души)			Детска смъртност (на 1000 живородени)		
				Общо	Мъже	Жени	Общо	момчета	момичета
<i>За страната</i>	108526	56367	52159	15.4	16.5	14.4	5.8	6.2	15.4
ЮЦР				14.9	16.1	13.8	7.1	7.5	6.5

	Починали (брой)			Коефициент на смъртност					
	Общо	Мъже	Жени	Смъртност (на 1000 души)			Детска смъртност (на 1000 живородени)		
Кърджали	1941	1054	887	12.8	14.0	11.6	2.9	4.2	1.5
Пазарджик	3854	2024	1830	15.0	16.1	14.0	9.1	9.7	8.5
Пловдив	9846	5093	4753	14.7	15.8	13.7	7.9	8.6	7.1
Смолян	1669	881	788	15.7	17.1	14.4	1.5	2.7	0.0
Хасково	3771	2001	1770	16.4	17.8	15.1	6.6	5.5	7.8

Коефициентът на смъртност в ЮЦР е по-нисък от средния за страната. Най-висока смъртност се отбелязва в област Хасково (16.4%), следвана от Смолян (15.7%), а най-ниска е в област Кърджали – 12.8%.

Детска смъртност

Детската смъртност за ЮЦР е по-висока от средната за страната. По области най-висока детска смъртност се установява в Пазарджик, следвана от Пловдив и Хасково. Детската смъртност в Кърджали и Смолян е значително по-ниска от средната за страната.

Естествен прираст

През 2018 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на региона е намаляло с 8 460 души.

Таблица 12 - Естествен прираст на 1000 души от населението в ЮЦР – 2018 г.

Области/райони	Естествен прираст (‰)		
	Общо	Град	Село
Кърджали	- 3,7	- 1,0	- 5,6
Пазарджик	- 5,6	- 4,1	- 8,1
Пловдив	- 5,2	- 3,2	- 11,5
Смолян	- 9,4	- 5,9	- 13,8
Хасково	- 8,5	- 5,7	- 15,9
ЮЦР	- 6,0	- 3,8	- 10,5
<i>За страната</i>	- 6.5	- 4.1	- 13.5

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествен прираст през 2018 г., е минус 6,0 ‰, а през 2011 г. е минус 4,5 ‰. Коефициентът на естествен прираст в градовете е минус 3,8 ‰, а в селата – минус 10,5 ‰.

Коефициентът на естествен прираст за ЕС-28 е минус 0,4 ‰.

В периода 2011–2018 г. всички области и общини в региона имат отрицателен естествен прираст.

Наблюдават се значителни различия между регионите от ниво 2 по отношение на коефициентите на естествен прираст. В Южния централен той е (-6,0 ‰), като с по-благоприятни показатели са ЮЗР (-4,3 ‰) и ЮЦР (-5,7 ‰).

През 2018 г. с най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст е област Кърджали (-3,7 ‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са област Смолян – минус 9,4 ‰ и област Хасково – минус 8,3 ‰.

През 2018 г. всичките общини имат отрицателен естествен прираст. 20 общини имат по-благоприятен коефициент на естествен прираст през 2018 г. от средния за страната (-6,5 ‰). Със сходни коефициенти с тези на страната са общините Доспат и Марица.

С по-неблагоприятен коефициент са от средния за страната са 36 общини. В 2 общини коефициентът на естествен прираст е 3 пъти по-неблагоприятен от средния за страната: Баните (-20,9 ‰) и Брезово (-24,1 ‰).

В сравнение с равнището на диференциация между областите, междуобщинските различия са по-ясно изразени. Най-значителните вариации се наблюдават между общините на област Пловдив, където най-ниската стойност на коефициента на естествен прираст е -1,8 ‰ в община Пловдив, а най-високата (-24,1 ‰) е в Брезово. По правило наличието на нееднородно развити общини в една област предполага по-голяма диференциация.

Механичен прираст

Коефициентът на механичен прираст в региона през 2011 г. е -1,8 ‰, а през 2018 г. е 0,9 ‰, като за страната през 2018 г. е -0,5 ‰. Или механичният прираст в региона е с по-благоприятни показатели от средните за страната.

През 2018 г. положителен механичен прираст имат областите Кърджали – 2 321 д. (15,3 ‰) и Пловдив – 2 047 д. (3,1 ‰). С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст е област Хасково с 1 183 д. (-5,2 ‰).

През 2018 г. 18 общини имат положителен механичен прираст, като по-значителен е прирастът в общините Пловдив – 2 318 д. (6,7 ‰) и Кърджали 960 д. (14,1 ‰).

Останалите 40 общини имат отрицателен механичен прираст. С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са общините Хасково (-579 д.), Димитровград (-456 д.) и Пазарджик (-337 д.).

Изводи и тенденции

Анализът на демографската ситуация в региона в периода 2011-2018 г. показва продължаващи тенденции на намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст. Средно годишно населението на Южен централен регион намалява от отрицателен естествен и механичен прираст с 8 694 души. Задълбочава се дисбалансът в териториалното разпределение на населението, който води до сериозни териториални диспропорции.

Намаляването на броя на живородените деца и коефициентът на обща раждаемост са сред причините ЮЦР да е сред регионите с висок отрицателен естествен прираст в ЕС, като през 2018 г. той е минус 6,0 ‰. Всички области и общини в региона имат отрицателен естествен прираст в периода 2011-2018 г., но механичният прираст е с благоприятни показатели от средните за страната.

През 2018 г. както в региона, така и във всички области от ниво 3 гъстотата на населението намалява много слабо спрямо 2011 г. По-ясно изразени диференциации са междуобщинските различия.

4.8.2 Болестност, заболяемост и умирения по причини

Разгледани са двата информативни здравни показатели - заболяемостта и болестност. «Заболяемост» е общият броят на регистрираните нови случаи на заболявания при първичната медицинска помощ за 1 година, «болестност» - общият брой регистрирани стари и нови случаи през годината).

Данните от Националния център по здравна информация (НЦЗИ) за 2018 г. показват доста голямо разнообразие на здравните показатели на населението в ЮЦР по области и заболявания.

Таблица 13 - Регистрирани инфекциозни заболявания през 2018 г. в ЮЦР

(на 100 000 жители)

Области	Скарлатина	Варицела	Дизентерия	Вирусни хепатити	Активна туберкулоза
Кърджали	17,1	215,8	-	5,9	5,3
Пазарджик	3,5	42,5	2,7	19,1	13,6
Пловдив	68,5	668,7	0,6	43,6	20,9
Смолян	30,1	163,6	2,8	32,0	12,2
Хасково	35,3	491,5	2,2	18,7	19,6
Страната	54,5	339,9	3,3	28,0	18,4

Инфекциозната заболяемост в областите на ЮЦР е доста различна. Сред заразните болести, подлежащи на задължително съобщаване, през 2018 г. с най-висока заболяемост на 100 000 души от населението в района са варицела (42,5-668,6 на 100 000 население) и скарлатина (3,5-68,5‰), следвани от вирусни хепатити (5,9-43,6‰).

Заболяемостта от скарлатина е най-ниска в област Пазарджик, многократно по-ниска от средната за страната, а най-висока в Пловдив, по-висока от средната за страната.

Варицела е имало през 2018 г. най-често в област Пловдив, а най-рядко в област Пазарджик..

Дизентерия през 2018 се среща почти еднакво във всички области на ЮЦР, значително по-рядко от средните стойности за страната. В област Кърджали няма регистрирани случаи.

Случаите на *вирусни хепатити* през 2018 г. са най-често в област Пловдив, следвани от Смолян, а най-рядко в област Кърджали.

В динамичен план от 2016 до 2018 г. се наблюдава увеличаване на заболяванията от някои заразни болести - скарлатина, епидемичен паротит, лаймска борелиоза. Случаите на *вирусни менингити* и *менингоенцефалити* варират в отделните години и по области, но не показват определена тенденция. Като намаляващи могат да се отчетат случаите на заболявания от морбили, коклюш, варицела, сепсис, дизентерия, вирусни хепатити.

Заболеваемостта от активна туберкулоза през 2018 г. средно за страната е 18.4‰, което е по-ниско в сравнение с предишни години. През 2017 г. заболяемостта е 20.0‰, през 2016 г. – 21,7‰.

В ЮЦР заболяемостта от туберкулоза също варира. Най-висока е в област Бургас, следвана от Сливен, Ямбол и най-рядко се среща в област Стара Загора.

Злокачествени заболявания. През 2018 г. честотата на новите регистрирани случаи на злокачествени заболявания в страната е по-ниска от предходните години - 406.7 на сто хиляди души от населението спрямо 424.8 ‰ през 2017 г и 435.5‰ през 2016 г.

Таблица 14 - Новооткрити злокачествени заболявания в ЮЦР за периода 2016-2018 г. (на 100 000 жители)

Област/ година	Кърджали	Пазарджик	Пловдив	Смолян	Хасково	Средно за страната
2016	415,0	437,4	517,4	486,8	469,1	435.5
2017	391,5	409,8	475,3	433,8	508,7	424.8
2018	426,3	357,2	469,6	378,9	483,2	406.7

По отношение на злокачествените заболявания не се отбелязват съществени различия по области, както и спрямо средните за страната. През 2016 г. Заболеваемостта е най-висока в област Пловдив, следвана от Смолян и Хасково. През 2017 г. – водещо място заема Хасково, следвана от Пловдив и Смолян, а през 2018 г. – Хасково и Пловдив. Областите Пловдив и Хасково и през трите посочени години имат заболяемост над средната за страната. В другите области заболяемостта е по-ниска от средната за страната.

Хроничната заболяемост сред населението в ЮЦР е съпоставима или по-ниска от средната за страната както общо, така и по отделни нозологични единици. Съществуват вътрешнорегионални различия - налице са области с много висока заболяемост по отделни групи заболявания, и такива със значително по-ниска заболяемост от средната за страната.

Таблица 15 - Регистрирани хронични заболявания към 31.12.2018 г. в областите на ЮЦР

(на 100 000 жители)

Области	Психични заболявания (регистрирани)	Общо хоспитализирани	Първично инвалидизирани (на 1000 души)	
			До 16 г	Над 16 г
Кърджали	2 949.5	17 088.9	4.5	10.1
Пазарджик	932.8	39 003.7	2.6	8.1
Пловдив	3 347.9	54 636.7	3.7	7.3
Смолян	3 829.4	36 575.7	2.1	9.0
Хасково	1 578.4	23 021.8	6.8	11.6
Страната	1 723.9	34 188.6	3.7	8.9

Регистрираните психични заболявания в ЮЦР са повече от средната стойност за страната. Най-ниски са нивата в област Пазарджик, по-висока в област Хасково и най-висока в Смолян. Сравнителният анализ е труден, предвид фактът, че някои от случаите не се диагностицират, няма стриктен отчет на болните с психични проблеми не могат да се правят достоверни изводи.

В края на 2018 г. броят на болните, намиращи се под наблюдение на психиатричните заведения, отделения, кабинети и амбулатории, е 120 677. Сред тях с най-голяма честота са случаите на *умствена изостаналост* - 377.2 на сто хиляди за страната. В област Кърджали се отбелязва надвишаване на средните стойности за страната (590.0%), област Пазарджик – 40,3%, област Пловдив - 770.1%, Смолян – 937.2%, Хасково - 495.3%.

Случаите на *шизофрения* и *шизоидни разстройства* средно за страната са 437.0 на сто хиляди, като в област Кърджали са 864.8%, Пазарджик – 342.1%, Пловдив – 670.0%, за област Смолян – значително по-висока стойност 1010.2%, Хасково - 485.2%.

Заболеваемостта от сифилис през 2017 г. (няма публикувани данни за 2018 г) е различна по области в ЮЦР.

Смъртност по причини. В структурата на смъртността по причини през 2018 г. не се наблюдават съществени промени. Водеща причина за умираанията остават болестите на органите на кръвообращението, чийто интензитет е 1 004.2 на сто хиляди души от населението, а относителният им дял е 65.0%. Сред тях най-голяма е честотата на умираанията от мозъчносъдови болести и исхемична болест на сърцето.

На второ място са умираанията от новообразувания. През 2018 г. равнището на смъртност по тази причина е 248.6 на сто хиляди от населението, като смъртността сред мъжете се запазва много по-висока отколкото при жените.

В структурата на останалите причини за смърт следват: болести на дихателната система; болести на храносмилателната система; симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде; външни причини за заболяемост и смъртност и т.н. На тези шест класа болести през 2018 г. се дължат 95% от всички смъртни случаи в страната.

Болестите на дихателната система са 4.5% в структурата на причините за смъртност през 2018 г., заболяванията на храносмилателната система - 3,6%. В структурата на травмите и отравянията най-висок е дялът на самоубийствата и на пътнотранспортните злополуки, т.е. на така наречените “външни причини” за смърт. През 2018 г. суицидната смъртност в страната възлиза на 11.8 на 100 000 души

Основните причини за умираанията на децата на възраст под 1 година през 2018 г. са: някои състояния, възникващи в перинаталния период (278.1 на сто хиляди живородени); вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (120.6 на сто хиляди живородени).

Сравнително висока е детската смъртност от: болести на дихателната система - 53.1 на сто хиляди живородени, вкл. пневмония, на която се дължат 64% от смъртните случаи; болести на органите на кръвообращението - 40.2 на сто хиляди; симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде - 24.1 на сто хиляди; някои инфекциозни и паразит-ни болести - 17.7 на сто хиляди; външни при-чини за заболяемост и смъртност - 14.5, и т.н.

4.8.3 Лечебни и здравни заведения и болнични легла

Заведения за болнична помощ и болнични легла

В Южния централен регион заведенията за болнична помощ включват болници, центрове за кожно-венерически заболявания, центрове за психично здраве и комплексни онкологични центрове. Съгласно Закона за лечебните заведения болниците са многопрофилни и специализирани.

През 2018 г. инфраструктура на болничната помощ включва 72 болнични заведения с 11 653 легла, което представлява 20,8 % от болничните заведения и 21,9 % от болничните легла в страната.

На ниво област основната част от болничните заведения е концентрирана в област Пловдив. В нея болничните заведения са 34, което представлява 47,2 % от общия брой на болничните заведения на територията на региона. От друга страна, в областите Кърджали са съсредоточени само 6 болнични заведения, което е 8,3 % от общия брой за региона. На ниво община в област Кърджали общински болници има в гр. Кърджали (2), Ардино, Крумовград и Момчилград по 1.

Осигуреността на населението с болнични легла в края на 2018 г. е 826 на 100 000 души от населението, при 654 през 2011 г.

По отношение на показателя брой болнични легла на 100 хил. жители през 2018 г. Южният централен регион е с най-високо ниво от средното за страната.

Таблица 16 - Осигуреност на населението с болнични легла в ЮЦР

Регион/Област	2011	2016	2017	2018
<i>Общо за страната</i>	<i>647</i>	<i>730</i>	<i>748</i>	<i>760</i>
Южен централен	654	793	819	826
Кърджали	604	547	547	540
Пазарджик	692	836	837	834
Пловдив	746	921	971	980
Смолян	620	930	955	974
Хасково	401	473	477	491
<i>Северозападен</i>	<i>643</i>	<i>725</i>	<i>776</i>	<i>779</i>
<i>Северен централен</i>	<i>579</i>	<i>640</i>	<i>650</i>	<i>665</i>
<i>Североизточен</i>	<i>480</i>	<i>502</i>	<i>513</i>	<i>531</i>
<i>Югоизточен</i>	<i>565</i>	<i>644</i>	<i>658</i>	<i>659</i>
<i>Югозападен</i>	<i>635</i>	<i>692</i>	<i>702</i>	<i>715</i>

На ниво област регионът е с големи междуобластни различия. Разликата между област Хасково (491 болнични легла на 100 000 души) и област Пловдив (980 болнични легла на 100 000 души) е 489 пункта.

Заведения за извънболнична помощ

Към 31.12.2018 г. заведенията за извънболнична помощ в региона са 374 с 182 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 18,1 % от заведенията за извънболнична помощ и 14,5 % от легла в страната.

Таблица 17 - Лечебни заведения за извънболнична помощ в ЮЦР към 31.12.2018 г.

Области	Заведения (брой)	Легла (брой)
България	2 066	1 253
Южен централен	374	182
Кърджали	20	12
Пазарджик	52	31
Пловдив	203	88
Смолян	37	10
Хасково	62	41
<i>Северозападен</i>	<i>185</i>	<i>76</i>
<i>Северен централен</i>	<i>232</i>	<i>97</i>
<i>Североизточен</i>	<i>286</i>	<i>212</i>
<i>Югоизточен</i>	<i>270</i>	<i>234</i>
<i>Югозападен</i>	<i>706</i>	<i>352</i>

На ниво област основната част от тези заведения са концентрирани в област Пловдив. В нея заведенията за извънболнична помощ са 203, което представлява 54,3 % от общия брой на заведенията за извънболнична помощ на територията на региона. Най-малко са в област Кърджали (20), или само 5,3 % от общия брой за региона.

Към други лечебни и здравни заведения се отнасят **центровете за спешна медицинска помощ**, регионалните здравни инспекции, домовете за медико-социални грижи за деца, хосписите, националните центрове без легла, диализните центрове, както и центровете за трансфузионна хематология. В края на 2018 г. в региона тези заведения са 23 с 221 легла, като обхващат 15,9 % от този вид заведения в страната.

Осигуреност с лекари и лекари по дентална медицина

Лекари

Осигуреността на населението на един лекар общо за страната за 2018 г. е 236 души.

По статистически райони осигуреността на населението на един лекар е най-благоприятна в Северозападен (224 души) поради намалението на населението и Югозападен регион (225 души), а в Южния централен регион броят на подлежащото за обслужване от един лекар население е 247 души, като по този показател регионът заема сравнително благоприятна положение.

Таблица 18 - Обслужвано население от лекари

Регион/област	Население на един лекар			
	2011	2016	2017	2018
България	258	240	235	236
Южен централен	278	252	247	247
Кърджали	375	365	379	386
Пазарджик	321	286	276	282
Пловдив	228	202	198	195
Смолян	354	340	322	335
Хасково	344	343	342	339
Северозападен	243	230	222	224
Северен централен	323	307	298	299
Североизточен	268	259	251	253
Югоизточен	306	286	284	289
Югозападен	250	228	225	225

По области с показатели, по-благоприятни от този на страната, е област Пловдив, в която има медицински университет и университетска болница. Другите области са с показатели, значително по-неблагоприятни от средните за страната.

Лекари по дентална медицина

По отношение на осигуреността с лекари по дентална медицина, за страната на един лекар се падат 967 души от населението.

По статистически райони осигуреността на населението на един лекар по дентална медицина е най-благоприятно в Югозападен регион (816 души) и Южен централен регион (834 души).

По области в региона се наблюдават големи различия в обезпечеността с лекари по дентална медицина. Най-висок е показателят за област Пловдив (628 души на един лекар

по дентална медицина). Най-неблагоприятна е осигуреността на населението с лекари по дентална медицина в областите Кърджали (1 253 души) и Пазарджик (1 222 души).

Спешна помощ (Транспортна достъпност до болнични заведения)

В областните центрове на Южния централен регион са локализирани 5 центъра за спешна помощ. Центровете за спешна медицинска помощ (ЦСМП) са лечебни заведения, в които медицински специалисти с помощта на друг персонал оказват спешна медицинска помощ на заболели и пострадали лица в дома, на местопроизшествието и по време на транспортирането до евентуалната им хоспитализация. Те са особено изведена медицинска категория с отговорна социална задача и имат непрекъснат денонощен режим на работа. Заедно с 46 филиала (ФСМП), те покриват изцяло територия на региона и са гаранция за бърза реакция и осигурен 30 минутен изохрон в рамките на обслужваната територия, която в много случаи индивидуалните и групови практики не могат да покрият. Съгласно картата на спешната медицинска помощ някои от филиалите обслужват територията на няколко общини, а пък няколко филиали обслужват населението на една община, което е обусловено от големината на общините.

4.8.4 Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т.ч. свързани с околната среда

А. Рискови фактори, свързани с околната и трудовата среда

Като рискови фактори, свързани с околната среда, са възприети:

- Атмосферен въздух и климат;
- Питейни води, вкл. води за къпане;
- Почви;
- Отпадъци;
- Шум, вибрации в околната и работна среда;
- Нейонизиращи лъчения, йонизиращи лъчения;
- Прах;
- Химични вещества, токсини.

Атмосферен въздух

Състоянието на този рисков фактор е описано в т. 4.1.2. Системната експозиция на повишени нива на атмосферни замърсители директно или индиректно провокира диапазон от нежелани ефекти - от незначителни функционални смущения до появата на сериозни заболявания на отделни органи и системи като: понижена белодробна функция; повишена възприемчивост на организма към респираторни инфекции; усложнено протичане на съществуващи сърдечносъдови заболявания; усложнено протичане на съществуващи хронични респираторни заболявания, включително и астма; намалена средна продължителност на живота.

Качествата на атмосферния въздух в ЮЦР са специфични за всеки отделен въздушен басейн, поради което анализът на състоянието е извършен за всеки един басейн, който е включен в мониторинговата мрежа за наблюдение на КАВ – представени в съответната точка – Въздух.

Област Пловдив - Замърсяването с **ФПЧ10** е основен проблем за качеството на атмосферния въздух в района на „Агломерация Пловдив“. През летния период, с повишаване на средноденонощните температури, измерените стойности на **ФПЧ10** намаляват, а през зимния сезон с понижаване на температурата и започване на отоплителния сезон измерените стойности са в по-високи граници. Съществено влияние върху регистрираните стойности оказват и специфичните метеорологични условия в региона - температурни инверсии (в около 85 % от дните), голям процент дни с безветрие (около 40 % от дните в годината са със скорост на вятъра под 1,5 m/s) и мъгли, водещи до задържане и натрупване на замърсителите.

Транспортът е основният източник на замърсяване с **фини прахови частици**. Източници на **серен диоксид** са горивните процеси, наблюдава се сезонност, по-високи са през есенно-зимния, но са под нормите. През 2018 г. не е превишена и средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве - 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. За периода от 2000 до 2018 г. е установена трайна тенденция към намаляване на замърсяването със серен диоксид в резултат на предприетите действия по газифициране на промишления и обществения сектор.

Максималната измерена стойност на **азотен диоксид** е регистрирана в АИС „Каменица“ - 207,82 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Измерената средногодишна стойност на азотен диоксид през 2018 г. в АИС „Каменица“ е 21,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, а в АИС „Тракия“ - 35,47 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, като не превишават СГН (40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Замърсяването на атмосферния въздух с **оловни аерозоли** за периода от 1996 до 2018 г. показва тенденция към задържане на регистрираните средногодишни стойности, като в ПМ „Долни Воден“ и АИС „Куклен“ се наблюдава и намаляване на регистрираните стойности под средногодишната норма за опазване на човешкото здраве.

Източници на замърсяване с **кадмий** са основно промишлеността, горивните процеси и транспортът. Контрол се осъществява в пунктове АИС „Тракия“, „Долни Воден“ и АИС „Куклен“ - промишлено-ориентиран пункт, обслужван от „КЦМ“ АД. Регистрираните средногодишни стойности през 2018 г. във всички пунктове са под целевата норма за ниво на кадмий от 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, с което се отчита положителна тенденция и за двата пункта - ПМ „Долни Воден“ и АИС „Куклен“.

Намаляването на регистрираните стойности по този показател се обяснява с въвеждане в редовна експлоатация на Ново оловно производство в „КЦМ“ АД и преустановяване експлоатацията на старо оловно производство. За останалите изследвани вещества бензопирен, озон, въглероден диоксид и бензен не са регистрирани надвишения над нормите

Област Пазарджик Показва подобни тенденции като Пловдив - замърсяването с **ФПЧ10** е основен проблем за качеството на атмосферния въздух в този район. Измерените високи нива по този показател са резултат основно от масовото използване на твърди горива за отопление в бита през зимния период, от интензивния автомобилен трафик, от състоянието на пътната и прилежащата инфраструктура, както и специфичните метеорологични условия в региона - голям брой дни с тихо време (в около 40 % от дните в годината скоростта на вятъра е под 1,5 m/s), температурни инверсии и мъгли по поречието р. Марица, които водят до задържане и натрупване на замърсители.

През 2018 г. с мобилна автоматична станция на ИАОС е извършен имисионен контрол за качеството на атмосферния въздух в централната част на Велинград. Превишени нива на ФПЧ10 са регистрирани в отоплителния сезон, през месец декември 2018 г. са надвишавали нормата за ФПЧ10 от 1,08 до 3,16 пъти.

Регистрираните стойности на азотен диоксид, серен диоксид са с постоянна стойност, под нормативно определената средногодишна норма за опазване на човешкото здраве.

За подобряване на КАВ по отношение нивата на ФПЧ10 е необходимо пътната и прилежащата инфраструктура да се поддържа в добро състояние. Рехабилитацията на компрометирани пътни участъци, подмяната на тротоарни настилки, измиването и качественото почистване на пътните платна са част от полезните мерки за справяне с проблема.

Област Смолян - Данните за периода 2009-2018 г. показват, че резултатите за ФПЧ10 са сравними и варират около очакваните стойности. Средногодишната стойност на резултатите от АИС „Смолян“ за 2018 г. е 36,14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ при норма 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Основен замърсител по показател ФПЧ10 е битовото отопление, интензивния транспорт и неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура.

Области Хасково и Кърджали. През 2018 г. и за трите наблюдавани града Димитровград, Хасково и Кърджали измерените средногодишни концентрации на ФПЧ10 са по-малки от средногодишната норма от 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Сравнителен анализ на регистрираните стойности в пунктовете за мониторинг по години показва, че регистрираните превишения на средноденонощната норма от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ все още е по-голям от допустимия за Хасково и Кърджали, но за Димитровград за пръв път през 2018 г. регистрираните превишения са в рамките на допустимия брой от 35 бр. годишно

ИТС за ЮЦР не предполагат дейности и проекти, довеждащи до замърсяване на атмосферния въздух, обратно – приоритетите и целите на ИТС осигуряват запазване и подобряване на околната среда, вкл. опазване на въздуха. Замърсяването на атмосферния въздух във връзка с анализирания ИТС за ЮЦР, може да се идентифицира като фактор, свързан предимно с периодите на строителство на предвидените проекти, а не по време на функционирането им. Затова, този рисков фактор е съществен, но предотвратим и

управляем. Не се очаква влошаване на качествата на атмосферния въздух във връзка с реализиране на ИТС.

Климатични явления (промени). През последните години се увеличава честотата на екстремните метеорологични и климатични явления в Република България, вкл. ЮЦР. бедствени ситуации, свързани с бури, Опасни метеорологични явления от конвективен произход (интензивни и обилни валежи, гръмотевични бури, градушки, често съпроводени с пориви на силен до бурен вятър) могат да предизвикат щети върху селскостопанската продукция, инфраструктура, жилищни и обществени сгради, като и да причинят човешки жертви.

Южният централен регион се определя с висок риск по отношение на последиците от климатичните промени. Свлачищните процеси са характерни за Смолянска област. Формирани са замърсени въздушни басейни над Пловдив, Димитровград, Асеновград и Кърджали. Силно замърсени речни участъци са установени по реките Марица, Тополница, Арда, Вьча и Чепинска. Съществуват проблемни в радиационно отношение територии, свързани главно с добива на метални руди. Регионът е със среден дял на защитените територии и много висок дял на защитените зони.

При реализирането на ИТС не се очаква промени или предизвикване на климатични явления (промени), обратно – предполагат се инвестиции и мерки за подобряване и предотвратяване на евентуални щети, предизвикани от метеорологични явления.

Микроклимат (температурата на въздуха, относителна влажност, скорост на движения на въздуха) - при прегряващи условия на работа (металургия, рудодобив, апретурно производство, стъкларска промишленост, производство на захар и др.) може да се стигне до различни смущения и изменения в организма като промяна в: температурата на кожата и тялото; водно - солевия баланс на организма; сърдечно - съдовата; храносмилателната, отделителната; и централната нервна система. По-изразени неблагоприятни въздействия са топлинни крампи, топлинен стрес, топлинен удар. При ниски температури и в охлаждащи условия работят в горското и селско стопанство, строителството, транспорт, консервна промишленост и др. Неприятното студово натоварване довежда до смущения в кръвообращението, измръзване на крайниците, трайни нарушения и увреждане на вътрешните органи, забавяне на реакцията и координацията на движенията.

Рисковите фактори по отношение на микроклимата не са разглеждани подробно, тъй като нямат връзка с проекта на ИТСР 2021-2027 г. Това е рисков фактор с голямо значение в работната среда, но не е свързан с въздействие върху населението.

Качество на питейните води

Подробно описание в точка 4.2 по-горе в настоящия доклад.

Питейната вода е вода с достатъчно високо качество, която може да бъде консумирана или използвана специално за битови нужди при потребителя, вкл. пиене и готвене, с

наличие на много нисък риск от незабавна или дългосрочна вреда. Качеството на водите зависи от много фактори - водния източник и промените, свързани с геоложките условия, земеползването и метеорологичните условия, пречистването и обеззаразяване на водата, качеството на водопроводната мрежа.

Основните рискови фактори за населението, свързани с питейната вода е тя да не отговаря на Наредба 9 (ДВ бр. 30/2001, посл. доп. Бр. 102/2014) иза качество на питейните води.

Състоянието на повърхностните и подпочвените води в Южния централен регион е преобладаващо добро, което позволява различно стопанско ползване. Въпреки това, една част от водните тела са в лошо състояние, което е следствие от интензивната антропогенна намеса. (Водните тела в лошо екологично и/или химично подробно са описани в ЕО, т. Води.)

Основните причини за лошото състояние на водните тела са най-често на заустване на непречистени промишлени или битово-фекални води, попадане на препарати за растителна защита в тях, както и неефективна или непостоянна дезинфекция на водата; лоша технологична схема на водоснабдяване; отсъствие на пречиствателни станции и съоръжения за пречистване на питейните води; остаряла, амортизирана и аварийраща водопроводна мрежа; липса на СОЗ/неспазване на режима на СОЗ; неправилно използване на азотни торове в земеделието и др.

Много от малките агломерации нямат изградени канализационни мрежи и отпадъчните води най-често се отвеждат в земните пластове или се заустват в прилежащи отводнителни канали, дерета и реки. В канализационната мрежа на селищата без пречиствателни станции се заустват и производствените отпадъчни води от предприятията с изградени локални пречиствателни съоръжения.

По тази причина основен замърсител на повърхностните водни обекти на територията на ЮЦР са канализационните системи на населените места, в които няма изградени селищни ПСОВ, както и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа на голяма част от селищата, което е рисков фактор за комфорта и здравето на населението.

Почви

Качеството на почвите е от косвено значение за здравето и безопасността на населението - чрез възможността да замърсяват другите елементи на екологичната верига: въздух, повърхностни и подпочвени води, както и земеделските култури, отглеждани върху нея.

Значими проблеми с почвите съществуват в общини Панагюрище и Кърджали и са свързани с добива и преработката на цветни метали.

Замърсяване с *полиароматни въглеводороди* в пробонабраните пунктове през 2017 г. в село Планинско (област Смолян) нафтаден - 0,106 mg/kg, при норма 0,1 mg/kg.

Замърсяване с *полихлориранибифенили (PCB)* в село Куцово (област Кърджали) PCB 28 - 0,23 mg/kg, PCB 52 - 0,103 mg/kg, PCB 101 - 0,09 mg/kg, при норма и за трите PCB 0,01 mg/kg, и PCB 153 - 0,09 mg/kg, при норма 0,04 mg/kg.

Замърсяване с *пестицида Алфа-хексахлорциклохексан* в Област Пловдив - село Труд 0,023 mg/kg, село Михилци 0,039 mg/kg, село Карлово кв. Суши 0,053 mg/kg, село Бачково 0,053 mg/kg и област Пазарджик - село Симеоновец 0,083 mg/kg, село Калугерово 0,042 mg/kg, село Панагюрски колони 0,148 mg/kg, село Нова махала 0,071 mg/kg, област Кърджали - село Куцово 0,143 mg/kg, село Овчево 0,1 mg/kg, област Хасково - село Пашкул 0,04 mg/kg, село Рогозиново 0,018 mg/kg, село Свирачи 0,022 mg/kg, при норма 0,01 mg/kg.

Отчетено е замърсяване с *пестицида Бета-хексахлорциклохексан* в с. Калугерово (област Пазарджик) 0,011 mg/kg, при норма 0,01 mg/kg.

Приложението на ИТС няма да окаже негативно влияние върху качеството на почвите. То включва информиране и подпомагане на земеделските производители при планиране на ползването на земята, спазване на добрите земеделски и екологични практики и подкрепа на земеделските производители за растежа на регионалната икономика и повишаване на конкурентно способността.

Отпадъци

Общо образуваните в Южен централен регион отпадъци за периода 2011-2018 г. слабо намаляват от 545 хил. т. до 527 хил. т. Нарастване се отчита при 2 области - Пловдив и Кърджали, като останалите области от региона намаляват образуваните битови отпадъци.

В Южния централен регион събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население в периода 2011-2018 г. почти не се променя - от 372 kg/чов/г. до 373 kg/чов/г. Увеличение се отчита при Пловдивска и Кърджалийска области, а намаление - при Пазарджишка, Смолянска и Хасковска области.

По показателя дял на обслуженото население от системи за организирано сметосъбиране във всички региони за периода 2011-2018 г. се наблюдава плавно увеличение, като ЮЦР отчита 99,9% дял на обслуженото население от системи за организирано сметосъбиране. В области Кърджали и Смолян все още не всички населени места са обхванали в системи за организирано сметосъбиране. В повечето случаи това непълно обслужване в изброените области се дължи на труднодостъпни малки населени места и организационни слабости.

По-голяма част от областите намаляват количеството на депонираните битови отпадъци, което е благоприятен факт по отношение на запълване капацитета на депата. Всички области в ЮЦР също намаляват количеството на депонираните битови отпадъци а само област Кърджали увеличава депонираните битови отпадъци.

Предадените за предварително третиране битови отпадъци се увеличават в ЮЦР, както и във всички региони за периода 2011-2018 г., което е благоприятна тенденция. За области Пазарджик и Смолян предадените за предварително третиране битови отпадъци намаляват, за област Кърджали остават без промяна, а за области Пловдив и Хасково предадените за предварително третиране битови отпадъци се увеличават.

Предадените за рециклиране битови отпадъци за периода 2013-2018 г. за ЮЦР намаляват. За области Пловдив, Хасково, Пазарджик и Кърджали предадените за рециклиране битови отпадъци намаляват, а за област Смолян остават без промяна.

Броят на депата за битови отпадъци по региони намалява, което е резултат от създаването на регионални депа и закриване на съществуващите по-малки общински депа. За областите в ЮЦР броят на депата за битови отпадъци също намалява, а само за области Смолян и Кърджали са останали без промяна

В региона основен метод за обезвреждане на отпадъците остава тяхното депониране. За целта е изградена система от регионални депа, обхващаща съставните области.

Област Пловдив

В област Пловдив има създадени четири Регионални сдружения на общини за експлоатацията на съществуващите регионални депа и съоръжения за оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, както следва:

- Регионално сдружение със седалище Община Пловдив - за експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци, разположено в с. Цалапица, община Родопи, включващо общините Пловдив, Марица, Родопи, Стамболийски, Съединение, Раковски, Кричим, Перущица;
- Регионално сдружение със седалище Община Пловдив - за експлоатация на „Инсталация за биологично разграждане по закрит способ с Депо за неопасни отпадъци“, разположени в с. Шишманци, община Раковски, включващо общините Пловдив и Раковски;
- Регионално сдружение със седалище Община Карлово - за експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци, разположено в землището на гр. Карлово, включващо общините Карлово, Хисаря, Калояново, Брезово, Сопот;
- Регионално сдружение със седалище Община Асеновград - за експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци, разположено в землището на гр. Асеновград, включващо общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки.

100 % от населението на областта е обхванато в системата на организирано сметосъбиране.

Липсата на специализирани депа за строителни отпадъци води до неконтролирано изхвърляне на строителни отпадъци от граждани и фирми и формиране на незаконни

сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсяване на зелените площи в самите населени места.

Област Пазарджик

Инсталациите за обезвреждане на битови отпадъци на територията на област Пазарджик, които отговарят на условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, са следните:

- Регионално депо за неопасни отпадъци - Пазарджик в землището на с. Алеко Константиново, на което се депонират отпадъците на общините Пазарджик, Белово, Брацигово, Батак, Велинград, Ракитово, Лесичово, Септември и Пещера;
- Регионално депо за неопасни отпадъци - Панагюрище в землището на гр. Панагюрище, на което се депонират отпадъците на общините Панагюрище и Стрелча.

На територията на област Пазарджик няма действащи депа за строителни отпадъци.

Населението в областта е обхванато на 100 %. Общинските системи за управление на отпадъците обхващат 119 населени места с общо 257 965 жители.

Увеличаването на броя на специализираните съдове за битови отпадъци и точките на разполагане е залегнало като задача в общинските програми за управление на отпадъците с необходимите финансови средства за целта.

Област Смолян

Всички общини на територията на област Смолян имат организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Обхванати са 299 населени места, като са осигурени достатъчно съдове (контейнери и кофи) за тях. 9 населени места с население, което представлява 0,12 % от общото население, не са включени в системата поради малкото брой жители (3-5) и трудната достъпност.

Поради планинския характер на територията, събирането на битовите отпадъци се извършва с малки, лесно проходими сметосъбиращи автомобили. Това налага общините, които са отдалечени от регионалните депа, да извършват претоварване на отпадъците на определени за целта площадки - общини Девин и Ардино.

Обезвреждането на неопасните отпадъци се извършва на следните депа:

- Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Смолян, Чепеларе и Баните;
- Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Доспат, Девин, Борино, Сатовча и Сърница;
- Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Мадан, Златоград и Неделино;
- Общинско депо за неопасни отпадъци на община Рудозем.

Общините Ардино и Лъки транспортират отпадъците на регионални депа извън територията на областта, съответно в Регионално депо Кърджали и в Регионално депо Асеновград.

Област Хасково

Регионалните сдружения на общините в област Хасково експлоатират две съоръжения за обезвреждане на ТБО:

- В регионално депо в землището на с. Гарваново, община Хасково, което обслужва общините Хасково, Димитровград и Минерални бани, и
- В регионално депо в землището на гр. Харманли, обслужващо общините Харманли, Любимец, Стамболово, Свиленград, Симеоновград и Тополовград.

На територията на депото до с. Гарваново, община Хасково, функционират съоръжения за компостиране на „зелени“ отпадъци и инсталация за сепариране на битовите отпадъци с производство на RDF - гориво от отпадъци. На територията на депото за ТБО гр. Харманли също има сепарираща инсталация за битови отпадъци.

На територията на област Хасково няма изградени съоръжения за третиране на строителни отпадъци,

Област Кърджали

В област Кърджали има изградено 1 депо - гр. Кърджали, което обслужва общините Кърджали, Ардино, Крумовград, Кирково, Момчилград, Джебел и Ивайловград.

През август 2016 г. приключи строителството на РЦУО - Кърджали и беше въведена в експлоатация Клетка 1 на регионалното депо с капацитет 97 352 т отпадъци.

Към депото все още няма изградено съоръжение за предварително третиране на постъпващите битови отпадъци, поради което цялото количество отпадъци от системите на организираното сметосъбиране от общините от регионалното сдружение се депонира в клетката, без да се отделят рециклируеми материали. Това води до бързо запълване на клетката и в кратки срокове е необходимо да се предприемат мерки и предвидят средства за изграждане на Клетка № 2. На територията на област Кърджали няма изградени съоръжения за третиране на строителни отпадъци.

Шум. Акустична среда

Обикновено този фактор не действа изолирано, а в комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в следните насоки:

1. Аурални ефекти (върху слуховия анализатор) – Загуба на слуха в резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност - характерно за работна среда с високи шумови нива.

2. Екстрааурални ефекти:

Психологично въздействие: раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост, нарушение на съня.

Физиологично въздействие: върху функциите на отделни органи и системи:

- Сърдечно съдовата система - учестяване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане;
- Дихателната система - изменения на респираторния ритъм;
- Храносмилателна система - забавяне пасажа на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха;
- Ендокринна система - изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната;
- Нервна система - върху висшата нервна дейност (нервна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви).

Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум. Неговият дял е 80-85% от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен, неблагоприятен за човешкото здраве акустичен режим.

Авиационният шум е по-дразнещ в сравнение с шумовете от други източници, тъй като се състои от спорадични шумови събития с определен издигащ се и спадащ модел и с висока честота и сила, към които човешкото ухо е особено чувствително.

Гр. Пловдив. Най-силно засегнати от високи шумови нива са агломерациите с население над 100 хил. жители, поради което те попадат в обхвата на *Директива 2002/49/ЕО относно оценката и управлението на шума в околната среда*. За Южния централен регион това е **гр. Пловдив**. Разработената през 2017 г. шумова карта на агломерация Пловдив показва, че 73 % от населението е изложено на ниво на нощен шум (показателя $L_{нощ}$) от автомобилен трафик от над 50 dB^A). В **гр. Пловдив** се запазва тенденцията в най-много пунктове измерените стойности на шума да са в диапазона 68-72 dB(A).

В **гр. Смолян** се установява повишение на броя на пунктовете с наднормени нива на шум. През 2010 г. от общо 3 бр., те нарастват на 9 през 2014 г. и достигат 10 бр. през

2017 г. В гр. Смолян остава нерешен проблемът с наднормените шумови нива, регистрирани в района на МБАЛ - Смолян и дължащи се на ремонтните дейности за осигуряване на повече места за паркиране и по-добър подход към болницата.

В гр. **Кърджали** анализът на данните от 2017 г. показва, че броят на пунктовете с наднормени нива на шум се е увеличил с 1 бр. спрямо 2010 г. и 2014 г. и е 10 бр. Неблагоприятно е обстоятелството, че 4 пункта са с нива на шум 73-77 dB. Максималната стойност на шум е отчетена в пункт № 1 - МБАЛ „Д-р Ат. Дафовски“ АД, бул. „Беломорски“ № 53.

В гр. **Пазарджик** нивото на шум и през трите наблюдавани години се запазва над нормите в 11 броя пунктове.

В гр. **Хасково** броят на пунктовете с наднормен шум се запазва постоянен - 13 бр. и през трите анализирани години. Негативно е обстоятелството, че в 2 от пунктовете шумовото ниво се увеличава и те попадат в най-високия шумов диапазон за страната - 78-82 dB.

Данните от РИОСВ за промишленото замърсяване в региона.

РИОСВ - Пловдив

През 2019 г. в годишния график на РИОСВ – Пловдив за контролни измервания са включени 2 обекта и при извършените контролни измервания е констатирано неспазване на граничните стойности на ниво на шум по границата на обектите и в местата на въздействие

През 2019 г. са разгледани 13 доклада от проведени собствени периодични измервания на еквивалентните нива на шум, излъчвани в околната среда от промишлени източници. Не са констатирани превишения на установените норми за шум в околната среда.

Анализът на резултатите от извършените проверки през годината показва, че проверките, извършени по жалби и сигнали, преобладават над тези извършени по плана. Наблюдава се спазване на граничните стойности по границата на производствените площадки на проверените обекти.

За агломерация Пловдив е разработена и приета с решение на Общински съвет - Пловдив Стратегическа карта за шум за агломерация Пловдив (СКШ). Приет е и актуализиран План за действие към Стратегическа карта за шум за агломерация Пловдив.

РИОСВ Смолян

Съгласно утвърден от МОСВ график за измерване на шум излъчван от промишлени обекти в околната среда са проведени 7 контролни замервания в района на РИОСВ Смолян и резултатите от измерванията показват, че няма надвишения на допустимите нива на промишлен шум в околната среда.

През 2019 г са извършени 3 бр. измервания на промишлен шум, във връзка с постъпили сигнали и жалби в РИОСВ – Смолян, като измерените еквивалентни нива на шума по границите на обектите и в местата на въздействие, са в рамките на допустимите за съответните зони, съгласно Наредбата №6/26.06.2006г.

РИОСВ-Пазарджик

В регистъра на РИОСВ-Пазарджик са включени 47 промишлени обекти източници на шум, излъчван в околната среда.

През 2019 г. са извършени 14 проверки, от които 12 на обекти с издадено комплексно разрешително и 2 по постъпили сигнали за шумово натоварване от производствени обекти. Дадено е предписание на 1 предприятие за извършване на собствени периодични измервания на показателите на шум, излъчван от промишлен източник и представените резултати показват спазване на граничните стойности на нивата на шум.

През 2019 г. 21 оператори са представили доклади с резултати от СПИ на показателите за шум и не са констатирани превишения на граничните стойности на нивата на шум, съгласно Наредба № 6 от 26.06.2006 г.

РИОСВ - Хасково

През 2019г. е извършено измерване на показателите на излъчвания шум на всички 15 обекта, включени в графика и предвидени в плана за контролната дейност на РИОСВ – Хасково, като за 1 обект са регистрирани превишения на регламентираните гранични стойности, за което е съставен акт по Закона за защита от шума в околната среда.

Шумовото въздействие зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие. Като рисков фактор за населението, шумът се оценява при всяко инвестиционно намерение. Прилагането на ИТС за ЮЦР също изисква стриктно спазване на предпазните мерки за осигуряване на оптимална акустична обстановка при реализиране на инвестиционни намерения.

Вибрации

Вибрациите са рисков фактор, характерен предимно за работещите в такива условия и/или с вибриращи инструменти. Те могат да предизвикат сериозни поражения върху здравето и безопасността на работещите изложени на вибрации. Вибрациите предизвикват увреждане на периферните кръвоносни съдове, нервни окончания и костите. Предпазните мерки включват основно технически решения за ограничаване нивото на вибрациите: монтиране на оборудването върху специален фундамент, виброгасящи ръкохватки, и др. конструктивни решения, които осигуряват спазването на нормите, свързани с експозиция на вибрации. Този фактор не е рисков за населението и не се очаква въздействието му във връзка с приложението на ИТС в ЮЦР.

Йонизиращи лъчения (радиационна обстановка)

Представлява естествена и изкуствена радиация. Може да предизвика остри и хронични увреждания – остра лъчева болест, злокачествени заболявания, мутации в поколенията

и смърт. Защитата от йонизиращи лъчения включва: устройства за дистанционно управление, херметизиращи и ограждащи устройства, вентилация, защитни покрития, знаци за безопасност и сигнализация, лични предпазни средства.

През последните години по отношение на радиационния гама фон в ЮЦР не са отчетени стойности, които да се различават от естествените за съответния пункт. По отношение на атмосферната радиоактивност през 2018 г. не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух в нито един от мониторинговите пунктове. Измерените стойности не се отличават от предходните години. Стойностите на атмосферната радиоактивност са значително под допустимите средногодишни стойности и показват близки стойности през различните години.

Стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой на необработваеми земи в отделните мониторингови пунктове не превишават характерните за всеки пункт стойности.

Не се очакват наднормени нива на йонизиращи лъчения, свързани с реализирането на ИТС.

Нейонизиращи лъчения

Това са електрически, магнитни или електромагнитни лъчения с възможно неблагоприятно въздействие върху здравето. Те предизвикват болести на органите на кръвообращението (хипертония), увреждане на очите и на централната и вегетативна нервна система. Защитата от нейонизиращи лъчения се осъществява чрез заземяване и електростатични полета. Не се очакват наднормени нива на нейонизиращи лъчения при реализиране на ИТС. Възможно е временна, локална емисия по време на строителство на някои от предвидените инвестиционни намерения в обсега на ИТС.

Биологични фактори

"Биологични агенти" са микроорганизми, включително онези, които са генетично модифицирани, клетъчни култури и човешки ендопаразити, които могат да провокират инфекция, алергия или токсичност. Застрашени са работещите в предприятия за производство на храни, селско стопанство, работа с животни и/или продукти от животински произход, здравни и лечебни заведения, ветеринарномедицински и диагностични лаборатории, третиране на отпадъци, пречиствателни станции за отпадни води. Част от защитните мерки са организационни и технически, за да се избегне или сведе до минимум контаминирането на работното място с биологични агенти, както и осигуряване на колективни средства за защита и/или лични предпазни средства. Биологичните фактори повишиха своето значение във връзка с развилата се пандемия от Коронавирус. В тази връзка трябва да се отбележи, че биологичните фактори съпътстват хората постоянно и биха могли да окажат негативно влияние във всеки един момент и на

всяко място – в околната или в работната среда. Допълнителна опасност представляват „новите биологични фактори”, т.е. нови микроорганизми (най-често вируси или техни мутации), за които няма или не е достатъчна информацията, не могат да се предвидят въздействията и мерките за превенция.

Реализирането на ИТС не е свързано с генериране на биологични агенти. Тези фактори не са разгледани подробно, защото този рисков фактор не е свързан пряко с проекта ИТСР 2021-2027 г.

Градска среда (урбанизация)

Над 50% от хората в света живеят в градове и начинът им на живот предопределя изявата на различни заболявания, скъсяващи жизнената им перспектива. Налице са доказателства за така наречените Асоциирани с града заболявания (Urban Associated Diseases), в които са включени почти всички социално значими болести: алергии и астма; автоимунни и възпалителни заболявания; затлъстяване и диабет; сърдечно-съдови заболявания; злокачествени заболявания; хронична обструктивна белодробна болест; инфекциозни заболявания; психични разстройства. Много от рисковите фактори, дължащи се на градския начин на живот, не са преки. Те, обаче, повлияват неблагоприятно генетично предразположените индивиди към развитие на определено състояние. Заседналият начин на живот, замърсяването на въздуха с фини прахови частици, промененият микробиом, недостигът на витамин D, шумовото и светлинно замърсяване, неприятната заобикаляща среда, струпването на много хора - това са само някои от факторите в градската среда.

Степента на урбанизация (градското население) е 67,6 %, при средна стойност за страната 73,5 %, като регионът се нарежда в групата на регионите с по-слаба урбанизираност. Въпреки че на територията на региона има 54 градски центъра (най-много от всички региони), само 9 от тях са с население над 20 хил. души. Най-големият град на територията на региона е град Пловдив, втори по големина в страната.

На ниво община, 50,0 % (29 бр.) от общините в ЮЦР се класифицират като слабо урбанизиран (периферни), 44,8 % (26 бр.) са средно урбанизиран (междинни) и само 5,2 % (3 бр.) са силно урбанизиран (централни). Слабо развитите периферни общини са с малко население и без изявен град-център и се нуждаят от целенасочена подкрепа за преодоляване на основните проблеми. Слабо урбанизираните селски общини са разположени предимно в южната, родопската крайгранична територия на региона, където формират типична периферия с проблеми.

Сравнени със стойностите за Европейския съюз, където 28 % са слабо урбанизиран, 31 % са средно урбанизиран и 41 % са силно урбанизиран, е очевидна обърнатата тенденция. И на национално ниво ситуацията е подобна - превес имат силно урбанизираните територии, а с близки стойности са междинните и слабо урбанизираните.

По-слабата урбанизация в региона се съчетава с много природни и антропогенни зони и фактори (реки и язовири, пещери, природни местности, религиозни и културни обекти, населени места с етнографско значение, недвижими културни ценности и обекти с археологическа стойност), които биха могли да се използват по-пълноценно за разнообразяване на туристическия продукт, за увеличаване на приходите и целогодишна заетост в повече части от територията на региона

ИТС за ЮЦР може да осигури баланса между запазване на благоприятните екологични, чисти, неурбанизирани територии и развитието на региона, повишаване на конкурентноспособността, подобряване на социалната и екологична среда и балансиране на териториалното развитие с намаляване на неравенствата.

Б. Демографски и социални фактори

Демографски фактори

Демографските ресурси и качеството на човешкия капитал са важен фактор за развитието на региона, за привличането на инвестиции и за напредъка на местната икономика. От друга страна фундаментална задача на регионалната политика е да съхранява демографския ресурс, както и да подобрява качеството на човешкия капитал.

Анализът на демографската ситуация в региона в периода 2011-2018 г. показва продължаващи тенденции на намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст. Средно годишно населението на Южен централен регион намалява от отрицателен естествен и механичен прираст с 8 694 души, или през този период регионът е загубил един град, по-голям от Сопот. Задълбочава се дисбалансът в териториалното разпределение на населението, който води до сериозни териториални диспропорции.

В област Пловдив отбелязаното демографско намаление за периода е 1,8 %, но като град Пловдив увеличава своето население. Населението в областите Хасково и Пазарджик намалява съответно с 6,5 % и 6,7 %. С най-неблагоприятни демографски показатели е област Смолян, която през този период губи 12,5 % от своето население. Само в област Кърджали се отбелязва нарастване на населението с 0,6 %.

И по трите варианта според направената прогноза населението ще намалява и застарява. Голямата пречка пред икономическия растеж ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на населението в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на демографска зависимост в региона остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително.

Освен намаляване на населението в периода 2020-2035 г. и по трите варианта, прогнозата е за значителни изменения в структурата на населението; ще има по-малко лица в трудоспособна възраст, които ще издържат останалата част от населението.

Абсолютният и относителният дял на населението на възраст над 65 години ще нараства. Очакванията са до 2035 г. този дял да е около 23,0 %. Това пък ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата - все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци.

Реализирането на ИТСП за региона може да намали негативното въздействие на тези фактори върху развитието на региона.

Заетост и безработица

Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда и показва каква част от населението в трудоспособна възраст работи.

Заетостта на населението в най-активна възраст (15-64 години) бележи ръст в Южния централен регион в периода 2011-2018 г. и достига 66,8 % през 2018 г., но изостава малко от средната за страната (67,7 %).

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, и в частност тази при жените, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола. Заетостта при мъжете е 70,9 %, а при жените - 62,5 %.

Равнището на заетост сред лицата с основно, начално и по-ниско образование е значително по-ниско от общото равнище на заетост.

Сред статистическите райони Южният централен регион има висока заетост - през 2018 г. коефициентът на заетост (15-64 навършени години) е 66,8 %, като след него са Северозападният, Северният централен и Североизточният регион. Разликата между равнищата на заетост в най-добре представилия се регион (Югозападния) и Южния централен регион достига 7,0 процентни пункта.

На областно ниво най-висока е заетостта в силния икономически център област Пловдив (69,9 %), изоставане има в област Кърджали (58,6 %).

През 2018 г. коефициентът на безработица в Южния централен регион сред населението на 15-64 навършени години намалява с значително с 8,7 процентни пункта в сравнение с 2011 г., като достига 4,3 %. Регионът е на едно от водещите места по ниска безработица, като само Югозападният регион има по-добри показатели. Разликата между коефициента на най-добре представилия се регион (Югозападния) и Южния централен регион е само 1,6 процентни пункта.

На областно ниво коефициентът на безработица е най-нисък е в област Хасково - 3,1 %, значително изоставане има в област Смолян - 10,5 %. Разликата между равнищата на безработица в най-добре представената област Хасково и най-изоставащата област Смолян е 7,5 процентни пункта.

Определен резерв е и включването в заетостта на неактивното население. Южен централен регион се отличава с ниска икономическа активност - 54,3 % от населението на възраст 15 и повече навършени години (2018 г.). По отношение на населението на 15-

64 навършени години този коефициент е 69,7 %. Практически близо 30 % от трудоспособното население е икономически неактивно.

Друго голямо предизвикателство в развитието на ЮЦР е активизирането на големия брой хора, особено младите, които на практика са извън пазара на труда.

По-нататъшното повишаване на заетостта ще зависи от активизирането на икономически неактивни лица и тяхната (пре)квалификация, както и от обръщането на тенденцията към нетна емиграция и дори внос на работна ръка от чужбина

Образование (образователно ниво), професионално обучение и учене през целия живот

Нивото на образование (образованост) е от съществено значение за доброто развитие и реализация на населението. Подчертано е значението на образованието като ключов аспект на икономическия потенциал и решаващ фактор за развитието на информационното общество. Неграмотността и ниската образованост на населението са рисков фактор за недобра реализация в живота на хората, безработица и по-трудно намиране на работа, по-ниски доходи и бедност, а от друга страна могат да затруднят реализирането на някои приоритети или цели на разглежданата ИТС

Налице е тенденция за намаляване дела на нискообразованото население в региона през последните години. Най-висока положителна промяна се отбелязва в област Смолян, където делът на това население намалява от 21 % през 2014 г. на 15,5 % през 2018 г. Всички останали области, включително Пловдив, са със стойности на нискообразованото население над средните за страната, което определя незадоволителни характеристики на работната сила в региона.

Подобни неблагоприятни характеристики се отбелязват и по отношение на дела на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование.

Всички области са с показатели, по-ниски от средните за страната през 2018 г. В област Кърджали този проблем е най-силно изявен (делът на висшестите е 13,8 % при средно за ЮЦР 22,2 % и за страната 27,8 %), следван от област Хасково (17,3 %) и Пазарджик (19,1 %).

Като се имат предвид изискванията за специализация на ЮЦР и съставните области в индустрия, която, за да е конкурентоспособна в бъдещ период, следва да се основава на висококвалифицирана работна сила, е необходимо да се предприемат активни политики и мерки, водещи до реформиране и повишаване на гъвкавостта и качеството на образователната система, за привличане на децата и младежите към получаване на образование и умения.

Достъп до Интернет

Два основни фактора все повече променят ролята на фактор „Местоположение“ в 21 век.

Първият фактор е осигурената степен на транспортната достъпност и свързаност, допринасяща за бърз и удобен достъп до различни пазари, мобилност по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.

Вторият фактор, който се превръща в решаващ, е развитието на дигитализацията, която позволява включване в различни дигитални мрежи и пространства с оглед развиване на значителен обем икономически функции. В съвременния живот и развитие наличието, достъпът и използването на интернет е от съществено значение за хората, което особено се изрази в условията на Ковид пандемията. Както за учениците и студентите, така и за работещите интернет достъпът не е екстра, а ежедневна необходимост. Липсата на интернет достъп е рисков фактор за невъзможност да се извършват служебните задачи, училищното обучение и социални комуникации, да се окаже човек „извън общността” – учениците без достъп до интернет не могат да продължат обучението си в електронна среда по време на пандемията. От друга страна, достъпът до интернет е важно условие за работа „от разстояние”, „хоум офис” и други форми на работа в електронна среда. .

Развитието на веригите на аутсорсинг и успешното включването на ЮЦР в тях е напредък в това отношение.

През 2018 г. 73,7 % от домакинствата в Южен централен регион имат достъп до интернет (средно за страната - 72,1 %). Област Пазарджик отчита най-ограничен достъп в региона - 67,8 %, а с най-високо покритие с интернет са областите Пловдив и Кърджали - съответно 74,4 % и 84,4 %. По-отдалечените и слабо населени места в периферните територии са затруднени в своите комуникации в социален и икономически аспект и са изолирани от обществения и културния живот в страната. Осигуряването на достъп до онлайн услуги на хората, живеещи в слабонаселените и отдалечени райони, цели преодоляването на тези тенденции и стимулиране на социалното сближаване.

Основните предизвикателства пред България и ЮЦР са свързани с много ниското ниво на умения в областта на цифровите технологии у населението (както и сред младежите) и ниското ниво на внедряване на цифрови технологии в стопанската дейност.

В регионален план Южният централен регион, заедно със Североизточния, доближават Югозападния регион, който е с традиционно най-висок показател за достъпност. Същевременно се наблюдава разделение между градските и селските райони - достъпът на домакинствата в градовете е много по-голям от този в селските райони, особено в периферните територии

Въпреки че за периода 2013-2018 г. достъпът на домакинствата до интернет в ЮЦР не нараства с най-бързите темпове (макар и неговите темпове да са по-високи от средните за страната), поради високата изходна позиция през 2013 г. (втори най-висок достъп след ЮЗР) достъпността в ЮЦР продължава да бъде по-висока от средната за страната.

Подобряването на достъпа до Интернет съответно повишава и използваемостта му, която за страната нараства от 51 до 64 % за периода 2013-2018 г., но остава по-ниска от страните в ЕС, където над 80 % от населението редовно ползва Интернет. Следователно въпреки по-високия темп на подобряване на достъпността, догонването на европейските

страни изисква неговото ускоряване.

На фона на добрите позиции за достъпност, използваемостта на интернет в ЮЦР определено изостава. Въпреки че за същия период използваемостта в региона нараства с по-бързи темпове от средните за страната, и тук ниската изходна база не позволява догонване на средния показател и той продължава да бъде на предпоследно място (след СЗР).

Независимо от това, че в много сфери по отношение на информационните технологии и IT уменията нашата страна има водеща роля, по отношение на масовите умения на работещите в дигитални компетентности тя изостава. 40 % от работодателите в България се оплакват, че има необходимост от повишаване на IT уменията на работната сила. Друга предпоставка за осигуряване на еквивалентен жизнен стандарт и пълно участие във възможностите за дигитализация е развитието широкообхватна и високоефективна ширококолентова мрежа.

Здравеопазване, достъп до медицинско обслужване (медицински услуги)

Данните за ЮЦР показват неравномерното разпределение на болничните легла в лечебните заведения, а *водец приоритет в областта на здравеопазването трябва да бъде осигуряването на равни възможности за достъп до здравни услуги на хората*, включително и на живеещите в малки, отдалечени от градските центрове места. Тази констатация налага прилагането на целенасочена политика по отношение на здравната инфраструктура и по-ясно очертаване на населените места, за които достъпът до обща и специализирана здравна помощ е затруднен поради неравномерно разпределение на населението и материалната база към настоящия момент.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и с лекари по дентална медицина. Основната част от болничните заведения е концентрирана в област Пловдив (34 броя), а в област Кърджали са шест. Налице е неравномерно разпределение на болничните легла в лечебните заведения - сериозно изоставане на област Хасково, много неравномерно разпределение и на заведенията за извънболнична помощ - в област Кърджали са 20, докато в област Пловдив са 203. Диспропорциите в обслужването също са големи, като особено явни са при обслужването с лекари по дентална медицина, където обслужените от един лекар в област Кърджали и Пазарджик са два пъти повече от тези в област Пловдив.

Допълнителен проблем, характерен особено за ЮЦР, е отдалечеността на отделни селища от мястото на предлагане на съответната медицинска помощ, както и недооборудването на здравните заведения с нова, по-модерна медицинска техника.

Реализирането на ИТСП може да намали рисковите фактори в това направление и да осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване, модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения чрез осигуряване на

съвременна медицинска апаратура; създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места; укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение; повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

Изграждането и управлението на справедлива, устойчива и ефективна здравна система, ориентирана към качество и резултати с навлизане на електронно управление в системата на здравеопазването, са важна предпоставка за създаване на условия за здраве за всички през целия живот.

Пътна мрежа. Транспортна свързаност

Развитието и състоянието на пътната мрежа е от съществено значение в съвременния живот за осъществяване на комуникация, икономическо развитие и качество на живот на населението. Недостатъчната или в лошо състояние транспортна мрежа и респ. транспортна свързаност е рисков фактор за ограничаване на възможностите за икономическо развитие на териториите, които са отдалечени от нея, понижава качеството на живота в тях и инвестиционната им привлекателност.

Южният централен регион има предимството през територията му да преминава един от основните коридори на TEN-T мрежата, преминаващи през страната - „Ориент/Източно- Средиземноморски“, като се обслужва от двете автомагистрала „Тракия“ и „Марица“.

Автомагистралните връзки и пътищата, които са част от TEN-T мрежата, имат важна роля за осигуряване на интеграцията на региона в европейската пътна мрежа и на достъпа до световните пазари на стоки и суровини, но вътрешнорегионалните комуникации са по-затруднени. Пътищата от висок клас обслужват предимно централната територия на региона, докато южните територии разчитат преди всичко на регионалната пътна мрежа. Оптимизацията и реконструкцията на пътищата в тази част на ЮЦР ще създаде по-добри условия за развитие на туризма и разгръщане потенциала на планинските райони, включително за предлагане на съвместни регионални туристически продукти с граничните райони на съседните Гърция и Турция

Предимствата на региона се изразяват в наличието на две държавни граници. Тази географска близост влияе върху икономическото развитие на региона чрез осъществяването на различни взаимноизгодни връзки, развитие на процесите на трансгранично сътрудничество, осигуряване на достъп до едно от най-големите пристанища в Югоизточна Европа, това в Александруполис.

С важно значение са и двете безмитни зони в ЮЦР - Свиленград и Пловдив и изграждането на интермодалните терминали в тези градове.

Чрез изградения автомобилен и железопътен транспорт се осигуряват добри възможности за търговски контакти със страните от Европа, Близкия и Средния Изток.

Ниското покритие на изградената жп мрежата в региона, което до голяма степен се дължи на планинския релеф в южната му част, допълнително влошава транспортната достъпност и свързаност на тези части от територията на региона

Периферните територии на ЮЦР са най-уязвимите пространства от социално-икономическа гледна точка. Повечето от тях са едновременно гранични, планински и селски: с кризисни демографски характеристики, недобра техническа инфраструктура, ниска заетост и затруднен достъп до социални услуги. Придвижването на хората се затруднява и се увеличава времето за придвижване както в региона, така и към други региони. Реализирането на ИТС предвижда като приоритет подобряване на териториалната свързаност, елемент на което е и развитието на транспортната система.

В. Рискови фактори, свързани с начина на живот

Такива фактори са, ниската физическа активност, храненето и хранителния статус на населението, генетично модифицирани организми в храни, тютюнопушенето, употребата на алкохол и/или наркотици. Тези фактори не се разглеждат детайлно, тъй като нямат пряка връзка с проекта на ПРР 2021-2027 г.

Може да се посочи, че това са важни индивидуални фактори, които имат непряка/индиректна връзка с разглежданата ИТС. Разбира се, тези фактори – хранене, физическа активност, вредни навици, са индивидуални, лични поведенчески модели, което ги прави по-трудно променими и управляеми, и са обект на друг вид интервенционни програми.

Не се предполага опасност от негативно въздействие на ИТС върху тези рискови фактори. Обратно, реализирането на приоритетите и целите на ИТС могат да допринесат за създаване на условия за подобряване на тези фактори – развитие на спорта, създаване на повече места за спортуване (индивидуално и колективно), инвестиции в социални условия, качеството на хранителните продукти и пр.

5 Евентуално развитие без прилагането на ИТСР на ЮЦР

Евентуалното развитие на аспектите на околната среда без прилагане на ИТСР на ЮЦР се определя като „Нулева алтернатива“. Вероятните последствия се разглеждат по фактори/компоненти по-долу.

5.1 Въздух и климат

Не прилагането на ИТСР на Южен централен регион ще доведе до задържане или влошаване на сегашното състояние на качеството на атмосферният въздух, поради липсата на инвестиции и модернизация на редица производства/отрасли. Не на последно място не реализирането на стратегията ще доведе до влошаване качеството на пътната инфраструктура в региона и увеличаване емисиите на ФПЧ10. От друга страна

изграждането на нови индустриални зони ще доведе до емитиране на вредни емисии в атмосферата, които с прилагането на съвременни технологии на пречистване могат да бъдат сведени до минимум. Временни емисии на замърсители във въздуха могат да се очакват и като резултат от процеса на строителство при разширението и модернизацията на транспортната инфраструктура.

Не прилагането на ИТСП на Южен централен регион няма да окаже влияние върху климата в региона

5.2 Води

През последните години се запазва тенденцията за подобряване на качеството на повърхностните води. Въпреки тази тенденция все още има водни тела определени в риск. Повърхностните води ще бъдат положително повлияни вследствие продължаване изпълнението на програми от мерки за достигане на добро екологично състояние в ПУРБ на БД.

Ако не се приложи ИТСП на ЮЦР, няма да се изпълнят предвидените мерки и дейности с положителен ефект върху състоянието на повърхностните води и качеството на водите за питейно-битови цели - реконструкция и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа, подобряване техническото състояние на водопроводните системи и изграждане на пречиствателни станции за питейни води за подобряване на водоснабдяването и качествата на питейните води.

Без прилагане на ИТСП на ЮЦР до голяма степен ще се запази съществуващото състояние на подземните води, в това число и на минералните води. Реализацията на предвидените в ПУРБ мерки ще доведе до известно подобряване на количественото и химичното състояние на подземните води.

5.3 Почви

Без прилагане на Стратегията за развитие на Южен централен регион, състоянието и качеството на почвите в региона ще запазят сегашното си състояние. Ще бъде избегнато запечатването и унищожаването на почвите на площи, попадащи в обхвата на бъдещи инвестиционни предложения, свързани с изграждане на инфраструктура и индустриални и производствени зони.

5.4 Ландшафт

Развитие на околната среда без прилагането на ИТСП на ЮЦР би довело до запазване и в някои аспекти до леко влошаване на съществуващото състояние и тенденции по отношение на ландшафтите.

5.5 Биологично разнообразие

През последните години в България се забелязва все по-силно желание да се поддържа и

възстановява биоразнообразието, за което свидетелстват много стратегически документи на национално и европейско равнище: Оперативна програма „Околна среда“, Национална програма за развитие: България 2030, Национална стратегия за биоразнообразието, Национален план за действие за биоразнообразието, Стратегия на ЕС за биоразнообразието и др.

С постигането на целите, определени в тези стратегически документи, се очаква екосистемите съществено да се възстановят, да се подобри екологичната инфраструктура, да се намали броят на инвазивните чужди видове, да се поддържа благоприятно състояние на видовете природни местообитания и на консервационно значимите растителни и животински видове на местно, биогеографско и национално равнище, което да допринесе за предотвратяване на глобалната загуба на биоразнообразие. Предвид целите ИТСП на ЮЦР, нейното неприлагане не се очаква да се отрази значително на биоразнообразието.

5.6 Културно-историческо наследство

Без прилагане на Стратегията за развитие на Южен централен регион не се очаква промяна в състоянието на културно-историческото наследство.

Няма да се осъществят предвидените инвестиции в здравна, социална и културна инфраструктура.

Ако не се приложи ИТСП на ЮЦР: няма да се подпомогне местния икономически потенциал за развитие културен туризъм, няма да се извърши поддържане и обогатяване на културната инфраструктура и оборудване за културни организации и сгради, както и опазване, развитие и популяризиране на културното наследство и културните услуги, няма да има инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство.

5.7 Материални активи

Без реализацията на ИТСП на Южен централен регион се очаква като цяло да продължи тенденцията за влошаване на състоянието на материалните активи. Без наличие на средства по европейските оперативни програми, общините ще имат все по-големи затруднения да покриват текущите си разходи за образование, здравеопазване, култура и социални услуги и вероятността да им останат средства за ремонтни дейности или за инвестиции в енергийна ефективност ще е незначителна.

5.8 Население, човешко здраве

Без прилагането на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, даваща общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027, ще се запази съществуващото към момента състояние, както по отношение на неравномерното икономическо развитие на региона, така и във връзка с

поляризацияното демографско развитие и недотам добри здравословни показатели на населението. Възможно е освен това да продължи и да се задълбочи наблюдаващата се през последните години тенденция за намаляване на населението в редица от населените места в региона, както и на влошаване на възрастовата структура на населението. Няма да се създадат условия за подобряване на социалната среда, балансиране на териториалното развитие, засилване на конкурентноспособността на региона и запазване на човешкия потенциал.

6 Характеристики на околната среда за територии, които може да бъдат значително засегнати

Отчитайки, че няма конкретна информация за интервенциите, които ще бъдат изпълнени по заложените за ИТСП на ЮЦР цели и дейности, на този етап се приема, че всяка една част от тези територии и зони би могла да бъде значително засегната от проектите в бъдеще. Затова най-важното условие преди изпълнението на подобни проекти е да се проведат конкретни оценки на въздействието върху околната среда и оценки за съвместимостта, където и приложимо. За да се насочи вниманието към най-уязвимите територии, които следва да бъдат взети под внимание при бъдещите оценки, по-долу е представен кратък обзор за основните групи от тези територии.

6.1 Ландшафти и територии от интерес за Общността

В териториалния обхват на ЮЦР попадат следните защитени зони (ЗЗ) от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие:

- Защитени зони за опазване на дивите птици:
 - BG0002010 Язовир Пясъчник
 - BG0002012 Крумовица
 - BG0002013 Студен кладенец
 - BG0002014 Маджарово
 - BG0002015 Язовир Конуш
 - BG0002016 Рибарници Пловдив
 - BG0002019 Бяла река
 - BG0002020 Радинчево
 - BG0002022 Язовир Розов кладенец
 - BG0002057 Бесапарски ридове
 - BG0002069 Рибарници Звъничево
 - BG0002071 Мост Арда

- BG0002081 Марица - Първомай
- BG0002086 Оризища Цалапица
- BG0002087 Марица - Пловдив
- BG0002092 Харманлийска река
- BG0002103 Злато поле
- BG0002105 Персенк
- BG0002106 Язовир Ивайловград
- BG0002073 Добростан
- BG0002021 Сакар
- BG0002113 Триград - Мурсалица
- BG0002063 Западни Родопи
- BG0000494 Централен Балкан
- BG0002128 Централен Балкан буфер
- BG0000495 Рила
- BG0002054 Средна гора
- BG0002129 Рила буфер
- Защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:
 - BG0000494 Централен Балкан
 - BG0000495 Рила
 - BG0000217 Ждрелото на река Тунджа
 - BG0000429 Река Стряма
 - BG0000195 Река Тунджа 2
 - BG0000438 Река Чинардере
 - BG0000437 Река Черкезица
 - BG0000435 Река Каялийка
 - BG0000287 Меричлерска река
 - BG0000434 Банска река
 - BG0000425 Река Съзлийка
 - BG0000440 Река Соколица
 - BG0000443 Река Омуровска

- BG0000444 Река Пясъчник
- BG0000289 Трилистник
- BG0000424 Река Вьча - Тракия
- BG0000254 Бесепарски възвишения
- BG0000436 Река Мечка
- BG0000442 Река Мартинка
- BG0000578 Река Марица
- BG0000365 Овчи хълмове
- BG0000426 Река Луда Яна
- BG0001032 Родопи - Източни
- BG0001034 Остър камък
- BG0001389 Средна гора
- BG0001039 Попинци
- BG0001031 Родопи - Средни
- BG0001030 Родопи - Западни
- BG0000372 Циганско градище
- BG0000212 Сакар
- BG0000218 Дервентски възвишения 1
- BG0001493 Централен Балкан - буфер
- BG0000291 Гора Шишманци
- BG0001033 Брестовица
- BG0000255 Градинска гора
- BG0000194 Река Чая
- BG0000304 Голак
- BG0001386 Яденица
- BG0000636 Ниска Рила

Общите цели на опазване на защитените зони за птиците са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видовете птици, предмет на опазване в

зоната, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Общите цели на опазване на защитените зони за местообитанията са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За всички зони за птиците, както и за някои от зоните за местообитанията има обнародвани заповеди по реда на чл. 12 от ЗБР, където са посочени специфични цели за опазване.⁴ Всички потенциални интервенции, произтичащи от ИТСП, следва да се съобразят с тези цели.

6.2 Ландшафти и територии с национален защитен статут

Съгласно публикуваните ГИС слоеве в Регистъра на защитените територии към декември 2020 г, в обхвата на ЮЦР попадат следните защитени територии (ЗТ) по смисъла на ЗЗТ:

- Категория „Резерват“:
 - ЦАРИЧИНА
 - СТЕНЕТО
 - СТАРА РЕКА
 - СОСКОВЧЕТО
 - СЕВЕРЕН ДЖЕНДЕМ
 - КОЗЯ СТЕНА
 - КАСТРАКЛИЙ
 - КАЗАНИТЕ
 - ДЖЕНДЕМА
 - БЕГЛИКА
 - ДУПКАТА

⁴<https://www.moew.government.bg/bg/priroda/natura-2000/registri-za-zastiteni-zoni/obnarodvani-zapovedi-po-reda-na-chl-12-ot-zbr/>

- МАНТАРИЦА
- ВЪЛЧИ ДОЛ
- ЧЕРВЕНАТА СТЕНА
- КУПЕНА
- Категория „Национален парк“:
 - ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН
 - РИЛА
- Категория „Природна забележителност“:
 - ГНЕЗДОВО НАХОДИЩЕ НА ЗАСТРАШЕНИ ДНЕВНИ ГРАБЛИВИ ПТИЦИ
 - СМОЛЯНСКИТЕ ЕЗЕРА
 - ХЛАДИЛНАТА ПЕЩЕРА
 - КАЛЕТО
 - НАХОДИЩЕ НА РОДОПСКИ СИЛИВРЯК - с. ДЯДОВЦИ
 - РОДОПСКИ СИЛИВРЯК - с. ЛЮБИНО
 - СМОЛЯНСКИ ВОДОПАД
 - ПЕЩЕРАТА ЛЕПЕНИЦА
 - ФОТИНСКИ ВОДОПАД
 - СКАЛНИ ОБРАЗОВАНИЯ КАМЕННИ ГЪБИ
 - СКАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ЖАБАТА
 - НАХОДИЩЕ НА СНЕЖНО КОКИЧЕ
 - НАХОДИЩЕ НА ГРАДИНСКИ ЧАЙ - РЕКА МАРЕШНИЦА
 - НАХОДИЩЕ НА ГРАДИНСКИ ЧАЙ - РЕКА ЛУДА РЕКА
 - НАХОДИЩЕ НА БОЖУР В МЕСТНОСТ ХАЛКА БАИР
 - НАХОДИЩЕ НА БОЖУР
 - ПЕЩЕРА
 - ВОДОПАДА
 - МАНДРАТА
 - БУРЕЩЕ
 - КАЛЕТО
 - ГЪБАТА - СКАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

- ПАШОВИ СКАЛИ - СКАЛЕН МАСИВ
- СКАЛНИ ГЪБИ
- КАЗАНДЖИ ДЕРЕ
- НАХОДИЩЕ НА РОДОПСКИ СИЛИВРЯК
- СКАЛЕН ПРОЗОРЕЦ
- СТРОИЛСКИ ДОЛ
- САРИЙСКА ЧУКА - ГЛАВАТА
- МОМАТА - СКАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
- ЛЕДНИЦАТА
- ЧИРПАН БУНАР
- ДАНОВ ХЪЛМ
- МЛАДЕЖКИ ХЪЛМ
- ГАРГИНА ДУПКА
- СКАЛЕН МАСИВ БЕЛИНТАШ
- ВОДОПАД СУЧУРУМ
- ФОСИЛНИ НАХОДКИ
- ХЪЛМ НА ОСВОБОДИТЕЛИТЕ
- БОАЗА
- ДУШАН
- РАДЖИП ТАРЛА
- НАХОДИЩЕ НА ЛЕТЕН ДЪБ - МЕСТНОСТ ПАЛАМУД
- НАХОДИЩЕ НА РОДОПСКА ГОРСКА МАЙКА
- НАХОДИЩЕ НА РОДОПСКИ СИЛИВРЯК
- СНЕЖНО КОКИЧЕ
- ГЛУХИТЕ КАМЪНИ
- ДЕРВИШКА МОГИЛА
- ДИКИЛИТАШ
- ДОЛМЕН
- ЕЛАТА
- КАЛЕТО
- КОВАН КАЯ

- КОВАН КАЯ
- КУРУ ДЕРЕ
- КУШ КАЯ
- КЮМУРЛУКА
- НАХОДИЩЕ НА БЛАТНО КОКИЧЕ - МЕСТНОСТ СЪЗЛЪКА
- НАХОДИЩЕ НА ГРАДИНСКИ ЧАЙ - МЕСТНОСТ ДАЙМА
- НАХОДИЩЕ НА ГРАДИНСКИ ЧАЙ - РЕКА КЕСЕ ДЕРЕ
- НАХОДИЩЕ НА ДИВ БОЖУР - с. Костур
- НАХОДИЩЕ НА ЕЛА
- НАХОДИЩЕ НА МОМИНА СЪЛЗА И БОЖУР
- ОГЛЕДНАТА СКАЛА
- ОРЛОВА СКАЛА
- ПЕЩЕРИ В МЕСТНОСТТА МОСТА - 6 БР.
- ПРОБИТИЯТ КАМЪК
- ХАЙДУШКАТА ДУПКА
- ЛЪВЪТ - СКАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
- БОРИКОВСКАТА ПЕЩЕРА
- ДЯВОЛСКИЯ МОСТ И ВОДОПАДА
- ГЮМБЕРТИЯТА
- ДУПЛЕВО - ВОДОПАД
- КОСТЕН КАМЪК - ВОДОПАД
- СВЕТИ ДУХ
- СКАКАЛОТО
- ГРАДИЩЕ
- НАСТАНСКА МОГИЛА
- НЕВЯСТАТА
- УЛЦАТА
- СКАЛЕН МОСТ
- ПОБИТ КАМЪК
- ВКАМЕНЕЛАТА ГОРА
- БРЪСНАРСКИЯТ СТОЛ

-
- ДЪРЖАВНА ГОРА ОКОЛО МАНАСТИРА СВЕТА ТРОИЦА
 - КАРАКОЛЪОВАТА ДУПКА
 - СКАЛНИ ОБРАЗУВАНИЯ В МЕСТНОСТ АРАБУШКА ПОЛЯНА
 - СКАЛНИ ОБРАЗУВАНИЯ В МЕСТНОСТ ГАБРОВИЦА
 - ГАРВАНОВ КАМЪК
 - ГЕРЕКИНСКИ ГЪОЛ
 - ГОРАНИЦА
 - КИСЕЛИЦАТА
 - ПАЛЕОНТОЛОГИЧНО НАХОДИЩЕ
 - ТУРЧАНОВ КАМЪК
 - СЛИВОДОЛСКО ПАДАЛО
 - БУЙНОВСКОТО ЖДРЕЛО
 - ЧУДНИТЕ МОСТОВЕ - ЕР КЮПРИЯ
 - СНЕЖАНКА - ПЕЩЕРА
 - Категория „Поддържан резерват“:
 - АМЗОВО
 - БОГДАН
 - БОРАКА
 - БОРОВЕЦ
 - ИЗГОРЯЛОТО ГЮНЕ
 - МОМЧИЛОВСКИ ДОЛ
 - ЧАМДЖА
 - ЧАМЛЪКА
 - ШАБАНИЦА
 - КАЗЪЛ ЧЕРПА (ЖЕНДА)
 - Категория „Защитена местност“:
 - ЧЕРНАТА СКАЛА
 - ПАТРОНКА
 - АРАМЛИЕЦ
 - ВОДЕНИЧАРСКА КОРИЯ
 - ВЕНЕЦА

- СИВАТА ГРАМАДА
- ШИРОКА ПОЛЯНА
- МАНЗУЛ
- КОНСКОТО ДЕРЕ
- ХАЙДУШКИ КЛАДЕНЕЦ
- ДУШКОВ ПЧЕЛИН
- ЧИБУЦИТЕ
- БИЧ
- БАЛАБАНЛИИ
- ВАЛЯВИЦИТЕ
- ДРУМА
- КЪРВАВ ЧУЧУР
- ЛУНГУРЛИИ
- МЕАНДРИ НА РЕКА РИБНА
- НАХОДИЩЕ НА АТИНСКА МЕРЕНДЕРА - СЕЛО ИСПЕРИХОВО
- ОБОРИЩЕ
- ПАШИНО БЪРДО
- САЧАН ДЕРЕ
- СТУДЕНАТА ЧУЧУРКА
- ТОДИН ГРОБ
- ФОТИНСКА РЕКА
- ХАДЖИЙСКИ ЧАРК
- НОВАКОВЕЦ И БЕНКОВСКА ПОЛЯНА
- ЙОРДАНОВИ ПОЛЯНИ
- ДЪБРАВАТА
- СЛЪНЧЕВА ПОЛЯНА
- ЮМРУК СКАЛА
- ХАМБАР ДЕРЕ
- ОРЕШАРИ
- НАХОДИЩЕ НА ТРИРАЗДЕЛНОЛИСТЕН ЕРИОЛОБУС - ДАНЕВАТА ЧЕШМА

- НАХОДИЩЕ НА ВЕНЕРИН КОСЪМ
- МЕАНДРИ НА БЯЛА РЕКА
- ЛОЗЕНСКИ ПЪТ
- ЛИКАНА
- ДУПКАТА
- ДОЛНАТА ОВА
- ЗЛАТО ПОЛЕ
- ГОЛЕМИЯ СИПЕЙ
- БАКЪРЛИЯ
- ВЕКОВНИТЕ БОРОВЕ
- УЛТРАБАЗИЧНИ СКАЛИ С ПИОНЕРНА ТРЕВНА РАСТИТЕЛНОСТ
- НАХОДИЩЕ НА ПРОВАНСКИ САЛЕП - С. ЛОЗЕНГРАДЦИ
- НАХОДИЩЕ НА ТРИРАЗДЕЛНОЛИСТЕН ЕРИОЛОБУС - ЛИВАДИТЕ
- ГЮМУРДЖИНСКИ СНЕЖНИК
- КУЦИНСКО БЛАТО
- ФИЛИБЕЛИЙСКА ПОЛЯНА
- КОРИЯТА - с. Равногор
- МАРИШКО ПОДРУМИЧЕ
- НЕМСКА ЖЪЛТУГА
- ТЪМРА
- ВИНИЩЕ
- НАХОДИЩЕ НА СТОЯНОВО ЛЮТИЧЕ - СЕЛО РАВНОГОР
- НАХОДИЩЕ НА ДЪРВОВИДНА ЛЕСКА
- ЧЕРНОКА
- ТУРЛАТА
- ЛЯТНА ГОРА
- КРЕПОСТТА ГРАДИЩЕТО
- ДЪЛБОК ДОЛ
- ВРАЧА
- НЕВИДА
- БАРИКАДИТЕ

- АНАТЕМА
- АЯЗМОТО
- ВЪРЛИШНИЦА
- ГЕРЕНА
- ГОЛИЦА
- ГОНДА ВОДА
- ГЪСТИТЕ ДЪБЧЕТА
- ДЕБЕЛАТА КОРИЯ
- ДЪБЕТО
- ДЪБИТЕ-КОНСКА ПОЛЯНА
- СКАЛНИЯ КОМПЛЕКС КАРАДЖОВ КАМЪК
- КОЗНИЦА
- КРИЧИМ
- ЛАЛЕ БАИР
- МЪРТВИЦАТА
- НАХОДИЩЕ НА АТИНСКА МЕРЕНДЕРА В РАЙОН ГОРНИ ВОДЕН
- НАХОДИЩЕ НА БЛАТНО КОКИЧЕ - ВИНИЦА
- НАХОДИЩЕ НА БЛАТНО КОКИЧЕ - ГРАДИНА
- НАХОДИЩЕ НА ДЪРВОВИДНА ХВОЙНА
- НОЩУВКА НА МАЛЪК КОРМОРАН - ПЛОВДИВ
- ПЕРЕСТИЦА
- ПОПОВАТА АДА
- СЕЧЕНАТА КОРИЯ
- СРЕДНАТА ПОЛЯНА
- СРЕДНОГОРЕЦ
- ТРАКИЙСКИ РАВНЕЦ
- УСОЙКАТА
- ЧИВИРА
- ЧИНАР ДЕРЕ
- ЧИНАРИТЕ
- ШАРЕНИЯ ОСТРОВ

- БОРСУК КАЯ
- СРЕДНА АРДА
- НАХОДИЩЕ НА ЖЛЕЗИСТ ЛОПЕН
- НАХОДИЩЕ НА НАДЕЛЕНОЛИСТНО ВЕЛИКДЕНЧЕ
- НАХОДИЩЕ НА ПРОВАНСКИ САЛЕП - с. АПРИЛЦИ
- НАХОДИЩЕ НА ТРАКИЙСКИ КЛИН
- НОЩУВКА НА МАЛЪК КОРМОРАН - ДИМИТРОВГРАД
- ПРОПАДНАЛОТО БЛАТО
- РИБИНО
- АЙДА
- ГЮРГЕНА
- РАВЕН
- БОРИНО
- ВРЪХ СРЕДНОГОРЕЦ
- ДЯВОЛСКИ МОСТ
- КАЛЕТО
- ЛИВАДИТЕ
- МОМИНА ВОДА - АХМАТИЦА
- ПАДАЛА
- СВЕТА НЕДЕЛЯ
- СОСКУЧАНСКИ ДОЛ
- СРЕДНИТЕ ЛИВАДИ
- ТРИГРАДСКОТО ЖДРЕЛО
- ХРАСТЕВО
- ХУБЧА
- ЧАИРИТЕ
- РОЖЕН
- ПТИЦИТЕ
- НАХОДИЩЕ НА ЖЛЕЗИСТ ЛОПЕН
- ЖДРЕЛОТО НА РЕКА ТУНДЖА
- КАВАЛ ТЕПЕ

- ДЕФИЛЕТО- ОЛУ ДЕРЕ
- ДЕРМЕНИКА
- АРАП ЧАЛ
- АТОЛУКА - ВАСИЛ ПЕТЛЕШКОВ
- БАТАШКИ СНЕЖНИК-КАРЛЪКА
- РОВНО
- БАТЛЪБОАЗ
- БИЛЪОВ РЪТ
- ЕЗЕРОТО
- ЗЛАТИН ДОЛ
- КАЛПАЗАНОВ ГРОБ
- КЕМЕРА
- КЛЕПТУЗА
- КОРИТАТА
- КОРИЯТА
- МАРИНА
- МИЛЕВИ СКАЛИ
- МИРЧОВИЦА
- НЕСТОРОВИ ПОЛЯНИ
- ОГНЯНОВО - СИНИТЕВСКИ РИД
- ПАТЪОВА КОРИЯ
- ПЕТРОВО БЪРДО
- ПОРТ АРТУР
- ПЯСЪКА
- РОГАЧИЦА
- САМОДИВСКА ПОЛЯНА
- СВЕТИ ГЕОРГИ
- СУВАТЯ
- СУХА ЛЪКА
- СУХА ЛЪКА
- ТОШКОВ ЧАРК

- ТЪРНОВИЦА
- ХАЙДУШКА СКАЛА
- ХАЙДУШКИ КЛАДЕНЕЦ
- ХАМБАРИТЕ
- ЧАТЪМА
- ЦИГОВ ЧАРК
- СЪРНЕНА ПОЛЯНА
- СЕРАФИМОВА ПОЛЯНА
- БОРОВЕТЕ
- ПЕЩЕРА - ГОДУМСКА ДУПКА
- СТАРАТА ГОРА
- КЛУВИЯТА - ДИВА ВОДА
- МАРЦИГАНИЦА
- ХРАСТОВИДЕН ОЧИБОЛЕЦ
- БЯЛАТА СКАЛА
- МОМИНА СКАЛА
- ПОРЕЧИЕТО НА РЕКА ДЕВИНСКА
- СТОЙЧОВО ПОЛЦЕ
- ГРАМАДИТЕ
- НАХОДИЩЕ НА РОДОПСКИ ЛОПЕН
- КАРАДЖА ДЕРЕ

6.3 Зони за защита на питейните води

Оценката на състоянието на повърхностните водни тела използвани за добив на питейна вода е в зависимост от категоризацията на водоизточниците в тях. Категоризацията на водоизточниците е в зависимост от резултатите от извършвания мониторинг на питейните повърхностни води и категориите определени в Наредба № 12 към Закона за водите. Съгласно тази наредба водоизточниците се класифицират в три категории в зависимост от качеството на водите – А1, А2 и А3, като А1 е за най-доброто качество.

Източнобеломорски район за басейново управление

В Таблица 19 по-долу е дадена информацията от „Доклад за състоянието на водите на територията на **Източнобеломорски район** през 2019 г.“, изготвен от ИБР на базата на резултатите от изпълнения през 2019 г. мониторинг на повърхностните питейни водни

тела, попадащи в територията на ЮЦР.

Таблица 19 - Състояние на зоните за извличане на вода за човешка консумация от повърхностни води в ИБР и попадаща в ЮЦР, съгласно мониторинга за 2019 г.

Код на водното тяло	Име на водното тяло		Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
BG3MA900R206	Река Стара (Костенецка) от извори до устие на р. Чавча	4	Река Чавча	A1	A2
		5	Река Крайна	A2	
BG3MA900L205	Язовир Белмекен	6	Язовир Белмекен	Извън категориите	A2
		7	Река Хаджидедейца	A2	
		8	кан. Джафернца	A2	
BG3MA900R229	Река Крива река н р. Чаирска	9	Дн. нър. Сестримо	A2	A2
BG3MA900R202	Баш вада ПБВ	10	Река Башвада	A2	A2
BG3MA900R198	Река Чепинска и притоци от извори до устие на Абланица и Хремщица	11	Бистр. деривация № 11	A2	A2
		12	Бистр. деривация № 12	A2	
BG3MA900R193	Тупавишко дере	13	Река Тепавишко дере	A1	A1
BG3MA900R191	Река Мътница под язовир Батак до притока и приток ПБВ	14	Река Мътница	A2	A2
BG3MA800R183	Река Златьовица ПБВ	15	Река Златьовица	A2	A2
BG3MA800R182	Река Въртопа-ПБВ	16	Река Въртопа	A2	A2
		17	Река Треперящото дере	A2	A2
		20	Река Гушава	A2	
		21	Река Конски дол	A1	
BG3MA800R221	Река Тополница от извори до гр. Копривщица - ПБВ	23	Река Шириней	A1	A1
BG3MA800R170	Река Кьой дере над с. Чавдар ПБВ	28	Река Кьой дере	A2	A2
		33	Река Шиндара	A2	
		34	Река Любница	A1	
BG3MA700R155	Река Безименна местност Мулей	35	Река Безименна	A2	A2
BG3MA700R154	Река Панагюрска Луда Яна от извори до град Панагюрище	36	Река Рогачовец	A2	A2
		37	Река Луда Яна (Гешенка)	A2	
BG3MA700R153	Река Стрелчанска Луда Яна от извори до град Стрелча	38	Река Меде дере	A2	A2
BG3MA700R151	Река Панова- с. Оборище. ПБВ	39	Река Панова	A2	A2
BG3MA700R148	Стара река от извори до река Дерин дере- ПБВ	40	Река Дерин дере	A2	A2
		41	Река Каменишко дере	A2	
		42	Река Карлъшко дере	A2	

Код на водното тяло	Име на водното тяло		Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
BG3MA600R142	Река Въча и притоци от извори до вливане на река Широколъшка	43	Река Хаджиларска	A2	A2
		44	Река Добролайски соват	A2	
		45	Река Голяма	A1	
BG3MA600R141	Река Широколъшка с всички нейни притоци	46	Река Азмачовско дере	A2	A2
		47	Река Туралско дере	A2	
		48	Река Стикълско дере №1	A2	
		49	Река Солитско дере	A2	
		50	Река Козуяташко дере	A1	
		51	Река Стикълско дере №2	A2	
		52	Река Зорлийско дере	A2	
53	Река Мечо селище	A2			
BG3MA600L138	Язовир Голям Беглик	54	Язовир Голям Беглик	A2	A2
BG3MA500R127	Река Тъмръшка до село Храбрино и притоци-р. Дормушевска и Пепелаша	55	Река Пепелаша	A2	A2
		56	Река Тъмрешка	A2	
BG3MA500R124	Река Раковица за ПБВ	57	Река Раковица	A2	A2
BG3MA500R122	Река Геренска от извори до с. Кръстевич (р. Вълковишки дол ПБВ)	58	Река Геренска	A2	A2
BG3MA500R112	Река Леденица ПБВ с. Косово	59	Река Ледница	A1	A1
BG3MA500R109	Река Крушовска за доп. ПБВ на гр. Лъки	60	Река Крушовска	A1	A1
BG3MA400R101	Дамлъ дере ПБВ	61	Река Дамлъ дере	A2	A2
BG3MA400R099	Река Безименна - ляв приток на Стряма след Кърнарска река	62	Река Леевица	A2	A2
BG3MA400R098	Река Сопотска (Леевица)	63	Река Манастирска	A2	A2
BG3MA400R097	Карловска река до гр. Карлово	64	Река Стара река. гр.Карлово	A2	A2
BG3MA400R096	Река Голяма Никуличница ПБВ кв. Сушница гр. Карлово	65	Река Голяма Никуличница	A2	A2
BG3MA400R094	Река Санър дере за ПБВ на с. Васил Левски	66	Река Санър дере	A2	A2
BG3MA400R091	Река Лясково дере	67	Река Лясково дере	A2	A2
BG3MA400L092	Язовир Свежен, Мандево. Средока и Гърково дере	68	Река Мандево дере	A2	A2
		69	Река Гъркова ливада	A2	
		70	Река Средока	A2	

Код на водното тяло	Име на водното тяло		Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
BG3MA300R071	Река Радина за ПБВ на с. Розовец	71	Река Радина	A2	A2
BG3MA300R070	Река Бабешка за ПБВ на с. Бабек	72	Река Бабешка	A2	A2
BG3MA300R064	Река Керска за ПБВ на с. Чехларе	73	Река Керска	A2	A2
BG3MA300R059	Река Чинардере от извори до ПБВ	74	Река Тополовска	A2	A2
BG3MA600L133	Язовир Въча	75	Язовир Въча	A2	A2
BG3MA900L192	Язовир Батак	76	Събирателна деривация „Бистрица“	A2	A2
BG3AR900R042	Река Елховска- ПБВ	77	Река Искрец	A2	A2
		78	Река Голяма, с.Корита	A1	
		79	Река Елховска	A1	
BG3AR900R043	Река Сивинска- ПБВ	80	Река Конска - ляв ръкав	A2	A2
		81	Река Конска - десен ръкав	A2	
		82	Река Катранска рампа	A2	
BG3AR900R044	Река Елезово с.Кошница - ПБВ	83	Река Калето (Елезово)	A2	A2
BG3AR700R029	Малка Арда - ПБВ	84	Река Сантеново	A2	A2
		85	Река Долчине	A1	
BG3 AR700R037	Река Давидковска до Глогинско дере	86	Река Чифлика - ляв ръкав	A2	A2
		87	Река Чифлика-десен ръкав	A2	
BG3AR600L025	Язовир Боровница - ПБВ	88	Язовир Боровница	A2	A2
BG3 AR400R037	Река Казаците	89	Река Казаците	A2	A2
BG3AR300R013	Река Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ	90	Река Козма дере	A2	A2
BG3TU900R060	Река Тунджа от извори до гр. Калофер - ПБВ	91	Река Тунджа	A1	A1
BG3TU900R056	Река Корудере от извора до водохващане за ПБВ	92	Река Кору дере	A1	A1
BG3TU900R045	Река Мъглижка от извори до гр. Мъглиж	93	Река Суха река	A1	A1
BG3TU700R039	Стара река - от извори до водохващане с. Конаре	94	Река Стара река, с. Конаре	A2	A2
BG3TU700R038	Река Твърдишка горно течение преди гр. Твърдица	95	Река Циганска	A1	A1
BG3TU700R034	Река Домуз дере - ПБВ. приток на р. Блягорница	96	Река Домуз дере	A1	A1

Код на водното тяло	Име на водното тяло		Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
BG3TU700L030	Язовир Асеновец - ПБВ	97	Язовир Асеновец	A1	A1

Западнобеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ЗБР 2016-2021 г. са определени общо 3 броя зони защита на повърхностни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване в частта от ЗБР попадаща в границите на ЮЦР, както е посочено в Таблица 20:

Таблица 20 - Състояние на ЗЗПВ от Западнобеломорски район, попадащи в ЮЦР

Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG4DO600R11200	р. Сърнена (Караджа дере) с притоците от изворите до кота 1230 м.	добро
BG4DO600R11201	р. Черешковица от изворите до кота 1240 м.	добро
BG4DO135R11180	р. Владово дере от изворите до кота 1090 м.	добро

6.3.1 Повърхностни води

Източнбеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ИБР 2016-2021 г. са определени общо 41 броя зони защита на подземни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване в ИБР. В Таблица 21 е дадена информация за състоянието на ЗЗПВ от Източнбеломорски район, попадащи в ЮЦР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 21 - Състояние на ЗЗПВ от Източнбеломорски район, попадащи в ЮЦР

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW000000Q001	BG3G000000Q001	Порови води в Кватернер - Пирдоп - Златишка котловина	лошо
BG3DGW000000N002	BG3G000000N002	Порови води в Неоген - Кватернер - Карловска котловина	добро
BG3DGW000000N003	BG3G000000N003	Порови води в Неоген - Кватернер - Казанлъшка котловина	добро
BG3DGW000000Q004	BG3G000000Q004	Порови води в Кватернер - Твърдишка котловина	лошо
BG3DGW000000N005	BG3G000000N005	Порови води в Неоген - Кватернер - Сунгурларско - Карнобатска котловина	добро
BG3DGW000000N006	BG3G000000N006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	добро
BG3DGW000000N007	BG3G000000N007	Порови води в Неоген - Кватернер - котловина Долна баня - Костенец	добро
BG3DGW000000N008	BG3G000000N008	Порови води в Неоген - Кватернер - Велинград	добро

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW00000NQ009	BG3G00000NQ009	Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково	лошо
BG3DGW000000Q010	BG3G000000Q010	Порови води в Кватернер - река Арда	добро
BG3DGW000000Q012	BG3G000000Q012	Порови води в Кватернер - Марица Изток	лошо
BG3DGW000000Q013	BG3G000000Q013	Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина	лошо
BG3DGW00000NQ015	BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област	лошо
BG3DGW00000NQ018	BG3G00000NQ018	Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район	лошо
BG3DGW000000Q052	BG3G000000Q052	Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово	добро
BG3DGW00000NQ054	BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо
BG3DGW000000N053	BG3G000000N053	Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово	добро
BG3DGW000000N016	BG3G000000N016	Порови води в Неоген – Белово	добро
BG3DGW0000PgN019	BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток	лошо
BG3DGW0000PgN020	BG3G0000PgN020	Пукнатинни води - Пещера-Доспат	добро
BG3DGW0000Pg2055	BG3G0000Pg2055	Пукнатинни води - Свиленградски масив	добро
BG3DGW0000PgN026	BG3G0000PgN026	Карстови води - Чирпан - Димитровград	добро
BG3DGW0PzK2Pg027	BG3G0PzK2Pg027	Пукнатинни води - масив Шипка - Сливен	лошо
BG3DGW00000K2029	BG3G00000K2029	Пукнатинни води - Г. Малинско - Панагюрски район	добро
BG3DGW00000K2030	BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро
BG3DGW00000K2031	BG3G00000K2031	Пукнатинни води - Сливенско-Сунгурларска зона	добро
BG3DGW00000T2032	BG3G00000T2032	Карстови води - Сърнена гора	добро
BG3DGW00000T2056	BG3G00000T2056	Карстови води - Байлово - Мирковски масив	добро
BG3DGW0000T12034	BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив	лошо
BG3DGW0000T13035	BG3G0000T13035	Карстови води - Св. Илийски комплекс	добро
BG3DGW0000T23036	BG3G0000T23036	Карстови води - Твърдишко - Сливенски басейн	добро
BG3DGW00000Pt037	BG3G00000Pt037	Карстови води - Малко Белово	добро
BG3DGW00000Pt038	BG3G00000Pt038	Карстови води - Велинградски басейн	добро

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW00000Pt041	BG3G00000Pt041	Карстови води - Централно Родопски масив	добро
BG3DGW00000Pt043	BG3G00000Pt043	Карстови води - Смолянски масив	добро
BG3DGW00000Pt044	BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	добро
BG3DGW00000Pt045	BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив	добро
BG3DGW00000Pt047	BG3G00000Pt047	Пукнатинни води - Западно Родопски комплекс	добро
BG3DGW000PtPg049	BG3G000PtPg049	Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс	добро
BG3DGW00000Pt050	BG3G00000Pt050	Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс	добро
BG3DGW00000Pt051	BG3G00000Pt051	Карстови води - Настан - Триградски басейн	добро

Западнобеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ЗБР 2016-2021 г. всички определени зони за защита на подземни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване попадащи в частта от ЗБР в границите на ЮЦР, са в добро химично състояние.

6.3.2 Подземни води

Източнбеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ИБР 2016-2021 г. са определени общо 41 броя зони защита на подземни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване в ИБР. В Таблица 22 е дадена информация за състоянието на ЗЗПВ от Източнбеломорски район, попадащи в ЮЦР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 22 - Състояние на ЗЗПВ от Източнбеломорски район, попадащи в ЮЦР

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW00000Q001	BG3G00000Q001	Порови води в Кватернер - Пирдоп - Златишка котловина	лошо
BG3DGW00000NQ002	BG3G00000NQ002	Порови води в Неоген - Кватернер - Карловска котловина	добро
BG3DGW00000NQ003	BG3G00000NQ003	Порови води в Неоген - Кватернер - Казанлъшка котловина	добро
BG3DGW00000Q004	BG3G00000Q004	Порови води в Кватернер - Твърдишка котловина	лошо
BG3DGW00000NQ005	BG3G00000NQ005	Порови води в Неоген - Кватернер - Сунгурларско - Карнобатска котловина	добро

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW00000NQ006	BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	добро
BG3DGW00000NQ007	BG3G00000NQ007	Порови води в Неоген - Кватернер - котловина Долна баня - Костенец	добро
BG3DGW00000NQ008	BG3G00000NQ008	Порови води в Неоген - Кватернер - Велинград	добро
BG3DGW00000NQ009	BG3G00000NQ009	Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково	лошо
BG3DGW00000Q010	BG3G00000Q010	Порови води в Кватернер - река Арда	добро
BG3DGW00000Q012	BG3G00000Q012	Порови води в Кватернер - Марица Изток	лошо
BG3DGW00000Q013	BG3G00000Q013	Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина	лошо
BG3DGW00000NQ015	BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област	лошо
BG3DGW00000NQ018	BG3G00000NQ018	Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район	лошо
BG3DGW00000Q052	BG3G00000Q052	Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово	добро
BG3DGW00000NQ054	BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо
BG3DGW00000N053	BG3G00000N053	Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово	добро
BG3DGW00000N016	BG3G00000N016	Порови води в Неоген – Белово	добро
BG3DGW0000PgN019	BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток	лошо
BG3DGW0000PgN020	BG3G0000PgN020	Пукнатинни води - Пещера-Доспат	добро
BG3DGW0000Pg2055	BG3G0000Pg2055	Пукнатинни води - Свиленградски масив	добро
BG3DGW0000PgN026	BG3G0000PgN026	Карстови води - Чирпан - Димитровград	добро
BG3DGW0PzK2Pg027	BG3G0PzK2Pg027	Пукнатинни води - масив Шипка - Сливен	лошо
BG3DGW00000K2029	BG3G00000K2029	Пукнатинни води - Г. Малинско - Панагюрски район	добро
BG3DGW00000K2030	BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро
BG3DGW00000K2031	BG3G00000K2031	Пукнатинни води - Сливенско- Сунгурларска зона	добро
BG3DGW00000T2032	BG3G00000T2032	Карстови води - Сърнена гора	добро
BG3DGW00000T2056	BG3G00000T2056	Карстови води - Байлово - Мирковски масив	добро
BG3DGW0000T12034	BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив	лошо
BG3DGW0000T13035	BG3G0000T13035	Карстови води - Св. Илийски комплекс	добро

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Състояние на ЗЗПВ
BG3DGW0000T23036	BG3G0000T23036	Карстови води - Твърдишко - Сливенски басейн	добро
BG3DGW00000Pt037	BG3G00000Pt037	Карстови води - Малко Белово	добро
BG3DGW00000Pt038	BG3G00000Pt038	Карстови води - Велинградски басейн	добро
BG3DGW00000Pt041	BG3G00000Pt041	Карстови води - Централно Родопски масив	добро
BG3DGW00000Pt043	BG3G00000Pt043	Карстови води - Смолянски масив	добро
BG3DGW00000Pt044	BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	добро
BG3DGW00000Pt045	BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив	добро
BG3DGW00000Pt047	BG3G00000Pt047	Пукнатинни води - Западно Родопски комплекс	добро
BG3DGW000PtPg049	BG3G000PtPg049	Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс	добро
BG3DGW00000Pt050	BG3G00000Pt050	Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс	добро
BG3DGW00000Pt051	BG3G00000Pt051	Карстови води - Настан - Триградски басейн	добро

Западнобеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ЗБР 2016-2021 г. всички определени зони за защита на подземни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване попадащи в частта от ЗБР в границите на ЮЦР, са в добро химично състояние.

6.4 Води за рекреация

Водите за рекреация включват водни тела, предназначени за отдых, водни спортове и/или води за къпане. Категоризацията на водите за къпане се извършва съгласно Директива 2006/7/ЕО на Европейския парламент за управление качеството на водите за къпане и Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане. Там са въведени следните категории за състоянието на зоните за къпане: отлично състояние, добро състояние, задоволително състояние, незадоволително състояние.

Източнбеломорски район за басейново управление

В ПУРБ на ИБР 2016-2021 като зони за защита на водите за къпане са определени 3-те зони посочени в Таблица 23:

Таблица 23 - Състояние на зоните за къпане от ИБР, попадащи в ЮЦР

Код на зоната за къпане	Име на зоната	Състояние на зоната (2019 г.)
BG4251606567009001	яз. Кърджали Плаж 1	добро
BG4251615000009002	яз. Кърджали Плаж 2	добро
BG4251615268009003	яз. Студен кладенец	добро

Западнобеломорски район за басейново управление

На територията на ЗБР попадаща в границите на ЮЦР няма определени зони с води за рекреация.

6.5 Зони за опазване на стопански ценни водни организми

Определянето на този вид зони при актуализацията на ПУРБ, се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения от Министъра на околната среда и водите Списък на стопански ценни видове риби и други водни организми. ЗРА има за цел е да осигури устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми, вкл. развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите. В ЗРА е регламентирано за стопански риболов да се използва българският участък на р. Дунав и Черно море.

Източнобеломорски район за басейново управление

В Таблица 24 е дадена информация за състоянието на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ЮЦР.

Таблица 24 - Състояние на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ИБР, попадащи в ЮЦР

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
BG3FSWAR900R046	р. Арда с притоците	р. Арда с притоците – от изворите до рибовъдно стопанство в село Кошница	BG3AR900R046	Умерено/добро

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
BG3FSWAR900R043	р. Сивинска с притоците	р. Сивинска с притоците – от изворите до вливането в река Арда	BG3AR900R043	Умерено/добро
BG3FSWAR800R030	р. Крива река	р. Крива река – от изворите до вливането в р. Черна	BG3AR800R030	Умерено/умерено
BG3FSWAR700R029	р. Кутелска с притоците	р. Кутелска с притоците – от изворите до сливането с р. Виевска	BG3AR700R029	Добро/умерено
BG3FSWAR800R033	р. Герзовска	р. Герзовска – с всичките притоци до вливането в р. Черна	BG3AR800R033	Умерено/умерено
BG3FSWAR800R031	р. Бяла река	р. Бяла река – от изворите до вливането в р. Черна	BG3AR800R031	Умерено/умерено
BG3FSWAR801R030	р. Тикалска	р. Тикалска – от изворите до вливането в р. Черна	BG3AR800R030	Умерено/умерено
BG3FSWAR100R006	Р. Арда	Р. Арда – в границите на ЗМ „Черната скала”	BG3AR100R006	Умерено/добро
BG3FSWMA300R231	р. Чулфанска (Банска)	р. Чулфанска (Банска) – от с. Сусам на запад до границите на област Хасково	BG3MA300R231	Умерено/умерено
BG3FSWMA600R142	р. Буйновска с притоците	р. Буйновска с притоците – от изворите до горния мост на	BG3MA600R142	Добро/добро

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
		местност „Попини лъки”		
BG3FSWMA601R142	р. Триградска с притоците	р. Триградска с притоците – от изворите до изпускателя на яз. Тешел	BG3MA600R142	Добро/добро
BG3FSWMA602R142	р. Чеирска с притоците	р. Чеирска с притоците – от изворите до вливането в р. Триградска	BG3MA600R142	Добро/добро
BG3FSWMA600L134	р. Въча	р. Въча- от моста на местността „Забрал” до бетонен брод, намиращ се до портала на бившия ДАП и от стената на яз. „Цанков камък” до ВЕЦ под с. Михалково	BG3MA600L134	Добро/умерено
BG3FSWMA500R114	р. Чудните мостове	р. Чудните мостове – от изворите до вливането в р. Забърдовска	BG3MA500R114	Добро/няма данни
BG3FSWMA900R198	р. Рибна	р. Рибна – от м. „Дългия мост” до м. „Каратепе” и от м. „Софан” до м. „Арnaudска поляна”	BG3MA900R198	Отлично/добро
BG3FSWMA901R198	р. Софаница	р. Софаница - от м. „Дългия	BG3MA900R198	Отлично/добро

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
		мост” до м. „Софан”		
BG3FSWMA902R198	р. Крива река	р. Крива река – от м. „Софан” до м. „Циганска лъка”	BG3MA900R198	Отлично/добро
BG3FSWMA903R198	р. Равна	р. Равна – от м. „Софан” до м. „Арнаутска поляна”	BG3MA900R198	Отлично/добро
BG3FSWMA904R198	р. Браталач	р. Браталач – от м. „Сухата лъка” до водохващането на „Водев чарк”	BG3MA900R198	Отлично/добро
BG3FSWMA905R198	р. Тели дере	р. Тели дере – от м. „Зайков дол” до м. „Крачановот”	BG3MA900R198	Отлично/добро
BG3FSWMA600R141	р. Широколъшка с притоците	р. Широколъшка с притоците	BG3MA600R141	Отлично/добро
BG3FSWMA500R127	р. Тъмръшка с притоците от извора	р. Тъмръшка с притоците – от извора до водохващането за МВЕЦ „Тъмръш”	BG3MA500R127	Добро/добро
BG3FSWMA501R127	р. Тъмръшка с притоците от МВЕЦ	р. Тъмръшка с притоците – от водохващането за МВЕЦ „Тъмръш” до с. Първенец	BG3MA500R127	Добро/добро
BG3FSWMA500R108	Крушовска река	Крушовска река - от изворите до вливането в	BG3MA500R108	Добро/умерено

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
		река Манастирска		
BG3FSWMA501R108	р. Манастирска	р. Манастирска – от изворите до водопада на местността „Крушов четал“	BG3MA500R108	Добро/умерено
BG3FSWMA700R153	р. Меде дере	р. Меде дере – на територията на Държавно лесничество Копривщица по цялата ѝ дължина	BG3MA700R153	Добро/добро
BG3FSWMA800R177	р. Еленска	р. Еленска – на територията на ДС „Пирдоп“ от изворите ѝ до базиликата „Св. Илия“	BG3MA800R177	Добро/добро
BG3FSWMA900R206	р. Чавча	р. Чавча – в района на ДС „Костенец“ от изворите ѝ до курортен комплекс на с. Костенец	BG3MA900R206	Отлично/добро
BG3FSWMA800R178	р. Манина	р. Манина	BG3MA800R178	Няма данни
BG3FSWMA800R173	р. Кору дере	р. Кору дере	BG3MA800R173	Няма данни
BG3FSWMA800R179	р. Куфарите	р. Куфарита	BG3MA800R179	Няма данни
BG3FSWMA900R230	Р. Марица	Река Марица от извори до с. Долна Баня	BG3MA900R230	Няма данни

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние на зоната за 2019 г. (биологични/физико-химични показатели)
BG3FSWMA900R201	Р. Марица	Река Марица от град Долна баня до град Белово	BG3MA900R201	Умерено/умерено
BG3FSWMA500R217	Р. Марица	Р.Марица от р. Въча до р.Чепеларска	BG3MA500R217	Умерено/добро
BG3FSWMA350R211	Р. Марица	р. Марица от р. Чепеларска до р. Омуровска	BG3MA350R211	Умерено/умерено
BG3FSWMA350R212	Р. Марица	р. Марица от вливане на р.Омуровска до вливане на Сазлийка	BG3MA350R212	Умерено/добро
BG3FSWMA100R001	Р. Марица	Река Марица,от р.Сазлийка до граница	BG3MA100R001	Умерено/умерено
BG3FSWTU900R060	Р. Тунджа	Р. Тунджа от извори до гр. Калофер	BG3TU900R060	Добро/добро
BG3FSWTU135R005	Р. Тунджа	р. Тунджа от гр. Елхово до вливане на р. Мелнишка	BG3TU135R005	Умерено/умерено
BG3FSWMA790R157	Р. Марица	Река Марица от гр. Белово до река Тополница	BG3MA790R157	Умерено/добро

Западнобеломорски район за басейново управление

На територията на ЗБР попадаща в границите на ЮЦР няма определени зони за опазване на стопански ценни видове водни организми.

6.6 Чувствителни зони

Това са територии, обявени за защита на повърхностните водни тела от замърсяване с нитрати, както и други биогенни елементи, от градските отпадъчни води. Водосборните области на определените чувствителни райони трябва да отговарят на изискването за

допълнително пречистване на градски отпадъчни води (пречиствателно стъпало за отделяне на азота и фосфора) за населени места с повече от 10 000 еквивалентни жители (ЕЖ).

Източнобеломорски район за басейново управление

Съгласно действащата към момента Заповед № РД 970/28.07.2003 г., са определени чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ИБР. Тези от тях, които попадат в границите на ЮЦР са дадени в Таблица 25.

Таблица 25 - Чувствителни зони, попадащи в границите на ИБР и ЮЦР

Код на ЗЗВ	Начало на чувствителната зона	Край на чувствителната зона	Име на ЗЗВ
Басейн на река Марица			
BGSARI06	р. Марица, след вливането на р. Чепеларска	р. Марица, до границата	Река Марица
BGCSARI06	р. Тополница, от изворите	р. Тополница, до вливането ѝ в яз."Тополница"	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Мътивир, след гр. Ихтиман	р. Мъти вир, до вливането ѝ в яз."Тополница"	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Чепинска, след гр. Велинград	р. Чепинска, до вливането ѝ в р. Марица	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Чепеларска, след гр. Асеновград	р.Чепеларска, до вливането ѝ в р. Марица	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Мечка, от изворите	р. Мечка, до вливането ѝ в р. Марица	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Сазлийка, от изворите	р. Сазлийка, до вливането ѝ в р. Марица	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Бедечка, от изворите	р. Бедечка, до вливането ѝ в р. Сазлийка	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Блатница, от изворите	р. Блатница, до вливането ѝ в р. Сазлийка	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Овчарица, от изворите	р. Овчарица, до вливането ѝ в р. Сазлийка	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Харманлийска, от изворите	р. Харманлийска, до вливането ѝ в р. Марица	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	р. Хасковска, от изворите	р. Хасковска, до вливането ѝ в р. Харманлийска	Водосбор на река Марица
BGCSARI06	яз."Тополница"		Водосбор на река Марица
BGCSARI06	яз."Овчарица"		Водосбор на река Марица

Код на ЗЗВ	Начало на чувствителната зона	Край на чувствителната зона	Име на ЗЗВ
BGCSARI06	яз."Розов кладенец"		Водосбор на река Марица
BGCSARI06	яз."Тракиец"		Водосбор на река Марица
Басейн на река Тунджа			
BGSARI12	р. Тунджа, след яз. Копринка	р. Тунджа до вливането на р.Селченска (Мъглижка)	Река Тунджа
BGSARI12	р. Тунджа, след вливането на р. Мочурица	р. Тунджа до границата	Река Тунджа
BGCSARI12	р. Енинска, от изворите	р. Енинска, до вливането ѝ в р. Тунджа	Водосбор на река Тунджа
BGCSARI12	р. Мочурица, от изворитие	р.Мочурица, до вливането ѝ в р. Тунджа	Водосбор на река Тунджа
Басейн на река Арда			
BGSARI01	р. Арда,след вливането на р. Черна	р. Арда до вливането на р. Крумовица	Река Арда
BGCSARI01	р. Черна , след гр. Смолян	р. Черна , до вливането ѝ в р. Арда	Водосбор на река Арда
BGCSARI01	р. Върбица , след с. Бенковски	р. Върбица , до вливането ѝ в яз. "Студен кладенец"	Водосбор на река Арда
BGCSARI01	яз." Кърджали		Водосбор на река Арда
BGCSARI01	яз."Ст. Кладенец"		Водосбор на река Арда

Западнобеломорски район за басейново управление

На територията на ЗБР попадаща в границите на ЮЦР няма определени чувствителни зони.

6.7 Уязвими зони

Това са територии, обявени за защита на повърхностните и подземни водни тела от замърсяване с нитрати от селскостопански източници.

Западнобеломорски и Източнобеломорски райони за басейново управление

Съгласно действащата към момента Заповед № РД-660/28.08.2019 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници, около половината от територията на ЮЦР е определена за уязвима зона, както е видно на картата в Приложение 1.2.

7 Съществуващи екологични проблеми

Основните екологични проблеми и тенденции са разгледани по компоненти, както следва.

7.1 Въздух и климат

Почти всички видове антропогенна дейност водят до промяна на състава на приземния въздушен слой, където живеят хората. Една от основните причини за негативно въздействие върху качеството на атмосферния въздух и създаване на висока степен на замърсеност в световен мащаб е неправилният избор на място за развитие на дадена индустрия.

По-съществен проблем оказват отпадъчните газове от трафика, които са основна причина за замърсяването на въздуха около градските артерии и в градовете като цяло. Пример за това са данните от националната система за мониторинг.

Отпадъчните газове от горивните инсталации за индустриални и битови нужди са друг съществен фактор, водещ до влошаване на качеството на атмосферния въздух.

Основен проблем е високото съдържание на фини прахови частици ФПЧ10. Причините за това са: лошо състояние на пътната мрежа и лошото ѝ поддържане; оголени междуградски пространства и др.

Урбанизацията и индустриализацията пряко влияят върху локалните климатични условия, променяйки стойностите на метеорологичните елементи под въздушния купол, който се образува над такива територии. В резултат на неправилни урбанистични решения и неподходящо планиране се създават неблагоприятни микроклиматични условия и предпоставки за некомфортни условия за живот на населението.

В резултат от топлообмена от бетонни, каменни, асфалтни и други строителни материали и настилки се получава висока степен на топлинно замърсяване.

Негативни промени могат да се получат от влошени условия на аерация (въздухообмен), породени от всички елементи на урбанизацията и индустриализацията, които водят до промяна на ветровите характеристики. Неправилното разпределение на елементите на урбанизацията водят до формирането на зони със преобладаващо затишие и липса на възможност за нормален въздухообмен. В резултат на този факт се създават условия на задържане на замърсители от транспорт и други източници в приземния въздушен слой, имащи пряко отношение към здравето на населението.

По отношение на всички тези проблеми има разработени практически решения, които от години се прилагат по света. Някои от тях се базират на правилния подбор на строителни материали, други на прилагането моделни и експертна оценка на ефекта от въздействието на един или друг вид проекти върху селищната среда и в конкретност върху локалните климатични условия и човешкия комфорт.

7.2 Води

7.2.1 Повърхностни води

Заустването на непречистени битови и промишлени отпадъчни води е основната причина за замърсяването на водите. Основните екологични инфраструктури за опазване качеството на водите - канализация и пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) - все още са неадекватни, както спрямо нуждите (на населението, бизнеса и туризма), така и спрямо изискванията на европейското и национално законодателство.

Значимите видове натиск, оказвани върху водните тела, са:

- Значителни точкови източници на замърсяване: градски пречиствателни станции за отпадъчни води; градски канализации; индустриални източници на отпадъчни води; животновъдни ферми; обекти за отглеждане на аквакултури; реки, внасящи значителен товар в крайбрежните морски води;
- Значителни дифузни източници на замърсяване: земеделски практики; населени места без изградена канализационна система; горско-стопански дейности; **депа за отпадъци, без изолираща подложна повърхност и дренажна система;** замърсяване от подземни води в зони на смесване с повърхностните води; замърсени индустриални терени от минали екологични щети; почвена ерозия и абразия на бреговете; обекти за отглеждане на аквакултури;
- Значителни места на водоползване;
- Значителни морфологични изменения: корекции на реки; миграционни бариери - прагове и бентове; дейности по укрепване на бреговете; добив на инертни материали; удълбочаване на плавателни пътища – драгиране;
- Регулация на оттока: завиряване (язовири); хидротехнически съоръжения, хидроенергийни съоръжения (ВЕЦ);
- Други фактори на натиск: развитие на инвазивни видове; пристанищна инфраструктура;
- Климатични изменения - Повишаването на температурата, опустяване на почвите, намаляването на водата, предизвикано от глобалните промени в климата на планетата, са основните причини за намаляването на биоразнообразието.

Следва да се подчертае, че като дифузен източник на натиск се разглеждат старите все още действащи или nereкултивирани депа/сметища, неотговарящи на екологичните законови изисквания и създаващи риск от замърсяване на повърхностните води. Тези депа подлежат на закриване и рекултивация - техническа и биологична. След закриването им съответните отпадъци следва да се депонират в регионални депа, които напълно съответстват на екологичните изисквания.

7.2.2 Подземни води

Подземните води, макар и в по-малка степен, също се влияят от замърсяванията, постъпващи с отпадъчните фекално-битови и промишлени води в реките и речните корита. Амортизираните канализационни системи и аварията по тях допринасят за постъпване на замърсители в почвите и подземните води.

Замърсители постъпват във водите и от земеделски дейности и животновъдство, свързани с прилагане на торове и препарати за растителна защита, както и от **депата (сметищата) за отпадъци**, които не отговарят на съвременните нормативни изисквания и добри практики за изграждане и експлоатация на такива обекти.

Съществен екологичен проблем е и състоянието на водоземането: значителни загуби на питейна вода преди достигане до потребителите и използване на питейна вода за промишлени нужди и напояване.

7.3 Почви

Основните екологични проблеми и тенденции по отношение на почвите се изразяват най-вече с развитие на проблемите, свързани с почвено запечатване, ерозия, свлачищни процеси, локално замърсяване и вкисляване.

Процесът на почвено запечатване се отнася за почви, използвани и трайно застроени за селищно изграждане, промишлено и инфраструктурно строителство, търговски и транспортни участъци, пътна и железопътна мрежа и др. Очаква се през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради запазващите се темпове на разрастване на някои селищни структури и развитието на съпътстваща инфраструктура

Почвената ерозия засяга огромни площи от територията на страната. Тя е естествен процес, който е силно зависим от антропогенните фактори. Обезлесяването и прочистването на естествената растителност при реализация на инфраструктурни, промишлени, туристически и др. проекти, интензивното земеделие и липсата на адекватни противоерозионни мероприятия водят до задълбочаване на проблемите, свързани със загуба на ценни почви в следствие на развитието на ерозия. Свлачищата също са природни процеси и причините за възникването им са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони, но са и много зависими от дейността на човека в урбанизираните райони.

Локалното замърсяване на почвите е свързано най-често с транспортната мрежа, складовете за опасни вещества и промишлените предприятия. Проблемите, свързани с транспорта, се изразяват в локални замърсявания с нефтопродукти, засоляване на околните почви в следствие на поддръжката на пътната мрежа в зимни условия и **замърсяване с битови отпадъци**. Всички складове за опасни вещества създават реална опасност за околната среда и населението, а промишлените предприятия са един от основните източници на замърсяване на почвите с тежки метали.

Вкисляването е процес, при който под действие на природни и антропогенни фактори се

увеличава съдържанието на киселини в почвата. Реакцията на почвата влияе пряко върху подвижността и усвояемостта на хранителните и нехранителните елементи, а оттам и върху растежа и развитието на растенията. Селскостопанските култури реагират силно на високата почвена киселинност, като най-уязвими са растенията в начален стадий на развитие.

7.4 Ландшафт

При ландшафта има няколко основни въпроса, като липсата на конкретно законодателство, замърсяване на компонентите на ландшафта, промяна на видовете ландшафт, нарушения на ландшафта и визуално-естетично въздействие.

Понастоящем единственият нормативен документ в България, който предвижда опазване и управление на ландшафта, е Европейската конвенция за ландшафта. Липсата на национално законодателство в областта на ландшафта е сериозна пречка за правилната оценка на въздействието върху ландшафта и съставните му части и съответно за опазването му. Дейностите по опазване и устойчиво управление на ландшафта следва да бъдат уредени в законодателството.

Строителните дейности за развитие на нови обекти, както и за реконструкция и рехабилитация на съществуващи обекти и полагане на необходимата инфраструктура води до запрашаване и замърсяване на отделни компоненти на ландшафта с тежки метали и ФПЧ от пътищата; с отпадъци и горивно-смазочни материали от превозни средства и строителна техника, и от дейностите, свързани с транспортното осигуряване.

Промяната на съществуващите ландшафти, както и замърсяването им с **отпадъци** има неблагоприятно визуално-естетично въздействие върху ландшафтите. Създаването на нови видове ландшафт в резултат на изграждане на нови инсталации и влиянието на човека върху териториите също представлява значителен проблем.

Нарушаването на ландшафта може да бъде пряко и косвено. Пряко увреждане на ландшафтните компоненти има по време на строителните работи и рехабилитацията на всички видове обекти в резултат от наличието и използването на строително оборудване на площадката; трябва да се обърне внимание и на визуално-естетичното натоварване на териториите. Косвени промени в ландшафтите се наблюдават в резултат от следните дейности: промени в земеползването, поставяне на заграждения и осветление, промяна в характеристиките на ландшафта в резултат на интензификацията на ползването на терените, ерозията на почвите, влиянието върху ландшафтите в резултат на предложенията за оформянето им. Косвените промени в съставните части на ландшафта са резултат също от изграждането на нови постройки и обекти.

7.5 Биологично разнообразие

Като цяло, усилената урбанизация и презастрояване, интензификацията на транспорта, замърсяването на вътрешните водни басейни и нови територии с промишлени и битови отпадъци и др. са мощни отрицателни фактори, които влияят на изобилното и самобитно

биологично разнообразие в България.

Презастрояването или развитието на туристическа и друга инфраструктура в почувствителните райони (в т.ч. защитени територии, обекти от Натура 2000, редки и уязвими местообитания и екосистеми като влажни местности, участъци по коритата на реки, гори и др.) става по-сериозен проблем през последните години.

Шосейният транспорт е общ екологичен проблем и отрицателното му влияние върху околната среда конкретно засяга биологичното разнообразие.

Замърсяването на въздуха, особено в големите градове в резултат на интензивното движение на автомобили води до влошаване на средата за живот, оттам до ограничаване на биологичното разнообразие и дори до изчезване на синантропни видове птици и бозайници. Отлагането на замърсители на въздуха е продължаващ проблем за здравето състояние на горите и местата на растителните общности. Той нарушава здравословния баланс на организми или екосистеми пряко или чрез подкисляване на почвите. Взаимодействието на отложените замърсители на въздуха с листната маса променя хранителния статус на дърветата и засилва податливостта им на болестотворни гъбички или насекоми-вредители.

Общият брой на видовете, които са чужди за България, нараства постоянно от 1900 г. насам. Най-уязвимите местообитания предвид навлизането и натурализирането на чужди растителни видове са тези, създадени от човека, последвани от местообитанията в речните долини.

Безконтролното изхвърляне на строителни и битови отпадъци от граждани и фирми на изходите на населените места, около пътните артерии и замърсяването на зелените площи също е значителен проблем. Това пряко влошава местообитанията, унищожава ценни растителни видове и влияе пряко и косвено на разнообразието на фауната.

Горските пожари са голям проблем за флората и фауната, тъй като те променят всички условия на околната среда, в т.ч. унищожават растителни и животински видове, много от които са редки и ценни, частично или изцяло унищожават слоя от чернозем, създават предпоставки за проникване и развитие на гъбични и други вредни организми, което води до нарушаване на стабилността на екосистемите.

7.6 Културно-историческо наследство

Основните проблеми, свързани с опазването на културното и историческото наследство, могат да се обобщят както следва:

- Недостатъчно съответствие с изискванията за защита и опазване на недвижимите културни ценности по Закона за устройство на територията, Закона за културното наследство, Закона за опазване на околната среда и постановленията към тях; с конкретните правила и норми в общите и подробните устройствени планове относно устройството на териториите с културно и историческо наследство;
- Непредвидени и непредприети превантивни мерки за физическа защита и

съхранение;

- Недостатъчност на регулаторните изисквания относно обхвата и съдържанието на устройствените планове и инвестиционните проекти за предвиждане на комплексни мерки за обновяване, възстановяване и опазване на обектите на културното наследство и средата за представянето им от увреждане и унищожаване в резултат на предвидими природни и човешки фактори;
- Работи по съхранение и възстановяване (PCB), които не са изпълнени качествено или с неподходящи за PCB материали, засягащи конкретните условия (микроклимат) в средата на представяне;
- Неподходящо избрани материали за PCB във връзка с устойчивите и конкретните условия (микроклимат) в средата на представяне;
- Некомпетентност и импровизации при извършване на текущите ремонтни работи и PCB в строителните и възстановителни работи на недвижимите културни ценности в тяхната среда на представяне;
- Липса на институционализиран постоянен контрол на промените в параметрите на различните фактори, влияещи на материалните носители и средата на представяне на обектите на културното наследство;
- Непълно изяснени режими за опазване, съхранение и управление на популяризирането на културните ценности;
- Подреждане по приоритет на дейностите, които са рискови с оглед опазването и съхраняването на недвижимите културни ценности и действия за обновяване както на самите ценности, така и на средата на представянето им.

7.7 Материални активи

Макар и да няма достатъчно общодостъпни данни за сегашното състояние на материалните активи е явно, че обществената и културната инфраструктура се нуждае от основни ремонти (в т.ч. възстановяване на пътната инфраструктура и системи за предотвратяване на бедствия). Предстои още много работа за постигане на европейските стандарти за равнищата на материалните активи.

Културната инфраструктура се сблъсква с липса на средства за поддръжка и развитие. Същото важи и за дълготрайните материални активи с екологично предназначение, като съоръжения и оборудване, необходими за опазване и възстановяване на околната среда и оборудване за наблюдение и контрол.

Материалните активи, имащи пряко отношение към околната среда, като ВиК инфраструктурата и пречиствателни станции за води, депа за отпадъци и др. се нуждаят от реконструкция и модернизация.

7.8 Население, човешко здраве

Основните проблеми на демографското развитие в страната са свързани с ниската раждаемост и високият процент на смъртност, което определя негативния прираст в последните години, в комбинация с продължаващата емиграция на хора в активна възраст (18-50 г.)

От друга страна, с оглед на статистическите данни до 2019 г, заболяемостта на населението като цяло намалява спрямо предишните години, което определя територията като благоприятна в екологично отношение и с добър потенциал за демографско развитие.

8 Цели на опазване на околната среда

8.1 Цели на опазване на околната среда на международно равнище

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
<p>Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.</p> <p>Основна цел</p> <ul style="list-style-type: none"> • До 2050 г. всички екосистеми в света трябва да бъдат възстановени, устойчиви и защитени по подходящ начин; <p>Ключови аспекти</p> <ul style="list-style-type: none"> • Опазване и възстановяване на природата в ЕС, вкл. <ul style="list-style-type: none"> ○ Хармонизирана мрежа от защитени зони • Създаване на условия за преобразяваща промяна, вкл. <ul style="list-style-type: none"> ○ Нов тласък на изпълнението и правоприлагането на законодателството на ЕС в областта на околната среда ○ Изграждане на интегриран подход, 	<p>ИТСП на ЮЦР е в синхрон с основната цел и ключовите аспекти на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. със:</p> <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Запазване на качествата на околната среда и най-вече на високото биологично и ландшафтно разнообразие; • Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа; • Поддържане в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти; • Засилване на мониторингът, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове; • Разработване на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в региона; • Биоразнообразието и ландшафтното разнообразие е потенциал за бъдещото развитие на региона;

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
<p>обхващащ цялото общество</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Защитените видове на флората и фауната ще се популяризират като символи на региона; • Инвестиции в създаването на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие.
<p>Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преодоляване на глада, постигане на продоволствена сигурност и по-добро хранене, стимулиране на устойчиво селско стопанство • Осигуряване на здравословен живот и насърчаване благосъстоянието на всички във всяка възраст • Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички • Осигуряване на наличие и устойчиво управление на вода и канализация за всички • Осигуряване на достъп до финансово достъпна, надеждна, устойчива и съвременна енергия за всички • Стимулиране на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълноценна и продуктивна заетост и достоен труд за всички • Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване 	<p>ИТСП на ЮЦР е в съответствие с 12 от целите, заложи в документа Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г). Изпълнението на поставените цели ще бъде осъществено, чрез изпълнение на специфичните цели, мерките, които трябва да бъдат предприети и реализирането на проектите, заложи в</p> <p>Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на ЮЦР
<p>на приобщаваща и устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите</p> <ul style="list-style-type: none"> • Превръщане на градовете и селищата в приобщаващи, безопасни, адаптивни и устойчиви места за живеене • Осигуряване на устойчиви модели на потребление и производство • Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и неговите последици • Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и водните ресурси за устойчиво развитие • Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването, спиране и обръщане на процеса на деградация на земите и предотвратяване загубата на биологично разнообразие 	
<p>Пътна карта за план за действие, целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата</p> <p>Основни насоки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води. В плана ще 	<p>ИТСР на ЮЦР адресира описаните насоки в национален контекст, чрез своите цели и мерки, Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси</p> <p>Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.); <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p>

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР</p>
<p>се разгледат и други форми на замърсяване, като напр. почвеното замърсяване.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на политиките за управление на замърсяването; • Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите на устойчивото потребление с оглед на въздействията от замърсяването. 	<ul style="list-style-type: none"> • Постигане на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите; • Продължаване изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктурата; • Изграждане на нови канализационни системи и реконструкции в случаите на несъответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа с капацитета и изграденост на ПСОВ; • Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива в съответствие с НПДЕВИ; • Развитие на устойчиви системи на градски транспорт; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова; • Оптимизиране събирането и третирането на отпадъци; • Внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; • Рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания; • Действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси; • Зелени инвестиции и опазване богатото биологично разнообразие; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата,</p> <p>Специфична цел 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие</p> <p>Цел 3.2.1. Развитие на градските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи; • Зелена инфраструктура за сгради; • Устойчива градска мобилност;

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на ЮЦР
	<ul style="list-style-type: none"> • Управление на трафика; • Интелигентни транспортни системи и интелигентни решения за мобилност; • Развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт, • Насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.); <p>Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Въвеждане и използване на възобновяеми източници; <p>Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите • Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки. • Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие; • Съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.
<p>План за действие относно кръговата икономика</p> <p>Основни принципи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси • Гаранция за по-малко отпадъци 	<p>ИТСР на ЮЦР е съобразен с новия пакет „Кръгова икономика“ и взема предвид общите принципи за опазване на околната среда, като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействието върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото. Предвидени са и конкретни мерки за изпълнение в Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност; <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
	<p>екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова • Предприемане на действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.

8.2 Цели на опазване на околната среда на национално равнище

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
<p>Национална програма за развитие: България 2030 (НПР 2030)</p> <p>Основни национални приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> • П1. Образование и умения • П2. Наука и научна инфраструктура • П3. Интелигентна индустрия • П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика • П5. Чист въздух и биоразнообразие • П6. Устойчиво селско стопанство • П7. Транспортна свързаност 	<p>Поставените цели и предложените мерки за изпълнение на Стратегическите Приоритети на ИТСП на ЮЦР водят пряко до постигане на целевата стойност на индикатора на НПР 2030 - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. Трите основни стратегически приоритета на ИТСП на ЮЦР: Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
<ul style="list-style-type: none"> • П8. Цифрова свързаност • П9. Местно развитие • П10. Институционална рамка • П11. Социално включване • П12. Здраве и спорт • П13. Култура, наследство и туризъм 	
<p>Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие</p> <p>Ключови аспекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Защитени територии; • Екотуризъм; <p>Приоритети за незабавни действия и подкрепа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработване и внедряване на политика по екотуризъм; • Насърчаване на опазването на природата на Балканите 	<p>На ключовите аспекти, поставени в Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие отговарят следните цели и мерки, заложи в ИТСП на ЮЦР:</p> <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Запазването на качествата на околната среда и най-вече на високото биологично и ландшафтно разнообразие; • Запазване на природните ценности и възможност за тяхното екологосъобразно използване; • Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа; • Поддържането в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти; • Засилване на мониторингът, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове; • Разработване на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в региона; • Биоразнообразието и ландшафтното разнообразие е потенциал за бъдещото развитие на региона; • Създаване на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на ЮЦР
	<p>Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие.
<p>Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор</p> <p>Основни цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване; Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води; Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс; 	<p>Целите на ИТСР на ЮЦР, имат пряк принос за запазване и подобряване състоянието на повърхностните и подземните води, за осигуряване на вода за населението и бизнеса, за управлението на водния сектор, както и за намаляване на риска от щети при наводнения. Изпълнението на целите на Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор е разписано в:</p> <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> Постигане на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите; Промяна и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа; За отстраняване режима на водоподаване е необходимо да се реконструират съществуващите или да бъдат изградени нови резервоари;
<p>Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.</p> <p>Стратегически цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата; Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата; Повишаване на осведомеността относно 	<p>ИТСР на ЮЦР допринася за постигане целите на националния план по изменение на климата, чрез изпълнение следните мерки от:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, Специфична цел 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси</p> <p>Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> Устойчиво и ефективно използване на ресурсите; <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> Постигане на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР</p>
<p>адаптирането към изменението на климата;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на устойчивост към изменението на климата. 	<p>поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение; • Развитие на устойчиви системи на градски транспорт; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова; • Оптимизация на системата за управление на отпадъците; • Зелени инвестиции и опазване богатото биологично разнообразие; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие</p> <p>Цел 3.2.1. Развитие на градските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на прилагането на взаимнообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете като енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради; изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради; • Инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.); <p>Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите • Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки. • Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие. • Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
	<p>на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.</p>
<p>Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г)</p> <p>Заложени мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Задължително поетапно извеждане на употреба на уреди на твърдо гориво, които не отговарят на изискванията <p>Поддържане на благоприятна за качеството на атмосферния въздух градска среда</p>	<p>В ИТСП на ЮЦР са заложени мерки за предотвратяване образуването на замърсяване на атмосферния въздух:</p> <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение; • Развитие на устойчиви системи на градски транспорт; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова; • Оптимизиране събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; • Зелени инвестиции и опазване богатото биологично разнообразие; <p>Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите; • Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; • Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие; • Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на ЮЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на ЮЦР</p>
<p>Планове за управление на речните басейни (ПУРБ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недопускане на влошаване на състоянието на повърхностните и подземни води и защита, подобряване и възстановяване на всички водни тела • Постепенно намаляване на замърсяването от определени вещества и поетапно спиране на изпускането на приоритетни опасни вещества в повърхностните води, както и превенция и ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води • Преустановяване на всякакви значителни възходящи тенденции в замърсяването на подземните води • Постигане на стандартите и целите за защитените територии, определени в законодателството на Общността 	<p>ИТСР на ЮЦР ще допринесе за постигане на целите на ПУРБ-овете чрез изпълнение на мерките, описани в:</p> <p>Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Постигане на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите; • Постигане и поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона; • Предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите;
<p>Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура • Подобряване на защитата на обекти от техническата инфраструктура • Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитените територии и защитените зони 	<p>Целите на ИТСР на СЦР, както и тези на ПУРН, подкрепят целите за опазване на околната среда.</p> <p>Степента на подробност на ИТСР на СЦР не дава възможност за определяне на начина, по който съответните цели на ПУРН се вземат предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР. По тази причина като необходима мярка в настоящия доклад е включено съобразяването на произтичащите от ИТСР на СЦР проекти / инвестиционни намерения с приложимите мерки ПУРН.</p>
<p>Интегриран план в областта на</p>	<p>ИТСР на ЮЦР ще допринесе за изпълнението на целите и</p>

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР</p>
<p>енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.</p> <p>Обвързващи цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.; • Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%; • Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС. <p>Основни цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката; • Развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика; <p>Приоритети:</p> <p>използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики.</p>	<p>приоритетите от Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., посредством изпълнението на следните мерки, заложи в стратегията:</p> <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж:</p> <ul style="list-style-type: none"> • насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност; • индустрия с ниски емисии на CO₂; • водородни технологии и системи; <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряване на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение; • децентрализирано производство на енергия от ВИ, присъединяващи се на по-ниски нива на напрежение - електроразпределителните мрежи; • дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива в съответствие с НПДЕВИ; • подобряването на ефективността на сградните инсталации, не само на подобряването на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за ускорена газификация на обществените сгради; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова • изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси; <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • енергийна ефективност и обновяване на жилищни и

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
	<p>обществени сгради</p> <p>Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • иновациите и енергоефективните решения в селскостопанския сектор; <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <p>подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение;</p>
<p>Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.</p> <p>Основна цел:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ2.5); <p>Предвидени мерки:</p> <p>Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ИТСП на ЮЦР е в синхрон с Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г., посредством изпълнение на целите и мерките към тях, разписани в: • В ИТСП на ЮЦР са заложили мерки за предотвратяване образуването на замърсяване на атмосферния въздух: • Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика: • Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение; • Развитие на устойчиви системи на градски транспорт; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова; • Оптимизиране събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; • Зелени инвестиции и опазване богатото биологично разнообразие; • Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, Специфична цел 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите; • Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; • Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие; • Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.
<p>Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)</p> <p>Основни критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда. <p>Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното земеделие.</p>	<p>ИТСП на ЮЦР покрива критериите на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), посредством изпълнение на целите и мерките, към тях, описани в:</p> <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси, Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • на устойчиво и ефективно използване на ресурсите в селското стопанство; • подобряването и опазването на околната среда; • внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждането на подходяща инфраструктура; • прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.). <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони:</p> <p>повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство;</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
	професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство.
<p>Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022</p> <p>Националният план за опазване на най-значимите влажни зони в България работи в интерес на изпълнението на националните приоритети по отношение на опазването на биологичното разнообразие.</p>	<p>В Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСП) на Южен централен регион са включени предвиждания за изграждане и развитие на нови индустриални зони, производствени зони, изграждането и модернизацията на индустриална и техническа инфраструктура, без да има конкретна информация за отделните инвестиционни предложения, включително и точното им местоположение. Поради това не може да се предвиди дали те биха засегнали включените в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022 влажни зони и може да се приеме, че се всяка една от тези зони би могла да бъде значително засегната от проектите в бъдеще. Затова най-важното условие преди изпълнението на подобни проекти е да се проведат конкретни оценки на въздействието върху околната среда и оценки за съвместимостта, където и приложимо.</p> <p>Като необходима мярка в доклада за ЕО може да се включи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - При избор на местоположение на проекти / инвестиционни намерения да се вземе предвид разположението на влажни зони, включени в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.
<p>Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година</p> <p>Основни приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие; • Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката; <p>Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие</p>	<p>ИТСП на ЮЦР е в синхрон с основните приоритети на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година, посредством изпълнение на целите и съобразяване с мерките от:</p> <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж:</p> <ul style="list-style-type: none"> • насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност; • индустрия с ниски емисии на CO₂; • водородни технологии и системи; <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряване на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на ЮЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на ЮЦР
	<p>сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение;</p> <ul style="list-style-type: none"> • децентрализирано производство на енергия от ВИ, присъединяващи се на по-ниски нива на напрежение - електроразпределителните мрежи; • дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива в съответствие с НПДЕВИ; • подобряването на ефективността на сградните инсталации, не само на подобряването на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за ускорена газификация на обществените сгради; • Инвестиции за трансформиране на линейната икономика в кръгова • изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси; <p>СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие, Цел 3.2.1. Развитие на градските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради <p>Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • иновациите и енергоефективните решения в селскостопанския сектор; <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториално сътрудничество:</p> <p>подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение;</p>

9 Въздействия върху околната среда

Съгласно чл. 86, ал. 3 т 6 от ЗООС, докладът за ЕО съдържа анализ на: вероятни значителни въздействия върху околната среда, включително население, човешко здраве, флора и фауна, почви, води, въздух, климатични фактори, материални активи, културно-

историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство, ландшафт и връзките между тях; тези въздействия трябва да включват вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици.

Въздействията върху околната среда са оценени както на ниво Стратегически приоритети и специфични цели, така и на ниво цели, мерки и дейности.

9.1 Оценка на въздействията на ниво Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР

В следващата таблица е направен анализ на потенциалното въздействие върху околната среда на ниво стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР с оглед на екологичните аспекти, които имат отношение към тях.

Оценка на приоритетите на ИТСП на ЮЦР за периода 2021-2027 г.

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население и човешко здраве	Постигането на стратегически приоритет 1 ще доведе до дългосрочно, положително, пряко и/или косвено и кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве в ЮЦР. Финансирането на научните изследвания, технологиите и иновациите, продуктите с висока добавена стойност, интернационализацията на икономиката и регионалната специализация според спецификата на местните потенциали ще доведе до усвояването на ресурсите по един по-ефективен и устойчив начин, както и редуцирането на генерираните видове и количества отпадъци. От друга страна реализирането на стратегически приоритет 1 ще е в основата на развитието на по-малко замърсяващите производства и иновативни МСП. Всичко това се очаква да окаже дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението. Реализирането на нови иновационни МСП, както и на действащи такива, доизграждането на съществуващи и създаването на нови индустриални зони, както и съпътстващата ги инфраструктура, както и изграждането и	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		модернизирането на туристическата инфраструктура би могло да доведе до локални отрицателни въздействия върху околната среда и населението, които ще бъдат временни и краткосрочни, само за периода на реализиране на отделните дейности. Очаква се положително въздействие върху материалните активи, които значително ще се увеличат и ще се доведе до подобряване на материалната база.	
<ul style="list-style-type: none">• СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, население и човешко здраве, материални активи, почви и ландшафт	Очаква се всички дейности от специфична цел 1.1, вкл. развитие на научната инфраструктура, модернизацията в оборудването и развитието на уменията на различните кадри в университетите, като етап от тяхната подготовка, както и развитието на регионалната иновационна екосистема и стимулирането на иновационни МСП да доведат до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението. Най-значително ще бъдат засегнати климата и качеството на атмосферния въздух, както и качеството на повърхностните и подземните води и социалния и здравословен статус на населението в региона. Реализирането на редица от предвидените дейности и най-вече изграждането на иновативни МСП, съпътстващата	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		<p>инфраструктура Но при строителните дейности при развитието на „зелена“ икономика и иновативни МСП в областта на нисковъглеродната икономика може да има краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и не се очаква да са значителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството 	<p>Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, население и човешко здраве, материални активи и културно-историческо</p>	<p>Реализирането на специфична цел 1.2 и в частност разширяването на съществуващите и изграждане на нови индустриални зони и разрастването на МСП чрез премахване на съществуващи бариери и подобряването на бизнес средата се очаква да окаже дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и социална среда, най-вече населението и човешкото здраве и материалните активи. Засилване индустриализацията на региона в едно с въвеждането на иновативни производства ще има положителен ефект в дългосрочен план върху базовите компоненти и фактори на ОС, като атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, отпадъци и вредни</p>	<p>0/+</p>

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
	наследство	<p>физични фактори.</p> <p>Строителните работи в пряка връзка с реализирането на специфичната цел и в частност разрастването на производствените зони и осигуряване на обслужващата инфраструктура към тях ще окажат директно отрицателно въздействие върху компонентите и факторите на ОС. Въздействията ще са краткотрайни, само за периода на строителството и с териториален обхват в района на реализиране на всяко едно от ИП.</p> <p>Положително въздействие реализирането на специфичната цел ще окаже върху материалните активи.</p>	
<ul style="list-style-type: none">СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие	Население и човешко здраве	<p>При прилагане на приоритетните дейности за постигане на Специфична цел 1.3. не се очаква пряко въздействие върху екологичните аспекти на околната среда.</p> <p>При осъществяване на която и да е от приоритетните дейности, свързани с постигане на добро образование, нови знания и професионално развитие се очаква в дългосрочен аспект да се повлияе пряко и косвено положително върху населението, което от своя страна индиректно се очаква да доведе и до подобряване здравето на хората.</p>	+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
<ul style="list-style-type: none">СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси	Климат и атмосферен въздух, води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и човешко здраве материални активи	<p>Реализирането на която и да е от приоритетните дейности ще има положително пряко и косвено въздействие върху населението и в дългосрочен аспект би могло да повлияе положително и върху демографските и здравни показатели на региона. Реализирането на приоритетни дейности свързани с подобряване и опазване на околната среда, с цел устойчиво развитие на селското стопанство, устойчиво развитие на туризма ще окажат директно положително, вкл. и кумулативно положително въздействие върху всички компоненти на околната среда.</p> <p>В процеса на строителство на подходяща транспортна инфраструктура до туристическите обекти ще се проявят временни, само за периода на строителство, краткотрайни, отрицателни въздействия върху КАВ, водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието.</p> <p>Би било възможно всяка една от приоритетните дейности за устойчиво развитие на селското стопанство да има отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие в региона, предвид разрастване на обработваемите площи, както и да се повлияе директно върху почвените ресурси, резултат от увреждането на почвите от усилена земеделска</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		<p>дейност.</p> <p>Независимо от това обаче очакваните отрицателни въздействия могат да бъдат оценени като незначителни такива и в тяхната цялост реализирането на приоритетните дейности ще доведат до клонящо към положително въздействие върху екологичните и социални аспекти на заобикалящата ни среда.</p>	
<p>• СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР</p>	<p>Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални</p>	<p>Реализирането на стратегически приоритет 2 свързан с подобряването на социалната и екологична среда на ЮЦР ще окаже положително пряко въздействие в дългосрочен аспект, а в някои случаи и кумулативно такова, върху населението и човешкото здраве на хората в региона, като се очаква да допринесе за подобряването на демографските и здравни показатели. Положително въздействие в дългосрочен аспект ще има и върху материалните активи, като ще се подобри съществуващата материална база.</p> <p>Изграждането на екологосъобразна инфраструктура и ориентирането към по-зелена нисковъглеродна икономика ще има положително и пряко въздействие върху всички компоненти и фактори на околната и социална среда, като се очаква да повлияе директно, а в някои случаи и</p>	<p>0/+</p>

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
	активи	<p>кумулятивно, в дългосрочен аспект, както върху КАВ в региона, така и върху биологичното разнообразие, почвите, ландшафта, материалните активи, населението и човешкото здраве, подобрявайки значително средата за живот и индиректно въздействайки върху демографските и здравни показатели.</p> <p>Реализирането на редицата инвестиции, свързани с осъществяването на дейностите в рамките на приоритета, ще има отрицателно въздействие върху екологичните аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо. След реализацията, се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към положителни такива.</p>	
<ul style="list-style-type: none">СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт	Население и човешко здраве, материални активи	<p>При подобряване на достъпа до качествени здравни и социални услуги, подкрепа за културни институции и дейности, културни услуги и спорт се очаква дългосрочно положително постоянно пряко и косвено кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве в регионален мащаб.</p> <p>При изграждането на открити и закрити спортни площи и на</p>	+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		Национален спортен център се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха, почвите, населението и положително въздействие върху материалните активи, които не променят положителното въздействие на целта.	
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика 	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи	Изграждането на екологосъобразна инфраструктура, включваща изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура, подобряване на ефективността на сградните инсталации, изграждане на газопроводни отклонения, мерки и дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците и предприемане на действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи. В цялост реализирането на специфичната цел ще окаже пряко и положително въздействие и върху екологичните компоненти на средата, в т. ч. климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води. Тази цел ще окаже и положително индиректно въздействие и върху почвите и	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		<p>ландшафта, както и върху биологичното разнообразие.</p> <p>Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа, поддържането в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти и засилване на мониторингът, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях се очаква да доведе до преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни положителни въздействия по отношение на биоразнообразието и ландшафта</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство на ВиК инфраструктурата, подобряване на ефективността на сградните инсталации, изграждане на газопроводни отклонения, дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците ще имат отрицателно въздействие върху екологичните аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо. След реализацията, се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към положителни такива.</p>	

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
<ul style="list-style-type: none">СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата	Въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН, материални активи, население, човешко здраве	<p>Реализирането на стратегически приоритет 3 в неговата цялост ще окаже пряко положително въздействие, вкл. и в дългосрочен аспект, а в някои случаи и кумулативно такова върху всички компоненти и фактори на околната и социална среда.</p> <p>Подобряването на транспортната и цифровата свързаност от една страна ще има положително директно въздействие върху населението, а от друга ще окаже индиректно въздействие и върху екологичните аспекти на средата, като доведе до намаляване запрашеността на въздуха в района, резултат от подобряване качеството на пътните настилки. Модернизацията на съществуващите индустриални зони от своя страна ще е в основата на намаляване на въздействията, а в някои случаи и дори преустановяване на такива, върху КАВ, водите и биологичното разнообразие в региона.</p> <p>Реализирането на необходимите за реализиране на отделните цели дейности, както и предвиденото разширяване на индустриалните зони, ще допринесе за пряко отрицателно въздействие върху някои от екологичните аспекти на средата, най-вече по време на строителството. Очакваните отрицателни въздействия по</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		<p>време на строително-монтажните работи ще са директни, временни и обратими, като ще засегнат само един кратък период от време – етапа на строителство. Разширяването на индустриалните зони, разглеждано в контекста на модернизацията на МСП, може да се счете, че ще доведе до незначително отрицателно въздействие върху средата, а в някои случаи, като например при вече действащи производства, може и да има положителен ефект, като преустанови наблюдаващо се замърсяване. Ето защо реализирането на дейностите и целите, като и на приоритета като цяло се очаква да окаже въздействие, клонящо по-скоро към положително.</p>	
<ul style="list-style-type: none">• СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност	<p>Въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН, материални активи, население,</p>	<p>Очаква се строителството на скоростни пътища, реконструкция, рехабилитация на пътища от републиканската мрежа, както и на пътища от общинските мрежи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и материалните активи.</p> <p>При извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти и населението,</p>	<p>0/+</p>

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
	човешко здраве	<p>което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p> <p>От друга страна подобряването на транспортната инфраструктура ще има положително въздействие върху КАВ, като доведе до намаляване запрашеността му и от тук ще окаже и вторично положително въздействие върху здравето на населението в региона.</p>	
<ul style="list-style-type: none">СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални	<p>Модернизацията и създаването на нови индустриални зони и техническа инфраструктура, подобряване на достъпа и инфраструктурата на публичните услуги, енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, мерките за устойчива градска мобилност ще имат дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи.</p> <p>От друга страна ще повлияе положително и върху КАВ в региона, най-вече чрез реализирането на проекти, свързани с енергийната ефективност.</p> <p>Подобряване жизнеността на селските райони посредством насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
	активи	услуги, развитие на малките градове в селските райони ще спомогне за подобряване на живота в селските райони и ще доведе до положително въздействие върху населението. Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху всички екологични аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.	
• СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. Развитие на териториално сътрудничество	Население и човешко здраве, материални активи, КАВ и климат и биологично разнообразие, повърхностни и подземни води, почви и ландшафт	Очаква се мерките за развитие на териториално сътрудничество, като инвестиции за повишаване на местното предприемачество, инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, инвестиране в образование, повишаване на квалификацията и обмен на студенти да имат преки и косвени дългосрочни постоянни положителни, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешко здраве, както и върху КИН. Мерките за решаване на съвместни екологични проблеми - предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на приоритетите
		извънредни ситуации, предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите, съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата се очаква да имат преки и косвени дългосрочни постоянни положителни, а също и вторични кумулативни въздействия върху околната среда и най – вече на въздуха, водите, почвите и биологичното разнообразие. Но при извършване на строителните дейности при подобряване на транспортната свързаност и повишаване на трансграничната мобилност и достъпност се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти.	

9.2 Оценка на въздействията на ниво Специфични цели , цели, дейности и мерки за подкрепа

В следващата таблица е направен анализ на потенциалното въздействие върху околната среда на заложените в ИТСП на ЮЦР Специфични цели, цели, дейности и мерки за подкрепа с оглед на екологичните аспекти, които имат отношение към тях.

9.2.1 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж

Специфична цел 1.1 включва действия в областта на изграждане и подобряване на иновационно развитие и насърчаване на иновациите, като е предвидено да се дава приоритет на проекти, които са част от приоритетните вериги на стойността на ЕС – чисти, свързани и

автономни превозни средства; интелигентно здраве; индустрия с ниски емисии на CO₂; водородни технологии и системи; индустриален интернет на нещата; кибер защита. В частност действията са описани и оценени както следва по-долу:

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на въздействието
<p>Развитие на научна инфраструктура, модернизация на оборудването и развитие на уменията в университетите и научно-изследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и пазарното значение на научно-изследователски проекти, укрепване на връзките между регионалния бизнес и университетите и изследователските центрове и търговската реализация на резултатите от научните изследвания, както и отчитане на регионалната специализация с цел ефективно ориентиране на научните разработки към нуждите на националния и регионалния пазар.</p>	<p>Население и човешко здраве, материални активи</p>	<p>Развитието на научната инфраструктура и всички свързани с това дейности сами по себе си ще доведат до преки и вторични, кумулативни и дългосрочни, постоянни положителни въздействия върху населението и човешкото здраве в региона, чрез подобряване на материалната осигуреност на населението и повишаване знанията и уменията. Не на последно място ще се окаже положително въздействие и върху материалните активи.</p>	+
<p>Развитие на регионална иновационна екосистема</p>	<p>Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води,</p>	<p>В контекста на развитие на екологична иновационна среда развитието на регионална иновационна екосистема се очаква да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни</p>	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на въздействието
	почви, ландшафт, биологично разнообразие, население и човешко здраве, материални активи	положителни въздействия по отношение на всички компоненти и фактори на околната среда, както и да окаже положително въздействие в дългосрочен аспект върху населението и човешкото здраве и материалните активи.	
Стимулиране на иновационни МСП	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи	<p>Стимулирането на иновационните МСП ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху екологичните аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p> <p>Експлоатацията на иновационните МПС би могло да се очаква да окаже отрицателно въздействие върху атмосферния въздух и повърхностните и подземните води, както и върху биологичното разнообразие, но в контекста на внедряване на иновативни технологии се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към по-скоро положителни</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на въздействието
		такива.	
Стимулиране на стартъпи, в т.ч. в технологични производства и услуги	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи	<p>Стимулирането на стартъпи, в т.ч. в технологични производства и услуги, по подобие на реализирането на иновационните МСП, ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху екологичните аспекти на средата, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p> <p>Експлоатацията на новите технологични производства и тук би могло да се очаква да окаже отрицателно въздействие върху атмосферния въздух и повърхностните и подземните води, както и върху биологичното разнообразие, но в контекста на внедряване на иновативни технологии се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към по-скоро положителни такива.</p>	0/+
Изграждане на Регионален иновационен център и друга иновационна инфраструктура	Население и човешко здраве и материални активи	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и човешкото здраве, както и върху материалните активи, вследствие	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на въздействието
		<p>изграждане на иновационна инфраструктура. Въздействието ще е дългосрочно, пряко или косвено, а в определени случаи дори би могло да се очаква и кумулативно такова.</p> <p>По своята същност реализирането на мярката и извършването на строителни дейности би могло да окаже пряко отрицателно въздействие върху КАВ, биоразнообразието и отпадъците и вредните физични фактори, което по своята същност ще е незначително, обратимо и кратковременно, само за периода на строителството.</p>	
Разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни клъстери	Население и човешко здраве и материални активи	<p>При изпълнение на мярката и тук се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и човешкото здраве, както и върху материалните активи. Въздействието ще е дългосрочно, пряко или косвено, а в определени случаи дори би могло да се очаква и кумулативно такова.</p> <p>Не се очаква реализирането на мярката да има каквото и да е въздействие върху климата и въздуха, водите, почвите и ландшафта и биоразнообразието.</p>	+
Насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и	Независимо от това, че мярката е неинвестиционна, а свързана с насърчаване на редица дейности, то реализирането на същата ще има положително	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на въздействието
технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност	подземни води, ландшафт и почви, биологично разнообразие, население и човешко здраве	въздействие в дългосрочен план, както директно, така и индиректно и кумулативно, върху екологичната и социална среда, внедрявайки незамърсяващи производства, подобрявайки енергийната ефективност и намалявайки ресурсната зависимост.	

9.2.2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
Прилагане на политики за подкрепа за предоставяне на услуги, насочени към развитие на предприемаческата екосистема, и подобряване на елементи на бизнес средата, които представляват бариери за разрастването на МСП	Население и човешко здраве и материални активи	При изпълнение на мярката и тук се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и човешкото здраве, както и върху материалните активи. Въздействието ще е дългосрочно, пряко или косвено, а в определени случаи дори би могло да се очаква и кумулативно такова. Независимо от това, че мярката е неинвестиционна, а свързана с дейности, които да позволят разрастването на МСП, то реализирането ѝ би могло да се очаква да окаже косвено/индиректно отрицателно въздействие върху екологичната	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
		<p>среда, в т. ч. въздух, води, биоразнообразие, почви, отпадъци и вредни физични фактори, резултат от изграждането на нови производствени мощности. Що се касае за етапа на строителство ще са налице временни, краткотрайни, само за периода на реализация, отрицателни въздействия, докато за периода на експлоатация, отчитайки внедряването на иновативни технологии и незамърсяващи производства, то в тяхната цялост очакваните въздействия се очаква да клонят към положителни такива.</p>	
<p>Прилагане на политики за насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставяне на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори</p>	<p>Население и човешко здраве и материални активи</p>	<p>По своята същност мярката е неинвестиционна, като се очаква реализирането ѝ да окаже положително дългосрочно влияние върху населението. Индиректно, в случаите на увеличаване на производства, резултат от засилено търсене, е възможно да се достигне до незначително отрицателно въздействие върху КАВ, водите и биоразнообразието. В своята цялост въздействието от реализирането на мярката клони към положително по отношение компонентите на социалната и околната среда.</p>	<p>0/+</p>
<p>Доизграждането на съществуващите и създаването на нови индустриални зони и терени, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Тракия индустриална зона (ТИЗ) на 	<p>Климат и атмосферен въздух, повърхностни</p>	<p>Доизграждането на съществуващите и създаването на нови индустриални зони ще има дългосрочно, вкл. кумулативно, положително въздействие върху населението, най-вече резултат от откриването на нови работни места, и върху</p>	<p>0/+</p>

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
<p>принципа на публично-частното партньорство;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Индустриална зона Кърджали; • Производствена зона в Димитровград; • Индустриална зона „Белово“; • Индустриална зона „Ардино“; • Индустриална зона „Кричим“; • Индустриална зона „Юг - Кърджали“; • Индустриална зона „Карлово“; • Индустриална зона „Септември“; • Технологичен парк Смолян. 	<p>и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и човешко здраве</p>	<p>материалните активи, като резултат от увеличаване на производствената база.</p> <p>В процеса на строителство на новите производствени мощности ще се проявят временни, само за периода на строителство, краткотрайни, отрицателни въздействия върху КАВ, водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието. Периода на експлоатация на новите производствени мощности също е пряко свързан с отрицателни въздействия в дългосрочен план върху компонентите и факторите на околната среда, в т. ч. въздух, води и биоразнообразие, но отчитайки стъпките по цел 1 за насърчаване на иновациите и въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност, то би могло да се очаква, че в цялост въздействията върху компонентите и факторите околната среда ще клонят към положителни такива.</p>	

9.2.3 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСТ на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
Приоритетни дейности			
Разширяване на равния достъп до качествено предучилищно и училищно образование	Население и човешко здраве	При прилагане на приоритетните дейности за постигане на Специфична цел 1.3. не се очаква пряко въздействие върху екологичните аспекти на околната среда. При осъществяване на която и да е от приоритетните дейности, свързани с постигане на добро образование, нови знания и професионално развитие се очаква в дългосрочен аспект да се повлияе пряко и косвено положително върху населението, което от своя страна индиректно се очаква да доведе и до подобряване здравето на хората.	+
Подкрепа на Механизма за обхващане на всички деца в образователната система			
Изграждане на адекватна инфраструктура за образование			
Прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи в образование			
Намаляване на преждевременното напускане на училище и повишаване образователното равнище на населението			
Повишаване приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация. Ключово значение ще има разширяването на дуалното обучение и увеличаването на възможностите за осъществяването му по различни професии,			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
<p>което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво</p> <p>Създаване на условия за получаване на нови умения</p> <p>Повишаване на приложимостта на висшето образование и създаване на условия за насърчаване на ученето през целия живот</p>			
Мерки за стимулиране на заетостта в региона			
<p>Укрепване на регионално диференцирана активна политика на пазара на труда</p> <p>Обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на пазара на труда</p> <p>Подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение, които в повечето случаи са в риск от социално изключване и изпадане в бедност</p> <p>Нови форми на заетост, свързани с настъпилите социални, икономически и технологични</p>	<p>Население и човешко здраве</p>	<p>Прилагането на мерките за стимулиране на заетостта в региона ще окаже пряко положително въздействие в дългосрочен план върху социалния статус на населението и от тук индиректно ще повлияе върху демографските и здравни показатели на ЮЦР.</p> <p>По своята същност мерките за стимулиране на заетостта в региона не са свързани с реализирани на дейности, водещи до пряко въздействие върху екологичните аспекти на ОС.</p>	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
промени, налагащи обучение за придобиване на ключови компетентности, дигитални и преносими умения, чиято цел е по-лесно адаптиране на работната сила към новите форми на заетост			
Дейности, подходящи да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)			
Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията	Население и човешко здраве	Дейностите, подходящи да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) ще окажат положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен план ще доведат до подобряване на демографската структура и здравните показатели, характерни за ЮЦР.	
Дейности в подкрепа на професионално образование и обучение на регионално ниво		Реализирането на която и да е от тези дейности не е свързана с директно въздействие върху климата и КАВ водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието.	+
Развитие на дуалната система на обучение			
Ограмотяване на възрастни			
Валидиране на знания, умения и компетентности			

9.2.4 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
Цел 1.4.1. Устойчиво развитие на селското стопанство			
Приоритетни дейности			
Структурно балансиране на селскостопанския отрасъл	Население и човешко здраве, биологично разнообразие и почви	Реализирането на която и да е от приоритетните дейности ще има положително пряко и косвено въздействие върху населението и в дългосрочен аспект би могло да повлияе положително и върху демографските и здравни показатели на региона. Би било възможно всяка една от приоритетните дейности да има отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие в региона, предвид разрастване на обработваемите площи, както и да се повлияе директно върху почвените ресурси, резултат от увреждането на почвите от усилената земеделска дейност. Независимо от това обаче очакваните отрицателни въздействия могат да бъдат оценени като незначителни такива и в тяхната цялост реализирането на приоритетните дейности ще доведат до клонящо към положително въздействие върху екологичните и социални аспекти на заобикалящата ни среда.	0/+
Преодоляване на технологичното изоставане			
Повишаване на общата производителност			
Внедряването на иновативни решения в земеделската практика и изграждането на подходяща инфраструктура			
Развитие на цифровата инфраструктура в селските райони и използването на цифрови технологии от земеделските производители			
Подобряване и опазване на околната среда	Климат и	Реализирането на приоритетни дейности, свързани с	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
	атмосферен въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, население и човешко здраве	подобряване и опазване на околната среда с цел устойчиво развитие на селското стопанство ще окажат директно положително, вкл. и кумулативно положително въздействие върху всички компоненти и фактори средата. Не на последно място очакваните въздействия ще бъдат и дългосрочни.	
Важни мерки за реализиране на специфична цел 1.4			
Ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи в общините от Пловдивското поле (Марица и Садово, както и част от Родопи) за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес (посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи) в другите общини (Куклен и Родопи)	Земи и почви, население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще доведе до опазване на висококатегорийните земеделски земи и ще окаже положително въздействие в дългосрочен план върху почвите в региона. Това от своя страна би могло да има индиректно положително въздействие върху населението и човешкото здраве.	+
Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии	Земи и почви, отпадъци, население и	Изпълнението на мярката ще окаже пряко положително въздействие в дългосрочен аспект върху фактор отпадъци и земите и почвите в региона. Индиректно това ще повлияе	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
(отглеждане на технически култури и др.)	човешко здраве, КАВ и води, биоразнообразие	върху населението и ще подобри здравните показатели на хората, както и ще има положителен ефект, като намали риска от вторично/индиректно увреждане на повърхностните и подземните води чрез инфилтрация на замърсители. Очаква се индиректно положително въздействие и върху КАВ, намалявайки запрашеността, както и върху биологичното разнообразие, очиствайки замърсени терени.	
Популяризиране и демонстрации на иновативни технологични решения и специализиран софтуер в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор	Население и човешко здраве, материални активи	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи.	+
Изпълнение на постановките на „Стратегията за цифровизация на земеделието в селските райони на Република България“			
Цел 1.4.2. Устойчиво развитие на туризма			
Мерки в областта на туризма			
Устойчиво развитие и промотиране на туристически продукти с по-висока добавена стойност	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко и косвено положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
		демографски показатели.	
Намаляване на сезонността в сектора и диверсификация на туристическия продукт	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко и косвено положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи.	+
Усилия за подкрепа на развитието на продукти във фаза на растеж, като здравния, фестивално-събитийния, екологичния, спортния туризъм, както и други специализирани и нишови продукти, в които регионът и общините имат потенциал	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко и косвено положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели.	+
Развитието на продукти, които са във фаза на въвеждане като културно-познавателния, религиозния и винено-кулинарния туризъм	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко и косвено положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели.	+
Създаването на устройствени предпоставки за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени,	Население и човешко здраве, материални активи	Реализирането на мярката ще има пряко и косвено положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
религиозни, природно- екологични и др.) в общини на ЮЦР, водещо до нови туристически продукти с повишена добавена стойност			
Подпомагане развитието на различни видове туризъм чрез изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси (включително изграждане на съпътстваща инфраструктура)	Население и човешко здраве, материални активи	<p>Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи.</p> <p>В процеса на строителство на специализирана инфраструктура ще се проявят временни, само за периода на строителство, краткотрайни, отрицателни въздействия върху КАВ, водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието.</p>	0/+
Подпомагащи дейности			
Изграждане на подходяща транспортна инфраструктура до туристическите обекти и повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма.	Климат и атмосферен въздух, води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и	<p>Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните и демографски показатели. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи.</p> <p>В процеса на строителство на подходяща транспортна инфраструктура до туристическите обекти ще се проявят</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
	човешко здраве материални активи	временни, само за периода на строителство, краткотрайни, отрицателни въздействия върху КАВ, водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието.	
Популяризиране на веломаршрутите от регионален и национален мащаб	Население и човешко здраве,	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните показатели.	+
Предвидени за изпълнение в района на Родопите проекти			
<ul style="list-style-type: none"> Изграждане на спортно-туристически център „Перелик“; Проучване, развитие и изграждане на инфраструктура за оползотворяване на лечебния потенциал на Родопите; Нова туристическа инфраструктура в зони за отдых на язовирите „Кърджали“ и „Студен кладенец“; 	Климат и атмосферен въздух, води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и човешко здраве материални активи	Изграждането на спортно-туристически център и на инфраструктура ще има дългосрочно, вкл. кумулативно, положително въздействие върху населението, най-вече резултат от подобряване здравето му и от откриването на нови работни места, както и до увеличаване на материалните активи. В процеса на строителство на спортно-туристически център и на нова туристическа инфраструктура ще се проявят временни, само за периода на строителство, краткотрайни, отрицателни въздействия върху КАВ, водите, почвите, ландшафта и биоразнообразието.	0/+
<ul style="list-style-type: none"> Дигитализация на туристическите и природонаучните обекти и обекти, 	Население и човешко здраве	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда	Оценка на целите
<p>свързани с концепцията за „бавен зелен и здравословен туризъм“ за туристическите райони, попадащи в ЮЦР;</p> <ul style="list-style-type: none"> Създаване и развитие на регионален туристически продукт за туристически район „Родопи“; Изграждане на обединена информационна платформа по примера на www.tripxv.com за популяризиране на туристическия продукт на региона 		<p>страната и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните показатели.</p>	

9.2.5 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<p>Цел 2.1.1. Осигуряване на равен достъп до здравни услуги</p>			
<p><i>Дейности</i></p>			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Териториално фокусиране на интервенциите, което да подобри достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ	Население и човешко здраве	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+
Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места	Население и човешко здраве	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+
Модернизиране на материално-техническата база на държавни лечебни заведения и оборудване на площадки за кацане и осигуряване на бърз достъп до болнично заведение за целите на спешната помощ	Население и човешко здраве въздух	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. При модернизиране на материално-техническата база и изграждане на хеликоптерна площадка се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими	+
Осигуряване възможност болниците в по-малки общини/населени места да се трансформират в медицински центрове на принципа отдолу-нагоре	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+
Инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за	Население и човешко	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
новозавършили общопрактикуващи лекари в трудно достъпни райони на страната	здраве въздух	дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. При ремонтните дейности се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими	
Икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и подобряване профилактиката на болестите	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+
Ремонт и обновление на сградния фонд в държавните психиатричните болници (ДПБ) - ДПБ Кърджали и ДПБ Пазарджик	Население и човешко здраве въздух	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. При ремонтните дейности се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими	+
Цел 2.1.2. Равен достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване			
Осигуряването на равен достъп до специализирана дългосрочна грижа (включително здравна), повишаването на качеството и разширяването на обхвата на	Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
предоставяните социални услуги и подкрепата за развитие на интегрирани услуги			
Деинституционализацията на грижата за децата, възрастните хора и хората с увреждания и върху предоставянето на услуги в домашна среда, в специализирана среда, както и на услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване	Население и човешко здраве въздух	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. При ремонтните дейности се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими	+
Изграждане и/или рехабилитация на социална инфраструктура, чрез която да се обезпечат потребностите от услуги на възрастните и хората с увреждания	Население и човешко здраве въздух	Реализирането на мярката ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. При изграждане и/или рехабилитация на социална инфраструктура се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими и не променят изцяло положителното въздействие на мярката	+
Планираните мерки за			
Активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи	Население и човешко	Реализирането на мерките ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
чрез интегрирана подкрепа; повишаване на качеството и наличието на интегрирани социални услуги чрез оценка на индивидуалните нужди и осигуряване на социални жилища за хора в риск от бедност или социално изключване	здраве	дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	
Цел 2.1.3. Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство			
Дейности в подкрепа на местни културни средища, включително театри, читалища, библиотеки, музеи, галерии и др., при използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт	Население и човешко здраве, КИН	Предвидените дейности ще имат директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект се очаква да доведе до повишаване на културното му ниво, а също така и здравето му. Ще се окаже пряко положително въздействие върху КИН.	+
Основни дейности, свързани с опазване, развитие и популяризиране на културното наследство в ЮЦР			
Реализиране на мерки за опазване на паметниците на културното наследство, регламентирани в нормативната база	Население и човешко здраве въздух културно	Реализирането на дейностите ще има директно и индиректно положително въздействие върху културно историческото наследство и населението в региона и в страната и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
	историческо наследство	При прилагане на мерките за реставрация и консервация се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими и не променят изцяло положителното въздействие на мярката	
Реставрация, консервация, социализация и изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции	Население и човешко здраве въздух културно историческото наследство	Реализирането на дейностите ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в страната и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. Очаква се положително въздействие върху културно историческото наследство При изграждане на съпътстваща инфраструктура се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими и не променят изцяло положителното въздействие на мярката	+
Разработване на планове за опазване и управление на националните археологически резервати	Население културно историческо наследство	Предвидените дейности ще имат директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в страната и в дългосрочен аспект се очаква да доведе до повишаване на културното му ниво. Очаква се положително въздействие върху културно историческото наследство	+
Изграждане на исторически и образователен	Население и	Изграждане на исторически и образователен център за	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
център за територията на ЮЦР	човешко здраве, въздух, води, почви, биоразнообразие	територията на ЮЦР ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в страната и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи. При изграждането му, в зависимост от местоположението му, се очакват незначителни отрицателни въздействия върху екологичните аспекти и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими и не променят изцяло положителното въздействие на дейността.	
Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма; използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите и валоризиране на богатото културно наследство чрез конкурентни туристически продукти	Население и човешко здраве, културно историческо наследство	Реализирането на дейностите ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в дългосрочен аспект е възможно да повлияе и здравните показатели. Очаква се продължително, регионално и национално положително въздействие върху културно историческото наследство и населението	+
ЦЕЛ 2.1.4. Подобрен достъп до спорт и спортни услуги			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Планираните мерки			
Подобряване на училищната спортна инфраструктура; поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития и изграждане на Национален спортен център за подготовка на спортисти на средна надморска височина 1 100-1 400 m, включващ многофункционална спортна зала, стрелкови комплекс, ролбан за ски бягане и биатлон	Население и човешко здраве въздух, води, почви, биоразнообразие	Подобреният достъп до спорт и спортни услуги ще има директно и индиректно положително въздействие върху населението в региона и в страната и в дългосрочен аспект се очаква да повлияе и на здравето му. Ще се окаже положително въздействие върху материалните активи. При изграждането на открити и закрити спортни площи и на Национален спортен център, в зависимост от местоположението им, се очакват незначителни отрицателни въздействия върху екологичните аспекти и населението, които ще са кратковременни, само за периода на строителство и обратими и не променят изцяло положителното въздействие на дейността.	0/+

9.2.6 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
Продължаване изграждането и	Климат и	Изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
<p>реконструкцията на ВиК инфраструктура въз основа на регионални прединвестиционни проучвания в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж. и, там където е възможно, и в агломерации с над 2 000 екв. ж и изграждане на нови канализационни системи и реконструкции в случаите на несъответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа с капацитета и изграденост на ПСОВ.</p>	<p>атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи</p>	<p>ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство на ВиК инфраструктурата, ще имат отрицателно въздействие върху екологичните аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p> <p>След реализацията, се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към положителни такива, като ще се окаже най-вече положително пряко въздействие върху повърхностните и подземните води и ще се доведе до съхраняване на водни ресурси.</p>	<p style="text-align: center;">+</p>
<p>Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива</p>	<p>Климат и атмосферен въздух, население и човешко</p>	<p>Очаква се използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението и човешкото здраве.</p>	<p style="text-align: center;">+</p>

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
	здраве	Не на последно място мярката ще доведе до подобряване на КАВ в региона, а в дългосрочен аспект ще окаже и положително въздействие върху микроклимата и не на последно място и е възможно и кумулативно въздействие върху климата.	
Подобряване на ефективността на сградните инсталации, подобряване на енергийните характеристики на сградите, както и предприемане на мерки за ускорена газификация на обществените сгради	Климат и атмосферен въздух, население и човешко здраве	<p>Подобряването на ефективността на сградните инсталации, както и газификацията на обществените сгради, ще доведе по дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда, включително и материалните активи. Подобряването на енергийната ефективност и преминаване към използването на природен газ ще доведе и до пряко положително въздействие върху КАВ в региона, като това от своя страна ще има индиректно въздействие върху здравето на населението.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху въздуха и населението, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратно.</p>	0/+
Изграждане на газопроводно отклонение	Климат и	Изграждането на газопроводни отклонения ще има	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
Панагюрище - Пирдоп (от Южния полупръстен на магистрален газопровод) и газопроводно отклонение с АГРС до Сопот и Хисаря	атмосферен въздух, води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи, КИН	<p>дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи. Индиректно ще се повлияе и КАВ, като увеличаване използването на природен газ за сметка на по-замърсяващи горива ще доведе до намаляване на атмосферните замърсители, най-вече на прах и серен диоксид.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху всички екологични аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо. Не се очакват отрицателни въздействия по време на експлоатацията им и въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, клонят към положителни такива.</p>	
Мерки и дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците, оптимизиране събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци. Рекултивация на депата за битови отпадъци,	Въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални	<p>При изпълнение на мерки и дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците се очаква изцяло положително въздействие по отношение на подобряване състоянието на околната среда и условията на живот на населението.</p> <p>Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
които не отговарят на нормативните изисквания	активи, население, човешко здраве	процеса на строителство върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	
Дейности по изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси	Население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се вторично положително въздействие по отношение на населението, вследствие намаление на отпадъците.	+
Ускоряване на дейността по разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа	Биоразнообразие	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се вторично положително въздействие по отношение на биоразнообразието, вследствие прилагането на плановете за управление на защитени територии и на защитени зони	+
Поддържането в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти	Биоразнообразие	Очакват се преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни положителни въздействия по отношение на биоразнообразието и ландшафта	+
Засилване на мониторингът, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и	Биоразнообразие	Очакват се преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни положителни въздействия по отношение на биоразнообразието	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
защитени растителни и животински видове			
Разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в региона	Биоразнообразие	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които се очаква да имат преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни положителни въздействия по отношение на биоразнообразието	+
Популяризиране на защитените видове на флората и фауната като символи на региона, за да засилват интереса към него	Биоразнообразие	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които се очаква да имат вторично положително въздействие по отношение на биоразнообразието, вследствие прилагането на плановете за управление на защитени територии и на защитени зони	+
Инвестиции в създаването на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм	Население и човешко здраве	Очакват се преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни положителни въздействия по отношение на населението и в дългосрочен план ще се окаже положително въздействие върху здравето на хората.	+

9.2.7 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<p>Цел 3.1.1. Подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план</p>			
<p>Проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на скоростен път „Русе-В. Търново-Хасково-АМ „Марица“; • Рехабилитация на отсечката АМ „Марица“-Кърджали-ГКПП „Маказа“; • Доизграждане и разширение на ГКПП „Маказа“; • Завършване на строителството през 2020 г. на ГКПП „Еледже“ (Рудозем- Ксанти), област Смолян; • Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“; • Модернизация на пътя „Асеновград-Смолян (с възможна на места частична 	<p>Въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население, човешко здраве</p>	<p>Очаква се строителството на скоростни пътища, реконструкция, рехабилитация на пътища от републиканската мрежа, както и на пътища от общинските мрежи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и материалните активи.</p> <p>Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти и населението, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p>	<p>0/+</p>

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<p>трета лента)-Рудозем";</p> <ul style="list-style-type: none">• Крайграничен южен път „Петрич-Бургас" (Южна хоризонтала) - път 11-76;• Изграждане на скоростен път Димитровград-Александруполис с изграждане на обход гр. Кърджали;• Модернизиране на пътя Чепеларе-Хвойна-Храбрино-Пловдив;• Реконструкция, рехабилитация на пътища от републиканската мрежа, както и на пътища от общинските мрежи;• Изграждане на тунела Троян-Кърнаре - проект в два региона за планиране;• Модернизация на железопътен участък Костенец-Септември;• Модернизация на жп линията „Русе-Г. Оряховица-Димитровград";• Рехабилитация на железопътния участък Пловдив-Бургас, Фаза 2. Проектът			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<p>включва и внедряване на ETCS по протежение на цялата железопътна линия от Пловдив до Бургас с обща дължина от 293 km;</p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на жп връзка с летище Пловдив. 			
<p>Изграждане на допълнителни ГКПП:</p> <ul style="list-style-type: none"> ГКПП „Горна Арда-Паранести“ (Смолян-Драма); ГКПП „Аврен-Миртиски“ (Крумовград-Гюмюрджина); Туристически ГКПП „Кожари-Еталия“ (Гърция) с 5 km свързващ път, с. Борино 	<p>Население, КАВ</p>	<p>Изграждане на допълнителни ГКПП ще доведе до подобряване на свързаността с Гърция не само на населението в региона, а и в другите региони, така че се очаква положително въздействие с национално значение. При извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти и населението, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p>	<p>0/+</p>
<p>Модернизацията на пътя „Асеновград-Смолян-Рудозем“ и изграждането на скоростен път „Пловдив-Рудозем“ (включен в широкообхватната TEN-T мрежа),</p>	<p>Въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН,</p>	<p>Очаква се продължаване Модернизацията на пътя и изграждането на скоростен път да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и материалните активи.</p> <p>При извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху</p>	<p>0/+</p>

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
	материални активи, население, човешко здраве	идентифицираните екологични аспекти и населението, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.	
Стартирането на предпроектни проучвания за изграждане на Южна тангента/хоризонтала Петрич-Гоце Делчев-Смолян-Кърджали-Хасково-Харманли-Тополовград-Елхово-Болярово-Царево-Бургас (596 km до Царево)	Население	Мярката не е инвестиционна, но реализацията ѝ се очаква да доведе до дългосрочни положителни въздействия по отношение на населението и материалните активи.	+
Цел 3.1.2. Цифрова свързаност и електронни услуги			
Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация на общините: <ul style="list-style-type: none">• Джебел, Крумовград, Момчилград (област Кърджали);• Батак, Белово, Брацигово, Лесичово, Пещера, Ракитово, Септември, Сърница (област Пазарджик);	Население	При изпълнение на целта се очаква положително въздействие по отношение на населението вследствие по-добрата свързаност	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<ul style="list-style-type: none">• Калояново, Карлово, Първомай, Съединение, Хисаря, Кричим, Перушица, Сопот (област Пловдив);• Борино, Девин, Доспат, Чепеларе (област Смолян);• Ивайловград, Любимец, Маджарово (област Хасково). <p>Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронно здравеопазване.</p> <p>Участие с проекти в „Механизъм за свързване на Европа 2: Цифровизация (CEF 2 Digital).</p> <p>Подобряване на достъпа до и развитието на онлайн публични услуги</p>			

9.2.8 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Цел 3.2.1. Развитие на градските райони			
<i>Прилагане на взаимнообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете</i>			
Модернизация и създаване на нови индустриални зони,	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи	<p>Модернизацията и създаването на нови индустриални зони и техническа инфраструктура ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве и материалните активи.</p> <p>Реализирането на инвестициите, в частност дейностите по строителство, ще имат отрицателно въздействие върху всички екологични аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.</p> <p>Експлоатацията на индустриалните зони би могло да се окаже отрицателно въздействие върху атмосферния въздух и повърхностните и подземните води, както и върху биологичното разнообразие, но в контекста на внедряване на иновативни технологии се очаква въздействията върху екологичната и социална среда, в тяхната цялост, да клонят към по-скоро положителни такива.</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, биологично разнообразие, почви и ландшафт, население и човешко здраве, материални активи	Изграждането на техническа инфраструктура ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и материалните активи. Строителните дейности по реализирането на техническа инфраструктура, ще имат отрицателно въздействие върху всички екологични аспекти на околната среда, което по своята същност ще е отрицателно, кратковременно, само за периода на строителство и обратимо.	0/+
Подобряване на достъпа и инфраструктурата на публичните услуги (образование, здравеопазване и социални услуги, култура, спорт);	Атмосферен въздух, население и човешко здраве, материални активи	Подобряване на достъпа и инфраструктурата на публичните услуги ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве, а също и материалните активи. Очаква се строителните дейности, които няма да са широкообхватни и ще са в урбанизирани зони, да имат незначително кратковременно, само за периода на строителство и обратимо отрицателно въздействие върху въздуха и населението което не променя положителното	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
<p>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради;</p>	<p>Атмосферен въздух, население и човешко здраве, материални активи</p>	<p>въздействие на мярката</p> <p>Дейностите по енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради ще има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве, а също и на материалните активи. Очаква се строителните дейности, които няма да са широкообхватни и ще са в урбанизирани зони, да имат незначително кратковременно, само за периода на строителство и обратимо отрицателно въздействие върху въздуха и населението което не променя положителното въздействие на мярката</p>	<p>0/+</p>
<p>Изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради</p>	<p>биологичното разнообразие население и човешко здраве</p>	<p>При изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи се очаква пряко и косвено дългосрочно положително въздействие, както и вторични кумулативни въздействия по отношение на биологичното разнообразие и населението. Индиректно ще се повлияе и КАВ в региона, като въздействието ще е положително и дълготрайно, а при реализирането на редица проекти свързани със зелена градска среда, въздействието в положителен аспект ще е и кумулативно.</p>	<p>+</p>

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Повишаване на сигурността в градските обществени пространства, подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините	Население и човешко здраве	При повишаване на сигурността в градските обществени пространства се очаква пряко и косвено дългосрочно положително въздействие, както и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и неговото здраве	+
Мерки за устойчива градска мобилност:			
Улици и пътни мрежи между основния град и околните населени места на територията на общината	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и човешко здраве	Очаква се изграждането на улици и пътни мрежи инфраструктурните мерки да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението. Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
Мерки за управление на трафика и интелигентни транспортни системи и интелигентни решения за мобилност;	население и човешко здраве	Очаква се мерките за управление на трафика да имат дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха, както и на населението.	+
Развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски	Климат и атмосферен	Очаква се развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт да има дългосрочни	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
транспорт, включително инфраструктура, оборудване и нов подвижен състав; инфраструктура и оборудване за подобряване на връзките между всички видове транспорт; инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), всички видове мерки за пътна безопасност	въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и човешко здраве	положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението. Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат. Сама по себе си мярката, която ще допринесе за подобряване на обществения транспорт ще има положително директно въздействие върху КАВ в региона.	
Насърчаване научноизследователската и развойната дейност в големите градове;	Население и човешко здраве	Очаква се насърчаването на научноизследователската и развойната дейност да имат дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха, както и на населението.	+
Въвеждане на концепцията за „интелигентен град“, „умни региони“.	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, население и	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени, а също и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и на населението.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
	човешко здраве		
Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони			
<i>Планирани дейности</i>			
Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство: създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници, инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти, поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др.	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, културно историческо наследство, материални активи, население и човешко здраве	При насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, въвеждане и използване на възобновяеми източници, инфраструктура за отдих, туристическа информация се очакват дългосрочни положителни преки и косвени, а също и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и на населението. Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
Разнообразяване на икономиката в селските райони с цел запазване на заетостта на местното население;	Население	Очаква се насърчаването развитието на микро и МСП да имат дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
насърчаване развитието на микро и МСП		на населението.	
Развитие на малките градове в селските райони, които се явяват единствен градски център на територията на селския район	Население	Очаква се развитието на малките градове в селските райони да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически и исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места	Климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, КИН, материални активи, население и човешко здраве	При изграждането на общински пътища се очакват дългосрочни положителни преки и косвени, а също и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и на населението. Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали селски райони	Население	Очаква въвеждането на нови технологии и иновации в МСП да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Активизиране на бизнеса в изоставащи селски райони чрез насърчаване на	Население	Очаква се насърчаване на индивидуалното и колективното предприемачество да има дългосрочни положителни преки	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
индивидуалното и колективното предприемачество		и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	
Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство	Население	Очаква се повишаването на конкурентоспособността на селскостопанския сектор да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+

9.2.9 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. Развитие на териториално сътрудничество

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Инвестиции за повишаване на местното предприемачество и насърчаване конкурентоспособността на малки и средни предприятия	Население	Очаква се насърчаване конкурентоспособността на малки и средни предприятия да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия	Население	Очаква се насърчаване конкурентоспособността на малки и средни предприятия да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство	Население културно историческо наследство	Очаква се възстановяването и поддръжката на туристически обекти с историческо и културно значение да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на културно историческото наследство и населението.	+
Насърчаване на инвестиции, свързани с предлагането на местни продукти (кулинарен туризъм и др.).	Население културно-историческо наследство	Очаква се насърчаването на инвестиции, свързани с предлагането на местни продукти да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Инвестиране в образование, повишаване на квалификацията и обмен на студенти (ако е приложимо)	Население и културно-историческо наследство	Очаква се инвестирането в образование да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Осигуряване на здравно обслужване и	Население и	Очаква се възстановяването и поддръжката на	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
социални грижи, отговарящи на нуждите на населението	културно-историческо наследство	туристически обекти с историческо и културно значение да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	
Разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации	Население	Очаква се разработването на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+
Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите	Население и въздух	Очаква се разработването на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха и населението.	+
Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки	Население и човешко здраве	Очаква се разработването на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве, отразявайки и създавайки адаптационни условия към климатичните промени.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие	Биологичното разнообразие	Очаква се разработването на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и най-вече на биологичното разнообразие.	+
Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.	Атмосферен въздух, води, почви, ландшафт, биоразнообразие, КИН, материални активи, население и човешко здраве	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението, вследствие намаляване на отпадъците	+
Подобряване на транспортната свързаност и повишаване на трансграничната мобилност и достъпност	Атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, почви, ландшафт, биоразнообразие, КИН, материални активи, население и човешко здраве	При подобряване на транспортната свързаност и повишаване на трансграничната мобилност и достъпност се очакват дългосрочни положителни преки и косвени, а също и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението. Но при извършване на строителните дейности се очаква краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на ЮЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Разработване на електронно управление на регионално и местно равнище	Население	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението	+
Използване на опростени финансови инструменти с възможен компонент на безвъзмездната финансова помощ	Население	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението	+
Подкрепа на политиките на ЕС за интегрирано управление на границите с цел повишаване сигурността на външните граници	Население	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението	+

9.3 Обобщение на въздействията

От направения анализ на въздействията е видно, че:

- на ниво Стратегически приоритети и специфични цели - очаква се реализирането на Стратегическите приоритети да доведе до: устойчива околна среда и устойчиво развитие, усвояване на ресурсите по ефективен и устойчив начин, развитието на по-зелена нисковъглеродна икономика, стимулиране на иновационни МСП, въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали селски райони, оптимизация на системата за управление на отпадъците, предприемане на действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси, продължаване изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктурата, подобряване на жизнеността на селските райони, дейности, свързани с постигане на добро образование, нови знания и професионално развитие, подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт, опазване и възстановяване на природното и културното наследство, биологичното разнообразие, което ще окаже дългосрочно положително постоянно пряко и косвено кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве.
- на ниво цели и конкретни допустими дейности и мерки - очаква се прилагането на предвидените дейности и мерки да доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух в населените места, изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради, повишаване на сигурността в градските обществени пространства, развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт, намаляване на емисиите на парникови газове, развитието на селските райони, ограничаване на шума от обществения градски транспорт в населените места, подобряване състоянието на зелените градски пространства, подобряване на здравната, социалната и културната инфраструктура, което ще окаже дългосрочно положително постоянно пряко и косвено кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве.

Трябва да се отбележи, че при изпълнение на строително монтажните работи при създаване на нови МСП, модерна индустриална инфраструктура, изграждане на газопроводни отклонения, изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура, строителството на скоростни пътища, реконструкция, рехабилитация на пътища от републиканската мрежа, както и на пътища от общинските мрежи, модернизация и рехабилитация на на жп линии, енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, подобряване на качествата на градската и агломерационна среда се очаква отрицателно въздействие върху околната среда и населението вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци, но се очаква то да бъде локално, в рамките на строителните площадки и обекти, временно и обратимо и да не е значително. В зависимост от местоположението на съответните индустриални зони, предприятия и

пътищата за достъп до тях са възможни локални преки отрицателни въздействия върху населението и околната среда вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци и в етапа на експлоатация.

Това въздействие не може да бъде подробно оценявано на този етап на предвиждания в контекста на Стратегията, но всеки конкретен проект подлежи на процедура по глава 6 от ЗООС (процедура по ОВОС и на процедура по ЕО), както и при необходимост и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които ще бъдат оценени тези въздействия в детайли и ще бъдат приложени съответни мерки, включително и избор на вариант с най-малко въздействие върху околната среда и населението

Независимо от това, при прилагането на ИТСП се очаква като цяло положително кумулативно въздействие по отношение на климата, качеството на атмосферния въздух в градовете, водите, състоянието на зелените площи, културното наследство и материалните активи, повишаване нивото на образованието стандарта и качеството на живот и подобряване здравето на населението.

Потенциалните въздействия от инвестиционните дейности, мерки и проекти са обобщени по компоненти по-долу::

9.3.1 Въздух и климат

Въздействие върху качеството на атмосферния въздух и климата се очаква резултат от реализирането на следните стратегически приоритети и свързаните с тях специфични цели:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Иновации, технологично развитие и растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2 Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2 Израждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена нисковъглеродна икономика;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Подкрепа за балансирано пространствено развитие, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториалното сътрудничество

Очаква се изпълнението на изброените по-долу дейности да имат дългосрочни, постоянни, положителни едновременни, преки и косвени, локални и регионални, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха и климата:

- Насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната

зависимост и подобряване на енергийна ефективност;

- Подобряване и опазване на околната среда;
- Изграждане на подходяща транспортна инфраструктура до туристическите обекти;
- Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива;
- Подобряване на ефективността на сградните инсталации и мерки за ускорена газификация на обществените сгради
- Изграждане на газопроводно отклонение Панагюрище - Пирдоп (от Южния полупръстен на магистрален газопровод) и газопроводно отклонение с АГРС до Сопот и Хисаря
- Проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа
- Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради
- Развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт, включително инфраструктура, оборудване и нов подвижен състав; инфраструктура и оборудване за подобряване на връзките между всички видове транспорт; инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), всички видове мерки за пътна безопасност
- Въвеждане на концепцията за „интелигентен град“, „умни региони“.
- Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство: създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници, инфраструктура за отдых, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти, поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др.
- Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите
- Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение.
- Подобряване на транспортната свързаност и повишаване на трансграничната мобилност и достъпност;
- Развитие на регионална иновационна екосистема;
- Стимулиране на иновационни МСП;

- Стимулиране на стартъпи, в т. ч. в технологични производства и услуги.

Всички гореописани цели от Стратегията и конкретни дейности за тяхното постигане, отнасящи се до климатичните условия и качеството на атмосферния въздух, приложени съвместно, ще имат положителен кумулативен ефект в тяхната цялост, както по отношение чистотата на атмосферния въздух, така и по отношение на локалните климатични условия и глобалния климат.

При реализирането на всички изброени в настоящия Доклад за ЕО дейности, свързани със строителство, в етапа на строителните работи ще има пряко, краткотрайно, временно отрицателно въздействие върху атмосферния въздух, което се очаква да е временно, локално и обратимо, и не се очаква въздействие върху климата.

В етапа на експлоатацията на изградените предприятия, индустриални зони, съоръжения при спазване на нормативните изисквания не се очакват отрицателни въздействия върху атмосферния въздух и климата в региона.

По време на експлоатацията на транспортната инфраструктура се очаква отрицателно въздействие върху въздуха от отделените газове и прах от преминаващите превозни средства, което е краткосрочно, постоянно, обратимо, локално и не се очаква да е значително. От друга страна подобряването на инфраструктурата в региона ще доведе до значително подобряване на КАВ в региона.

Общото въздействие от прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г върху въздуха е като цяло положително, дългосрочно и постоянно, локално и регионално.

9.3.2 Води

Очаква се дългосрочно пряко или индиректно, положително въздействие вследствие намаляване замърсяването на повърхностните и подземните води и подобряване на тяхното състояние, предотвратяване на загубите на свежа вода при изпълнение на мерките и дейностите от следните цели:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Иновации, технологично развитие и растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2 Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2 Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Подкрепа за балансирано пространствено развитие, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториалното сътрудничество

Изграждането и модернизацията на техническа инфраструктура посредством продължаване изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура въз основа на

регионални прединвестиционни проучвания в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж. и, там където е възможно, и в агломерации с над 2 000 екв. ж и изграждане на нови канализационни системи и реконструкции в случаите на несъответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа с капацитета и изграденост на ПСОВ ще доведат до предотвратяване на загубите на свежа вода и силно постоянно кумулативно дълготрайно положително въздействие за подобряване качеството на водите и на околната среда.

При свързаните със строителство дейности в етапа на строителните работи при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ 1, 2 и 3 може да има пряко отрицателно въздействие върху водите, което се очаква да е краткосрочно, временно, локално и обратимо, като при едновременно осъществяване на строителните дейности това въздействие ще бъде и кумулативно.

В случай, че предвидените за изграждане съоръжения от развитието на регионалната инфраструктура в зависимост от местоположението им, попаднат в райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) или в защитени зони по чл.119а от Закона за водите, то тогава ще се очакват негативни въздействия върху зоните за защита на водите по реда на чл.119а от Закона за водите. В етапа на експлоатация на изградените съоръжения / инсталации при спазване на нормативните изисквания не се очакват значителни отрицателни въздействия върху водите, такива могат да се получат главно в резултат на аварии, щети и/или инциденти.

При избор на подходящо местоположение, добро планиране и изграждане на предвидените в ИТСР на ЮЦР 2021-2027г. съоръжения с оглед избягване засягането на защитени зони по чл.119а от Закона за водите и на РЗПРН се счита, че общото въздействие от прилагането на ИТСР на ЮЦР 2021-2027г ще бъде положително.

Общото въздействие от прилагането на ИТСР на ЮЦР 2021-2027г върху водите е като цяло положително, дългосрочно и постоянно, локално и регионално.

9.3.3 Почви

Очакват се както вторични и индиректни, така и директни, кумулативни, дългосрочни, постоянни, локални и положителни въздействия върху почвите от намаляване замърсяването им при реализиране на някои от мерките и дейностите в:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Иновации, технологично развитие и растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2 Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2 Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на

транспортната и цифровата свързаност и достъпност, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2
Подкрепа за балансирано пространствено развитие, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3
Развитие на териториалното сътрудничество

Реализация на редица конкретни дейности и мерки, в частност:

- Ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи в общините от Пловдивското поле (Марица и Садово, както и част от Родопи) за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес (посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи) в другите общини (Куклен и Родопи);
- Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.);
- Продължаване изграждането на ВиК структурата и
- Прилагане на мерките и дейностите по оптимизация на системата за управление на отпадъците, вкл. рекултивация на депата за битови отпадъци

Ще допринесе за опазване и възстановяване на почвените ресурси в региона и ще окаже положително индиректно въздействие върху населението, човешкото здраве и биоразнообразието.

При свързаните със строителство дейности в етапа на строителните работи при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на предвидените инвестиционни проекти за предприятия, индустриални зони, инфраструктурни проекти към СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 и СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 може да има пряко и косвено отрицателно локално въздействие, което в зависимост от съответния проект може да е постоянно / временно и необратимо / обратимо, като е възможно. В етапа на експлоатация не се очакват значителни отрицателни въздействия върху почвите.

Общото въздействие от прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г ще бъде положително.

9.3.4 Ландшафт

Очаква се пряко и косвено положително въздействие върху ландшафта, както и подобряване на визуално-естетическите качества на ландшафта, което ще има пряк положителен кумулативен ефект при изпълнение на някои дейности към:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Иновации, технологично развитие и растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2 Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2 Изграждане на

екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика;

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Подкрепа за балансирано пространствено развитие, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториалното сътрудничество

При всички строителни дейности предимно при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 и СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 се очаква да има незначителни преки, краткосрочни, временни, локални отрицателни въздействия върху ландшафтите, вследствие тяхното запрашаване и замърсяване. В някои случаи се очаква и допълнителна антропогенизация на ландшафта, което се оценява като дългосрочно пряко отрицателно въздействие.

Но след влизане в експлоатация на някои от съоръженията – за изграждането и модернизацията на техническа инфраструктура - водоснабдителни и канализационни мрежи, пречиствателни станции, рекултивацията на депата за битови отпадъци и други се очакват локални, дългосрочни, постоянни, положителни кумулативни въздействия. Очаква се положително естетическо-визуално въздействие, вследствие подобряване на екологичната обстановка и вписването на обектите, съоръженията и инфраструктурата в околните територии.

Като цяло се очаква превес на положителните въздействия над отрицателните и в този смисъл общото въздействие от прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г върху ландшафтите ще бъде положително.

9.3.5 Биологично разнообразие

С подобряване състоянието на околната среда вследствие: подобряване качеството на атмосферния въздух, изграждането и модернизацията на водоснабдителни и канализационни мрежи, пречиствателни станции, предотвратяване и минимизиране на замърсяванията с отпадъци и други се очакват преки и косвени дългосрочни постоянни положителни кумулативни въздействия върху биологичното разнообразие, при изпълнение на някои дейности към:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Иновации, технологично развитие и растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2 Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2 Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика;
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2

Подкрепа за балансирано пространствено развитие, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Развитие на териториалното сътрудничество

Дългосрочните положителни кумулативни въздействия са свързани най-вече с крайните резултати от реализацията на съответните цели.

Тъй като стратегическите приоритети на ИТСПР и съответните цели за тяхното постигане включват в голяма степен развитие на инфраструктурата и икономическо развитие, в т.ч. изграждане на индустриални зони със съпътстваща инфраструктура, модернизирани и изграждането на нова материална база, изграждане на нова и подобряване на съществуващата пътна мрежа и железопътна инфраструктура и др., в зависимост от същината и местоположението на предвидените дейности може да има преки и косвени отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие и в частност върху елементите от националната екологична мрежа. Потенциалните въздействия се очаква да са локални, като могат да бъдат временни и постоянни, краткосрочни и дългосрочни, едновременни и кумулативни, обратими и необратими.

При добро планиране и избор на подходящо местоположение за реализация на съответните проекти с оглед избягване засягането на обекти от националната екологична мрежа се счита, че прилагането на ИТСПР няма да окаже значително отрицателно въздействие върху консервационно-значими елементи от биологичното разнообразие. Следва обаче да се обърне особено внимание на целите, свързани с прилагане на мерки за развитие на туризма, които пряко или косвено има вероятност да засегнат консервационно-значими елементи от биологичното разнообразие. При тяхната реализация трябва да се гарантира запазването на природните ценности и да не се допуска влошаване състоянието на екосистемите, които ги поддържат.

Като цяло, при спазване на описаните в настоящия доклад мерки за изпълнение при прилагането на ИТСПР не се очаква значително отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие вследствие осъществяването на ИТСПР.

9.3.6 Културно-историческо наследство

При изпълнение на предвидените мерки в СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1 и СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 и най-вече в СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт:

- Дейности в подкрепа на местни културни средища, включително театри, читалища, библиотеки, музеи, галерии и др., при използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт;
- Реализиране на мерки за опазване на паметниците на културното наследство, регламентирани в нормативната база;
- Реставрация, консервация, социализация и изграждане на съпътстваща

инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции;

- Разработване на планове за опазване и управление на националните археологически резервати;
- Изграждане на исторически и образователен център за територията на ЮЦР;
- Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма; използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите и валоризиране на богатото културно наследство чрез конкурентни туристически продукти

се очаква дългосрочно, постоянно, пряко и косвено положително въздействие върху културно-историческо наследство. Очаква се въздействие да е локално, като не се очаква кумулативно въздействие

В зависимост от местоположението на предвидените за изграждане инвестиционни предложения за предприятия, индустриални зони и др. е възможно да бъдат засегнати обекти на културно-историческото наследство. При избор на подходящо местоположение, добро планиране и изграждане на предвидените в ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. съоръжения / инсталации с оглед избягване засягането на обекти на културно-историческото наследство и при спазване на изискванията на Закона за културното наследство не се очакват значителни отрицателни въздействия от прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г.

9.3.7 Материални активи

Изпълнението на всички стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на ЮЦР е свързано пряко или непряко с подобряване на съществуващите материални активи и създаване на нови такива резултат от разширяване на материалната база при изпълнение на голяма част от проектите и дейности към:

Това означава, че ИТСП на ЮЦР 2021-2027г ще окаже положително, дълготрайно, едновременно и постоянно въздействие върху материалните активи. С изпълнението на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г материалните активи като цяло ще се увеличат, съответно се очаква пряко положително кумулативно въздействие в това отношение.

9.3.8 Население, човешко здраве

Прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. ще допринесе за подобряване на здравно-хигиенните аспекти и средата на живот на населението и се очаква да има пряко и косвено дългосрочно положително въздействие върху населението и човешкото здраве. Очаква се изцяло положително въздействие по отношение на населението и човешкото здраве в населените места, включени в региона.

Мерките и дейностите, свързани с прилагането на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1,

като: развитие на регионална иновационна екосистема, стимулиране на иновационни МСП, стимулиране на стартъпи, в т.ч. в технологични производства и услуги, разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни клъстери, насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и дигитализация, въвеждане на нови технологии за намаляване на ресурсната зависимост и подобряване на енергийна ефективност, прилагане на политики за подкрепа за предоставяне на услуги, насочени към развитие на предприемаческата екосистема, и подобряване на елементи на бизнес средата, които представляват бариери за разрастването на МСП, развитие на индустриалните зони и пр. ще допринесат за създаване на нови работни места в благоустроена среда, създаваща добри работни условия за работа на населението и водещо до повишаване качеството му на живот, като очакваното въздействие е пряко и косвено, постоянно, дълготрайно, кумулативно. Също така дейностите за създаване на устойчиво развитие на селското стопанство и туризма, както и изграждането на екологосъобразна инфраструктура и ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика и в частност тези, свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата и рекултивацията на нарушени и увредени терени и депа за битови отпадъци, насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива, подобряване на ефективността на сградните инсталации, подобряване на енергийните характеристики на сградите, както и предприемане на мерки за ускорена газификация на обществените сгради, дейности по изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси, поддържането в оптимално състояние на природните местообитания и ценни ландшафти, инвестиции в създаването на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм се очаква да имат дългосрочни, постоянни, положителни едновременни, преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

При прилагане на мерките и дейностите, свързани с прилагането на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3 Добро образование, нови знания и професионално развитие, ще се насърчи равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, ще се създадат условия за достъп до образование, придобиване на умения в съответствие с пазара на труда, модернизация на образователната инфраструктура, и тези дейности ще допринесат за подобряване привлекателността на образователните институции, което от своя страна ще допринесе за повишаване на интереса за образование, съответно повишаване образователното ниво на населението и до дългосрочни, постоянни, положителни, преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

Подобряването на здравната инфраструктура и социалните услуги ще доведе до подобряване социалния и здравен статус на населението.

Подкрепата за културни институции и дейности, достъп до културното наследство ще допринесат за подобряване привлекателността на културните ценности и повишаване културата на хората.

Обновяването на спортната инфраструктура и поддържане на открити и закрити спортни площи, строителство на нови води до повишаване на спортната активност на

населението, подобряване на здравословното му състояние.

Мерките и дейностите, свързани с изграждане на нова и подобряване на съществуващата пътна мрежа и железопътна инфраструктура се очаква да доведат до по-добра свързаност на населението, водещо до подобряване на услугите, бизнеса и информираността и до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

При изпълнение на строително монтажните работи при създаване на нови МСП, модерна индустриална инфраструктура, изграждане на нови или развитие на съществуващи индустриални зони, изграждането на нова и подобряване на съществуващата пътна мрежа и железопътна инфраструктура, енергийна инфраструктура и ефективност, подобряване на качествата на градската и агломерационна среда се очаква отрицателно въздействие върху околната среда и населението вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци, но се очаква то да бъде локално, в рамките на строителните площадки и обекти, временно и обратимо и да не е значително. В зависимост от местоположението на съответните индустриални зони, предприятия и пътищата за достъп до тях са възможни локални преки отрицателни въздействия върху населението и околната среда вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци и в етапа на експлоатация.

В етапа на експлоатация на изградените предприятия, индустриални зони, съоръжения при спазване на нормативните изисквания не се очакват значителни отрицателни въздействия върху населението и неговото здраве.

При добро планиране и избягване засягането на обекти, подлежащи на здравна защита, както и при адекватни мерки за предотвратяване / минимизиране на въздействията в етапа на строителство и спазване на нормативните изисквания в етапа на експлоатация на съответните предприятия общото въздействие от прилагането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г ще бъде дългосрочно, постоянно едновременно положително, като се очаква и кумулативно въздействие.

Рискови фактори, свързани с населението и човешкото здраве и свързани с околната среда

В по-горните точки е даден анализ на въздействието върху следните рискови фактори, свързани с околната среда:

- атмосферен въздух,
- питейни води,
- води за къпане,
- почви.

По-долу е даден анализ на въздействието върху следните рискови фактори, свързани с околната среда:

- отпадъци
- шум, вибрации

Отпадъци

Изпълнението на всички мерки и дейности, включващи изграждането на индустриални паркове и зони, предприятия и транспортна и енергийна инфраструктура, в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1., СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 и СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1

е свързано с генериране на отпадъци и отрицателно въздействие от тях върху населението, а също така и върху и околната среда. Очаква се получаване на предимно строителни отпадъци, чието количество не е значително, очакваното им въздействие е краткосрочно, временно и обратимо, тъй като веднага след образуването им ще се събират и извозват съгласно нормативните изисквания и ще се предават за последващо третиране на фирми, притежаващи необходимите разрешителни съгласно Закона за управление на отпадъците

При изпълнение на мерките, свързани с отпадъците, в следните специфични цели към стратегическите приоритети СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика и в частност мерки и дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците, оптимизиране събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци. Рекултивация на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания се очаква положително въздействие върху населението и околната среда вследствие намаляване количеството на отпадъците и оптимизиране събирането и третирането им посредством съвременни технологии.

Шум, вибрации

Изпълнението на всички мерки и дейности, свързани с изграждането на индустриални паркове и зони, предприятия и транспортна инфраструктура, в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1., СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 и СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1

е свързано с генериране на шум а също така понякога и вибрации, чието отрицателно

въздействие върху населението е локално, обратимо и не се очаква да е значително.

Изпълнението на всички мерки и дейности, свързани с енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, мерки за управление на трафика и устойчива градска мобилност, инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт, насърчаване на екосистемните услуги и „зелената“ инфраструктура и сигурност в обществени пространства, развитие и усъвършенстване на обществените системи за градски транспорт, здравна и социална инфраструктура, културно - историческо наследство, образователна и спортна инфраструктура и туризъм, включени в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1., СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2., СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4 – Цел 1.4.1 Устойчиво развитие на селското стопанство и Цел 1.4.2 Устойчиво развитие на туризма
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1 - ЦЕЛ 2.1.1. Осигуряване на равен достъп до здравни услуги, Цел 2.1.2. Равен достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване, Цел 2.1.3. Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство, ЦЕЛ 2.1.4. Подобрен достъп до спорт и спортни услуги, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1 – Цел 3.1.1. Подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план, Цел 3.1.2. Цифрова свързаност и електронни услуги и СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 - Цел 3.2.1. Развитие на градските райони и Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3

се очаква да доведат до положително въздействие върху фактора шум вследствие намаляване на нивата на шум в сградите; намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на градския транспорт; поглъщане на шума в градските зони и намаляване на неговото ниво при изпълнение на дейностите по изграждане на „зелената“ инфраструктура и от там да доведат до положително въздействие върху населението.

9.4 Трансгранично въздействие

Съгласно Протоколът за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, е направен анализ и оценка на въздействието на предвижданията на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. върху други държави, спрямо критериите за определяне на възможното значително въздействие, представени в Анекс III на Протокола.

Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г по съответните критерии
Съответствие на ИТСП на ЮЦР по отношение на интегрирането на екологични, включително здравни съображения, в частност с оглед подпомагането на устойчивото развитие.	Въз основа на анализа на предвижданията на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г спрямо други съотносими планове и програми и спрямо националните, европейски и международни документи, поставящи екологични цели, ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. съобразява и интегрира екологични, вкл. здравни съображения в частност с оглед подпомагането на устойчивото развитие.
Степента, до която ИТСП на ЮЦР дава рамка за проекти и други дейности или по отношение на разположение, естество, размер и условия на експлоатация, или чрез разпределяне на ресурси.	Стратегическите приоритети, специфичните цели и целите на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г определят рамката за развитие на проекти и други дейности, с локален обхват на реализиране на предвижданията, съответно локален обхват на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.
Степента, до която ИТСП на ЮЦР оказва въздействие върху други планове и програми, включително онези в йерархията.	ИТСП на ЮЦР 2021-2027г съобразява, произтича, съответства и не влиза в конфликт с националните и европейски стратегически, планови и програмни документи, с които е съотносима (съгласно анализа по т. 3. и точка 8 от Доклада за екологична оценка)
Екологични, включително здравни проблеми, свързани с ИТСП на ЮЦР.	ИТСП на ЮЦР 2021-2027г и нейните стратегически приоритети и специфични цели, са насочени към устойчиво развитие, свързано и с разрешаването на съществуващи екологични и здравни проблеми. Не се очаква при прилагане на Стратегията да се получат каквито и да е екологични или здравни проблеми.
Естеството на въздействията върху околната среда, включително здравните	Като цяло естеството на въздействията при прилагането на ИТСП върху околната

Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г по съответните критерии
въздействия, като вероятност, продължителност, честота, обратимост, величина и разпространение (например географска област или брой на населението, които има вероятност да бъдат засегнати).	среда и здравето на населението се очаква да е положително, дългосрочно, локално и регионално, т е да обхванат цялото население в региона. Очакват се отрицателни въздействия върху околната среда, населението и човешкото здраве предимно за фазите на строителство на отделните предвидени мерки и дейности, като се очаква те да не са значителни, продължителността им да е малка, да са краткосрочни и като цяло обратими, с локален обхват на въздействие.
Рисковете за околната среда, включително здравето.	При реализирането на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. не се очакват и не се прогнозират сериозни и значителни рискове по отношение на околната среда и човешкото здраве
Трансграничното естество на въздействията.	Въз основа на направения анализ на предвидените за реализиране в ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. дейности и проекти, не се очаква те да окажат трансгранично въздействие.
Степента, до която ИТСП на ЮЦР 2021-2027г ще засегне ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен статут на защитени.	Предвид стратегическата рамка, която задава ИТСП на ЮЦР 2021-2027г на този етап от изготвянето на Стратегията не може да се определи дали ще бъдат засегнати ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен статут на защитени.

Извършеният анализ на ИТСП на ЮЦР 2021-2027г. и предвидените мерки, не предполагат изпълнението на дейности, които имат потенциал за значително отрицателно трансгранично въздействие върху околната среда и здравето на населението на други държави.

В обхвата на ИТСП е предвидено дейностите да се изпълняват в територията на общините в региона.

В ИТСП е включена СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. Развитие на териториално сътрудничество в която са разгледани мерки за трансгранично сътрудничество.

Очаква се всички мерки да доведат до положително пряко и/или косвено въздействие, като се очакват и дългосрочни положителни, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия в границите на общините и на целия регион по отношение на населението, а също така и по отношение на околната среда.

Някои от мерките са с директна екологична насоченост, като:

Разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации

Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите

Инвестиране в съвместни инициативи, свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки

Планиране и реализиране на съвместни действия за опазване на природата и биологичното разнообразие

При прилагането им се очаква да доведат до пряко и косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху околната среда и здравето на населението в региона.

В някои от мерките е предвидено и разработване на съвместни стратегии за териториално развитие или съвместно управление на трансгранични защитени територии, общи продукти, услуги или проекти, свързани с историческото, природното и културното наследство, като например:

- Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към кръгова икономика, включително изграждане на капацитет на заинтересованите страни, кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение
- Инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия
- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство

Очаква се тези мерки да се прилагат в рамките на региона, но тяхното въздействие, може да надхвърли границите на региона и да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението.

Поради гореописаното, по отношение на трансгранични въздействия върху околната среда на други държави, предвижданията на проекта на ИТРС на този етап по характер, същност и мащабност на идентифицираните мерки и дейности по Стратегически приоритети и специфични цели не предполагат възникването на значително отрицателно трансгранично въздействие върху околна среда на други държави.

10 Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от ИТРС на ЮЦР

След преглед на Стратегическите приоритети, специфичните цели, целите и дейностите на ИТРС на ЮЦР и оценка на очакваните въздействия, се предлагат следните видове мерки:

10.1 Мерки за отразяване в окончателния вариант на ИТРС на ЮЦР

Проектът на Стратегията включва необходимите мерки за опазване на околната среда и недопускане на неблагоприятни последици, във връзка с което не са необходими мерки за отразяване в окончателния ѝ вариант.

10.2 Мерки за изпълнение при прилагане на ИТРС на ЮЦР

В настоящия раздел са представени допълнителни мерки за смекчаване на очакваните въздействия от реализацията на ИТРС на ЮЦР 2021 – 2027 г., върху околната среда и човешкото здраве. Мерките са съобразени с резултатите от оценката на възможните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, идентифицирани в т. 9 на Доклада за екологична оценка и са определени от гледна точка на очакваните резултати от тяхното прилагане.

Като обща мярка за изпълнение при прилагането на ИТРС на ЮЦР 2021 – 2027 г., която касае околната среда и човешкото здраве е необходимо:

- Произтичащите от ИТРС на ЮЦР 2021 – 2027 г. проекти / инвестиционни предложения да бъдат одобрявани само след провеждане на приложимите процедури по реда на Глава шеста от Закона за опазване на околната среда и при съблюдаване на влезлите в сила ОУП и техните ЕО.

10.2.1 Въздух и климат

При осъществяване на мерките от ИТРС на ЮЦР 2021 – 2027 г., свързани с транспорт и строителни работи:

- Предвидената техника и транспортни средства трябва да покриват изискванията на Наредба № 10/2004 (ДВ, бр. 11/2004) – мерки за намаление на газообразни и прахови замърсители от двигателите с вътрешно горене, инсталирани на извънпътни и строителни машини.
- Да се осигури ефективен контрол за прилагането на мерки за ограничаване на

емисиите от прах и вредни вещества в атмосферата съгласно чл. 70 от Наредба № 1 /2005 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от неподвижни източници на емисии.

- Работният режим на строителните и транспортни машини да не допуска работа на празен ход на двигателите.

Очаквани резултати: минимизиране на замърсяването на атмосферния въздух и свързаните с него отрицателни въздействия върху здравето на хората и околната среда

10.2.2 Води

С оглед опазване на подземните и повърхностните води се счита изключително важно потенциалните интервенции, произтичащи от ИТСП на ЮЦР 2021 – 2027 г., да бъдат съобразени с изготвените за съответните райони на басейново управление Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН), и в частност:

- При прилагането на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г. е необходимо стриктно спазване на приложимите разпоредби на Закона за водите.
- Инвестиционните предложения за предприятия, индустриални зони и др. да бъдат в съответствие с приложимите мерки за постигане на целите на опазване на околната среда, включени в Плановете за управление на речните басейни (ПУРБ), като се съобразят зоните за защита на водите.
- При прилагането на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г. да се спазват съответните забрани и ограничения в поясите на СОЗ, регламентирани в Наредба № 3/16.10.2000г. на МОСВ, МРРБ и МЗ (ДВ. бр. 88/2000г.) за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.
- При разработване на проекти / инвестиционни намерения да се предприемат мерки за недопускане или намаляване на отрицателните въздействия, от гледна точка на постигане на целите и мерките за защита от вредното въздействие на водите, заложи в Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) 2016-2021 г., да се отчетат екологичните рискове от наводнения съобразно приложимите ПУРН и да бъдат съобразени с анализирания и моделиран обхват при сценарий на вероятност на 20- годишната вълна.
- При избор на местоположение на проекти / инвестиционни намерения да се вземе предвид разположението на влажните зони, включени в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.
- Всички дейности, засягащи води и водни обекти, следва да се изпълняват съгласно получено Разрешително за водовземане и/или ползване на воден обект

по реда на Закона за водите.

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху водите и свързаните с тях негативни последици за околната среда и човешкото здраве

10.2.3 Почви

- Да не се допускат течове на горива и масла от строителната и транспортна техника, използвана за осъществяване на дейностите по прилагане на ИТСП на ЮЦР 2021 – 2027 г.

Очаквани резултати: предотвратяване на почвеното замърсяване и на произтичащите от това негативни последици за околната среда

10.2.4 Ландшафт

Не са необходими допълнителни мерки

10.2.5 Биологично разнообразие

- В проектите за изграждане на нови предприятия, индустриални зони и др. да се разгледат алтернативи за разполагането им извън защитени зони (Натура 2000 места), защитени територии (ЗТ по смисъла на ЗЗТ) и други чувствителни зони и да се избере най-щадящата алтернатива по местоположение с оглед предотвратяване / свеждане до минимум на потенциалните въздействия.
- При доказана необходимост от осъществяване на проекти / инвестиционни предложения в защитени зони, да бъде проведена процедура по оценяване степента на въздействие (оценка за съвместимост).
- Произтичащите от ИТСП проекти / инвестиционни предложения следва да се изготвят така, че да са в съответствие с режимите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ.
- Извършването на строителните работи да е съобразено с чувствителните периоди при животните (размножаване, хибернация).
- При реализация на проекти за развитие на туризма да се гарантира запазването на природните ценности и да не се допуска влошаване състоянието на екосистемите, които ги поддържат.

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие и елементите от националната екологична мрежа.

10.2.6 Културно-историческо наследство

За да не се допусне увреждането на културни ценности се счита за наложително:

- Провеждане на теренни издирвания на археологически обекти (недеструктивен метод) в потенциалните площадки за изграждане на нови проекти / инвестиционни предложения
- При регистриране на археологически обекти, предприемане на съответните действия съгласно разпоредбите на Закона за културното наследство (ЗКН)
- При изграждане на нови обекти да се упражнява наблюдение от археолози по време на изкопните дейности, съгласно изискванията на чл. 161, ал. 2 от ЗКН.

Очаквани резултати: предотвратяване на потенциалното увреждане на обекти от културно-историческото ни наследство.

10.2.7 Материални активи

- Своевременна рехабилитация на елементи от пътната инфраструктура, увредени във връзка с реализацията на ИТСР на ЮЦР 2021 – 2027 г.

Очаквани резултати: възстановяване на състоянието на материални активи, засегнати от реализацията на ИТСР на ЮЦР 2021 – 2027 г.

10.2.8 Население, човешко здраве

- При планиране и изпълнение на проекти / инвестиционни предложения, местоположението да е съобразено с очакваните емисии на вредности в околната среда и наличието на обекти, подлежащи на здравна защита, както и на предприятия с нисък/висок рисков потенциал.
- При реализация на Инвестиционните проекти да не се допуска надвишаване на нормативните изисквания за пределно допустими норми по отношение на качеството на околната среда и човешкото здраве, като се предвидят и съответни мерки за ограничаване на замърсяването на въздуха, наднормено шумово замърсяване и замърсяване с отпадъци.

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху населението и човешкото здраве.

11 Алтернативни решения

Нулевата опция, която се дефинира като “съществуващо състояние”, представлява алтернатива в съответствие с Директива 2001/42/ЕО и е разгледана в раздел 5 от настоящия документ (Евентуално развитие на аспектите на околната среда без прилагане на ИТСР на ЮЦР).

С цел подобряване качеството на документа по отношение на околната среда като обратна връзка към екипа, разработващ ИТСР на ЮЦР, е разгледана възможността за предложения за нови формулировки на Стратегическите приоритети, специфичните

цели и целите на ИТСР на ЮЦР. След направения анализ бе установено, че не е необходимо да се предлагат нови формулировки.

В раздел 10.1. няма предложени мерки за отразяване в окончателния вариант на ИТСР на ЮЦР.

На базата на информацията, изложена в ИТСР на ЮЦР може да се дефинират следните алтернативи:

- Алтернатива 1 „Нулева алтернатива“: Продължение на настоящите процеси и тенденции на развитие, без прилагане ИТСР на ЮЦР
- Алтернатива 2: Развитие при условие, че се прилагат мерките и дейностите, предложени в ИТСР на ЮЦР

В следващата таблица е направено сравнение между Алтернатива 1 и Алтернатива 2:

Критерии за въздействие	Алтернатива 1	Алтернатива 2
Въздействие на ниво стратегически приоритети и специфични цели върху околната среда и човешкото здраве	Очаква се отрицателно въздействие върху околната среда, тъй като в рамките на нулевата алтернатива не се предвиждат приоритети и цели, които да доведат до балансирано и устойчиво управление на околната среда, развитие на научния потенциал и квалификацията на хората, подобряване на конкурентоспособността на района.	Въздействието е комплексно положително, поради включването в тази алтернатива на стратегически приоритети и специфични цели, насочени към балансирано и устойчиво управление на околната среда, гарантирането на условия за опазване и подобряване на околната среда, адаптирането ѝ към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси, развитие на региона и подобряване качеството на живот на населението.
Въздействие на ниво дейности и мерки за финансиране	Очаква се отрицателно въздействие върху околната среда, тъй като в рамките на нулевата алтернатива не се предвиждат дейности, които да доведат до подобряване на техническата инфраструктура –	Въздействието е комплексно положително, поради включването в тази алтернатива на дейности и мерки, насочени към опазване чистотата на въздуха, подобряване на енергийната ефективност, ограничаване на емисиите на парникови газове, повишаване на ефективността на ползване на водите и управление

	водоснабдяване и канализация, инфраструктура, свързана с отпадъците.	и на отпадъчните води и внедряването на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци.
Степен на съответствие с екологичните цели на Национална програма за развитие: България 2030	Не е правено сравнение между нулевата алтернатива и целите на Национална програма за развитие: България 2030	Екологичните цели като цяло са отчетени и съобразени

От направеното сравнение между Алтернатива 1 „Нулева алтернатива” и Алтернатива 2 „Развитие при условие, че се прилагат мерките и дейностите, предложени в ИТСР на ЮЦР ” е видно, че:

- Алтернатива 1 е неприемлива, тъй като ИТСР на ЮЦР е изискуем документ, съгласно Закона за регионалното развитие
- Алтернатива 1 е непрепоръчителна и от гледна точка опазването на околната среда и човешкото здраве, тъй като от направените анализи и оценки в доклада за екологична оценка ясно се вижда екологичната насоченост на Алтернатива 2 и ИТСР на ЮЦР, като се доказва, че същия ще допринесе за устойчиво развитие чрез прилагане на предвидените допустими дейности, към съответните стратегически приоритети и специфични цели.
- С изпълнението на Алтернатива 2 се осигурява пълно съобразяване и изпълнение на екологичните приоритети на Национална програма за развитие: България 2030

Окончателният проект на ИТСР на ЮЦР ще представлява изискваната от Директива 2001/42/ЕО алтернативна опция.

12 Трудности

Не са срещнати непреодолими трудности при изготвянето на настоящия доклад за ЕО на ИТСР на ЮЦР.

13 Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСР на ЮЦР

Към т.6 на проекта на ИТСР на СЦР са представени индикатори за наблюдение, като конкретни индикатори за оценка на изпълнението са представени в таблица 44. Част от посочените индикатори са насочени именно към наблюдението и контрола на

въздействието на ИТСП върху околната среда, като тези, включени към Подобряване на социалната и екологична среда и устойчивостта на ЮЦР спрямо рискове от бедствия и климатични заплахи, и изписани по-долу:

- Разходи за ДМА с екологично предназначение – хил. лв.
- Брой реализирани проекти за превантивна защита от природни бедствия
- Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове и периферните селски райони в % от общото население

Предвид направените прогнози на въздействието на Стратегията върху околната среда и човешкото здраве, считаме, че няма необходимост от допълнителни мерки по наблюдение и контрол, които да бъдат включени в ИТСП на СЦР.

Предлаганите мерки за наблюдение и контрол и съответните индикатори са представени в следващата таблица.

Таблица 26 - Индикатори за мониторинг на въздействията върху околната среда

Мярка по наблюдение и контрол Индикатори	Източник на информация, отговорен за събиране и предоставяне	Стратегически приоритет специфична цел цел
<p>Реставрация, консервация, социализация и изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции</p> <p>Индикатори: <i>Значими археологически и природни обекти, превърнати в туристическа атракция – бр..</i></p>	<p>НДА към НИНКН; Регионален исторически музей, Областни и общински администрации</p>	<p><i>Цел 2.1.3. Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство</i></p>
<p>Подобряване на училищната спортна инфраструктура; поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития и изграждане на Национален спортен център за подготовка на спортисти на средна надморска височина 1 100-1 400 m, включващ многофункционална спортна зала,</p>	<p>Бенефициенти РИОСВ еколог на съответната община Общински и областни администрации</p>	<p><i>ЦЕЛ 2.1.4. Подобен достъп до спорт и спортни услуги</i></p>

Мярка по наблюдение и контрол Индикатори	Източник на информация, отговорен за събиране и предоставяне	Стратегически приоритет специфична цел цел
<p>стрелкови комплекс, ролбан за ски бягане и биатлон</p> <p>Индикатори: <i>Подобрена училищна спортна инфраструктура; поддържани спортни площи; организирани спортни мероприятия изграждане на Национален спортен център – бр.</i></p>		
<p>Продължаване изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура въз основа на регионални прединвестиционни проучвания в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж. и, там където е възможно, и в агломерации с над 2 000 екв. ж и изграждане на нови канализационни системи и реконструкции в случаите на несъответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа с капацитета и изграденост на ПСОВ.</p> <p>Индикатори: <i>- Изградено водоснабдяване км</i> <i>- Рехабилитация на канализационни мрежи - км</i> <i>- Изградени канализационни мрежи - км</i> <i>- Изградени пречиствателни станции за отпадъчни води – бр..</i></p>	<p>Бенефициенти РИОСВ, еколог на съответната община Общински администрации ВиК</p>	<p>ЦЕЛ 2.2. <i>Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика</i></p>
<p>Мерки и дейности по оптимизация на системата за управление на отпадъците, оптимизиране събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране</p>	<p>Бенефициенти РИОСВ, еколог на съответната община, Общински</p>	<p>ЦЕЛ 2.2. <i>Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена,</i></p>

Мярка по наблюдение и контрол Индикатори	Източник на информация, отговорен за събиране и предоставяне	Стратегически приоритет специфична цел цел
<p>на биоразградимите отпадъци. Рекултивация на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания</p> <p>Индикатори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - инсталации за разделно събиране, предварително третиране, компостиране – бр. - рекултивирани депа за битови отпадъци - бр инфраструктура 	<p>администрации</p>	<p><i>нисковъглеродна икономика</i></p>
<p>Проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа</p> <p>Индикатори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изградени Проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа - бр 	<p>Бенефициенти Областни администрации, Общински администрации, РИОСВ, еколог на съответната община</p>	<p><i>Цел 3.1.1. Подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план</i></p>
<p>Модернизация и създаване на нови индустриални зони</p> <p>Индикатори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - модернизирани и новоизградени индустриални зони – бр. 	<p>Областни и общински администрации, съответните РИОСВ,</p>	<p><i>Цел 3.2.1. Развитие на градските райони</i></p>

14 Заключение

ИТСП на СЦР 2021-2027 г е с пряка екологична насоченост и залегналите в нея Стратегически приоритети и специфични цели ще допринесат за подобряване качеството на живот на хората, както и за подобряване състоянието на околната среда в региона.

В резултат на направения анализ може да се обобщи, че предвидените с ИТСП на СЦР Стратегически приоритети и специфични цели и предвидените дейности и мерки за реализирането им са допустими за осъществяване, предвид изискванията за опазване на околната среда.

При направеното сравнение на съответствието на предложените с ИТСП на СЦР 2021-2027 г Стратегически приоритети с приоритетите на Национална програма за развитие:

България 2030, изискванията за опазване на околната среда и осигуряване на устойчиво развитие на региона е установено, че като цяло се очаква предлаганите Стратегически приоритети и специфични цели да допринесат за постигане на стратегическите цели за развитие и националните приоритети на НПП БГ 2030. От направеното сравнение с други стратегии, планове и програми, е установено, че като цяло ИТСР на СЦР се очаква да допринесе за постигането им.

От направения екологичен анализ се вижда, че ИТСР на СЦР ще окаже предимно дългосрочно, постоянно, положително въздействие върху околната среда. По време на изпълнение на някои от дейностите, свързани със строителство на предприятия, индустриални зони, транспортна и техническа инфраструктура, ще се наблюдават предимно отрицателни въздействия, които се очаква да бъдат локални, краткотрайни и временни и да не са значителни. Необходимо е инвестиционните проекти да се осъществяват при строго съблюдуване на екологичните изисквания, като за предотвратяване и максимално ограничаване на възможните отрицателни въздействия са предвидени съответните мерки в т. 8 на доклада за ЕО, както и индикатори в т. 10 на доклада, които да следят тенденциите по отношение на въздействието на ИТСР на СЦР върху околната среда и човешкото здраве. Най-благоприятен от гледна точка на опазване на околната среда е разгледаният подробно в доклада за екологична оценка вариант на ИТСР на СЦР поради което препоръчваме съгласуването на ИТСР.

Цялостното въздействие на ИТСР на СЦР се очаква да бъде положително, поради произтичащите от осъществяването на Стратегията комплексни и дългосрочни положителни резултати по отношение на развитието на региона, водещи до предотвратяване на риска за човешкото здраве и осигуряване на устойчиво развитие съобразно действащите в страната норми за качество на околната среда.

При осъществяването на ИТСР на СЦР 2021-2027 г не се очакват значителни отрицателни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, а се очаква прилагането ѝ да доведе до комплексно положително въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве на регионално и национално ниво, при спазване на мерките, предложени в доклада за ЕО.

15 Приложения

Неразделна част от настоящия доклад са следните приложения:

Приложение 1: Картен материал

Приложение 2: Използвана литература и източници на информация относно методите за оценка и прогноза на въздействието върху околната среда

Приложение 3: Справка за проведените консултации, получените становища и начина на тяхното отразяване в Доклада за ЕО

Приложение 4: Списък с имената и подписите на ръководителя и експертите, изготвили ЕО

Приложение 5: Декларации по Член 16(1) от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми

Като отделен документ, представляващ неразделна част от настоящия документ, е изготвено Нетехническо резюме на ЕО на ИТСП на ЮЦР.